

Vetenskapsrådet

PROJEKTKATALOG

Utbildningsvetenskapliga kommitténs stöd till forskning
och forskarutbildning beslutade 2006–2007

Förord

Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté startade sin verksamhet i mars 2001. Uppdraget är att främja forskning av hög vetenskaplig kvalitet med relevans för lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet. Det innebär forskning om lärande, kunskapsbildning, utbildning och undervisning. På samma sätt som Vetenskapsrådet i övrigt har kommittén även i uppgift att lämna underlag i forskningspolitiska frågor och arbeta med forskningsinformation. Kommittén fördelar medel till forskningsprojekt. Utöver detta stöder kommittén även forskarnätverk och forskarskolor, arrangerar konferenser, gör särskilda satsningar inom eftersatta områden och delar ut resebidrag för att stimulera internationellt utbyte mellan forskare. Kommittén har även initierat olika översikter och kartläggningar.

Som ett sätt att sammanfatta till vilka forskningsprojekt som kommittén beviljat medel kommer här den tredje projektkatalogen ó för beviljade ansökningar 2006 och 2007. Kommittén har tidigare gett ut två projektkataloger, 2003 och 2005.

De redovisade projektbeskrivningarna är hämtade ur de sökandes egna ansökningshandlingar.

För merparten av projekten gäller att de belopp som kommittén beviljat är lägre ó ibland avsevärt lägre på grund av tillgången på medel relativt projektens kvalitet ó än de belopp som den sökande angett i sin ansökan, något som i sin tur innebär att projekten har fått revideras.

Ulf P. Lundgren
Huvudsekreterare
Utbildningsvetenskapliga kommittén

Innehållsförteckning

Förord	1
Innehållsförteckning	1
Projektbidrag beviljade 2006 och 2007	2
Planeringsbidrag	85
Nätverk	134
Forskarskolor	137
Anställning som forskarassistent	140
Gästforskare	156
Konferenser	167
Postdoktorsstipendium	186
Bidrag till anställning som postdok i Sverige	190
Bidrag för språkgranskning	193

Projektbidrag beviljade 2006 och 2007

Diarienummer:2006-2446

Fil doktor Ola Agevall

Institutionen för Samhällsvetenskap Växjö universitet

Projekt:Pedagogik för det populära: Hagström, undervisningen och det musikpedagogiska fältet

Beviljat 2007: 920 000

Beviljat 2008: 1 360 000

Beviljat 2009: 1 120 000

Totalt beviljat belopp: 3400000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

ØSnörvlande och väsande oljud utspottas. Stereotyp skarp och uttryckslös ton. Så lätt att alla stympare kan använda det. Importerad krämar- och ljudsmusik. Renonsmärke på god smak.Ø Vem vill spela på ett sådant instrument? Av historien och statistiken att döma, väldigt många. Dragspel, för det är vad omdömena syftar på, är och har framförallt varit ett omtyckt instrument. Åtskilliga är de händer som över åren har trevat sig över knappar och tangenter i Drömmen om Elin och Calle Schewens vals. Men, som de inledande raderna visar, har det inte varit uppskattat av alla. Under första hälften av 1900-talet, och ett gott stycke därefter, var dragspelet och dess repertoar illa sett inom landets olika musikpedagogiska institutioner.

I en statlig utredning från 1946 talar man om øframtidsvärdetøhos olika instrument. Piano och violin hade framtidsvärde. Det hade däremot inte dragspelet. Det hade inte heller gitarren, åtminstone inte om det användes som ackompanjemang, eller de elförstärkta instrumenten. Ville man lära sig spela den sortens instrument var man hänvisad till självstudier eller till den hjälp man kunde få från mer erfarna kamrater. Det fanns också de som vände sig till det företag som de köpt eller hyrt instrumentet av med förfrågningar om inte de skulle kunna anordna en utbildning. Det var så musikundervisningen inom Hagströms Musik kom till. Albin Hagström i Älvdalen hade 1925 grundat en importfirma för dragspel. Dessa såldes till en början via postorder, men från 1928 också via egna butiker där snart också andra typer av instrument kunde köpas. År 1932 startade företaget egen tillverkning av dragspel. På kundernas begäran startade man vid mitten av 1940-talet kurser i dragspel och något år senare gitarkurser. Kursverksamheten blev med tiden mycket omfattande. När Hagströms Musik till sist lade ner sin verksamhet hade omkring 70.000 människor lärt sig spela dragspel i företagets regi, och kurserna spände dessutom över andra instrument som gitarr, elgitarr, elpiano, elbas, m.m.

Tidigare forskning har inte berört den typ av marknadsförmedlad undervisning som Hagströms Musik representerar. Det här projektet syftar till att undersöka introduktionen av en ny aktör i det musikpedagogiska landskapet. Inom Hagströms Musik var man inte

bunden till några smakfostrande ambitioner, men däremot hade man ett företagsekonomiskt intresse av att bedriva utbildning på de instrument man producerade och sålde. Undervisningen var kopplad till försäljning, uthyrning och avbetalningsformer. Hur kom musikpedagogiken att utformas under sådana betingelser? Hur tog man fram undervisningsmaterialet, vilka var de pedagogiska formerna och vilket var det pedagogiska innehållet? Hur var det att lära sig spela inom Hagström Musik? Genom att undersöka vilka eleverna var, varför de sökte sig till utbildningen och hur de upplevde den, så kan vi förstå utbildningen socialt, musikaliskt och pedagogiskt. I undersökningen av Hagström kan vi följa en alternativ pedagogisk organisations tillkomst och historia under ett populärmusikaliskt och musikpedagogiskt brytningskede. Vi får också material om den påverkan som denna nya pedagogiska aktör eventuellt har haft på andra aktörer o i form av anpassning, imitation, avståndstaganden, konkurrens om elever, konkurrens om definitionen av god musik eller av god pedagogik. Undersökningen bygger på en kombination av arkivmaterial, statistik och intervjuer med Hagströms utbildare och elever. Vår studie kommer att engagera många aktiva inom den musicerande världen. En del av arbetet med att kommunicera resultaten är inbyggt i undersökningsprocessen, som vi betraktar som ett tillfälle till ömsesidigt lärande. Kontakterna med fältets praktiker kommer vi dessutom att använda oss av för att finna lämpliga former och fora för föredrag och tidskriftsartiklar.

Diarienummer:2007-3208

Professor Karin Aronsson

Institutionen för Tema Linköpings universitet

Projekt:Datorspelande som estetisk praktik och informellt lärande

Beviljat 2008: 1 300 000

Beviljat 2009: 1 280 000

Beviljat 2010: 1 280 000

Totalt beviljat belopp: 3860000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Datorspelande som estetisk verksamhet och informellt lärande Tidigare forskning kring barns datorpraktiker har i mycket liten utsträckning gällt vilken betydelse socialt samspel och spelarnas egna estetiska värderingar har för barns datorspelande. Estetiska aspekter handlar inte bara om själva spelets design och utseende, utan också om hur barn i samspel förhåller sig till spel och spelande. I några arbeten (Aarsand, 2007; Aarsand & Aronsson, 2007a; b) har vi dokumenterat samspelets aspekter i hemsammanhang och vill nu i fler sammanhang (bl.a. skola och internetcaféer) forska vidare kring betydelsen av gester, nynnande och andra visuella och icke-verbala aspekter av socialt samspel vid datorn. Vi tror att det har stor betydelse för spelarnas motivation till fortsatt spelande. Motivation ses alltså som ett socialt, inte bara ett individuellt fenomen. Särskilt fokuseras vilken roll detta har för informellt lärande i både skol- och fritidskontexter och vid samspel kring pedagogiska spel (exempelvis matematiska spel eller språkträningsspel), såväl som

underhållningsspel. Därmed blir det möjligt att diskutera och utvidga begreppet digital literacy/läsförmåga (Gee, 2003) ur ett kritiskt och bredare perspektiv. Också andra uttrycksformer än skrift och tal kommer alltså att analyseras.

Projektet kartlägger barn och ungdomars samspel under datorspelade inom ramen för olika spelverksamheter i skol- och fritidssammanhang, vad gäller dels yngre barn (4 ó 8 år), dels ungdomar (13-17 år; år 7 högstadiet och åk 1 i gymnasiet). Den primära metoden i projektet utgörs av videoinspelningar med två kameror, en riktad mot datorn och en mot spelarna. Vidare intervjuas spelarna enskilt eller inom ramen för fokusgrupper. Inom de olika grupperna kommer vi att analysera vilken roll grupsammansättningen har för informellt lärande (spel i par/spel i grupp). Vi kommer jämföra yngre spelare med äldre, samt oerfarna spelare med mer erfarna. Därmed hoppas vi kunna dokumentera olika typer av praktikgemenskaper och olika typer av deltagande (jfr Lave & Wenger, 1991).

När det gäller utbildningsvetenskaplig relevans är en av projektets utgångspunkter att bättre kunskaper om barns samspelelmönster vid datorn och barns egna värderingar kan få stor betydelse för skolans didaktik, liksom för lärarutbildningen.

Diarienummer:2006-2554

Professor Dennis Beach

Institutionen för Pedagogik Högskolan i Borås

Projekt:Stereotyper, naiva teorier, kulturella normer och deras potentiella och aktuella effekter på meta-kognition och skolprestation

Beviljat 2007: 560 000

Beviljat 2008: 1 150 000

Beviljat 2009: 1 170 000

Totalt beviljat belopp: 2880000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

I 1981 föreslog Gymnasieutredningen en gymnasieskola som var oberoende av socialbakgrund och kön och attraktivare för alla kategorier av elever. Val i grundskolan skulle inte stänga dörrar till ett livslångt lärande och starka gränser mellan praktiska och teoretiska utbildningar skulle suddas ut. I 1991 kom två regeringspropositioner på dessa grundidéer. Men den öppenhet, jämlikhet och likvärdighet som förutsågs har uteblivit. Enligt tidigare forskning har kulturella teorier; ibland kallas dessa för naiva teorier; om elever och deras begåvning och förmågor intervererat i bedömningssituationer och påverkat undervisning, bedömning av elever och även elevernas självkoncept och kognitiva prestationer, för att opponera mot måluppfyllelsen.

Vårt forskningsförslag har tre syften kopplat till detta problemkomplex. Förslaget är riktat mot gymnasieskolans olika program och de kulturella/naiva teorier som lärare och elever bär med sig in i skolan och hur dessa eventuellt påverkar undervisning,

självkoncept och prestationer. Förslaget involverar lärare och elever i den nya gymnasieskolan och lärarkandidater. Främst är vi intresserade av de nya gymnasieprogrammen och yrkesprogrammen, då problemet verkar få mest negativa konsekvenser där. Men naiva teorier om lärandets gränser - ibland i kombination med föreställningar om kön, klass och etnicitet - finns även inom akademiska program.

Kulturella teorier om intelligens, begåvning och prestation är av mest vikt enligt tidigare studier. Därför vill vi undersöka i första delstudien dessa teorier. Verksamma lärare samt lärarstuderanden från de deltagande lärosätens lärarutbildningar ombes att ange sina egna och andra (anonyma) kollegors verksamma idéer om intelligens, begåvning och prestation. Ett antal variansanalyser planeras och både intervju- och enkätmetoder samt kvantitativ- och kvalitativanalys används. Deltagarnas föreställningar undersöks två gånger. Jämförelser görs och en viktig fråga som belyses är om kulturella teorier är fastställda innan studenterna påbörjar sina utbildningar eller utvecklas först under själva utbildningen eller i yrkesarbetet. Den andra delstudien undersöker verksamma lärares och lärarstudenternas attityder och stereotyper till elever vid gymnasieskolans olika program. Ett mätinstrument utvecklas för detta utifrån tidigare forskning i ämnet som sedan analyseras med hjälp av faktoranalys. Vi kommer att använda intervjuer och enkäter samt kvalitativ och kvantitativ analys.

Den tredje delstudien undersöker elevers akademiska självbegrepp i relation till upplevelser av lärares bedömningar. Dels kommer eleven att få besvara ett allmänt formulär, dels fylla i en attitydtest liknande den lärarna använder i den andra delstudien. Elever från två akademiska och fem praktiska program representeras. Enkäter och intervjuer används i data produktion. Elever från gymnasieskolor i närhet av de deltagande lärosätena ingår.

Den fjärde delstudien undersöker det generella, det akademiska och det sociala självbegrepp och elevernas självtillit i gymnasieskolans kärnämnen, samt deras implicita självbegrepp. Eleverna kommer även att göra metakognitiva bedömningar vid faktiska provtillfällen i kärnämnen för att undersöka deras metakognitiva förmåga. Vi kommer att använda samma urval som i delstudie tre.

På den formella nivån framstår det som om dagens gymnasieskola erbjuder alla elever samma förutsättningar. Resultaten av tidigare studier visar dock att olika skolor och program är differentierade genom att utbildningen förmedlar skilda uppsättningar av psykologiska verktyg och sociala normer och bygger på olika former av mediering. Den svenska gymnasieskolan är inte så sammanhållen efter 1990-talets reformer som man skulle kunna vänta sig, och kan till och med ha skadliga istället för positiva effekter på attityder, motivation och ett livslångt lärande för många individer. Vår forskning bidrar med kunskaper inom detta område och vad man kan göra eventuellt för att förbättra skolans prestationer med alla elevgrupper. Detta sker först genom en undersökning om lärare och elever hyser stereotypiska föreställningar gentemot varandra, sedan genom en analys som tar reda på hur dessa stereotyper ser ut och verkar och slutligen genom en analys av vad som kan eventuellt göras åt saken. Vi hoppas kunna utveckla en pedagogisk modell för lärarutbildningen som kan användas för att korrigera för naiva kulturella teorier som slår negativt mot många elevers lärande i skolan.

Diarienummer:2007-3612

Professor Boel Berner

Institutionen för Tema Linköpings universitet

Projekt:Att lära sig öemotionell kompetensö. Yrkespraktik, känslor och identitetsskapande

Beviljat 2008: 1 080 000

Beviljat 2009: 1 500 000

Beviljat 2010: 1 100 000

Totalt beviljat belopp: 3680000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Att lära sig öemotionell kompetensö. Yrkespraktik, känslor och identitetsskapande. En yrkeskompetens innefattar inte bara kognitiv förmåga, teknisk eller hantverksmässig skicklighet. Att kunna behärska sina känslor men också kunna visa rätt sorts känslor i arbetet är centrala komponenter i många yrken och arbetsuppgifter. I många yrken måste utövarna också kunna bemästra andra människors känslor. De skall kunna dämpa andras desperation, oro eller panik eller ge dem emotionellt stöd och rätt mått av hopp om tillfrisknande eller överlevnad. Sådan känslomässig förmåga är en komplex och motsägelsefull kompetens. Den är inte självklart given utan måste utvecklas i formella utbildningar och yrkespraktik.

I det här föreslagna projektet undersöks hur individer lär sig örättö sorts känslor i utbildningen till några viktiga arbetsområden, hur ökänslökompetensö definieras och utvecklas, uttrycks och sanktioneras. I fyra empiriska delprojekt är fokus på blivande barnmorskor, brandmän, intensivvårdsläkare och flygledare. Gemensamt för dessa yrken är att man där har att hantera såväl andra människor som en komplex och ibland riskfylld teknik i situationer som kan innebära stark känslomässig anspänning. De är också valda för att de har olika könsmässig rekrytering och genusprägling, vilket kan ge intressanta jämförande insikter kring vilka känslor som får uttryckas och hur. Yrken som brandman respektive barnmorska har stark ó och motsatt ó könskodning medan läkare och flygledare är mer könsblandade och genusneutrala yrken.

I alla fyra delprojekten är följande frågor aktuella: Vilka känslor är tillåtna, föreskrivna, förbjudna? Hur lär man sig bemästra rädslor, hur hanteras känslor inom organisationen och hur utvecklas rätt sorts känslor mot dem som yrkesgruppen har att hjälpa? Vilka implicita och explicita ökänslöreglerö finns inom olika yrkesgemenskaper och hur påverkar det hur arbetet utförs? Hur påverkas individernas överkliga känslorö av kraven från yrkesgruppen? Samt, centralt: Hur formas och formuleras den emotionella kompetensen inom formell utbildning och i yrkespraktiken?

I studiet av känslor finns komplexa teoretiska och metodologiska problem. Forskningsområdet är nytt, forskningen begränsad, särskilt i Sverige, och projektet är

delvis av explorativ karaktär. I ett femte, övergripande projekt vill vi därför vidareutveckla delstudiernas insikter kring känslor, lärande och yrkesarbete teoretiskt och metodologiskt.

Projektet vill lyfta fram en viktig men i forskningen negligerad dimension i yrkeskompetensen. Det har därmed direkt relevans för utbildningars innehåll och realism och kan bidra till deras vidareutveckling. Dessutom kan projektet förhoppningsvis bidra till att ge stöd och perspektiv på de egna erfarenheterna hos dem som utbildas till dessa yrken. Studiens syfte är även att ge nya teoretiska insikter inom det utbildningsvetenskapliga fältet. Att studera lärande av känslor i olika sammanhang ger, som vi ser det, en möjlighet att undersöka länkarna mellan det individuella och det sociala, det kroppsliga och det diskursiva i formandet av individuella och kollektiva identiteter. Projektets empiri kan även bidra till att konkretisera en del mer allmänna teoretiska resonemang kring känslor inom samhällsvetenskaplig och genusvetenskaplig forskning. Eftersom interaktion med och känslor inför teknik är en viktig komponent i studien kan vi även bidra till teoribildningen kring lärande inom forskningen om relationerna människa-teknik-samhälle.

Diarienummer:2007-3645

Fil doktor Anders Björkvall

Institutionen för nordiska språk Stockholms universitet

Projekt:Skilda världar? Textaktiviteter hemma som resurs för lärande i skolan

Beviljat 2008: 945 000

Beviljat 2009: 945 000

Beviljat 2010: 945 000

Totalt beviljat belopp: 2835000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Nyttan med barns nöje framför dataskärmen. I dagens samhälle sysselsätter sig barn tidigt med texter av olika slag. Barn skriver, läser och designar text med penna och papper eller med mjukvara och tangentbord. De läser både i böcker, tidningar och på datorskrmar och de spelar t.ex. dataspel. Många av dessa aktiviteter går utanför vad man ibland något snävt kallar läsande och skrivande, men att exempelvis spela ett dataspel kräver nästan alltid läsande, ibland skrivande men också förmåga att skapa sammanhängande mening med hjälp av ljud, bilder, färger och grafik. Behovet av sådana meningsskapande färdigheter kommer att öka i framtiden och vi ser redan idag en utveckling mot att teknik- och skärmbaserad kommunikation är nödvändig för alla, såväl i yrkeslivet som i privatlivet. Det är därför positivt att många barn har sådana utvidgade läs- och skrivfärdigheter. I många fall har barnen troligen mer avancerade färdigheter än både föräldrar och lärare. Forskning visar dock att skolan är dålig på att utnyttja dessa färdigheter som en grund att bygga vidare på i den mer formella läs- och skrivundervisningen. Möjligen beror detta på att datorn och populärkulturen saknar tradition och legitimitet i skolan.

Målet med detta projekt är att nå en djupare förståelse av om och hur yngre skolbarns självvalda textaktiviteter i hemmet kan utnyttjas som resurser för lärande i skolan. Utifrån en sociokulturell syn på lärande bygger kunskapsutveckling på kopplingar mellan olika verksamheter och sociala sammanhang. Klassrummet behöver utifrån det perspektivet vara en arena där barns olika typer av textaktiviteter bekräftas och vidareutvecklas, inklusive de som är populärkulturella och skärmbaserade. Vi inriktar oss på barn i åldern 9-11 år eftersom det är i denna ålder som mer avancerande textkunskaper krävs för att klara skolarbetet liksom det sociala livet utanför skolan. Mer precist ska vi: 1. Studera skillnaderna mellan de textaktiviteter som barnen ägnar sig åt hemma och de som de ägnar sig åt i skolan. 2. Studera barnens, lärarnas och andra närstående personers (främst vårdnadshavares) attityder till de olika textaktiviteterna. På vilket sätt begränsar eller utökar attityderna barnens möjligheter till lärande utifrån deras egna texterfarenheter? 3. Analysera de verktyg som barnen använder för att skapa text hemma och i skolan, t.ex. tangentbord och datorprogram i jämförelse med penna och papper. Vilka begränsningar och möjligheter är knutna till dessa verktyg? 4. Analysera de texter som barnen skapar i skolan och hemma. Vilka är likheterna och skillnaderna? Baserat på resultaten vill vi komma med förslag på hur konkreta lärandeaktiviteter i klassrummet kan se ut för att på bästa sätt ta vara på barnens egna textrelaterade intressen som en resurs för lärande. I projektet kommer vi under en längre tid att följa ett antal 9-11-åringar i en svensk storstad och i en mindre stad när de använder och skapar texter i hemmiljö och i skolmiljö. Samtal om textaktiviteter mellan barn, föräldrar och lärare kommer att spelas in och analyseras med samtalsanalytiska metoder. Barn, föräldrar och lärare kommer också att intervjuas om vad de tycker om de olika textaktiviteter som barnen ägnar sig åt, både i skolan och hemma. Ett större antal texter samlas in och analyseras liksom de verktyg barnen använder för att skapa text.

Projektet har i ett större perspektiv betydelse för vår kunskap om skolans roll i ett samhälle som ställer delvis nya och avancerade kommunikativa krav på sina medborgare. Det har också praktisk betydelse för lärare och elever eftersom det i en svensk skola med begränsade resurser är viktigt utnyttja och bygga vidare på alla de kunskaper och färdigheter som barnen själva kan ta med sig in i klassrummet.

Projektet är tre år långt, med start 2008, och det är ett samarbetsprojekt mellan Stockholms universitet och Högskolan i Gävle. Resultaten kommer löpande att publiceras i artiklar i vetenskapliga tidskrifter och diskuteras vid konferenser inriktade mot didaktik, ämnesdidaktik och språkvetenskap.

Temaområde: Kommunikationsforskning, IT-forskning.

Diarienummer:2007-3665

Docent Ingemar Bohlin

Institutionen för idéhistoria och vetenskapsteori Göteborgs universitet

Projekt:Evidensbaserad pedagogik: Epistemologiska förutsättningar för evidensrörelsens expansion in i utbildningsvetenskap

Beviljat 2008: 430 000

Beviljat 2009: 680 000

Beviljat 2010: 720 000
Totalt beviljat belopp: 1830000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

En förutsättning för att ny forskning ska kunna bygga på redan genomförda undersökningar är att de resultat som uppnås kontinuerligt utvärderas och sammanfattas. Under de senaste årtiondena har nya metoder för översikter av existerande forskning utvecklats. Särskilt inom medicin, där en störtflod av nya studier publiceras varje år, har dessa metoder fått stor betydelse. Från 1990-talets början har framväxten av evidensbaserad medicin lett till en radikal omvandling av hälsovård och medicinsk forskning i stora delar av västvärlden, och sådana systematiska översikter är en central komponent i den metodologi som används för att sammanställa säker kunskap. I Sverige ansvarar Statens Beredning för Medicinsk Utvärdering för att sådana översikter utförs och distribueras.

Relationen mellan teori och praktik i skolvärlden har under lång tid varit problematisk, och lärarutbildningens bristande forskningsanknytning har varit ett ständigt bekymmer. I ett inlägg i denna långvariga diskussion som gjordes i Storbritannien år 1996 föreslogs att de procedurer som inom evidensbaserad medicin utvecklats för att säkra att bästa tillgängliga vetenskapliga resultat tillämpas i klinisk praktik borde införas i utbildningssektorn. Den nya labourregeringen fattade åren därpå beslut i linje med detta förslag, och ett särskilt center vid University of London fick år 2000 i uppdrag att utföra och sprida systematiska översikter av utbildningsvetenskapliga forskningsresultat. Syftet har varit att skapa en infrastruktur för *evidence-based policy and practice* inom utbildningsväsendet, så att såväl beslutsfattarens prioriteringar som lärares praktik baseras på vetenskaplig evidens. Slagordet är *What Works?* - vilka åtgärder ger de resultat man eftersträvar? Några år efter att det evidensbaserade systemet introducerades i det brittiska utbildningssystemet infördes det i USA, där Bush-administrationen har drivit det med kraft, och hösten 2006 togs ett initiativ för att införa det även i Danmark.

Det nya systemet har genererat ett kraftigt motstånd bland forskare inom utbildningsvetenskap, i synnerhet bland dem som använder sig av etnografi och andra kvalitativa metoder. Motståndarna hävdar att systemet kommer att få förödande konsekvenser, därför att utbildningsvetenskapens epistemologiska villkor helt skiljer sig från de som råder inom medicin och naturvetenskap. Lärares praktik bygger inte på teknisk rationalitet, hävdas det, utan på praktisk kunskap, och utbildningsvetenskaplig forskning är inte kumulativ. Företrädarna för evidensbaserad pedagogik bestrider dessa påståenden, men anstränger sig också för att utveckla de metoder som tillämpas vid systematiska översikter så att även resultat från kvalitativa studier ska kunna syntetiseras på ett tillfredsställande sätt. Föreliggande projekt kommer att undersöka de epistemologiska antaganden som framförs i denna debatt. Projektet har tre syften. För det första kommer mönster i de olika aktörernas hållningar i epistemologiska frågor att kartläggas; vikt kommer därvid att läggas vid förändringar som hållningarna har genomgått under det senaste decenniet. Syftet här är att beskriva dynamiken i den utveckling som pågår - hur argumenteringen hos rörelsens företrädare och motståndare

betingas ömsesidigt, och hur aktörer kan tvingas överge vissa argument och modifiera andra för att kunna försvara sina grundläggande ståndpunkter. Förmodligen kommer det t ex att visa sig att evidensrörelsens kritiker, i en tid av skärpta krav på att metoder och procedurer inom olika samhällssektorer baseras på vetenskapligt kunnande, finner det allt svårare att göra gällande att utbildningsvetenskapen ej är kumulativ eller att etnografiska studier syftar till att frambringa idiografisk kunskap som inte kan generaliseras.

Ett sekundärt syfte är att, m h a teoretiska begrepp utvecklade inom fältet vetenskaps- och teknikstudier, förklara evidensrörelsens expansion in i utbildningssektorn som en process av tilltagande rutinisering och formalisering. Ett tredje syfte är att presentera kontroversen kring evidensbaserad pedagogik för en svensk publik. Inom svensk utbildningsvetenskap tycks ingen uppmärksamhet alls ha ägnats åt denna utveckling. Detta är anmärkningsvärt, givet att rörelsen redan har gjort sitt intåg i Sveriges socialtjänst och i det danska utbildningssystemet, och att motsvarande initiativ kan komma att tas i det svenska utbildningssystem.

Diarienummer:2006-2663

Fil doktor Fredrik Bondestam

Centrum för genusvetenskap Uppsala universitet

Projekt:Feministisk pedagogik i olika lärandemiljöer. Ett aktionsforskningsprojekt i förskola, folkhögskola och högskola.

Beviljat 2007: 380 000

Beviljat 2008: 460 000

Totalt beviljat belopp: 840000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Feministisk pedagogik är jämte kritisk pedagogik en given referenspunkt för senare tids pedagogiska diskussioner om genus, mångfald, kritik och förändring av olika former av normativitet i det svenska utbildningslandskapet. Men kunskaper om feministisk pedagogik i Sverige saknar alltjämt en tydlig teoretisk förankring. Dessutom präglas fältet av bristfällig dokumentation och en påtaglig marginalisering i olika lärandemiljöer. Samtidigt finns forskning som tydligt visar på genus som ett strukturerande fenomen i lärandesituationer, särskilt ifråga om talutrymme, bekräftelsestruktur, perspektiv på lärande, etc. I de flesta utbildningssammanhang präglas dessutom elev- och studentgrupper av en rörelse från homogenitet till heterogenitet, vilket ökar kraven på lärare och utbildningar att integrera frågor om makt och skillnad överlag. Krav ställs också allt oftare på att utbildning och undervisning ska genomsyras av kunskaper om genus i någon mening. Dessa tendenser i det samtida, svenska utbildningslandskapet motiverar det projekt som skisseras här.

En rad frågor dyker upp när det feministiska pedagogiska fältets aktörer, begrepp, historia, kontext och praktik hamnar i blickfånget: Hur ser möjligheterna ut för att

utveckla en feministisk pedagogisk praktik i olika lärandemiljöer, vilka likheter och skillnader finns dem emellan, och vad kan de lära av varandra? Hur skapas och/eller återskapas lärarens praktik och lärandemiljön som sådan under ett aktionsforskningsprojekt med feministiska inslag som detta? Vilka specifika problem och motståndformer möter en feministisk pedagogik teoretiskt, praktiskt, kollegialt, i elev-/studentgrupper, från läraren själv, och hur är dessa kopplade till frågor om genus, makt och förändring? Vad kan en feministisk pedagogisk teori och praktik medföra mer generellt: blir det en kommentar till, en kritik av, en utmaning av, eller ett ersättande av pedagogiska förförståelser i allmänhet, det utbildningsvetenskapliga fältet som sådant, lärarens och/eller eleverns/studenters självförståelse, erfarenheter, omvärldsförståelse, den faktiska undervisningen, etc.? För att beröra och utveckla frågeställningar som dessa syftar projektet till följande:

1. Att undersöka, problematisera och utveckla feministisk pedagogik i tre olika lärandemiljöer: universitet och högskolor, folkhögskolor, samt förskolor. 2. Att skapa en systematisk, teoretiskt förankrad och kritiskt formulerad kunskap om det feministiska pedagogiska fältet i Sverige och övriga Norden. 3. Att identifiera och utveckla didaktiska frågeställningar, problem och strategier knutna till genus och olika lärandemiljöer. Projektet täcker tre delvis överlappande områden. Ett feministiskt pedagogiskt fält sammanför dem alla, men de har också sina respektive bakgrunder och teoretiska förförståelser. Det första området är högskolepedagogiken, det andra rör pedagogik inom folkhögskolevärlden, och det tredje gäller pedagogik inom förskoleområdet. Samtliga rör praktik inom ramen för det svenska utbildningsväsendet. Tanken med att föra samman de tre fälten i en och samma undersökning är att de kan berika och stimulera till samtal om pedagogik som annars riskerar att sluta sig kring specifika omständigheter, situationer och förutsättningar. Här ser jag det som särskilt angeläget att undervisningspraktik vid universitet och högskolor utmanas av feministiska pedagogiska erfarenheter från de två andra sfärerna.

I projektet ska tre olika delar av det feministiska pedagogiska fältet undersökas närmare och utvecklas. Det gäller först och främst en deltagarbaserad undersökning kring olika pedagogiska strategier som kan knytas till en feministisk tradition i vid bemärkelse, med fokus på tre olika lärandemiljöer: universitet och högskolor, folkhögskolor, samt förskolor. Här ska en särskild form av aktionsforskning prövas som väver samman och fördjupar undervisande lärarens erfarenheter med olika forskningsfrågor. För det andra ska det feministiska pedagogiska fältet genomlysas teoretiskt och historiskt, med avseende på såväl nordisk som internationell forskning och begreppsbildning. Slutligen syftar projektet till att utforma kunskaper kring genusdidaktiska frågor, det vill säga hur kunskaper om genus förmedlas och bemöts med hänsyn till kontext- och situationsspecifika aspekter, samt i relation till teoretiska och metodologiska antaganden.

Diarienummer:2006-2460

Doktor Nihad Bunar

Sociologiska institutionen Stockholms universitet

Projekt:Skola, valfrihet och integration Ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt om mångkulturella innerstadsskolor och invandrarungdomars socio-emotionella omkostnader i samband med uppbrottet från förorten.

Beviljat 2007: 1 350 000
Beviljat 2008: 1 490 000
Beviljat 2009: 1 620 000
Totalt beviljat belopp: 4460000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Trots den förbättrade konjunkturen i relation till 90-talets ekonomiska kriser och trots storskaliga integrationspolitiska satsningar på att komma till rätta med segregationen i de svenska storstadsområdena och dess konsekvenser finns problemen kvar. Gapet mellan de utsatta områdena och staden som helhet har visserligen minskat något i olika avseenden (arbetslösheten, betyg i skolan, demokratiskt deltagande etc.), men det är fortfarande stort. Denna utveckling har ofrånkomligen påverkat både områdenas institutioner och i synnerhet ungdomar som växer upp där. Vid sidan om socio-ekonomiska bekymmer påverkas områdena, deras institutioner och invånare också av det dåliga rykte som gör gällande att oallting är sämre i förorten. För att slippa identifieras med områdets rykte och status och för att komma till miljöer där fler elever har svenska som modersmål, har många elever boende i någon av de invandrartäta förorterna i Stockholm och Göteborg valt att använda sig av valfrihetsprincipen i grundskolan och lämna den skola som ligger närmast hemmet. Många söker sig till innerstaden. Många ungdomar på gymnasieskolan väljer också den nyligen inrättade betygsantagningsprincipen för att uppnå samma mål, lämna den stigmatiserade förorten under åtminstone en del av dagen och i synnerhet komma bort från de stigmatiserade skolorna. Det handlar om tusentals barn och ungdomar, från förskolan till gymnasiet, som dagligen pendlar i drygt en timme för att uppnå sitt mål. Vad detta mål egentligen är har vi bara vaga uppfattningar om. Många nämner öspråkets kvalitet och det är bra med skolor med fler svenskar, men ingen empirisk kunskap och inga teoretiseringar på området finns att tillgå. Vi har gått igenom forskningen om skolor, valfrihet, segregation, den mångkulturella utbildningen etc. och kan konstatera att det mesta nästan uteslutande handlar om valfrihetens strukturella effekter för samhällets olika delsystem och politikområden (skolpolitik, integrationspolitik och storstadspolitik) eller om vilka pedagogiska metoder lärarna skall använda sig av för att öinvandrabarnen bättre skall kunna lära sig svenska.

I denna studie vill vi utgå ifrån och vidare bygga på insikter från dessa studier, men vi kommer att ställa de ungdomar som det hela handlar om i centrum för våra empiriska undersökningar. Utgångspunkten är att via livsberättelser/intervjuer och ett strategiskt urval ökomma nära de ungdomar som befinner sig i rörelsen från förorten/periferin till innerstadsskolan/centrum. Syftet med denna studie är således att undersöka hur de dagliga fysiska förflyttningar som ungdomar boende i något av de öinvandrartäta och socialt utsatta områdena i Stockholm och Göteborg företar, genom att använda sig av valfriheten på grundskolenivån och betygsintagningen på gymnasienivån, påverkar deras individuella självförståelseformer, relationer med den nya respektive gamla miljön och konkreta handlingar beträffande framtidsplaner.

Nyckelorden i sammanhanget är självförståelse, relationer och handlingar sett ur det individuella perspektivet. Vår förhoppning och förvissning är att resultaten av denna studie ó inte minst för att vi ämnar föreslå vissa förändringar i systemet med valfriheten ó i mycket stor utsträckning kan komma den praktiska verksamheten till del. Vi kommer främst att visa varför eleverna väljer bort eller väljer till en skola, hur eleverna navigerar mellan de olika miljöerna, hur de förhåller sig till olika institutioner i den gamla respektive den nya miljön, vilken mening de tillskriver de olika vardagliga händelserna mot bakgrund av den kontextuella inramningen samt hur det går för dem. Kön, klass, etnicitet och ålder är nyckelbegrepp i sammanhanget. Vetenskapligt kommer studien förhoppningsvis att generera nya analytiska begrepp och bidra till vår förståelse för de dynamiska identitetsformeringsprocesserna i öthe shadow landö mellan den stigmatiserade förorten, den idealiserade innerstaden, föräldrarnas ambitioner, utbildningspolitiska åtgärder (valfriheten), skolor som i sig befinner sig i en stark förändring, de ideologiska föreställningarna om ösvenskö och öinvandrareö och egna am

Diarienummer:2006-2451

Fil doktor Mikael Börjesson

Institutionen för Lärarutbildning Uppsala universitet

Projekt: Transnationella strategier inom den högre utbildningen. Sveriges förhållande till Frankrike och USA, 1919-2009

Beviljat 2007: 1 770 000

Beviljat 2008: 1 600 000

Beviljat 2009: 1 740 000

Totalt beviljat belopp: 5110000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Svensk högre utbildning är inte längre så svensk. Sedan början av 1990-talet har antalet svenska studenter som läser utomlands ökat tiofaldigt. Och i Sverige omvandlas under påverkan av internationella modeller lärosätenas examina, kursutbud och undervisningsinnehåll. Alla lärosäten blir tvungna att förhålla sig till internationaliseringen och somliga ger sig på allvar in i konkurrensen på en transnationell utbildningsmarknad. De omfattande investeringarna i utländsk utbildning förändrar villkoren för tillträde till och karriärer inom många sociala fält. I denna nya situation utvecklas skilda strategier bland politiker, administratörer, lärare, forskare och studenter.

Det är dessa strategier som står i fokus i det planerade projektet Transnationella strategier inom den högre utbildningen. Tanken är att närma sig problematiken från flera håll. Särskild uppmärksamhet ägnas åt studenternas strategier. Vilka länder och ämnen söker man sig till? Finns sociala skillnader i spridningen över länder, skolor och ämnen och hur kan dessa förstås i relation till det svenska högskolefältets sociala struktur? Även lärosätenas, myndigheternas, stiftelsernas och andra institutioners strategier uppmärksammas. Vilka strategier förmår olika organ för främjande av den högre utbildningens internationalisering att utveckla? Betydelsen av transnationella investeringar i utbildning och forskning undersöks i relation till sociala fält, med litteraturkritikens fält och fältet för mänskliga rättigheter som fallstudier.

Något om terminologin. Att ötransnationella och inte den mer spridda beteckningen öinternationalisera används i projekttiteln beror på att den förra bättre fångar det som pågår. Internationalisering brukar i utbildningssammanhang ofta avse företeelser som förutsätter nationalstater och dess representanter som agenter, det är mellan dessa som något sker, medan vi låter transnationalisering beteckna alla former av överskridanden av nationella gränser. Strategier ska förstås i Pierre Bourdieus mening, dvs. som institutioners, grupper eller individers medvetna eller omedvetna sätt att försvara eller förbättra sin sociala position.

Projektet omfattar fyra delstudier: (1) Svenska studenter på den transnationella utbildningsmarknaden, (2) Transnationella tillgångar och fältet av elitutbildningar i

Sverige, (3) Svenska stipendiater i USA i historisk belysning och (4) Transnationella insatsers betydelse för inträde och karriärer på sociala fält.

Studierna skall bygga på bearbetningar av offentlig statistik, enkäter till studenter, intervjuer med studenter och med utbildningsansvariga, textstudier, samt arkivmaterial. Sveriges relation till USA och Frankrike står i fokus. Tidsperioden spänner från Sverige-Amerika Stiftelsens instiftande 1919 fram till våra dagar.

Bland planerade publikationer finns en antologi som samlar internationella, framför allt franska, bidrag till förståelsen av globalisering inom den högre utbildningen samt områden som juridiken, konsten och fält, en monografi om betydelsen av stiftelser och liknande organisationer för flöden av studenter och forskare till USA, en monografi över den svenska litteraturkritikens fält och betydelsen av transnationella investeringar inom detta, samt en monografi om studenter i utlandet och den högre utbildningens internationalisering. Öppna seminarier och föreläsningar kommer att anordnas med franska och amerikanska gäster. Två konferenser, en i projektets början och en i slutet, planeras.

Utbildning är ett negligerat område inom globaliseringsforskningen, och inom utbildningsforskningen förekommer alltför få grundliga undersökningar av fenomen som överskrider nationella gränser. I en tid där öinternationalisering inom utbildningsväsendet lyfts fram som allt viktigare, nyligen understruket av orienteringen i den senaste utbildningspropositionen, Ny värld ó ny högskola, behövs mer kunskap om förlopp som korsar nationsgränserna. Projektet skall bidra med ny kunskap om transnationella strategiers betydelse i samband med utbildningssystemets omvandlingar, vilket är av intresse inte bara inomvetenskapligt utan även för utbildningspolitiken och för utbildningsadministratörer, lärarutbildare, lärare och studenter.

Diarienummer:2007-3345

Docent Nils Ekedahl

Institutionen för svenska, retorik och journalistik Södertörns högskola

Projekt:**Kritiskt tänkande för en pluralistisk högskola**

Beviljat 2008: 2 000 000

Beviljat 2009: 2 000 000

Beviljat 2010: 2 000 000

Totalt beviljat belopp: 6000000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

I Högskolelagen framhålls studenternas förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar som ett centralt mål för all högre utbildning. En rad rapporter visar dock att både lärare och studenter upplever kraven på självständig reflektion som låga och att undervisningen i många fall präglas av mekanisk inläring. Rapporterna visar också att

många studenter tycker att de lärt sig att tänka kritiskt endast i liten grad, liksom att få av dem begrundat vad kritiskt tänkande innebär i praktiken.

Högskoleverkets utbildningsdatabas visar att kritiskt tänkande ingår bland målen för många utbildningar, liksom att det ges särskilda kurser i ämnet. I många av dessa fall står det dock klart att kritisk förmåga ses som liktydig med logiskt-deduktivt tänkande och att kurserna ofta kretsar kring logik och argumentationsanalys. Till följd härav framstår kritiskt tänkande ofta som förmåga att pröva en tankegångs logiska stringens och hållbarhet.

I projektet Kritiskt tänkande för en pluralistisk högskola vill vi, sex lärare och forskare i ämnena retorik, svenska, filosofi och idéhistoria vid Södertörns högskola, utveckla ett bredare synsätt på kritiskt tänkande i dagens högskolevärld – en värld präglad av alltmer komplexa krav och stor social och kulturell mångfald samtidigt som undervisningsresurserna successivt urholkats. Vi anser att tränandet av studenternas kritiska förmåga är en central pedagogisk uppgift, och förutom att fördjupa den teoretiska reflektionen kring vad kritiskt tänkande kan innebära vill vi i projektet utveckla en didaktisk handlingsrepertoar som kan användas för att stärka studenternas omdöme och kritiska förmåga.

En central utgångspunkt för projektet är att kritiskt tänkande kan och bör övas systematiskt, liksom att förmågan till självständig bedömning inte med automatik växer fram i takt med ökade ämneskunskaper. En annan utgångspunkt är att kritisk förmåga inte restlöst kan identifieras med logiskt tänkande. Sådant är förvisso viktigt, men i ett samhälle präglad av stor pluralism på så gott som alla områden menar vi att förmågan att byta synvinkel och förstå en fråga ur flera perspektiv är minst lika avgörande. Denna förmåga, som vi kallar mångperspektivism, menar vi vara oundgänglig för ett kritiskt tänkande som har ambitionen att svara mot dagens pluralistiska, mångkulturella verklighet. Överlag är det, tror vi, angeläget att ha tillgång till en högskolepedagogisk repertoar som erbjuder flera olika former för kritiskt reflektion.

För att hitta teoretiska och praktiska utgångspunkter för en pedagogik för pluralistiskt kritiskt tänkande vänder vi oss till både pedagogisk tradition och modern filosofi. Vi vill således undersöka den klassiska retorikens långa och mångfacetterade pedagogiska tradition för att inventera instrument för kritisk och kreativ reflektion, men också den sofistiska tanketraditionen, vars betoning av kunskapens bundenhet till sina bärare och deras språkliga och kulturella miljö har rönt förnyad uppmärksamhet på sistone. Vidare anknyter projektet till modern partikularistisk epistemologi och etik, enligt vilken moraliska omdömen inte ska förstås som tillämpning av generella normer utan som kontextbaserade ställningstaganden i konkreta situationer. Andra aktuella filosofiska perspektiv är inlevelseteori, enligt vilken vår förståelse av andra människor är icke-teoretisk och bygger på att vi föreställer oss vara i den andres situation, liksom den kritiska didaktik som utvecklats i anslutning till den s.k. Frankfurtskolan och Jürgen Habermas filosofi. Därtill vill vi undersöka hur kreativt skrivande kan användas för att utveckla ett mångperspektiviskt kritiskt förhållningssätt.

Professor Boel Englund

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: **Dialogen som bärande tankefigur och fenomen i skola och arbetsliv**

Beviljat 2008: 1 080 000

Beviljat 2009: 1 080 000

Beviljat 2010: 1 080 000

Totalt beviljat belopp: 3240000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Sedan 1970-talet har dialogen fått en framträdande plats som tankefigur inom en rad områden. Hos filosofer som Hans-Georg Gadamer och Martin Buber har den fått stå modell för förståelsen av människans sätt att vara i världen, hos en semiotiker som Mihail Bakhtin för ett så grundläggande mänskligt fenomen som språket. De senares verk skrevs under tidigt 1900-tal, men det är mot slutet av seklet som de uppmärksammats. Synen på kunskap är ett annat exempel på tankefigurens genomslag. För att ta ett svenskt sådant: filosofen Bengt Molander menar att för att ett påstående ska kunna ses som kunskap måste den fråga som detta påstående utgör ett svar på vara förstådd, och påståendet dessutom förstås just som svar på en fråga. Dialogen som tankefigur återkommer inom politisk teori och pedagogisk teori (demokrati som dialog, deliberativ demokrati, framlyftandet av det deliberativa samtalet som modell för undervisning och skola etc). Sist men inte minst är ödialogö sedan länge ett viktigt begrepp i det politiskt-administrativa språket.

Men de föreställningar som är knutna till begreppet dialog och tankefigurens genomslag tycks inte ha ägnats någon granskning ens internationellt. Ett antal studier av svensk skola och arbetsliv lutar sig mot dialogiska teoribildningar, men empiriska studier av samtal som granskar deras egenskaper och utsätter dialogbegreppet för granskning är mycket få. I projektet kopplar vi samman analyser av faktiskt förekommande dialoger/samtal med en analys av tankefigurens/begreppet och dess utveckling. Projektet ska därigenom bidra till vår förståelse av en bärande tankefigur som har inflytande i både barns och vuxnas värld - och samtidigt av hur den samspelar med denna värld. Projektets övergripande syfte är att analysera dialogen som grundläggande tankefigur, som praktik inom svensk skola och arbetsliv och relationerna dem emellan.

Huvudfrågorna för projektet är - Vad står begreppet dialog för i skilda sammanhang? Vilka är de bärande föreställningarna, och vad förändras beroende på de skilda sammanhang som dialogen/samtalet uppträder i? - Hur kan de konkreta former dialoger/samtal tar i skolan och sjukvården i dag beskrivas? Vilka innebörder får ödialogen då den integreras och används i olika praktiker? - Hur kan dialogbegreppets genomslag förstås? Projektet består av flera delstudier av vilka den ena, den som ägnas den grundläggande tankefiguren, tjänar som bakgrund och tolkningsram för de övriga studierna. Genom sina olika angreppssätt och problemställningar ska delstudierna undersöka dialogbegreppet och de föreställningar som är knutna till skilda betraktelsesätt

både hos några 1900-talsfilosofer och i nutiden. De ska också synliggöra hur samtal/dialoger används och förstås i konkreta situationer. Tillsammans bidrar de till att belysa relationerna mellan idéer och praktiker liksom mellan historia och nutid. De olika delstudierna genomförs i nära samarbete, så att växelverkan kommer till stånd mellan den som ägnas den filosofiska grunden och de övriga, huvudsakligen empiriskt inriktade delstudierna. Två delstudier rör skolområdet, två rör vårdområdet och en avser den grundläggande tankefiguren Den syn på "tankefigurer" som projektet vilar på ligger mycket nära den hos sociologen Johan Asplund (1979, 1991).

Diarienummer:2006-2599

Docent Claes Ericsson

Enheten för lärarutbildning Högskolan i Halmstad

Projekt:Marknadsetetik och vardagskultur i klassrummet. Ett ideologiskt dilemma? Identitet, dominans och kunskapsbildning i grundskolans musikundervisning.

Beviljat 2007: 1 010 000

Beviljat 2008: 1 010 000

Beviljat 2009: 1 010 000

Totalt beviljat belopp: 3030000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Marknadsetetik och vardagskultur i klassrummet: Ett ideologiskt dilemma? Identitet, dominans och kunskapsbildning i grundskolans musikundervisning. De senaste decennierna har successivt en medvetenhet och insikt om att skolan inte har monopol på kunskapsbildning växt fram. Skolan konkurrensutsätts i ständigt ökande utsträckning från andra kunskapsbildningsinstanser, exempelvis via sofistikerad informations- och kommunikationsteknologi, men även från institutioner som bildningsförbund och föreningar av olika slag. Detta tillsammans med en mera allmän tendens i samhället att nedmontera traditioner och auktoritetsförhållanden skapar möjlighet för elever att i högre utsträckning än tidigare ifrågasätta skolan med utgångspunkt i ett vetande som är tillägnat utanför skolan.

En av de verksamheter som i hög grad berörs är den som bedrivs inom ramen för de så kallade estetiska ämnena. Detta för att barn och ungdomar har ett gediget kunnande och en distinkt preferens inom området, som de tillägnar sig i ofta informella lärsituationer i vardagslivet, parallellt med lärandet i skolan. Ett antagande är därvid att de estetiska ämnena kan uppfattas som ömer än skolämnenö, vilket kan innebära en distorsion mellan skolans och elevernas förväntningar på dessa ämnen. Detta bekräftas av två av våra tidigare studier.

Syftet med studien är: 1. Att undersöka vilka dominansförhållanden och identitetsförhandlingar som kommer till uttryck när elevers vardagskultur omsätts i

skolan. 2. Att beskriva kunskapsbildningens karaktär i undervisningskontexter präglade av skilda strukturella förutsättningar, exempelvis sociala, kulturella, ekonomiska, utbildningsmässiga samt demografiska. Vid tre skolor, där skilda bakgrundsförutsättningar råder, kommer undervisningen i musik att dokumenteras med hjälp av videokamera. En undervisningsgrupp (år 9) vid varje skola kommer att väljas ut och följas kontinuerligt under ett läsår. Interaktionen mellan lärare och elever och mellan elever sinsemellan kommer att analyseras med avseende på verbal och visuell kommunikation. Resultaten kommer att diskuteras med utgångspunkt i ett samhälls- och kulturteoretiskt perspektiv.

Projektet är tänkt att löpa under tre år och ny kunskap bör kunna avsättas under 2009. Att studera makt- och dominansförhållanden i skolan får ses som angeläget. Dels kan det initiera till reflektion, vilket i en förlängning kan leda till förändring inom de pedagogiska praktikerna, dels är det ett led i kvalitetssäkringen av skolan. Att studera identitetsförhandling i mötet mellan elevers vardagskultur och skola är också betydelsefullt, eftersom skolans fostransuppdrag kan komma i konflikt med den strävan som finns att bejaka ungdomars identitetsbildning. Det är viktigt att dessa i systemet ingående motsättningar belyses, inte minst med avseende på genusproblematik. Att studera kunskapsbildningens karaktär i pedagogiska kontexter där bakgrundsförutsättningarna varierar, framstår också som angeläget. Sådan forskning kan ses som betydelsefull både för realiserandet av en likvärdig skola och som diskussionsunderlag vid utarbetande av olika typer av undervisningsreglerande texter. Forskningsspridningen kommer att ske på olika sätt. Rapporten ges ut i bokform, vilket ökar tillgängligheten. Resultaten kommer också att kommuniceras via seminarier på skolor och lärarutbildningar. Slutligen kommer resultaten att återföras till de i undersökningen deltagande skolorna, där lärarna kommer att beredas möjlighet till reflektion i diskussionsgrupper, exempelvis i anslutning till studiedagar.

Diarienummer:2006-2689

Fil doktor Inger Eriksson

Institutionen för didaktik och pedagogiskt arbete Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:Kemitexter som redskap för naturvetenskapligt lärande: en komparativ studie av undervisningspraktiker i svenska och finlandssvenska klassrum

Beviljat 2007: 1 490 000

Beviljat 2008: 1 490 000

Beviljat 2009: 1 490 000

Totalt beviljat belopp: 4470000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Elevtexter och läromedel som redskap för kemilärande - en jämförelse av No-undervisning i svenska och finlandssvenska skolor. Svenska elevers No-kunskaper (biologi, fysik och kemi) beskrivs i olika sammanhang som otillräckliga, t.ex. i öSkolverkets Nationella Utvärdering 2003ö (NU 03) där elevers kunskaper i ett tioårsperspektiv granskas. Jämförelsen mellan 2002 och 1992 års resultat visade att elevernas prestationer försämrats i alla tre ämnena och allra mest i kemi. Enligt NU 03 är kemi det ämne inom vilket flest elever inte når godkända betyg. I TIMSS utvärdering motsvarade resultatet i kemi för de svenska eleverna i årskurs 8 det som eleverna nådde i årskurs 7 vid utvärderingen 1995. I internationell jämförelse framstår de svenska elevernas försämrade resultat som den största som uppmätts i den grupp om 16 länder som ingick i TIMSS. Även i internationella utvärderingar framstår svenska elevers naturvetenskapliga kunskaper som problematiska. I PISA 2003 placerade sig Sverige på 15:e plats, medan Finland (och Japan, Korea & Hongkong) uppvisade det bästa resultatet i No-ämnena. De finska elevernas prestationer var signifikant bättre än de svenska elevernas.

Att Finland som enda nordiska land klarade sig bra i naturvetenskap väcker flera frågor eftersom de nordiska grannländernas skolsystem uppfattas som rätt likartat i många avseenden. Därför framstår en jämförelse mellan Sverige och Finland som nödvändig. Skolsystemen har gemensamma historiska rötter och även om de över tid har utvecklats inom skilda länder finns det än idag kulturella och organisatoriska likheter. I Finland använder finlandssvenska skolor ibland svenska läromedel eller läromedel som utvecklats med svenska förebilder. Det verkar därför rimligt att anta att de svenska eleverna och svensktalande eleverna i Finland, framför allt sett till de läromedel som används, arbetar med ett likartat innehåll men ändå presterar olika i internationella mätningar. Frågan är om olikheter i undervisningen som av tradition formats och formas runt ett specifikt innehåll kan förklara skillnaderna mellan länderna.

I detta projekt kommer vi att, utifrån ett flervetenskapligt perspektiv, jämföra vad för slags naturvetenskapligt lärande i kemi som olika undervisningspraktiker erbjuder

svenska respektive finlandssvenska elever, speciellt med fokus på text och textproduktion som redskap för lärande.

Projektet är uppdelat på två delprojekt. I en övergripande studie är syftet att analysera och jämföra vilket innehållsligt lärande eleverna kan utveckla genom deltagande i varierande undervisningspraktiker. I delstudien analyseras vad som skapar och återskapar undervisningen och därmed dess innehåll. Vidare jämförs vilket innehållsligt lärande som eftersträvas och bedöms. Huvudfokus utgörs av texter, textanvändning och textproduktion som redskap för lärande.

I den andra delstudien genomförs analyser och jämförelser av hur de texter som används i observerad kemiundervisning är utformade, särskilt med sikte på hur innehåll och utformning kan tänkas påverka dels klassrumsaktiviteter, dels den enskilde elevens lässtrategier och ytterst vilket kunskapsinnehåll och vilka kompetenser texterna inbjuder till.

De teoretiska utgångspunkterna bygger bl.a på New literacy-traditionen och på sociokulturella perspektiv på lärande och kunskap. Datainsamlingen kommer ske genom att undervisningen följs genom kvalitativa observationer med hjälp av video- och ljudupptagningar och fältanteckningar. Observationerna kompletteras med intervjuer med både elever och lärare. Vidare kommer de texter, uppgifter och prov eleverna arbetar med att samlas in. Det jämförande analysarbetet sker såväl inom respektive delprojekt som mellan de båda projekten. Det innehållsliga analysarbetet kvalificeras av de i projektet ingående naturvetarna.

Vi har idag endast begränsad kunskap om hur läromedel och elevers egen textproduktion används i klassrummet och om hur lärare och elever skapar kunskap med hjälp av texter. Vi har också begränsade kunskaper om vad som skiljer svensk undervisning från undervisning i andra länder. Denna studie tillför ny kunskap genom att den kan belysa vad i undervisningen det är som skapar skilda förutsättningar för vad eleverna har möjlighet att lära sig. Vidare kan resultatet ge förklaringar till varför finska elever klarar sig bättre än svenska. Studien är naturligtvis också viktig för bl.a. lärarutbildningen.

Diarienummer:2006-2608

Professor Ann-Carita Evaldsson

Pedagogiska institutionen Uppsala universitet

Projekt: Pojkar i behov av särskilt stöd - En studie av maskulinitet, särbehandling och socialisation i särskilda undervisningsgrupper

Beviljat 2007: 1 230 000

Beviljat 2008: 1 250 000

Beviljat 2009: 1 280 000

Totalt beviljat belopp: 3760000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Projektet "pojkar i behov av särskilt stöd" tar sin utgångspunkt i att det finns ett behov av ökad kunskap om skolans konkreta verksamhet med pojkar i problematiska skolsituationer. Rapporter från den svenska skolan ger delvis alarmerande information om att allt fler elever inte lever upp till skolans förväntningar. Framförallt är det pojkar som anses ha problem och utsorteras från skolans reguljära verksamhet. Vi vet också att det är fler pojkar än flickor som får neuropsykiatriska diagnoser som t ex ADHD eller Aspergers syndrom. Den lösning på problemet som skolan tillämpar är att placera pojkar i behov av särskilt stöd i särskilda undervisningsgrupper dvs i mindre grupper med särskild anpassad pedagogik. Segregerande lösningar är inget nytt fenomen i skolan. Sedan 60-talet har vi haft t ex hjälpklasser och obs-klasser men andra lösningar har också förekommit. En viktig fråga för projektet är därför hur olika sociala kategoriseringar som berör genus, etnicitet och klass konstrueras i relation till såväl marginaliseringsprocesser som skolans konkreta specialpedagogiska verksamhet.

Det sökta projektet skiljer sig från tidigare specialpedagogisk forskning genom att anlägga ett maskulinitetsperspektiv på etablerandet av särskilda undervisningsgrupper för pojkar i problematiska skolsituationer. Trots att vi idag har information om att pojkar riskerar att utsorteras ur skolans reguljära verksamhet saknas grundforskning med avseende på skolans konkreta verksamhet i särskilda undervisningsgrupper. Vi menar att det inte finns några enkla lösningar för hanterandet av barn i problematiska skolsituationer. Snarare är vi intresserade av att lyfta fram de dilemman som hanterandet av just pojkar som problembarn genererar. Framförallt är vi intresserade av hur olika former av maskuliniteter konstrueras i relation till definitioner av pojkar som skolans problembarn som ett empiriskt fenomen. Det sökta projektet baseras på deltagande observation, intervjuer och videoinspelningar i särskilda undervisningsgrupper varav en grupp som saknar diagnos och två grupper med elever med diagnos (AD/HD och Aspergers syndrom). Lokala skolplaner och nationella styrdokument kommer också att studeras med utgångspunkt i ett genus, klass och etnicitetsperspektiv i relation till pojkar i problematiska skolsituationer.

Projektet har fokus på konkret verksamhet i särskilda undervisningsgrupper med nära anslutning till professionella verksamheter, s k praxisnära forskning. Projektet omfattar flera potentiella utvecklingsmöjligheter av praxis. Projektets grundforskningskaraktär tillsammans med dess fokus på maskulinitet gör att de subtila mekanismer som ligger till grund för skolans hanterande av pojkar i problematiska skolsituationer uppmärksammas. Vidare skapas ny kunskap om ett område som inte uppmärksammas ordentligt och grundforskning initieras inom ett område där forskning i stort sett saknas.

Projektet löper i tre år och kommer att avrapporteras framförallt i internationella och nationella tidskrifter, i en doktorsavhandling samt i en antologi på svenska, vilken utgör en sammanfattning av hela projektet. Relevansen för lärarutbildningen/specialpedagogutbildningen och den pedagogiska utbildningsverksamheten är påtaglig, vilket inte minst märks i efterfrågan på kunskap om pojkar i problematiska skolsituationer. Vi kommer förutom vetenskaplig publicering att kommunicera våra resultat för relevanta målgrupper (lärare, övrig elevhälsopersonal som t ex psykolog, kurator, för föräldrar och kommuner) genom att erbjuda föredrag och utbildningsdagar samt att publicera populärvetenskapliga artiklar i t ex facktidskrifter.

Diarienummer:2007-1149

Fil doktor Vaike Fors

Institutionen för utbildningsvetenskap Luleå Tekniska Universitet

Projekt:**Estetiska dimensioner av unga människors meningskapande i virtuella miljöer och museer**

Beviljat 2007: 318 500

Beviljat 2008: 637 000

Beviljat 2009: 318 500

Totalt beviljat belopp: 1274000

Beslutsdatum: 2007-05-22

Projektbeskrivning

Ungdomars skapande av meningsfullhet ó från Second Life till museiutställningen.

Antalet förstahandssökande till gymnasiet 2006 indikerar ett svalt intresse hos ungdomar för de studieförberedande programmen (även kallade de teoretiska programmen). Även i andra mer informella pedagogiska sammanhang brottas man med liknande problem. Trots omfattande och dynamiska insatser tycks många ungdomar inte beröras av det som museer försöker förmedla. En stor utmaning för museer idag handlar idag om att skapa legitimitet för sin verksamhet och finna plats i dagens samhälle, ett samhälle som skiljer sig avsevärt från den epok ur vilken museerna föddes. Därför har dagens utställningsproducenter i allt högre grad försökt utveckla utställningsmediet så att det bättre ska möta ungdomars krav på meningsfullhet och möjligheter till identitetsbygge, istället för att fokusera på kunskap och lärande. Det är också mer och mer vanligt

förekommande att man använder digitala medier i utställningar, eller skapar helt virtuella miljöer för folk att använda elektroniskt.

Det här forskningsprojektet söker bidra till en bättre förståelse för vad dessa nya museimiljöer, både virtuella och öin real lifeö, betyder för unga människor idag. Utgångspunkten i projektet är att de nya digitala medierna har bidragit till att nya lärprocesser utvecklats i samband med användandet av dessa.

Forskningsprojektet avser att vara en jämförande studie av hur ungdomar som är dagliga användare av den tredimensionella virtuella världen Second Life använder och tillvaratar det ett museum har att erbjuda både i virtuella och andra utställningar. Beröringspunkten mellan Second Life och museipraktiken är den estetiska dimensionen som åberopas av både utställningsproducenter och webbutvecklare som en viktig funktion hos deras produkter.

Ett antal unga människor mellan 16-18 år kommer att dels videointervjuas, dels själva få filma sitt användande av virtuella och andra museibesök. Videofilmen är inte enbart underlag till skriven text. Det är också ett medium ur vilken ny kunskap kan genereras. Via etnografisk metod, som baseras på teorier om hur vår perception är ett resultat av intryck från alla våra sinnen, skall forskningen sätta sig in i hur de olika verksamheterna uppfattas av ungdomarna själva. I forskningsprojektet kommer det att utvecklas en forskningsmetod, en ösinnenas etnografiö för att göra det möjligt att analysera den estetiska dimensionen som de olika miljöerna till synes har gemensamt. Detta förhållningssätt, att det visuella, taktila och förnimbara är egna kunskapsformer, kommer också att genomsyra rapporteringen av forskningsresultaten.

Att bättre förstå dessa nya lärprocesser är också ett sätt att närma sig det samtida samhället från ett pedagogiskt perspektiv, och i förlängningen vilka krav som ställs och vilka förutsättningar som finns för lärande i framtidens samhälle. Projektet kan bidra till nya perspektiv på hur ungdomar möter de nya villkor för lärande som medieutvecklingen bidragit med, men också kunskaper om varför ungdomar så ofta inte upplever mer etablerade pedagogiska sammanhang som meningsfulla. Detta är en viktig fråga i forskning både i formella och informella sammanhang. Projektet avser också att bidra till diskussionen om och skapandet av framtidens museer.

Samtal förs just nu med dels Riksutställningar och dels Nätverket för Science Centers i Västra Götaland om i vilket/vilka museisammanhang projektet skall genomföras.

Diarienummer:2006-2447

Fil doktor Eva Forsberg

Pedagogiska institutionen Uppsala universitet

Projekt: Internationella kunskapsmätningar, nationell bedömningskultur och reformhistoria

Beviljat 2007: 1 750 000

Beviljat 2008: 1 870 000

Beviljat 2009: 1 930 000

Totalt beviljat belopp: 5550000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Sedan 1960-talet har Sverige deltagit i internationella jämförande mätningar av elevers kunskaper. En grundläggande tanke bakom dessa mätningar har varit att den snabbföränderliga världen kräver flexibel utbildning. Både skolor och elever bör enligt denna tankegång vara flexibla och öppna för förändring. En välutbildad och förändringsvillig befolkning har lyfts fram som avgörande för att ett land ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen.

De internationella kunskapsmätningarna har i Sverige och i andra länder fått allt större genomslag under de sista 10 åren och resultaten används ofta som slagträn i de deltagande ländernas interna skoldebatt. Mätningarna har haft som uttalat syfte att hjälpa länderna att få syn på vad som är bra och dåligt i den egna utbildningen. Men mätningarna har också enligt många forskare haft en likriktande effekt. Länder har börjat anpassa sina läroplaner till mätningarna.

Hur man nationellt tolkat och använt resultaten från de internationella kunskapsmätningarna varierar dock stort. Uppfattningarna om vad som är goda och dåliga kunskaper eller vilka ämnen som är viktiga skiljer sig åt mellan länder. Därför kan diskussionerna i två länder se helt olika ut, även om deras elever uppnått ungefär samma resultat. Varje land har nämligen sin egen skolhistoria och sitt sätt att se på mätning eller bedömning av kunskaper. Mellan länder kan det finnas stora skillnader i hur man sätter betyg, vilka omdömen lärare ger i klassrummet, om man ger muntliga eller skriftliga prov osv. Bland annat kan sådana skillnader säga något om vilken auktoritet läraren har som professionell och självständig bedömare.

Tidigare forskning i Sverige kring bedömning av elevers kunskaper har oftast handlat om hur sådana bedömningar bör gå till. Vårt projekt handlar om att förstå bedömningar i ett bredare sammanhang. Kunskapsbedömningar betyder mycket för både skolreformer och skolans pedagogiska verksamhet. Därför sätter vi kunskapsbedömningarna i ett övergripande samhällsligt och kulturellt sammanhang. Detta gör vi genom att historiskt jämföra Sverige och Tyskland. Hur ser de svenska och tyska bedömningstraditionerna ut och hur har de förändrats under 1900-talet och fram till idag? Vilken roll har de spelat när

man har planerat och genomfört reformer av skolan? Hur har man hanterat de internationella kunskapsmätningarna?

Det historiska och jämförande perspektivet ökar möjligheten att förklara varför reformer och skola utvecklats på ett visst sätt, och fördjupar förståelsen av vad kunskapsbedömningar betyder i skolan och i utbildningspolitiken. Att vi valt just Sverige och Tyskland beror på att de ländernas skolsystem och sätt att bedöma kunskap skiljer sig åt på flera punkter. Fram till 1960-talet såg skolan och sätten att bedöma rätt lika ut i Sverige och Tyskland. Båda hade ett absolut betygssystem och olika typer av examensprövningar. Men när Sverige införde grundskola och gymnasieskola bytte man också betygssystem. I stället för bokstavs betyg infördes ett relativt sifferbetyg. Även examensprövningarna togs bort och ersattes delvis av centrala prov. Idag är det svenska betygssystemet åter absolut, men nu med statligt formulerade betygskriterier. Sverige har med andra ord under de sista 50 åren genomfört flera reformer av både skol- och bedömningssystem och landet var även tidigt med i de internationella mätningarna. Tyskland var däremot fram till 1990-talet bara med i vissa delar av de internationella mätningarna, och har inte heller genomfört några stora skolreformer eller ändrat sitt bedömningssystem.

Studien handlar alltså om att öka kunskapen om hur de internationella kunskapsmätningarna hanterats i Sverige och Tyskland och hur det i sin tur hänger ihop med de två ländernas bedömningstraditioner och skolreformer. Sådan historiskt grundad och jämförande kunskap är värdefull för dem som på olika plan har med utbildning att göra - elever, lärare, lärarutbildare, forskare, administratörer och politiker. Den vidgar och utmanar våra föreställningar om vad bedömning och skola är som vi annars lätt tar för givna. Vår slutrapport kommer att publiceras på svenska, men vi kommer också att publicera delrapporter och artiklar på svenska, tyska och engelska.

Diarienummer:2007-3341

Docent Joanna Giota

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:**Specialpedagogiska stödåtgärder i grundskolan: omfattning, former och effekter**

Beviljat 2008: 1 600 000

Beviljat 2009: 1 145 000

Beviljat 2010: 1 145 000

Totalt beviljat belopp: 3890000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Specialpedagogiska stödåtgärder i grundskolan: omfattning, former och effekter. Utgångspunkten för den föreslagna studien är att Sverige förväntas ha öppen skola för alla. Detta är de tydliga intentionerna som framgår såväl av utbildningspolitiska beslut

som av skolans gällande dokument och för den framtida lärarutbildningen. Det finns emellertid många indikationer på att intentionerna inte genomförts som planerat. Alla elevers likvärdighet och rättighet att få lära utifrån sina egna förutsättningar, erfarenheter och behov möts inte i det pedagogiska vardagsarbetet. Anledningar till detta finns att söka på skilda plan och inom olika delområden. Det övergripande syftet med det föreslagna projektet är att studera vilka faktorer relaterade till specialpedagogiska stödåtgärder som är viktigast för inkluderande och exkluderande processer samt differentieringsbehov i skolans undervisning. Studier visar att effekter av insatta specialpedagogiska stödåtgärder påverkas av vilka modeller för resursfördelning som har använts och hur särskilda behov har definierats och/eller diagnostiserats. Då det är svårt att finna pedagogiska eller organisatoriska särdrag som på ett enkelt och entydigt sätt skiljer specialundervisning från vanlig undervisning, med eller utan integrerade former av stöd, är det också svårt att finna pålitlig och tillräckligt utförlig statistik över specialundervisningens omfattning och kostnader. Detta gäller både nationellt och internationellt. De specifika syften med projektet är att: a) kartlägga omfattningen av och former för specialpedagogiskt stöd liksom vilka elever som får sådant; b) studera effekter av specialundervisning med särskilt fokus på vilka effekter olika former av specialpedagogiskt stöd har på måluppfyllelse i grundskolans år 9, val av gymnasieprogram och fortsatta studier i gymnasieskolan, liksom på elevers motivation, självuppfattning och attityder till skolan.

De planerade studierna kommer att genomföras inom ramen för UGU-projektet (Utvärdering Genom Uppföljning) och baseras på data som finns inom öThe Gothenburg Educational Databaseö (GOLD) under vilken beteckning data från Individualstatistiken, UGU-projektet och andra projektet förts samman. UGU är ett longitudinellt projekt som bygger på nationella representativa elevurval som sedan början av 1960-talet i samverkan med SCB genomfört åtta uppföljningsundersökningar inom skolväsendet med start i grundskolans år 3. I projektet kommer data från 5 årskullar av elever att användas (födda 1972, 1977, 1982, 1987 och 1992). Två årskullar har erfarenheter av det relativa betygssystemet och formell differentiering i särskild- och allmän kurs baserat på permanent nivågruppering. Tre andra har erfärit det målrelaterade betygssystemet och de förändringar som decentraliseringen av skolan i början av 1990-talet medförde.

Detta gör att förändringar vad gäller insatta specialpedagogiska stödåtgärder och dess effekter över en tidsperiod av trettio år kan studeras, vilket kan leda till ökade kunskaper om hur skolan kan bli mer effektiv i att ge särskilt stöd till elever i behov av sådant. Dessutom kan konsekvenser av hur sådant stöd ges, i mer eller mindre integrerade former, studeras. Resultaten kan även användas för att problematisera lärarutbildningen och specialpedagogernas oklara roll. I GOLD finns emellertid ingen preciserad information om vilka modeller för resursfördelning som har använts vid specialundervisningens utformning. Eftersom det är högst angeläget att sådan information insamlas kommer en ny enkätundersökning bland ett representativt urval av 35 kommuner och 1300 skolor som deltar i UGU-projektets uppföljningsundersökningar att äga rum. Information om bl.a. tillgång till speciallärare, specialpedagoger eller resurspersonal kan belysa frågan om vilka faktorer som ligger till grund för besluten om hur särskilda grupper sätts samman.

Diarienummer:2007-3601

Professor Jan-Eric Gustafsson

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Lärarkompetens och ekonomiska resurser: bestämning och betydelse för pedagogiska resultat

Beviljat 2008: 1 080 000

Beviljat 2009: 1 080 000

Beviljat 2010: 1 080 000

Totalt beviljat belopp: 3240000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Det är en allmänt utbredd uppfattning bland dem som är involverade i skolans verksamhet, t ex lärare, elever och föräldrar, att resurser har betydelse för de resultat som uppnås. En mindre klass betraktas sålunda ofta som en bättre miljö för lärande än en större klass, liksom en lärare som genomgått lärarutbildning förväntas kunna skapa bättre förutsättningar för lärande och utveckling än en lärare utan utbildning. Dessa allmänt utbredda uppfattningar till trots hade den pedagogiska och ekonomiska forskningen vid 1990-talets början kommit fram till slutsatsen att resurser saknar betydelse för pedagogiska resultat. Under de 15 år som förflutit sedan dess har emellertid en hel del nya resultat erhållits i framförallt amerikanska undersökningar som utnyttjat mer kraftfull metodik (t ex experiment och sofistikerad statistisk analys), vilka pekar på att klasstorlek och lärartäthet har betydelse, liksom att lärarkompetensen är av stor betydelse.

Den svenska forskningen kring resursers betydelse för pedagogiska resultat är av relativt blygsam omfattning, och resultatbilden framstår som splittrad och oklar, både vad gäller lärarkompetensens och de ekonomiska resursernas betydelse. Detta kan bero på oklarheter i bestämningen av de olika resursvariablerna, och det kan också ha sin grund i problem att göra rättvisande jämförelser mellan behöriga och obehöriga lärare. Inom projektet utnyttjas två mycket omfattande longitudinella datamaterial för att komma tillrätta med dessa metodproblem, och för att analysera relationer mellan resurser och resultat. Det ena materialet är Lärarregistret, som innehåller årligen insamlade uppgifter om landets lärare, och det andra är en individdatabas som innehåller en stor mängd uppgifter, framförallt kring utbildning, men även kring yrkesverksamhet för samtliga personer födda 1972 ó 1987.

Dessa uppgifter kommer att användas för att åstadkomma en mer preciserad och differentierad beskrivning av lärarkompetens, och då framförallt genom att skilja mellan ämnesmässig och pedagogisk utbildning, och genom att ta hänsyn till påbörjade men inte avslutade utbildningar. Eftersom de lärare som är verksamma i dagens skola har genomgått flera olika lärarutbildningar är det också angeläget att skilja mellan dessa. Med hjälp av dessa mer finfördelade variabler kommer vi att studera skillnader i lärarkompetens mellan skolor och kommuner.

Inom projektet kommer också innebörden i jämförelser mellan behöriga och obehöriga lärare att undersökas närmare. Enligt Skollagen får en obehörig lärare inte ges tillsvidareanställning utan prövning avseende både ämnesmässig kompetens och förmåga att undervisa. Ett sätt att skaffa kunskap om läraryrket för en obehörig lärare är genom visstidsanställningar, som kan ge underlag både för personens beslut om fortsatt verksamhet som lärare, och för kommunens beslut om eventuell tillsvidareanställning. Projektet kommer därför att undersöka de olika vägarna till läraryrket för behöriga och obehöriga lärare, och se i vilka avseenden det finns likheter och skillnader mellan de två kategorierna. Inom projektet kommer även kostnader för skolans verksamhet att analyseras, vilket kommer att göras på kommunnivå. Kostnader för undervisning utgör den största kostnadsposten, och vi kommer att undersöka hur undervisningskostnaden för lärare påverkas av lärarkompetens och lärartäthet, och av andra faktorer, som exempelvis demografiska variabler, tätortsgrad och andel elever i fristående skolor.

En huvuduppgift för projektet är slutligen att undersöka betydelsen av lärarkompetens och ekonomiska resurser å ena sidan, och elevernas resultat å den andra. Detta kommer att göras med nationella provdata från åk 5, betyg i enskilda ämnen och meritvärde från åk 9, och betyg i enskilda kurser och jämförelsetal från gymnasieskolan. De sammantagna resultaten från projektet kan förväntas få betydelse bland annat för förståelsen av innebörden i lärarkompetens och för förståelsen av relationen mellan undervisningskostnader och lärartäthet/lärarkompetens. Projektet kommer också att bidra till insikter om vilken betydelse olika resursfaktorer i skolan har.

Diarienummer:2007-3434

Professor Anette Göthlund

Institutionen för bildpedagogik Konstfack

Projekt:Kunskapens framträdandeformer. Ett projekt om kunskapsutveckling och en högskolepedagogik med dubbelt perspektiv: teori och gestaltning

Beviljat 2008: 900 000

Beviljat 2009: 900 000

Beviljat 2010: 900 000

Totalt beviljat belopp: 2700000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Projektet vill vidareutveckla en pedagogik med dubbelt perspektiv, där både teori och gestaltning används som olika kunskapsformer i lärande och examensarbeten inom högskolan. Projektet vill bidra till utbildningsvetenskap med erfarenheter från fem lärosäten, som med olika förutsättningar möjliggör för studenter att arbeta både teoretiskt och gestaltande. Huvudsyfte är att undersöka hur olika slags kunskaper framträder såväl i lärprocesser som i det färdiga examensarbetet inom kultur- och medieinriktningar på högskolan samt i lärarutbildning med olika kulturprofiler; det handlar om representationsformer och presentationsformer. Studien fokuserar såväl tillkomsten som

slutpresentationen av examensarbeten på respektive utbildningar. Deltagande högskolor är från Malmö, Dalarna (Falun), Örebro, Södertörn och Konstfack i Stockholm. Vid dessa lärosäten kommer studerande att följas och intervjuas med etnografiska metoder, samtidigt som de får tillgång till såväl teorier som gestaltningsverktyg i sina lärprocesser och examensarbeten. Två av lärosätena har arbetat under lång tid med examensarbete med dubbel perspektiv. Här kommer tidigare arbeten också att studeras och studenter intervjuas.

Det saknas forskning inom det område som projektet avser att undersöka. Samtidigt visar sig ett ökande behov på många lärosäten av att pröva kombinerade verktyg för examensarbeten. I detta projekt sammanförs vetenskapsområden som visuell kultur, genus-, medie- och kommunikationsvetenskap, interkulturella studier, medie- och bildpedagogik. Inom vart och ett av dessa områden finns redan en del forskning om nya kunskaps- och kommunikationsformer. Däremot saknas betydande forskning som undersöker olika skärningspunkter mellan teoretiska praktiker och gestaltningspraktiker. En styrka i detta avseende är sammansättningen av forskargruppen från olika pedagogiska fält vilket ger praxisorienterad tillämpning inom relativt skilda men jämförbara professionsutbildningar. Ett konstruktionistiskt kulturperspektiv utgör projektets gemensamma teoretiska och metodologiska ram. Det betyder bl.a. att vi tar oss an den uppdelning mellan teori och gestaltning som är inbyggd i kulturella föreställningar och institutionella praktiker. Konstruktionism inom utbildningsfilosofi har rötter i pragmatism, kritisk teori och poststrukturalism. Här uppmärksammas vikten av och strävan efter en utbildning där deltagarna ingår som lärande subjekt. Detta möjliggör att erfarenhetsaspekter och kunskaper som deltagarna bär med sig in i utbildningen också blir en aktiv del i olika gestaltningar av lärandet. Här ses erfarenheter inte som något man öharö utan något som ögörsö. De olika delstudierna betonar och kombinerar i olika grad aktörs-, diskurs- och positioneringsteori. Projektet ansluter även till det framväxande teoriområdet öPerformative Social Scienceö inom kvalitativ forskning, som arbetar för en förståelse för forskningsprocesser där olika gestaltningsverktyg ingår. Dessa metoder beskriver inte enbart omvärlden ösom den ärö, utan tillskapar den också. De är "performativa" i betydelsen att de har effekt; de gör skillnad, gör att realiteter framträder och fungerar så att de hjälper till att framställa vad som samtidigt undersöks och upptäcks. En viktig tanke inom denna tradition är således att akademisk produktion är performativ, den är aldrig öoskyldigö, utan ett resultat av kreativitet ö dvs. skapande. Projektet avser att utveckla såväl teori som metodologi för kvalitativ forskning inom utbildningsvetenskap med fokus på kombinationer av multimediala lärprocesser och gestaltningar. Genom att undersöka arbetsfördelningen mellan vetenskapliga och gestaltande verktyg och utmana införstådda betydelse av hur vetenskaplig kunskap gestaltas, förväntas projektet bidra till att studenternas inflytande över sin kunskapsutveckling förstärks. Det förväntade resultat blir ökad kunskap om och tillgänglighet till lärprocesser med både teori och gestaltning i examensarbetet. Detta innefattar även utveckling av kriterier för bedömning av examensarbeten med ödubbelt perspektivö.

Diarienummer:2007-3294

Professor Ola Halldén

Pedagogiska institutionen Stockholms universitet

Projekt:Ekologisk kunskap och hållbart resursutnyttjande. Vikten av kunskapsbildning för kapacitet att hantera förändring i samförvaltning av naturresurser.

Beviljat 2008: 1 323 000

Beviljat 2009: 1 323 000

Beviljat 2010: 1 323 000

Totalt beviljat belopp: 3969000

Beslutsdatum: 2007-11-21

Projektbeskrivning

Kunskap är en viktig del av, och bas inom, all form av förvaltning. För att säkerställa ekologiska varor och tjänster vilka samhället är beroende av är förvaltning av naturresurser av yttersta vikt. Kunskap kan skilja sig markant beroende på var och hur den är inhämtad, men denna diversitet kan samtidigt bidra till att stärka samhällets förmåga att hantera förändrade förutsättningar och anpassa resursförvaltning därefter. Att förstå hur olika aktörer skapar förståelse kring problem, hotbilder och dess påverkan på naturliga system ger inblick i grunden till intressekonflikter och motstridiga världsbilder (föreställningar om hur verkligheten ser ut) och bidrar till att underlätta kommunikation mellan dessa grupper. Det är samtidigt en förutsättning för långsiktigt hållbara förvaltningsinstitutioner.

Syftet med projektet är att studera hur lärande om miljö går till, och hur lokal ekologisk kunskap (LEK) skapas, inom de olika grupper som nyttjar, hanterar och förvaltar naturresurser. I projektet är fokus på resursen fisk som forskare och fiskare många gånger är oense om hur och på vilket sätt resursen ska nyttjas och förvaltas för framtiden. I projektet studeras hur kunskap om fiske och ekosystem är relaterad till graden av beroende av fisket samt hur den tillämpas för resursutnyttjande inom förvaltning. Slutligen syftar projektet till att identifiera faktorer som påverkar lärprocessen och kunskapsgenerering liksom kommunikationen av denna kunskap (LEK) mellan vetenskapssamhället, resursutnyttjare, förvaltare och andra lokala aktörer.

Inom pedagogik studeras lärande inom både och formella och informella sammanhang men när det gäller lärande om miljö och natur har detta främst studerats inom ramen för undervisning. Kunskap och lärande tas ofta upp som viktigt i sammanhang som rör naturresursförvaltning men detta har detta sällan varit fokus för forskning och då inte heller med ett uttalat teoretiskt och empiriskt intresse. Detta projekt kan ses som ett sätt att överbrygga detta inomvetenskapliga glapp och samtidigt få de två huvuddisciplinerna, naturresursförvaltning och pedagogik, att mötas på ett fruktbart och angeläget sätt. Det är på så sätt nyskapande därför att det genererar ny kunskap och begynnande teorier om lärande kopplat specifikt till lokal ekologisk kunskap, och hantering av naturresurser. Denna är till stor del baserad på praktisk erfarenhet, direkta observationer eller förmedling via informella sociala nätverk och därmed ligger utanför ramen för utbildning. Förhoppningen är att resultatet av projektet genererar nya forskningsrön som utöver vetenskaplig relevans även kan implementeras i pågående och framtida initiativ av

samförvaltning för att ytterligare förbättra samhällets förmåga att förvalta naturresurser på ett hållbart sätt.

Diarienummer:2007-3295

Professor Ola Halldén

Pedagogiska institutionen Stockholms universitet

Projekt:Social och individuell konstruktion av omtvistade begrepp i statsvetenskap

Beviljat 2008: 1 300 000

Beviljat 2009: 1 300 000

Beviljat 2010: 1 300 000

Totalt beviljat belopp: 3900000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Detta forskningsprojekt handlar om hur människor förstår olika begrepp och om hur begreppens innebörd och mening kan förändras. Vi är intresserade av begreppsförändring och meningsskapande både på individuell och på social nivå. Vår utgångspunkt är att hur någon förstår ett visst begrepp o till exempel stat o också handlar om hur man i den omgivande samhälleliga diskursen begripliggör och pratar om detta begrepp. Rent konkret kommer vi att undersöka hur universitetsstudenter som studerar statsvetenskap förstår tre olika begrepp; stat, nation och genus och hur deras sätt att förstå dessa begrepp förändras under studiernas gång. Att läsa statsvetenskap handlar om att få kunskap om politiska processer och system, men också om att problematisera begrepp som ofta tas för givna. Medan stat är mycket etablerat som studieobjekt inom statsvetenskap uppfattas de två andra begreppen, nation och genus ofta som att de handlar om sådant som är onaturligt och som befinner sig bortom det politiska. Det finns dock mycket forskning som visar att just detta slags naturaliserade begrepp bär på olika typer av maktordningar, till exempel med avseende på kön, klass och etnicitet, och just därför framstår de som särskilt viktiga att undersöka. I projektet kommer vi att söka svar på frågor som: Vilka föreställningar om stat, nation och genus har studenter som påbörjar studier i statsvetenskap? Hur skiljer sig föreställningarna åt mellan de olika begreppen och hur förändras de under studierna? Hur förhandlas gemensamma innebörder i begreppen fram under studiernas gång? På vilka sätt kan studenternas individuella begreppsförändringsprocesser relateras till dessa gemensamma innebörder? Vad betyder begreppens värdeladdning för begreppsförändringen? För att kunna besvara dessa frågor kommer vi att samla in material från olika kurser i statsvetenskap och samhällskunskap, som är det ämne som blivande lärare läser. Vi kommer att intervjua studenter och spela in gruppdiskussioner. Vi kommer också att samla in olika typer av skriftligt material, till exempel inlämningsuppgifter. Deltagande i projektet kommer att vara helt frivilligt och studenterna kommer när som helst att kunna ta tillbaka ett medgivande om att vara med. Den undervisande läraren kommer heller inte att ha kunskap om vilka studenter som givit sitt medgivande till att delta i undersökningen. Eftersom detta projekt är ett samarbete mellan pedagoger och statsvetare kommer vi att använda oss av teorier som är hämtade

från båda ämnena. De pedagogiska teorierna handlar om individuell och social begreppsförändring och om relationen mellan kognitiva strukturer och diskursiva praktiker. Inom pedagogisk forskning saknas i princip studier som fokuserar vuxnas begreppsbildningsprocesser och de studier som finns handlar om naturvetenskapliga begrepp som exempelvis kraft och energi. För pedagogisk teoribildning ligger projektets största värde i de resultat som kan nås när det gäller förståelsen av individens konstruktion av mening och hur denna förhåller sig till social konstruktion av mening. De statsvetenskapliga teorierna utgår i detta projekt från ett genusperspektiv. Det betyder att innebörden i de begrepp som vi studerar också ses som del av olika samhälleliga maktstrukturer. Tidigare forskning har visat att studier av vad som händer när människor utmanas och omprövar exempelvis sin förståelse av genus är ett fruktbart sätt att undersöka genusordningen och hur denna är sammanvävd med föreställningar om stat och nation. I detta avseende bygger vi vidare på befintlig teoribildning kring genus, maktordningar och lärande. Projektet kommer att generera kunskap om begreppsbildning och lärande, om hur känslomässiga faktorer influerar lärande och om hur personlig kunskap förhåller sig till det som uppfattas som vetenskaplig kunskap. Det ger också kunskap som kan ligga till grund för en förbättring av blivande lärares ämnesutbildning, främst genom att de begrepp som studeras är nära knutna till värdegrundsfrågor. Projektet har också betydelse för kunskap om hur studenter förstår ämnet statsvetenskap/samhällskunskap och ger en inblick i vilka specifika problem begreppsbildningen inom detta ämne innebär. Ur ett samhällsperspektiv belyser projektet frågor om demokrati, jämlikhet och emancipation.

Diarienummer:2006-2680

Docent Ingrid Hylander

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV) Linköpings universitet

**Projekt:KUNSKAPSINTEGRATION OCH PROFESSIONELLT LÄRANDE.
MÅNGPROFESSIONEL LT SAMARBETE OCH FÖRHANDLING AV
INNEBÖRDER INOM SKOLANS ELEVVHÄLSOARBETE.**

Beviljat 2007: 950 000

Beviljat 2008: 950 000

Beviljat 2009: 950 000

Totalt beviljat belopp: 2850000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

När olika yrkesgrupper ska samarbeta i gemensamma team kan det leda till nytänkande genom att alla delar med sig av kompetens och kunskap och tar till sig andras perspektiv - det sker ett lärande. Men det kan också leda till att någon yrkesgrupp dominerar, att alla undertrycker sin kompetens eller konkurrerar så att helheten blir mindre än summan av delarna. Teamet kan också bli ett team endast till namnet om de olika yrkespersonerna arbetar parallellt och inte samverkar. I skolan kommer Elevvård och Skolhälsovård att gå samman i en gemensam verksamhet - Elevhälsa. Tanken med denna verksamhet är att helhetssynen på elevers utveckling och lärande ska främjas. I teamen ska finnas medicinsk, omvårdnads- psykologisk, social och specialpedagogisk kompetens. Den forskning som finns om samverkan i mångprofessionella team inom vård, omsorg och utbildning, har inte övertygande kunnat visa att dessa team verkligen når sitt mål att integrera olika kunskapsbilder så att resultatet av teamets arbete blir mer än summan av dess delar. Det är därför intressant att undersöka hur diskussionerna går till när olika yrkespersoner möts och tillsammans och utifrån sina olika perspektiv försöker hitta lösningar på problematiska ärenden. I den här studien kommer först frågan om vad Elevhälsa innebär för olika yrkespersoner att utforskas genom gruppintervjuer (fokusgrupper).

Därefter observeras elevhälsoteamsmöten och videoinspelningar görs. Deltagarna får tillfälle att uttala sig om egna upplevelser av hur de olika perspektiven förhandlas genom att se utvalda filmsekvenser tillsammans med observatörerna. Den sista delen av undersökningen fokuserar på resultatet av teamens arbete genom att analysera de åtgärdsprogram som upprättats för elever som diskuterats på elevhälsoteamens möten för att därigenom kunna studera vilka perspektiv som där blir betydelsefulla. Resultatet förväntas ge kunskap om vad som underlättar och försvårar för yrkespersoner att dela med sig av sin kunskap på ett sådant sätt att andra kan och vill lära sig något av det. Genom kunskap om de processer som pågår i mångprofessionella team kan man också skapa förståelse för de betingelser som avgör om den samlande kompetensen i skolans elevhälsoteam blir användbar och kommer eleverna till godo eller inte. Resultatet kommer att publiceras i vetenskapliga artiklar och på vetenskapliga konferenser. Det kan även kommuniceras till grund- och specialistutbildningar för respektive yrkesgrupp

(skolledare, skolläkare, skolsköterskor, psykologer, kuratorer och specialpedagoger). Samtliga dessa utbildningar finns inom de universitetsinstitutioner som är aktuella i denna ansökan. Forskarna är också lärare på dessa program. Dessutom kommer resultatet att publiceras i yrkesspecifika tidskrifter.

Diarienummer:2006-2652

Fil doktor Jonas Ivarsson

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Professionell kompetens i utbildningspraktiker: Kritikgenomgångens pedagogik

Beviljat 2007: 1 010 000

Beviljat 2008: 1 010 000

Beviljat 2009: 1 010 000

Totalt beviljat belopp: 3030000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

"Professionell kompetens i utbildningspraktiker: Kritikgenomgångens pedagogik" - I projektet kommer vi att studera lärande och undervisning av visuella, språkliga samt praktiska kompetenser i arkitektur. Vårt huvudsakliga studieobjekt utgörs av så kallade kritikgenomgångar. I dessa situationer ó vilka utgör en viktig del av den studerade utbildningen ó bedöms och diskuteras olika studentprojekt av professionella arkitekter, såväl yrkesverksamma som lärare. Genom att studera just dessa situationer ges vi som forskare möjlighet att utveckla en djupare förståelse kring professionell kompetens. Den centrala frågan är hur studenters arbeten, i praktiken, blir offentligt betraktade öur professionens synvinkelö och hur de därigenom ges möjlighet att själva lära sig se som en arkitekt. Inom forskningen kring design har det sedan länge pågått en diskussion om designkunskap. Diskussioner om relationen mellan teori och praktik har bland annat förts med begrepp som den öreflektiva praktikenö (Schön, 1983) och ötyst kunskapö (Polanyi, 1962). Dessa diskussioner har haft en djupgående inverkan på den rådande bilden av vad professionell och praktisk kompetens sägs vara. Exempelvis har begreppen öreflektionö och den öreflektive praktikernö blivit grundläggande komponenter i nuvarande lärarutbildningar och återkommer ständigt i den vetenskapliga diskussionen kring dessa utbildningar. Det teoretiska debatten kring designkunskap är väl etablerad och har också tydligt influerat (lärar)utbildningens praktik och retorik. Detta inflytande till trots, så finns en lucka i forskningslitteraturen. I dag saknas i stor utsträckning systematiska empiriska studier med fokus på just det praktiska arbetet i denna typ av utbildningspraktiker. Genom det gängse förfarandet att beskriva utbildning, som exempelvis kritikgenomgångar, med hjälp av en fördefinierad teoretisk terminologi, så kommer själva praktiken ó med all dess rikedom av unika detaljer ó att undgå analys. Vad som fortfarande återstår att systematiskt granska och beskriva är exakt vad en given utbildningspraktik faktiskt är. Resultaten av detta projekt har potentialen att erbjuda både en teoretisk utveckling på området såväl som praktiskt användbar återkoppling till

utbildningen. Med avseende på den teoretiska delen kommer studierna att kunna erbjuda re-specifikationer av teoretiska begrepp, så som öreflektiv praktik, ötyst kunskap och uppdelningen mellan teori och praktik, och därigenom förfinas förståelsen av professionell kompetens. Denna typ av resultat kommer i första hand att kommuniceras genom publikationer i vetenskapliga tidskrifter och böcker. Med avseende på den praktiska nyttan kommer projektets resultat att direkt kunna användas i arkitekt- och designutbildningar samt att kunna överföras till annan högre utbildning. Detta genom projektets fokus på frågor kring hur praktisk professionell kunskap kan transformeras till en verkningsfull utbildningssituation. Projektets mer tillämpade del går även ut på att bidra till en förändring av den praktik som studeras. Därigenom får också resultaten en direkt återverkande effekt på utbildningen. Här tillkommer uppgiften att dokumentera och kommunicera denna del av projektet i lämpliga fora så som exempelvis utbildningskonferenser och facktidskrifter.

Diarienummer:2007-3285

Professor Eva Jablonka

Institutionen för Matematik Luleå Tekniska Universitet

Projekt:Uppkomst av skillnader i prestationsförmåga i matematik ó en empirisk studie av klassrumspraktik

Beviljat 2008: 400 000

Beviljat 2009: 400 000

Beviljat 2010: 400 000

Totalt beviljat belopp: 1200000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Uppkomst av skillnader i prestationsförmåga i matematik ó en empirisk studie av klassrumspraktik. Ganska snabbt kan lärare och elever öföretseö vilka elever som presterar bra och vilka som presterar mindre bra i matematik. Till exempel på gymnasienivå visar det sig ofta inom en kort tidsperiod att betygen fördelar sig enligt en normalfördelningskurva. Fenomenet förekommer oberoende av om skolsystemet använder sig av nivågruppering eller inte och på alla skolnivåer. Att skillnader i prestation visas så tidigt kan verka vara önaturligtö eftersom den önaturliga förmåganö är en del av teorierna om hur barn lär sig matematik. Men detta kan inte förklara varför andelen lågpresterande elever varierar avsevärt mellan länder eller varför i vissa länder klyftan mellan de lågpresterande och medelpresterande eleverna är större än i andra länder. Matematisk förmåga som visar sig i klassrummet är kanske snarare ett tecken på framgång i att förstå de sociala reglerna än att förstå matematiken. Det är därför viktigt att studera hur skillnader uppstår från ett klassrums perspektiv eftersom det är där lärare och elever erfar dem. I projektet studeras matematikklasser med elever som börjar i en ny skola i Sverige, Tyskland och Kanada. Analysmaterialet består av videospelade lektioner och intervjuer av elever och deras lärare. Genom att jämföra klassrum från olika skolsystem kan orsaker till likheter och skillnader när det gäller spridning av förmåga

identifieras. Resultaten från det föreslagna projektet vidgar vår förståelse om hur klassificering av prestation i matematik uppkommer eller motarbetas i klassrummet. Kunskapen är nödvändig för matematiklärares professionella utveckling i syfte att höja den genomsnittliga prestationen och samtidigt minska klyftan mellan den mest och minst lyckade eleven.

Diarienummer:2006-2795

Doktor Gunilla Jansson

Institutionen för nordiska språk Stockholms universitet

Projekt: Tvåspråkighet som resurs i studenters socialiseringsprocess i flerspråkiga utbildningsmiljöer

Beviljat 2007: 1 080 000

Beviljat 2008: 1 080 000

Beviljat 2009: 1 080 000

Totalt beviljat belopp: 3240000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

I projektet Tvåspråkighet som resurs i studenters socialiseringsprocess i flerspråkiga utbildningsmiljöer, bygger på resultat från aktuell forskning om andraspråkanvändning och lärandeprocesser i en verksamhets- och praktikkontext. Det som skiljer vårt projekt från tidigare studier är den tydliga utbildningskontexten och fokuset på tvåspråkighetens roll i socialiseringsprocessen. Bakgrunden utgörs av den akademisering vi kan se av yrkesutbildningar, som av tradition har varit praktiskt inriktade.

Projektets syfte är att studera insocialisering och undersöka vilken funktion tvåspråkig användning kan ha som resurs för andraspråksbrukare i denna process.. Medel söks för tre år för en doktorand samt för två forskare på deltid. Med tanke på den språkliga och kulturella mångfald som kännetecknar både vårdutbildningar och vårdsektorn som arbetsmiljö är det viktigt att få kunskap om andraspråksbrukares lärandeprocesser i kommunikationssituationer som möter på en verksamhetsförlagd utbildning - och hur man kan stötta lärandet. I det här projektet vill vi ta fasta på detta.

Vi har valt att fokusera projektets frågeställningar på en sjuksköterskeutbildning, där en stor del av studenterna är tvåspråkiga. Som ett första steg i undersökningen beskrivs några väl avgränsade verksamheter i yrkespraktiken, där både tal och skriftbruk analyseras. Exempel på en sådan verksamhet är ankomstsamtalet, då nya patienter tas emot och skrivs in. I en mer omfattande, longitudinell studie, ett avhandlingsarbete, studeras studenters insocialisering och lärande av de professionellas praktik med särskilt fokus på andraspråksspecifika mönster. I en tredje delstudie undersöks hur tvåspråkig användning samverkar med andraspråksstudenternas lärande av dessa praktiker. I förlängningen kan denna kunskap generaliseras och användas såväl i undervisningen i svenska som andraspråk som i undervisningen om yrkesspråk och kommunikation på

många andra yrkesutbildningar. Resultaten kan också bidra till en förändrad syn på andraspråksstudentens kompetens som tvåspråkig individ.

Diarienummer:2007-2331

Fil doktor Dick Kasperowski

Institutionen för idé- och vetenskapshistoria Göteborgs universitet

Projekt:Det förvetenskapligade samhällets demokrati: om vetenskapligt medborgarskap i den tredje uppgiftens historia, 1977-2007

Beviljat 2008: 770 000

Beviljat 2009: 770 000

Beviljat 2010: 770 000

Totalt beviljat belopp: 2310000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Högskolans tredje uppgift: historia och demokratiska konsekvenser.

Sedan 1800-talet har universiteten haft två uppgifter: att utbilda och att forska. För 30 år sedan fick det svenska högskoleväsendet ytterligare en skyldighet som brukar kallas öden tredje uppgiften. Den går ut på att universiteten och högskolorna ska informera om sin verksamhet och samverka med samhället. Detta har bl a att göra med att vetenskaplig kunskap efter det andra världskriget blev allt viktigare som politiska beslutsunderlag. Bland forskarna och lärarna har den tredje uppgiften, kanske med rätta, behandlats styvmoderligt. Deras huvudsysslor är fortfarande att lära ut och söka ny kunskap. Den tredje uppgiften är något som kommer just i tredje hand efter att man utbildat och forskat, som är de verksamheter akademiska karriärer bygger på.

Att utbildningen och forskning har varit de dominerande verksamheterna för universitet och högskola visar sig också i att dessa uppgifter ägnats stor uppmärksamhet som studieobjekt. Idag finns mycket rik kunskap om hur både utbildning och forskning går till, bland annat genom pedagogisk forskning och så kallade vetenskapsstudier. Den tredje uppgiften har också i detta avseende fått mindre uppmärksamhet. Detta är en brist som det här projektet vill råda bot på. Varför ska den tredje uppgiften ägnas en studie, om den inte är så prioriterad av högskolan? Den tredje uppgiften är särskilt intressant eftersom den, genom Högskoleförordningen, faktiskt reglerar förhållandet mellan högskoleväsendet och samhället. Den ålägger universitet och högskola bestämda skyldigheter gentemot samhället och medborgarna. Dessa skyldigheter ger indirekt också olika aktörer i samhället vissa rättigheter gentemot högskolan. Efter att den tredje uppgiften infördes 1977 reviderades den år 1997. Revideringen, med sin nya formulering, innebär därtill att dessa skyldigheter och rättigheter förändrats över tid.

Vi vill analysera konsekvenserna av den tredje uppgiftens formuleringar och implementeringar med begreppet övetenskapligt medborgarskap. Begreppet är väl

etablerat i internationell forskning, men knappt använt i Sverige. Det hjälper oss att belysa hur relationen mellan politiker, forskare och samhällsliga aktörer förändras i tid och rum i termer av skyldigheter och rättigheter gentemot den vetenskapliga kunskapen. Olika händelser och politiska system resulterar i vissa skyldigheter för de inblandade aktörerna; andra händelser och system ger andra rättigheter. Det här är en mycket viktig fråga eftersom politiska beslut som påverkar alla ofta har vetenskaplig kunskap som underlag. Man talar om att vetenskapen idag befinner sig i ett nytt offentligt ljus där vetenskapliga osäkerheter är vardagsmat. Till exempel i kontroverser om risker med bioteknik, mat, hälsa, mobiltelefoner, kärnavfall för att bara nämna några.

Vi studerar hur den tredje uppgiftens innebörd skapades (både vid etableringen och revideringen) utifrån synen på medborgarskap i samhället i stort. Vidare undersöker vi vilka konsekvenser, skyldigheter och rättigheter, som de olika innebörderna skapat för fyra utvalda svenska universitet samt för ett antal institutioner och deras personal.

Att föra samman forskningen om vetenskapligt medborgarskap med den svenska modellens tredje uppgift har tidigare inte gjorts. Det kommer att utgöra ett unikt kunskapsbidrag, såväl om den tredje uppgiftens ursprung, tillämpningar och konsekvenser som till den forskning som bedrivs runt om i världen i frågor som handlar om demokrati, medborgarskap och vetenskap.

Diarienummer:2006-2418

Professor Jarmo Lainio

Institutionen för Humaniora Mälardalens Högskola

Projekt:**Utbildningsval, sociala karriärer, språkliga kompetenser och identiteter**

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Projektet är ett samarbete mellan forskare/lärare i språk (svenska, finska) med inriktning mot educational linguistics ("språkvetenskaplig utbildningsforskning"), pedagogik (klassrums-/socialisationsforskning), och etnologi (migration, lokal/kulturell identitetsdaning). Tre av deltagarna är doktorander/forskningsass. Vi vill studera vilken roll de språkliga kompetenserna i modersmålet (finska, bosniska) och i svenska spelar för den likvärdiga utbildningsmålsättningen i Sverige, liksom hur de påverkar tvåspråkigas sociala och utbildningskarriärer. Vi antar att kopplingen mellan identiteter/självbilder och språk är viktiga i detta sammanhang. Vi vill studera a) hur skolan tillhandahåller och bygger upp tvåspråkig kompetens, b) vilka faktorer som påverkar inläringen av svenska, c) hur familjernas attityder om deras nutid och framtid i Sverige påverkar språkval, inläring av svenska i barn- och föräldragenerationen, och hur d) identitetsdaning och -förändringar påverkar attityder hos såväl barn som föräldrar. Vi tror att dessa faktorer sammantagna påverkar förutsättningarna för den uppväxande generationens

utbildningsmöjligheter. Vi tror också att de är centrala för de sociala karriärerna för ungdomar som vuxit upp i Sverige med annan bakgrund än svensk och deras föräldrar, genom att de påverkar synen på ackulturationen och på hur man ska lyckas ta stegen in på arbetsmarknaden.

En specifik och viktig del i detta är föräldragenerationens inställning till inläring av svenska både för sin egen del och för barnens, liksom deras syn på modersmålets roll för barnen. Föräldrarnas attityder har hypotetiskt en direkt påverkan på barnens mål och val i både skolans miljö och senare. Vi vill alltså se familjerna som helheter, även om målet är att främst studera hur ungdomar "klarar sig". Den miljö vi vill studera är, trots att familjen är i fokus, skolan. En utgångspunkt baserad i tidigare forskning för våra antaganden är dels de studier som gjorts om effekten av olika typer av tvåspråkig undervisning i amerikanska skolor (fr.a. studier av Wayne Thomas och Victoria Collier), där en balans mellan språken under lång tid ger de långsiktigt bästa resultaten för såväl tvåspråkigheten som för inläringen av olika ämnen i skolan. Dessa resultat stärker de studier som Jim Cummins och andra kanadensiska forskare fått tidigare. Dels vill vi konkret studera effekten av språklig kompetens för den likvärdiga skolans möjligheter.

I svenska utvärderingar pekas både modersmålets roll och svenskans betydelse ut, samtidigt som de ignoreras i forskning. Man antar att de är centrala, men man har inte initierat forskning om detta, baserad på en djupare kännedom om språkets roll för både kognitiv utveckling och för social kompetens. En tredje infallsvinkel för vår del är att tidigare observationer visar att sverigefinska ungdomar som erhållit en strukturerad tvåspråkig undervisning klarat sig bra i den svenska skolan och senare i livet. Dessa resultat vet vi inte om de gäller idag, eller för andra språkgrupper. Vi har valt att välja ut en grupp som jämförelsegrupp, som kommit senare och som i en del aspekter efterträder sverigefinnarna, socialt, i boende och status. Vi vill lägga upp studien som en bred och samtidigt djup beskrivning, baserad på flera metoder och med flera discipliners företrädare i samarbete. Speciellt värdefullt tror vi att samarbetet mellan samhällsvetare, pedagoger och språkvetare kan bli. Vi vill studera två generationer av vardera sverigefinnar och bosnier, i en och samma kommun, där båda har synliga populationer. I den sverigefinska gruppen vill vi utgå ifrån den generation som idag har barn/ungdomar i 16-17-årsåldern. De sverigefinska barnen vi vill studera går antingen i tvåspråkiga klasser, eller i vanliga, med modersmålstimmar. De bosniska ungdomarna i samma ålder, med deras föräldrar, har inte tillgång till tvåspråkig undervisning i klassform, men sannolikt har de modersmålstimmar. Ett 30-tal ungdomar och deras föräldrar ska studeras i vardera gruppen. Vi vill samla in data genom enkätbaserade intervjuer, klassrumsobservationer och mer etnologiskt inriktat fältarbete i skolmiljö. Vi tror att resultaten både kan balansera debatten om språkens roll för integrationsaspekter och leda till debatt om både generella och språkdidaktiska rekommendationer i den svenska ungdomsskolan. Vi tror också att de kan leda till en djupare kunskap om vuxnas inläring av svenska och vad som kan förbättras i sfi.

Diarienummer:2006-2586

Professor Hans Albin Larsson

Institutionen för lärarutbildning Högskolan i Kristianstad

Projekt: **Varför blev historia ett nytt kärnämne i gymnasieskolan?**

Beviljat 2007: 980 000
Beviljat 2008: 980 000
Beviljat 2009: 980 000
Totalt beviljat belopp: 2940000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

När historia år 2004 blev ett nytt kärnämne i gymnasieskolan bröts en långvarig följd av minskningar av det timutrymme ämnet fått i undervisningen. Trots en ofta uttalad betoning av vikten av historisk kunskap ó inte minst kunskap om andra världskrigets orsaker, om förintelsen och om samtidshistoria i allmänhet ó hade ämnet under hela efterkrigstiden fått stryka på foten för andra, mer prioriterade ämnen. Läroplansbeslutet 2004 kan därför ses som ett överraskande trendbrott. Det kan också tolkas som ett genomslag för en mer ämneskunskapsorienterad syn på skolutbildningen, till skillnad mot den tidigare prioriteringen av själva undervisningsprocessens karaktär.

Det är denna överraskande förändring som är det puzzle som detta projekt kretsar kring och som ger följande huvudfrågeställning: hur kom det sig att historieämnet just 2004, och inte tidigare, fick status av kärnämne? Vi är dock inte bara intresserade av att förklara detta enskilda beslut. Vi vill också sätta in det i en principiell diskussion om läroplansförändringar och om möjligheten för genomslag av olika typer av skolpolitiska och pedagogiska idéer, särskilt sådana som strider mot förhärskande synsätt om vad läroplanen bör innehålla. Vi argumenterar för att läroplansprocesser med fördel kan ses som förhandlingsprocesser. Vanligen, hävdar vi, sker förändringar inom ramen för dominerande idéstrukturer. De utmanar då inte rådande hegemoniska idéer. Men under vissa omständigheter skapas möjlighet för alternativa synsätt att slå igenom. De förhandlingsprocesser som karakteriserar sådana genombrott skiljer sig dock från det vanliga förändringsmönstret och inkluderar andra aktörer, andra institutionella mekanismer respektive andra övertalningsstrategier och sätt att öframaö aktuella problem och lösningar. Beslutet att införa historia som kärnämne är, menar vi, ett resultat av en sådan process. Med hjälp av intervjuer och dokumentstudier vill vi ó en historiker från Högskolan i Kristianstad och en statsvetare från Lunds universitet ó klarlägga och tolka de beslutsprocesser som ledde fram till läroplansbeslutet. Projektet avser kasta nytt ljus över frågan öhur går läroplansförändringar tillö genom sin tolkning av dessa processer i termer av övertalning, normspridning och förhandlingar. Studien avser dessutom att belysa huruvida de analyserade beslutsprocesserna.

Diarienummer:2006-2671

Professor Per Ledin

Humanistiska Institutionen Örebro universitet

Projekt: **Text- och kunskapsutveckling i skolan (TOKIS)**

Beviljat 2007: 950 000
Beviljat 2008: 1 010 000
Beviljat 2009: 1 080 000
Totalt beviljat belopp: 3040000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Att skriva ó utbildning, undervisning och utveckling. Vuxna människor i dagens kunskapsamhälle förväntas ha social kompetens - däribland en kompetens i att uttrycka sig i skrift i olika sammanhang. Man behöver kunna skriva texter som ansökningar, överklaganden, förslag, presentationer, redogörelser och berättelser m.m., och detta i såväl privatlivet som yrkeslivet. I skrivandet kan man identifiera både ett individuellt uttrycksbehov och en samhällelig förväntan på textens utformning. Mellan uttrycksbehovet och förväntan, individen och samhället, kan det uppstå konflikter, t.ex. om den enskilde individen inte har en tillräcklig språklig förmåga. När en person exempelvis ska formulera en jobbansökan, är detta ett grannlaga retoriskt arbete som både måste ge uttryck för individen och räknas som en fullvärdig och helst bra text av andra i samhället - i synnerhet då läsarna.

Att alla får möjlighet att utveckla kunskap och insikt om detta i skolan är viktigt, inte minst ur demokratihänseende. Vårt projekt handlar därför om hur man på nya och bättre sätt kan undervisa om texter på lärarutbildningen och i skolan och främja skrivutvecklingen. Vi utgår då från att texter är sammansatta av olika delar, som vi kallar textaktiviteter. Vi utgår också från att vi människor tidigt lär oss ett fåtal textaktiviteter - t.ex. berättelse och beskrivning. I takt med att skrivandet utvecklas lär vi oss - förhoppningsvis! - behärska ett komplext skrivande där olika textaktiviteter kombineras till det vi kallar genrer, alltså socialt erkända textslag som platsansökan, reportage osv.

Många har påpekat att det finns problem när det gäller skrivundervisning och skrivutveckling (se t.ex. Högskoleverkets senaste utvärdering av lärarutbildningen 2005 och skolverkets undersökning av skolan, rapport 160, 1998). En statlig utredning om läs- och skrivutveckling i skolan (SOU 1997:108) visar att det finns stora brister såväl i lärarutbildningen, som i skrivundervisningen i svenska skolor idag. Bland annat har man pekat på att lärarna har problem med att bedöma elevers texter, att det saknas kunskaper om vad en mångsidig textkompetens innebär både i teori och praxis och det ofta saknas en långsiktig planering av språkundervisningen. Inte heller i lärarutbildningen verkar det idag vara tillräckligt fokus på detta.

Vårt projektet har två huvudsakliga delar. Den ena delen av projektet har redan påbörjats och det i samband med vår egen undervisning av lärarstudenter med inriktning svenska. Under ordinarie kurser på lärarutbildningen har studenterna fått arbeta med en handledning i textanalys som vi utarbetat specifikt för dem. Den innehåller analysmodeller, modelltexter och skrivuppgifter som ska vara till hjälp för studentens textförståelse. Den tar upp fem typer av uttrycksbehov och de textaktiviteter som dessa involverar: 1. berättande/återberättande, 2. beskrivning, 3. förklaring, 4. instruktion och 5. ställningstagande (argumentation). Kombinationer av dessa textaktiviteter ger material

för att språkligt konstruera de genrer som väntar i arbetsliv och utbildning (se t.ex. jobbansökningen ovan).

I lärarutbildningen igår även praktik (verksamhetsförlagd utbildning, VFU) och studenterna har en sådan period i samband med vår undervisning om textaktiviteter. Vi har givit lärarstudenterna i uppgift att själva bedriva ett skrivprojekt med sina elever under VFU:n. Detta har resulterat i ett material där vi dels får studenternas syn och bearbetning av textaktiviteter i skolan, dels elevers skrivande med textaktiviteter som stöd.

Den andra stora delen av projektet omfattar ett studium av sex lärares (två i år 5 respektive år 9 i grundskolan och två på gymnasiet) arbete med skrivundervisning och skrivutveckling under ett år. Vi följer varje lärare under fyra skrivintensiva perioder i skolan då vi tar del av planering, undervisningsupplägg, undervisning och skrivutvecklingsresultat i form av elevtexter.

Erfarenheterna och analyserna av arbetet med lärarstudenterna och deras uppgifter, lärarna och studiet av skrivundervisning, undervisningsupplägg och elevtexter kommer att ge oss underlag till en handbok i textanalys och textdidaktik för verksamma lärare och lärarstudenter. Boken ska vara ett grundläggande stöd i deras undervisning och utbildning. Den teori- och metodutveckling som projektet medför inom de textanalytiska och skrivpedagogiska områdena kommer att publiceras och presenteras i internationella och nationella tidskrifter.

Diarienummer:2006-2448

Docent Hillevi Lenz Taguchi

Pedagogiska institutionen Stockholms universitet

Projekt:**FÖRSKOLAN SOM JÄMSTÄLLDHETSPOLITISK ARENA 1970-2008**

Beviljat 2007: 1 850 000

Beviljat 2008: 2 500 000

Beviljat 2009: 2 580 000

Totalt beviljat belopp: 6930000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

BAKGRUND: Att förskolan inneburit en jämställdhetspolitisk arena för de kvinnor i samhället som vill, behöver eller måste arbeta har redan visats. I dag är det dock barnen själva som ses som förändringsobjekt i ett samhälleligt jämställdhetsprojekt. Detta uttrycks i termer av att öett jämställdhetsarbete måste börja med de allra yngsta. Detta blev utgångspunkten för den av regeringen (år 2003) tillsatta delegationen för jämställdhet i förskolan. Förskollärarna har ett explicit uppdrag i läroplanens värdegrundsskrivning att öaktivt motverka stereotypa könsmönsterö bland barnen. Alla barn skall erbjudas möjligheter att vara flickor och pojkar på många olika sätt. Samtidigt

signalerar konsumtions- och mediadiskurser en allt starkare skillnad mellan flickor och pojkar. Hur påverkar detta förskolans dagliga arbete? Vilka är relationerna mellan de dominerande samhällsliga diskurserna och det dagliga pedagogiska arbetet? Vi vet från tidigare studier att pojkar ges ett betydligt större tidsmässigt och rumsligt utrymme än flickor, men vilket språkbruk och kroppsbruk används i förhållande till flickor respektive pojkar? Stämmer det, som pedagoger i utvecklingsarbete hävdar, att pedagoger talar ett öfattigare, mindre utvecklat och befallande språk till pojkar än till flickor? Hur påverkar detta flickors respektive pojkars eget språk/språkutvecklingen och deras förståelse av sig själva som flickor respektive pojkar, dvs. deras könsidentitet? Tidigare studier har visat att den konkreta miljön, material, leksaker och organisationen av tid, rum och innehållet i aktiviteterna påverkar barnets förståelser av sig självt; barnets subjektsskapande. Men hur påverkas specifikt könsidentiteten av olika innehåll, aktiviteter, material och genomförandet av det dagliga arbetet? Hur hänger språkbruk och miljö/material samman med pojkars och flickors möjligheter att utvecklas, lära och "lyckas" i förskolan och senare skolan? **STUDIENS SYFTEN:** Det sammanfattande syftet är att via såväl nutidshistoriska som praxis-orienterade studier få kunskap om förskolan som jämställdhetspolitisk arena; genom att studera de diskursiva och konkreta pedagogiska villkoren för jämställdhetssträvanden och läroplanens jämställdhetsuppdrag under perioden 1970 ó 2008. Delstudie 1) syftar till att generera nutidshistoriska analyser av hur jämställdhetspolitiska diskurser knutna till förskolan framträtt och formulerats under nära fyra decennier. Offentliga utredningar, styrdokument och läroplaner, men även fackpress, och andra medier studeras. Ett kollektivt minnesarbete med förskollärare aktiva under fyra decennier genomförs. Delstudie 2) syftar till att analysera hur jämställdhetsdiskurser omsätts till pedagogiska praktiker. Delstudien bedrivs i två spår som innebär intersektionella studier av skärningspunkterna mellan personalens och barnens kön, etnicitet, samt sociala positioneringar (klass) i förhållande till dels (spår 1) språkbruket, personalens förhållningssätt och kroppsspråk; dels (spår 2) det pedagogiska arbetet med avseende på planeringen, organisationen och genomförandet vad gäller tid, rum, miljö, innehåll, aktiviteter och användandet av olika former av material i det förskolepedagogiska arbetet. Forskningsmaterialet utgörs av utvärderingar från det 40 tal förskolor i hela landet som deltagit i 1 eller 2 års utvecklingsarbete med delfinansiering från Delegationen för jämställdhet i förskolan. Praxis-orienterad forskning bedrivs på några utvalda förskolor (av de 40) där deltagande pedagoger tillsammans med forskaren observerar, filmar och gör ljudupptagningar av pedagogisk praktik. Ljudupptagningarna bearbetas i dataprogram som översätter talet till grafiska bilder och ljud/musik-slingor, som sedan kan diskuteras tillsammans med de deltagande pedagogerna. Den pedagogiska miljön och barns användning av material, innehåll och aktiviteter observeras och dokumenteras, för att senare analyseras av forskaren och deltagarna tillsammans. **MÅLSÄTTNINGAR:** Studiens målsättningar är att generera ny kunskap om förhållandet mellan barns könsidentiteter (i ett intersektionellt perspektiv dvs. social position, etnicitet och kön) och förskolepedagogiskt arbete med avseende på språkbruk, miljö, innehåll och material. Studien syftar också till att generera kunskap om de diskursiva möjlighetsvillkoren för ett jämställdhetsarbete i skärningspunkten mellan samhällsliga diskurser och det faktiska pedagogiska arbetet i förskolan.

Diarienummer:2007-4562

Professor Caroline Liberg

Institutionen för didaktik Uppsala universitet

Projekt:Testet under lupp - Konstruktion av läsförståelse i internationella läsundersökningar.

Beviljat 2008: 950 000

Beviljat 2009: 1 150 000

Beviljat 2010: 1 020 000

Totalt beviljat belopp: 3120000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Under senare år har storskaliga internationella studier av elevers prestationer fått allt större uppmärksamhet. I olika massmedier rapporteras om hur de svenska eleverna klarar sig i förhållande till elever i andra länder. Bland annat har internationella studier visat att svenska elever läser sämre i dag än för tio år sedan, och att pojkar och invandrarelever är starkt överrepresenterade i den grupp som klarar sig sämst. En naturlig fråga blir då vad detta beror på. En förklaring som nämnts är de stora förändringar som ägt rum i skolsystemet under de senaste 10-15 åren, däremot har man inte i någon större utsträckning diskuterat de test som används. Det tas för givet att dessa tester ger en god och rättvisande bild av elevers läsförmåga. Vi menar att det är mycket väsentligt att studera vad man menar med läsförmåga i dessa sammanhang och vad man därmed testar. I fokus för denna studie står PIRLS 2006 (Progress in International Reading Literacy), ett internationellt lästest som genomförs av elever i skolår fyra i 41 länder över hela världen. Vår studie undersöker såväl testet som den lässituation som eleverna ingår i när de genomför testet. Vi vill också jämföra testets lässituation med riktlinjerna för läsning i skolan och de lässituationer som eleverna utvecklar i klassrummet och i hemmet. Det material som kommer att utgöra grunden för undersökningen är i första hand de olika delar som ingår i testet, dvs texter, textfrågor, bedömningsmall, elevsvar och enkäter till föräldrar, lärare, elever och skolledare.

Med hjälp av olika textanalytiska metoder vill vi undersöka de kulturella drag som gestaltas genom texterna, hur texterna är uppbyggda, vilken innehållslig struktur de har och hur de engagerar en läsare. Tidigare forskning visar att texternas innehåll, både hur man uttrycker sig och vad texten handlar om, påverkar hur man förstår den. Textanalysen ligger sedan till grund för att utveckla en förståelse av vad i texten som fokuseras genom textfrågorna och de elevsvar som bedöms som korrekta. Av särskilt intresse är att närmare studera de svar som enligt bedömningsguiden klassificeras som öingen förståelseö och därmed får noll poäng. Här kommer vi att kunna göra en differentiering av vad öingen förståelseö kan innebära enligt bedömningsguiden, dvs vilken typ av läsning av texten som anses viktig och rätt och vilken typ av läsning som inte anses uppfylla förståelsekraven. Med utgångspunkt i såväl godkända som underkända elevsvar kommer vi att ytterligare nyansera diskussionen av olika elevers sätt att närma sig en text.

Till exempel kan vissa elever ta fasta på enskilda uppgifter i en text och andra se hela textens budskap och associera till egen erfarenhet.

Med hjälp av bakgrundsvariabler som samlas in i enkäter till elever, lärare och föräldrar kan ett stort antal statistiska jämförelser göras. Av särskilt intresse för denna studie är att kartlägga vad som karakteriserar en elev som lyckas eller misslyckas på detta lästest med avseende på sådant som språklig och sociokulturell bakgrund samt kön. Projektet väntas bidra både teoretiskt och praktiskt till en mer tydlig och klar diskussion om vad som menas med begrepp som läsning och läsförmåga. På så sätt kan resultaten också bidra till hur man kan tolka resultaten från internationella lästest. Förhoppningsvis kan studien också leda till vidare diskussioner om de pedagogiska konsekvenser som en nyanserad bild av läsning kan få. Resultaten från projektet är därför relevanta för flera olika kategorier av pedagogiskt intresserade; forskare, pedagogiskt verksam personal, lärarutbildare, skolledare och politiker. Presentationer av projektets resultat kommer att ske i akademiska sammanhang på konferenser och i relevanta tidskrifter. Presentationer kommer även att ske i samband med vidareutbildning av lärare och skolledare.

Diarienummer:2006-2523

Fil doktor Britt Lindahl

Institutionen för matematik och naturvetenskap Högskolan i Kristianstad

Projekt:Att utgå från samhällsfrågor i grundskolans naturorienterande undervisning ó ett sätt att öka elevers intresse och kunnande?

Beviljat 2007: 1 010 000

Beviljat 2008: 1 010 000

Beviljat 2009: 1 010 000

Totalt beviljat belopp: 3030000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Det här projektet har sin upprinnelse i vår oro över grundskoleelevers låga intresse för naturvetenskap i skolan. Eleverna upplever det som svårt, tråkigt och inte relevant. Samtidigt tar media dagligen upp frågor som i någon bemärkelse är naturvetenskapliga. Det kan handla om TV-program som "Du blir vad du äter" och repotage om fågelinfluensa, genteknik, fosterdiagnostik, miljö eller kärnkraftens vara eller inte vara. Det är en demokratisk fråga att alla i samhället får möjlighet att skaffa sig sådana kunskaper att de kan följa med i samhällsdebatten och kunna fatta beslut i frågor som berör sin egen och vår gemensamma framtid. Ett sätt att öka elevernas engagemang under lektionerna i naturvetenskap samtidigt som de förbereds för ett aktivt deltagande i samhällsdebatten är att arbeta med autentiska frågeställningar. Ett känt problem är då att många elever inte lär sig särskilt mycket naturvetenskap utan hellre diskuterar värderingar och känslor och inte utvecklar förmåga att underbygg sina argument sakligt.

Vi vill ta reda på mer om vad som händer med elevernas kunskaper, intresse och engagemang när de arbetar med autentiska uppgifter dvs frågor som formuleras i samhället, som man kan få information om via media och som har ett tydligt naturvetenskapligt innehåll och också kräver språkliga och samhällsvetenskapliga kunskaper. Många sådana frågor saknar rätt svar och frågorna är ofta komplexa, värdeladdade och emotionella. I projektet vill vi ta reda på om det är möjligt att elever i grundskolans senare år både kan utveckla kunskaper och intresse för naturvetenskap när de arbetar med sådana frågor? Vad krävs i så fall av uppgifter och undervisningsupplägg? Vad är det som händer när eleverna tappar intresset för uppgiften eller för de naturvetenskapliga delarna? Och tvärtom när går de in i en diskussion eller känner behov av mer kunskaper också i naturvetenskap?

I projektets första steg kommer vi att utarbeta några uppgifter tillsammans med lärare och elever. Uppgifterna ska vara aktuella, intresseväckande och inbjuda till aktivt kunskapsökande (media, litteratur, IT, experiment och studiebesök) och diskussion. Vi utvecklar också instrument i form av enkäter, analys av videoinspelningar och intervjuer för att mäta intresse, kunskaper och engagemang. Vi är särskilt intresserade av hur elevernas argumentation utvecklas.

I projektets andra steg låter vi 6 klasser arbeta med våra uppgifter som en del av den reguljära undervisningen i naturvetenskap. Vi finns med i klassrummet och observerar arbetet. Ibland filmar vi några elevgrupper. Eleverna besvarar enkäter och intervjuas några gånger under läsåret. Också lärarna intervjuas om elevernas kunskapsutveckling och intresse samt om sin egen syn på undervisning.

Därefter kommer vi att jämföra elevernas egna bedömningar av intresse och kunskaper med våra observationer och test. I videofilmerna analyserar vi hur eleverna argumenterar och hur aktiva de är i samtalen. Utifrån denna analys kommer vi att beskriva vad som krävs av uppgifterna och av organisationen av undervisningen för att både elevernas intresse för och kunskaper i naturvetenskap ska ha möjligheter utvecklas.

Diarienummer:2007-3325

Fil doktor Monica Lindgren

Högskolan för scen och musik Göteborgs universitet

Projekt:**Konstruktioner av estetiskt lärande inom lärarutbildningen**

Beviljat 2008: 1 080 000

Beviljat 2009: 1 080 000

Beviljat 2010: 1 080 000

Totalt beviljat belopp: 3240000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Estetikens plats i skilda utbildningssammanhang har under de senaste decennierna fått en ökad uppmärksamhet, inte minst i samband med den senaste lärarutbildningsreformen, där den estetiska kunskapen förs fram som ett angeläget område för alla lärare - oavsett ämne och skolform. I relation till tidigare utbildningspolitiska skrivningar kan detta ses som en förskjutning mot såväl en vidgad målgrupp som en bredare tolkning av estetisk verksamhet. När det gäller grundskolans estetiska verksamhet har våra tidigare studier visat att det estetiska området är starkt förknippat med maktstrukturer i form av dominerande förhandsinställningar, vilka sätter ramar för handlingsutrymmet för både lärare och elever. Skolans estetiska verksamhet legitimeras främst utifrån sociala och psykologiska aspekter av elevers utveckling snarare än mer ämnesrelaterade aspekter på lärande. Det kan därmed sägas existera ett stort behov av en ökad kritisk medvetenhet kring frågor om kunskap och lärande inom det estetiska fältet. Mot bakgrund av ovanstående ser vi ett starkt behov av forskning kring estetiskt lärande på lärarutbildningsnivå. Den forskning som tidigare gjorts har företrädesvis inriktats mot lärarstuderande vid konstnärliga högskolor och deras syn på ett specifikt konstnärligt ämne i relation till sin egen utbildning och det framtida yrket. Det saknas kunskap om det estetiska lärandet inom lärarutbildningarna utanför de konstnärliga högskolorna, vars inriktningar i högre utsträckning är ämnesintegrerade och riktade mot en yrkesverksamhet bland yngre barn i förskola eller grundskolans tidigare åldrar.

Syftet med forskningsprojektet är att identifiera och kritiskt granska rådande diskurser om estetiskt lärande inom lärarutbildningen samt att problematisera dessa med avseende på makt och styrning. Vilken typ av kunskap artikuleras här och hur kan den förstås och problematiseras i relation till tidigare studier inom området? Underlaget för analysen kommer att utgöras av gruppsamtal med verksamma lärarutbildare och lärarstuderande vid tre av landets lärarutbildningar. I syfte att få ett så brett material som möjligt kommer urvalet att göras strategiskt utifrån lärarutbildningarnas storlek och kursutbud inom det estetiska området, lärarutbildarnas kön, utbildning och disciplintillhörighet samt lärarstuderandes kön och utbildningsprofil. Utgångspunkten för de löst strukturerade samtalen kommer att vara respektive utbildningars kursplaner inom det estetiska området. Undersökningen avser att besvara följande tre forskningsfrågor: (1) Hur definieras och normaliseras kunskap inom lärarutbildningens estetiska område? (2) Via vilka specifika maktrelaterade aspekter styrs lärarutbildares och lärarstuderandes syn på kunskapsbildning relaterat till estetiskt lärande? (3) Hur konstrueras det lärande subjektet inom lärarutbildningens estetiska praktik?

Att synliggöra och kritiskt granska dominerande föreställningar om estetiskt lärande inom lärarutbildningen får ses som väsentligt. Vilka maktsystem som lärarstuderande inordnas i när de ska lära sig att tolka och leda estetiska läroprocesser i förskola och skola är angeläget att studera. Den kunskap som genereras ur projektet bidrar i förlängningen till utvecklingen av förskolans och skolans estetiska verksamhet och därmed också till barns och ungas möjligheter till estetiskt lärande.

Projektet kommer att redovisas och publiceras i bokform, där de tänkta målgrupperna är forskare, lärare, lärarutbildare samt lärarstuderande inom såväl det estetiska som det allmänpedagogiska området.

Diarienummer:2007-3419

Professor Daniel Lindmark

Institutionen för historiska studier Umeå universitet

Projekt:**Historia utan gräns: Den internationella historieboksrevisionen 1919-2009**

Beviljat 2008: 1 600 000

Beviljat 2009: 1 750 000

Beviljat 2010: 1 850 000

Totalt beviljat belopp: 5200000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Vid första världskrigets slut tog reformpedagoger och fredsvänner initiativ till en omfattande granskning av läroböcker i historia. I läroböckernas militarism och nationalism såg man en viktig orsak till det första världskriget. För att skona världen från framtida krig ville man rensa läroböckerna från alla inslag av militarism, nationalism och fördomsfulla beskrivningar av grannländernas folk, kultur och historia. Föreningarna Norden utvecklade tidigt ett system för ömsesidig granskning av historieböcker som bl.a. innebar att manuskript till nya läroböcker skickades till grannländerna för granskning. Modellen med ömsesidig granskning kom att tas upp av Nationernas Förbund, Unesco och Europarådet. Än idag bedrivs ett stort antal regionala och bilaterala revisionsprojekt i Unescos och Europarådets regi. Under de senaste decennierna har dock det internationella samarbetet för reformering av historieämnet alltmer förskjutit sitt intresse från historieböcker till perspektiv och metoder i historieundervisningen. Den internationella historieboksrevisionen med dess utveckling mot rekommendationer och handledningar för historieundervisningen utgör ett bland många exempel på den pedagogiska kulturens internationalisering. Under 1900-talet kom nämligen utbildningsfrågor att via nya nätverk av individer och organisationer göras till internationella angelägenheter i större utsträckning än tidigare. Inom historieboksrevisionen sträckte sig dock internationaliseringen längre än till det organisatoriska planet. Också ideologiskt strävade man mot ökad internationalism genom att komplettera historieböckernas och historieundervisningens nationella fokus med ökade inslag av nordiska, europeiska och globala perspektiv. I sin undersökning av den internationella historieboksrevisionen kommer projektet därför att belysa mötet mellan nationella historiekulturer och en allt mer internationaliserad pedagogisk kultur.

Projektet kommer att i fyra delprojekt behandla organisatoriska, ideologiska, didaktiska och vetenskapshistoriska aspekter på det internationella arbetet för historieundervisningens och historieböckernas reformering. Två av delprojekten kommer i första hand att undersöka hur historieboksrevisionen var organiserad och vilken ideologisk inriktning den hade i Norden respektive det övriga Europa. Här kommer nätverksanalys att användas för att kartlägga vilka enskilda individer och organisationer som var engagerade i revisionsarbetet och hur dessa var relaterade till varandra. Genom att undersöka aktörernas kopplingar till individer och organisationer inom andra områden

kommer projektet också att kunna belysa hur historieboksrevisionen förhöll sig till olika pedagogiska, politiska och religiösa ideologier.

Unescos och Europarådets arbete för reformering av historieböcker och historieundervisning har resulterat i ett antal rekommendationer och handledningar. Redan på 1950-talet pläderade man återkommande för europeisk och global historia, social och ekonomisk historia, kulturhistoria och idéhistoria samt samtidshistoria. I det tredje delprojektet studeras vilket genomslag detta internationella reformarbete har fått i styrdokument, läroböcker och historieundervisning i Sverige under tiden efter andra världskriget. Delar av undersökningen kommer att genomföras i form av intervjuer med historielärare.

Det fjärde delprojektet kommer att belysa det internationella reformarbetets betydelse för utvecklingen av läroboksforskning och historiedidaktik som vetenskapliga discipliner. Vad har det inneburit för läroboksforskningen att en stor del av verksamheten utvecklats inom ideologiskt styrda revisionsprojekt? Hur har det europeiska samarbetet orienterat sig i förhållande till aktuella traditioner inom historiedidaktiken och vilken eventuell påverkan har samarbetet haft på historiedidaktikens utveckling i Europa och Sverige? Projektet kommer att resultera i ny kunskap på flera områden: historieboksrevisionens utveckling i Norden och Europa, den pedagogiska kulturens internationalisering, historieämnets förändring i Sverige, samt den historiedidaktiska forskningens utveckling i Sverige och Europa. Förhoppningsvis kan projektet även bidra med kunskap av nytta för hanteringen av framtida kontroverser om historieböcker.

Projektet kommer att vidareutveckla den kompetens som finns och det samarbete som pågår mellan Umeå universitet, Karlstads universitet, Högskolan i Gävle och Georg Eckert-institutet i Braunschweig, Tyskland.

Diarienummer:2007-3823

Professor Johan Lithner

Institutionen för Matematik och matematisk statistik Umeå universitet

Projekt:**Nationella matematikprov som katalysator för implementering av utbildningsreformer**

Beviljat 2008: 1 300 000

Beviljat 2009: 1 300 000

Beviljat 2010: 1 300 000

Totalt beviljat belopp: 3900000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Ett av syftena med många nationella och delstatliga prov världen över är att genom proven kunna påverka undervisningen så att eleverna bättre ska nå önskade kunskapsmål. Det underliggande antagandet är att nationella prov påverkar vad lärarna gör. Genom att

utforma proven så att de återspeglar viktiga kurs- och läroplansmål kommer lärarna, om det behövs, ändra sin undervisning så att den ligger i linje med proven. Men alla dessa resurser som läggs på att utforma proven för att åstadkomma dessa positiva konsekvenser (ofta på bekostnad av provens reliabilitet och lärares arbetsbörda) baseras på detta antagande om påverkan som har mycket lite vetenskapligt stöd. Detta gäller såväl internationellt som i ett nationellt perspektiv. Trots betydelsen av forskning på detta område är slutsatsen från review-artiklar som belyser forskningen om konsekvenser av storskaliga prov ideligen den samma: bristen på förståelse, och vetenskapliga belägg, för effekter av storskaliga prov är betydande och behovet av empiriska studier på området är mycket stort. Målet med projektet är att utröna vilken roll de svenska nationella matematikproven har i skolans försök att implementera styrdokumentens kompetensmål. Införandet av dessa mål kan ses som en omfattande reform men som visat sig svår att genomföra.

Diarienummer:2007-3579

Professor Lisbeth Lundahl

Institutionen för Barn- o ungdomspedagogik, Umeå universitet

Projekt:**GYMNASIET SOM MARKNAD**

Beviljat 2008: 1 460 000

Beviljat 2009: 1 460 000

Beviljat 2010: 1 460 000

Totalt beviljat belopp: 4380000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

GYMNASIET SOM MARKNAD

Den ökade förekomsten av marknadsinslag under de senaste trettio åren är en av de viktigaste förändringarna av den svenska skolan. Idag finns det många ögymnasiemarknader där kommunala och fristående gymnasieskolor förväntas konkurrera om elever och lärare. Gymnasieskolan är en viktig marknad för en rad varor och tjänster (läroböcker, datorer, skolmat, lokalvård, transporter, etc), och fostran till entreprenörskap och aggressiv marknadsföring har blivit allt vanligare inslag. Projektet "Gymnasiet som marknad" syftar till att analysera förekomst av, strategier gentemot och inverkan av marknadsinslag och marknadsstyrning i gymnasieskolan. Kommuner och skolor i två regioner studeras, dels mer översiktligt, dels i en fördjupad studie av kommunala aktörer (beslutsfattare, fackliga företrädare) samt skolpersonal och elever i fyra gymnasieskolor med olika grader av marknadsinslag. Vidare kartläggs och analyseras marknadsretoriken och marknadsaktörerna regionalt och lokalt. Centrala begrepp för uppläggning och analys på en mer övergripande nivå är stat, diskurs och aktörer. Bernsteins (1996) antagande om en koppling mellan ett förhärskande sätt att tala om samhälls- och politiska frågor och pedagogiska identiteter tjänar som en utgångspunkt för analysen av vad som händer i skolan. Undersökningarna baseras på analys av

statistiskt material, policy-, informations- och marknadsföringsmaterial och enkäter, intervjuer och observationer.

Diarienummer:2006-2480

Fil doktor Ann-Marie Markström

Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier Linköpings universitet

Projekt:Utvecklingssamtal i förskolan - praktiker för skapande av barndom, föräldraskap och professionalisering.

Beviljat 2007: 680 000

Beviljat 2008: 680 000

Beviljat 2009: 680 000

Totalt beviljat belopp: 2040000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Utvecklingssamtal i förskolan - praktiker för skapande av barndom, föräldraskap och professionalisering.

Samtal mellan enskilda föräldrar och pedagoger i förskolan sker dagligen t.ex. vid hämtningar och lämningar av barn, men också i de särskilt avgränsade och av staten påbjudna utvecklingssamtalen som ska ske med jämna mellanrum (Lpfö 98). Samtal av detta slag har genomförts i förskolan sedan mitten av 1970-talet vilket innebär att de är ett centralt inslag i både lärares och förskollärares yrkesutövning och ett mer eller mindre frivilligt inslag i familjens samverkan med institutionen. Detta förhållande har dock inte motsvarats av ett lika omfattande intresse inom forskningen för detta fenomen, varför det endast finns en mycket begränsad forskning inom detta område särskilt när det gäller förskolan. Betydelsen av samtal som verktyg för att nå institutionella mål lyfts fram i såväl skolans som förskolans läroplanstexter. När det gäller utvecklingssamtal i förskolan anges att samtalens innehåll ska handla om både den privata sfären och förskolan. I förordet till läroplanen poängteras vidare att förskolan, till skillnad från skolan, inte ska utvärdera enskilda barns resultat eller utfärda betyg och omdömen, utan samtalen ska ha en annan karaktär. Dessa skrivningar reser frågor om hur denna typ av möten mellan föräldrar och förskola genomförs i praktiken på lokal nivå samt hur samtalen gestaltas i enskilda möten. Eftersom vi vet förhållandevis lite när det gäller utvecklingssamtal som gäller barn i förskoleåldern och de flesta barn idag går i förskolan är det särskilt angeläget att undersöka den konkreta praktiken och hur dessa samtal går till. Dessa samtal är även sedan lång tid tillbaka en del i förskolepersonalens yrkesutövning varför det också är av vikt att vi får mer kunskaper om desamma. Projektet fokuserar realiseringsarenan och det som faktiskt görs i samtalen utifrån lekmannens - barnens, föräldrarnas - perspektiv samt utifrån den professionelles perspektiv. Konkret kommer studien att belysa frågor som handlar om hur dessa samtal går till i förskolan och hur barnens, föräldrarnas och pedagogernas perspektiv skapas och kommer till uttryck i samtalen. Den teoretiska utgångspunkten tas i forskning om andra så kallade institutionella samtal och i teorier om betydelse av kön för samtalens genomförande. I studien analyseras inspelade

utvecklingssamtal mellan pedagoger och föräldrar i förskolan, samt i förekommande fall med barnen som deltagare. Studien kompletteras med intervjuer med deltagarna för att belysa vilka förväntningar deltagarna hade inför samtalet, hur de upplevde samtalen och vilken mening de tillskriver desamma. Projektet initierar viktiga aspekter såväl ur den professionellas som lekmannens perspektiv, som är av stor relevans för förståelsen för förskolan som en central del av det utbildningsvetenskapliga området. I utbildningen av lärare har undervisning om utvecklingssamtal varit ett delvis förbisett inslag, kanske beroende på en avsaknad av forskning inom detta område särskilt när det gäller förskolan. Projektet har således stor relevans för studerande i lärutbildningen, men även för verksamma lärare i förskolan, för föräldrar och en intresserad allmänhet.

Resultaten kommer att presenteras inom ramen för projektdeltagarnas undervisning i grund- och forskarutbildning, på nationella och internationella konferenser, i nationella och internationella vetenskapliga tidskrifter samt i form av en bok. Resultaten kommer vidare att presenteras för intresserade genom olika typer av föreläsningar och seminarier.

Darienummer:2007-3198

Professor Ference Marton

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Effekter av likheter och skillnader mellan exempel valda för att främja lärande

Beviljat 2008: 460 000

Beviljat 2009: 460 000

Beviljat 2010: 460 000

Totalt beviljat belopp: 1380000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Repetition är lärandets moder är förmodligen den mest spridda idén om hur vi lär. I synnerhet när vi skall komma ihåg en sekvens av tecken (bokstäver, siffror) eller ord, vi upprepar sekvensen gång på gång, på samma sätt. Men även när de lärande förväntas att ta till sig begrepp, principer eller metoder för problemlösning, de erbjuds olika exempel på samma begrepp, samma princip eller samma lösningsmetod. När de väl har lärt sig att behärska begreppet, principen eller lösningsmetoden ifråga, förväntas de lärande att kunna tillämpa det som de har lärt sig , genom att känna igen nya fall som instanser av samma begrepp, princip eller problemtyp. Enligt denna tankegång sker lärande genom att konfronteras med mer av samma.

Enligt den teori om som vi håller på med att utveckla, spelar skillnader väl så stor roll för lärandet som likheter. För att kunna se att två fall är instanser av samma sak, måste den lärande kunna urskilja det som är samma och att urskilja något innebär just att erfara skillnad. Vi blir nämligen medvetna om att två saker liknar varandra genom att notera att de skiljer sig från andra saker. På samma gång, kan skillnader bara erfaras mot bakgrund

av sådant som är samma. Upplevelserna av likheter och skillnader förutsätter varandra ömsesidigt, med andra ord.

Vad som följer av detta är att i undervisningssammanhang är inte den mest kraftfulla strategin att ge fler och fler exempel på samma sak, utan att beakta relationerna mellan exemplen och inrikta sig på det system av exempel som eleverna möter. Genom att presentera exempel som är systematiskt lika i vissa avseenden och skilda i andra, görs det möjligt för eleverna att urskilja skillnader och upptäcka likheter.

Vi kommer att genomföra tre experiment med två datorimplementerade läroresurser i varje , identiska i all avseenden utom vad beträffar likheter och skillnader mellan givna exempel. Hur elevernas lärande påverkas av dessa ó enligt vårt förmenande kritiska-skillnader, kommer att prövas genom att i varje experiment kommer två slumpmässigt valda grupper av elever att använda de två läroresurserna under identiska betingelser.

Diarienummer:2006-2449

Professor Mats Myrberg

Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot språk och språkutveckling
Stockholms universitet

Projekt: Datorbaserad kognitiv träning i skolan för barn med koncentrationsstörning - uppföljning av en intervention

Beviljat 2007: 740 000

Beviljat 2008: 740 000

Totalt beviljat belopp: 1480000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Barn med koncentrationssvårigheter har svårt att klara skolarbetet och får problem i relationer till jämnåriga, lärare och familj. Dessa problem har ökat under de senaste åren, möjligtvis på grund av förändringar i samhälle och skola. En del av dessa barn får diagnosen ADHD, men det råder oenighet kring detta begrepp. Den enda nuvarande behandlingen av ADHD i Sverige är med amfetaminlika läkemedel. Medsökande Klingberg har tillsammans med kolleger vid KI i flera studier visat att datorbaserad träning av arbetsminne, uppmärksamhet och impuls kontroll ger mycket positiva effekter på kognitiva funktioner hos barn med ADHD. I ett tidigare VR-finansierat projekt har dessa effekter också visat sig transferera till läs-, skriv- och räkneförmågans utveckling hos barn med ADHD. I det nu aktuella uppföljningsprojektet vill vi dels belägga effekterna med ytterligare analyser, dels följa upp utvecklingen för de deltagande barnen över en längre tidsperiod. Datainsamlingen i direkt anslutning till interventionen är slutförd. Detta är en ansökan om medel för att säkerställa de konstaterade effekterna genom att analysera materialet i sin helhet samt följa upp effekterna på två års sikt för de deltagande barnen. De resultat vi hitintills fått är mycket positiva. Behovet av alternativ

för att hjälpa barn med koncentrationssvårigheter är stort. Vid positiva resultat från detta projekt skulle metoden inom en snar framtid kunna användas i svenska skolor.

Diarienummer:2006-2455

Professor Rolf Nygren

Juridiska institutionen Uppsala universitet

Projekt:Grundlag, multikulturellt samhälle och skolans värdegrund - Studier rörande implementeringen av lag och rättsvärden i skolans styrdokument och skolans praktik

Beviljat 2007: 1 150 000

Beviljat 2008: 1 150 000

Beviljat 2009: 1 150 000

Totalt beviljat belopp: 3450000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

I moderna stater styr lagar av högre dignitet lagar av lägre valör, de senare i sin tur regelverk ännu längre ner i normhierarkin. I Sverige finns en normhierarki i form av grundlagarna, därefter lag i teknisk mening stiftad av riksdagen, därefter regeringens normgivning och sist den kommunala normgivningen. Skolans regelverk kan i princip återfinnas inom alla normhierarkierna. I princip måste alla skolans normer vara konforma med annan högre lagstiftning, men hur är det i verkligheten? Vårt projekt undersöker relationen mellan regler och normer relaterade till skolans uppdrag att främja demokrati och multikulturellt samhällsliv och att motverka segregering och diskriminering. Projektet ska visa om och hur grundläggande rättsliga normer och rättspolitiska intentioner överförs till läroplaner och andra styrdokument för skolan samt därifrån tillämpas i det praktiska skolarbetet, alltså hur lagstiftningen får genomslag i skolans liv och vilken styrande roll lagstiftningen och läroplanerna spelar för skolans möjligheter att verka för mångkulturell integration. Att på detta sätt sammankoppla livet i skolan med rättsordningen grundläggande intentioner och värden har så vitt känt aldrig förekommit tidigare i svensk rättsvetenskaplig eller pedagogisk forskning. Projektet består av tre delprojekt.

Det första undersöker hur integrationspolitiska mål via lagstiftning och policybeslut överflyttas till skolans område. Två frågor undersöks: 1) Hur har skollagstiftningen och läroplansarbetet påverkats av integrationspolitiken? Hur kom skolans regelverk i detta avseende till? Hur påverkades skolans styrdokument och regelverk av rättspolitikens skiftningar under 50 år? Hur starkt har sambandet mellan de normhierarkins nivåer varit? 2) Hur har frågorna om friskolor och hemspråk som uttryck för kulturell valfrihet hanterats i lagstiftning och praxis, särskilt i Skolöverstyrelsens/ Skolverkets praxis? Det andra delprojektet undersöker skolaktörernas självförståelse och professionella kompetens att på lokal nivå kunna uttolka och konkretisera skolans uppdrag med följande frågeställningar i fokus: 1) Hur uppfattar skolledare och lärare skolans roll som främjare

av mångkultur och demokrati? 2) Hur kan lärares kompetens förstås i relation till skolans specifika åliggande att främja demokrati och mångkultur? 3) I vilken grad kan lärares professionalitet i dessa frågor klargöras?

Det tredje delprojektet belyser och utvärderar skolans roll i integrationsprocessen genom att fokusera på följande frågor: 1) Språkets roll i samband med integrations- och uteslutningsprocesser. Studien följer upp den betydelse för integrationen som modersmålsundervisningen haft men även den betydelse som kunskaperna i muntlig och skriftlig svenska har. Inte minst viktigt är att klargöra språkets roll som identitetsmarkör. 2) En fallstudie av en eller ett par svensk-finska friskolor, som varit verksamma mer än tio år. På vilket sätt har dessa friskolor bidragit till mångfalden i samhället? 3) En studie av de kategoriseringsprocesser, social perception och identitetskonstruktioner i högstadies- och gymnasieskolor i Stockholms mångkulturella bostadsområden för att belysa socialpsykologiska processer som bidrar till att reproducera social över- och underordning. Analys av god praktik kan förhoppningsvis bidra till utvecklingen av en pedagogik för det mångkulturella samhället.

Projektet är mångvetenskapligt upplagt med medverkan från tre forskningsområden: rättsvetenskap, pedagogik och invandrarforskning/ utbildningssociologi. Varje delprojekt leds av en professor med betydande erfarenhet av forskning om integration, invandring och mångkultur. Övriga medverkande kommer vid inträdet i projektarbetet att vara disputerade i ämnen som gäller invandring, mångkultur och minoritetsproblem. Av de fyra juniora forskarna är hälften kvinnor.

Diarienummer:2006-1931

Docent Anders Nilsson

Ekonomisk-historiska institutionen Lunds universitet

Projekt:Yrkesutbildning i demokratins namn - folkhögskolans yrkesutbildningar 1868-2005.

Beviljat 2007: 1 110 000

Beviljat 2008: 1 240 000

Beviljat 2009: 1 170 000

Totalt beviljat belopp: 3520000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

De lågutbildades ställning på arbetsmarknaden har försämrats markant under de senaste årtiondena. Alla har inte de kvalifikationer som krävs i ökunskapssamhället och särskilt yrkesutbildning ses som ett viktigt medel att minska klyftorna eftersom den når grupper med svaga utbildningstraditioner. En utgångspunkt för projektet är att de aktuella problemen och utmaningarna inte är unika och att folkhögskolan alltid haft grupper med svaga utbildningstraditioner som en målgrupp. Därmed har skolformen en långvarig erfarenhet som är värdefull också i ett nutidsperspektiv. Folkhögskolan har sedan starten

haft en dubbel uppgift: fostran till medborgarskap och att förse medborgarna med praktiskt tillämpbara kunskaper. Detta projekt fokuserar på den andra uppgiften, som är lite utforskad.

Syftet är att ge en kvantitativ bild av den yrkesinriktade utbildningen vid folkhögskolorna 1868-2005 och att analysera de samhälleliga villkoren för och konsekvenserna av dessa utbildningar. Projektet har tre delmål. Det första är att bestämma omfattningen och inriktningen av den yrkesinriktade verksamheten. Detta är en omfattande forskningsuppgift som bygger på insamling och bearbetning av primärmaterial. En förstudie har visat att det finns utmärkta källor för hela perioden.

Det andra delmålet är att fördjupa kunskapen om skolformens samhällsroll i nutida regionala sammanhang och att studera hur de kunskaper som folkhögskolornas kursdeltagare tillägnat sig svarar mot arbetsmarknadens krav. Denna del av projektet baseras på intervjuer med såväl tidigare folkhögskoleelever som arbetsgivare, andra utbildare och företrädare för ex. arbetsförmedlingar. Eftersom en majoritet av folkhögskolans kursdeltagare är kvinnor kommer genusfrågor särskilt att lyftas fram.

Det tredje delmålet är att använda resultatet från de första två delstudierna för att analysera folkhögskolans yrkesutbildningar. Utgångspunkten är att förändringar i den ekonomiska strukturen också innebär förändringar i efterfrågan på kunskap och kompetens, både på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Här kommer folkhögskolans framgångsrika anpassning till nya behov i jordbruksamhället att studeras liksom varför folkhögskolan valde att inte engagera sig under industrisamhällets genombrott då efterfrågan på yrkeskunskaper för industrin ökade kraftigt. Perioden 1930-1975 fanns ett stort intresse för yrkesutbildning hos arbetsmarknadens parter varför antalet möjliga nischer för yrkesutbildning inom folkhögskolan bör ha minskat, men trots detta startade bl.a. preparandkurser för blivande sjuksköterskor, socialarbetare och poliser och dessa utbildningar kommer att analyseras närmare, liksom frågan varför arbetarrörelsen inte styrde över det stora intresset för yrkesutbildning till sina folkhögskolor.

Idag har tjänstesamhället skapat nya nischer för folkhögskolan. Folkhögskolans yrkesinriktade utbildningar under den senaste femtonårsperioden kommer att undersökas och knytas samman med redan pågående forskning om ungdomars övergång från skola till arbetsliv. De länder som bäst lyckats få ungdomar i arbete tillämpar en kombination av skolförlagd teoretisk undervisning och arbetsplatsförlagd praktisk undervisning. En hypotes är att folkhögskolans praktiskt inriktade pedagogik har liknande effekter. Projektet kommer att ge ökad kunskap om viktiga delar av folkhögskolans utveckling. Det långa tidsperspektivet är särskilt viktigt för att studera skolformens anpassning till den ekonomiska och samhälleliga utvecklingen, liksom till övrig yrkesutbildning. Denna kunskap kan också vara viktig för folkhögskolans personal och elever i den vardagliga verksamheten. Under projekttiden kommer tre tematiska workshops att anordnas och bidragen till dessa kommer att ges ut i form av en antologi. Projektdeltagarna kommer också att löpande presentera forskningsresultaten vid såväl nationella och internationella konferenser som för folkhögskolans intressenter, ex. Folkbildningsrådet.

Diarienummer:2006-2455

Professor Rolf Nygren

Juridiska institutionen Uppsala universitet

Projekt:Grundlag, multikulturellt samhälle och skolans värdegrund - Studier rörande implementeringen av lag och rättsvärden i skolans styrdokument och skolans praktik

Beviljat 2007: 1 150 000

Beviljat 2008: 1 150 000

Beviljat 2009: 1 150 000

Totalt beviljat belopp: 3450000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

I moderna stater styr lagar av högre dignitet lagar av lägre valör, de senare i sin tur regelverk ännu längre ner i normhierarkin. I Sverige finns en normhierarki i form av grundlagarna, därefter lag i teknisk mening stiftad av riksdagen, därefter regeringens normgivning och sist den kommunala normgivningen. Skolans regelverk kan i princip återfinnas inom alla normhierarkierna. I princip måste alla skolans normer vara konforma med annan högre lagstiftning, men hur är det i verkligheten?

Vårt projekt undersöker relationen mellan regler och normer relaterade till skolans uppdrag att främja demokrati och multikulturellt samhällsliv och att motverka segregering och diskriminering. Projektet ska visa om och hur grundläggande rättsliga normer och rättspolitiska intentioner överförs till läroplaner och andra styrdokument för skolan samt därifrån tillämpas i det praktiska skolarbetet, alltså hur lagstiftningen får genomslag i skolans liv och vilken styrande roll lagstiftningen och läroplanerna spelar för skolans möjligheter att verka för mångkulturell integration. Att på detta sätt sammankoppla livet i skolan med rättsordningen grundläggande intentioner och värden har så vitt känt aldrig förekommit tidigare i svensk rättsvetenskaplig eller pedagogisk forskning. Projektet består av tre delprojekt.

Det första undersöker hur integrationspolitiska mål via lagstiftning och policybeslut överflyttas till skolans område. Två frågor undersöks: 1) Hur har skollagstiftningen och läroplansarbetet påverkats av integrationspolitiken? Hur kom skolans regelverk i detta avseende till? Hur påverkades skolans styrdokument och regelverk av rättspolitikens skiftningar under 50 år? Hur starkt har sambandet mellan de normhierarkins nivåer varit? 2) Hur har frågorna om friskolor och hemspråk som uttryck för kulturell valfrihet hanterats i lagstiftning och praxis, särskilt i Skolöverstyrelsens/ Skolverkets praxis?

Det andra delprojektet undersöker skolaktörernas självförståelse och professionella kompetens att på lokal nivå kunna uttolka och konkretisera skolans uppdrag med följande frågeställningar i fokus: 1) Hur uppfattar skolläda-re och lärare skolans roll som främjare av mångkultur och demokrati? 2) Hur kan lärares kompetens förstås i relation till

skolans specifika åliggande att främja demokrati och mångkultur? 3) I vilken grad kan lärares professionalitet i dessa frågor klargöras?

Det tredje delprojektet belyser och utvärderar skolans roll i integrationsprocessen genom att fokusera på följande frågor: 1) Språkets roll i samband med integrations- och utslutningsprocesser. Studien följer upp den betydelse för integrationen som modersmålsundervisningen haft men även den betydelse som kunskaperna i muntlig och skriftlig svenska har. Inte minst viktigt är att klargöra språkets roll som identitetsmarkör. 2) En fallstudie av en eller ett par svensk-finska friskolor, som varit verksamma mer än tio år. På vilket sätt har dessa friskolor bidragit till mångfalden i samhället? 3) En studie av de kategoriseringsprocesser, social perception och identitetskonstruktioner i högstadies- och gymnasieskolor i Stockholms mångkulturella bostadsområden för att belysa socialpsykologiska processer som bidrar till att reproducera social över- och underordning. Analys av god praktik kan förhoppningsvis bidra till utvecklingen av en pedagogik för det mångkulturella samhället.

Projektet är mångvetenskapligt upplagt med medverkan från tre forskningsområden: rättsvetenskap, pedagogik och invandrarforskning/ utbildningssociologi. Varje delprojekt leds av en professor med betydande erfarenhet av forskning om integration, invandring och mångkultur. Övriga medverkande kommer vid inträdet i projektarbetet att vara disputerade i ämnen som gäller invandring, mångkultur och minoritetsproblem. Av de fyra juniora forskarna är hälften kvinnor.

Diarienummer:2007-3348

Fil doktor Christina Olin-Scheller

Estetisk-filosofiska fakulteten Karlstads universitet

Projekt:Bortom bokens begränsningar - ungdomars möten med fiktion på nätet

Beviljat 2008: 945 000

Beviljat 2009: 945 000

Beviljat 2010: 945 000

Totalt beviljat belopp: 2835000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Berättelser i olika former spelar en viktig roll för unga människor som söker sin egen identitet. Ett snabbt växande och föränderligt fält där många frågor återstår att utforska är ungdomars läsning av nätbaserade texter. Vilken roll dessa texter spelar för läsning i en skolkontext är också det ett forskningsfält i sin linda. Svenskundervisningen i såväl grund- som gymnasieskolan ska idag utöver traditionell skönlitteratur också behandla andra former av mediala texter och bilder. Mycket tyder dock på att böcker fortfarande dominerar vid arbete med fiktionstext i klassrummet. Till de texttyper som hålls utanför skolan hör en rad datorspel, men också en mindre uppmärksammas genre som är projektets fokus, nämligen fanfiction.

Fanfiction är berättelser baserade på karaktärer från redan kända verk. Genren skrivs av fansen själva, i många fall barn och ungdomar, utan vinstsyfte och utan direkt tillåtelse från ursprungsverkets författare. I fanfiction förflyttas förlagans miljöer och karaktärer in i andra sammanhang där nya historier skapas. Harry Potter, som är en av de mest populära karaktärerna inom genren, kan i ungdomarnas litterära alster plötsligt befinna sig på Gotland under medeltiden. Vanligt är också att fanfiction utvecklar relationer mellan karaktärer från olika ursprungsverk. Detta gör det exempelvis möjligt för Hamlet att inleda ett passionerat kärleksförhållande med Luke Skywalker i George Lucas science-fictionserie Star Wars. Författarna av fanfiction gör sina texter tillgängliga på olika nätsajter där läsare över hela världen i interaktion med skribenterna kan kommentera och påverka historierna.

Fanfiction har visserligen en historia som är längre än den digitala medietekniken, men formen har fått en kraftig stimulans av tillgången till digital medieteknik under slutet av 1900-talet. Detta gäller dock inte bara fanfiction. Den karta som beskriver barns och ungdomars möten med texter och berättelser av olika slag håller på att ritas om och digitala medier tycks stå för en stor del av det som idag lockar unga människor till läsning och kommunikation. För skolan och för lärare är det angeläget att dels ha kunskap om elevers textvärldar för att knyta an till deras erfarenheter och förkunskaper, dels att hitta verksamma redskap för att iscensätta en för eleverna meningsfull undervisning.

Syftet med projektet är utforska fanfiction med särskilt fokus på skolmiljön. Projektets huvudfrågeställning är hur fanfiction kan användas i klassrummet för att stimulera och utveckla pojkars respektive flickors läsande och skrivande. För att studera genrens utbredning och karaktär i Sverige kommer vi inledningsvis göra en generell kartläggning av den nationella marknaden. Med utgångspunkt i några verk kommer vi att genomföra analyser av ett begränsat antal fanfiction-berättelser. Dessutom kommer vi att utveckla en modell som förklarar det nya samspelet mellan författaren och förläggaren å ena sidan och den unga publiken å den andra.

Avsikten är att inleda kartläggningen och genomföra textanalyserna under 2008 för att få en plattform att arbeta vidare från. Det följande året domineras dels av delprojektet med fokus på skolmiljön och av delprojektet med fokus på det nya samspelet mellan producenten och publiken. Projektets resultat kommer kontinuerligt att sammanställas och presenteras i form av rapporter och seminarier samt specifika återkopplingsseminarier till de berörda fälten. Projektet förväntas generera kunskap med relevans för ämnesteoritiska fält inom litteratur-, medie- och utbildningsvetenskaperna. De planerade resultaten av projektet beskriver digitala fiktionstexters karaktär och utbredning i dagens mediala landskap, dels flickor och pojkars respektive förhållningssätt till och strategier vid möten med fiktionstext. Projektet förväntas också innebära såväl ämnes- som didaktisk fortbildning för deltagande lärare, ett ökat lärande för deltagande elever samt utveckling av ett ämnesdidaktiskt forskningsfält av stor betydelse för lärarutbildningen.

Diarienummer:2006-2729

Professor Gunnar Olofsson

Institutionen för Samhällsvetenskap Växjö universitet

Projekt: **Bakgrund, studieval och arbetsmarknad för studenter i akademisk (yrkes)utbildning i Växjö 1970-2005**

Beviljat 2007: 1 620 000

Beviljat 2008: 1 490 000

Beviljat 2009: 1 350 000

Totalt beviljat belopp: 4460000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Idag börjar nästan hälften av alla ungdomar i en årsklass studera på en högskola innan de fyllt 25 år. För 40-50 år sedan var det ca 5 procent som gjorde det. Det svenska universitets- och högskolesystemet har förändrats starkt under denna tid. Nya högskolor har tillkommit, nya grupper har sökt sig till högre utbildning, nya utbildningar har tillkommit inom högskolans ram. Den högre utbildningen i Växjö började som en utlokalisering av grundutbildningen i vissa ämnen från Lunds universitet o bland annat de stora skolämnena (moderna språk, litteratur, historia, matematik, samhällsämnen). Utbildningen till små- och folkskollärare ägde rum vid lärarhögskolan i Växjö. De studenter som började vid Växjö-filialen 1970 intervjuades av sociologen Eva Fasth. Vilka var de? Varifrån kom de? Varför valde de att studera i Växjö? Vad hade de för yrkesplaner? Hur såg de på sina studier? Fasth redogjorde för detta i sin avhandling från 1980. Idag är Växjö ett nytt universitet, med ett omfattande och varierat utbildningsutbud.

Läroutbildningen är den dominerande akademiska yrkesutbildningen i Växjö och en angelägenhet för de flesta institutioner och ämnen. Nu är utbildningen av lärare får både yngre barn och ungdomar samlad i en gemensam organisation. Sedan början av 2000-talet har vi som en forskningsgrupp vid Växjö universitet gjort en lång rad undersökningar och utvärderingar av utbildningar, program och av studentgruppernas sammansättning, hur de förhåller sig sina studier och sin framtid. Dessa studier och rapporter finns tillgängliga via forskningsgruppens hemsida.

(<http://www.svi.vxu.se/HERE>) Vi vill också samla in fler och nya data som ger en fullgod bild av Växjöstudenternas väg genom högskolan. Vi vill kunna jämföra dagens studenter o vilka de är, hur de orienterar sig mot sina studier och sin framtid o med de studenter som fanns i Växjö 1970. Det gäller för studentgruppen som helhet, och för de studenter som då fick yrken som motsvarar dagens personalvetare och kulturledare. Hur har dessa olika grupper av studenter förhållit sig till sina akademiska studier, och till sin yrkesframtid före och under sin studietid?

Beskrivningen av studenternas väg genom den högre utbildningen i Växjö görs med hjälp av begreppet utbildningskontraktö. Studenter, lärare och universitet utvecklar en

överenskommelse om hur studierna skall gå till, vad som är viktigt och nyttigt under utbildningens gång (ett öundervisningskontrakt") . Men studenterna förväntar sig en anställning och ett livsuppehälle tack vare de studier de genomfört. De orienterar sig redan under sin studietid starkt mot det kommande yrkesområdet. Det beskriver vi som utbildningens arbetsmarknadskontraktö. Samspelet mellan undervisnings- och arbetsmarknadskontrakten formar studenternas väg in, genom och efter studierna . Våra resultat kommer inte bara att vara giltiga för Växjö utan för alla liknande utbildningar och utbildningsprogram i det svenska högskoleväsendet. Vi vill vidare visa vilken roll som Växjö universitet fyller i det starkt skiktade svenska systemet för högre utbildning. Vissa utbildningar leder till elitpositioner (läkare, civilingenjör m.fl.), andra till yrken med möjliga karriärer (ekonom, administratör m.fl.) och åter andra till positionsyrken (lärare, sjuksköterskor m.fl.) Växjö domineras idag av utbildningar till positionsyrken, men med några tydliga inslag av karriäryrken.

Diarienummer:2007-3144

Teol doktor Susanne Olsson

Genus, Historia, Litteratur och Religion Södertörns högskola

Projekt:Kunskap i förhandling: Europeiska muslimer mellan konkurrerande världsbilder

Beviljat 2008: 1 300 000

Beviljat 2009: 1 300 000

Beviljat 2010: 1 400 000

Totalt beviljat belopp: 4000000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Människors förhållningssätt och världsbilder är resultat av förhandlingar på flera nivåer. I våra vardagsliv möter vi olika typer av kunskap som vi medvetet och omedvetet tar ställning till och som formar våra identiteter och relationer till andra människor. I den senmoderna och globaliserade tidsålder vi nu lever i är dessa ständiga inre förhandlingar särskilt märkbara. Detta gäller speciellt i stora städer där människor med olika kulturell, religiös och språklig bakgrund lever tillsammans. Den mångfald som idag finns i Europas urbana miljöer leder till att offentliga värderingarna och världsbilder utmanas. Från ett perspektiv kan situationen beskrivas som en kamp mellan olika kunskapstraditionen. I denna kamp spelar de statliga skolorna en mycket central roll. Skolorna utgör inte längre en ensam auktoritet på kunskapens område. I frågor om världsbild, etik och religion utmanas de ständigt av inte minst religiösa organisationer som via internet och andra moderna informationsmedel erbjuder alternativ till skolans undervisning.

Detta projekt handlar om muslimska gymnasieelever i Europa. Genom att studera hur olika, till majoritetskulturen alternativa Islamiska läror, förstås och används av dessa ungdomar vill vi försöka belysa de utmaningar som skolan står inför idag.

Den muslimska befolkningen i Europa växer. Sekulära ideologier dominerar förvisso det offentliga rummet men trots detta är det många som attraheras av religiösa förklaringsmodeller och livsstilar. Vidare tycks upplevelsen att det finns en avgörande kulturell skillnad mellan öislamö och övästö vara mycket utbredd. De flesta forskare är överens om att denna föreställning är grovt förenklande men då den icke desto mindre existerar i människors, både Muslimer och icke-muslimers, föreställningsvärldar, är det angeläget att studera den. Detta är särskilt viktigt för att förstå den svåra situation som många muslimska ungdomar befinner sig i idag. Många av dessa upplever att de är inklämda mellan majoriteteskulturens offentliga värderingar å ena sidan och konkurrerande islamiska läror å den andra. Syftet med projektet är dels att dokumentera, beskriva och analysera budskapen hos tre framträdande islamiska rörelser i Europa, och dels att undersöka hur dessa rörelsernas budskap tas emot av ett urval elever.

De tre valda rörelserna är: 1) Harun Yahya och den islamiska kreationismen som bedriver kampanjer mot Darwinism 2) Salih ibn al-Fawzan och salafirörelsen. Detta är en konservativ rörelse som är kritisk mot västifiering av islam och muslimer. 3) Tariq Ramadan och den Euroislam. Denna inflytelserika rörelse arbetar för att anpassa europeisk islam till respektive lands konstitutioner. Studien kommer fokusera skolor på gymnasienivå i Istanbul, London och Stockholm. Dessa tre städer, placerade på varsin sida av Europa, har valts på grund av deras olikartade religiösa, sociala, historiska och konstitutionella bakgrunder. Studien kommer vidare att fokusera på tre särskilt kontroversiella tematiska områden, nämligen: (a) jämställdhet och sexualitet, (b) evolution och Darwinism, och (c) lojalitet mot offentliga auktoriteter.

Hur genusroller och könsidentiteter uppfattas och beskrivs och upplevs i de olika städerna är av särskild vikt för projektet. Könsroller är ofta ett område där tolkningskonflikter uppstår. Både religiösa muslimer och sekularister tycks ofta se den andres syn på kvinnors sexualitet som det största hindret för en harmonisk samexistens. Kreationism är en uppfattning som utmanar Darwinismen men diskussionen om hur världen uppkom måste ses som en del av en allmän antimodern hållning i vissa kretsar. Debatten rör också andra frågor som till exempel om vi skall tillåta religiösa argument att ta plats i det offentliga samtalet. I de flesta Europeiska skolor dominerar den sekulär naturvetenskapens världsbild men det finns många krav från religiöst håll att ändra på detta. Lojalitet är projektets tredje fokusfråga. På vilka sätt talar eleverna om gränser mellan sig själva och andra och hur skapas och upprätthålls auktoritet genom de olika rörelsernas budskap? De tre ländernas offentliga värderingar kommer här att jämföras med de muslimska förhållningssätten. Särskilt viktig blir här den traditionella muslimska idén om en islamisk gemenskap som transcenderar nationaliteter samt frågan om hur denna tanke bryts mot de statliga skolornas uppdrag att skapa en känsla av nationell gemenskap och solidaritet.

Diarienummer:2007-3494

Docent Erik Olsson

Centrum för Imerforskning Stockholms universitet

Projekt: Transnationella utbildningskarriärer - studieval, möjlighetshorisont och sociala nätverk för unga med utländsk anknytning

Beviljat 2008: 1 200 000

Beviljat 2009: 1 480 000

Beviljat 2010: 1 480 000

Totalt beviljat belopp: 4160000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Transnationella utbildningskarriärer - studieval, möjlighetshorisont och sociala nätverk för unga med utländsk anknytning En allt större andel av den svenska befolkningen idag har genom egen eller familjens invandring anknytning till ett annat land. Ofta vidmakthåller också migranter sina gemenskaper i form av transnationella nätverk ó s k diaspora: Detta gör att människor trots att de är födda i förskingringen också är knutna till transnationella sociala nätverk med förankring i såväl det svenska lokalsamhälle de lever i som i familjens ursprungsland och andra kolonier utanför Sverige. Många av dem tycks dessutom också öarvaö sina föräldrars öannorlundahetö i det svenska samhället, vilket ofta har konsekvenser för deras chanser till arbete och ett med svenskfödda jämlikt liv.

Hur förhåller sig dessa unga svenskar med utländsk anknytning till eftergymnasial utbildning? I detta projekt ligger intresset främst på dessa unga människors villkor för utbildningskarriärer och hur dessa ser ut i ett transnationellt perspektiv. Med detta tänker vi oss att det sociala sammanhanget har stor betydelse för vilka val (eller icke-val) en individ gör. Samhället och framförallt det sociala nätverket lägger sig på olika sätt i individers val. I fall då individer har multipla tillhörigheter och framförallt är involverade i transnationella sammanhang kan karriärerna tänkas ta riktningar som är öppna gentemot såväl ursprungsland som det land man lever i men också i riktning mot samhällen som är viktiga i det egna nätverket. I projektet skisseras utbildningskarriärer som en konsekvens av ett komplext samspel mellan en mängd olika faktorer. Detta studeras med hänsyn till å ena sidan det utbud av utbildningar som de uppfattar som relevanta och den praktik som där förmedlar studentens val av fortsatt karriär. Å andra sidan studeras utbildningskarriärer utifrån social position: val (eller icke val) av utbildning är inbäddat i ett större socialt sammanhang eller nätverk av t ex familj, släkt och vänner.

Projektets övergripande syfte är därmed att generera kunskap om de sociala villkor som omgärdar utbildningskarriärer och hur dessa är relaterade till transnationella sammanhang. Projektet tar sin utgångspunkt i en genomgång av kvantitativt orienterade studier för att kontextualisera ungas utbildningsvägar. Projektets huvudfokus ligger därefter på en kvalitativt baserad fördjupning av mönstren för öbosnierö, öchilenareö och

ösomalierö. Kontakt med informanter ur dessa tre kategorier kommer att tas via gymnasieskolans studieföreberednade program, tredje och sista året.

Vi tror att projektet genom att sätta in utbildningskarriärer i ett transnationellt sammanhang kan belysa ofta förbisedda villkor för unga människors möjlighetshorisont. Det är i dagen situation viktigt att bredda kunskapen inom detta område så att den inte längre uppfattar det nationella systemet som en sluten container.

En viktig del i detta projekt är kommunikationen med omvärlden. Projektmedlemmarna ska därför rikta särskilda ansträngningar mot att sprida idéer och kunskap från projektet inom relevanta utbildningar. Dessutom kommer publikationer inom relevanta facktidskrifter, konferenser med praktiker deltagande m m var centrala inslag.

Diarienummer:2007-3333

Fil doktor Daniel Persson Thunqvist

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV) Linköpings universitet

Projekt: Yrkesidentiteter och produktion i gymnasieskolans medieprogram

Beviljat 2008: 1 080 000

Beviljat 2009: 1 080 000

Totalt beviljat belopp: 2160000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Inom gymnasieskolans medieprogram spelar IT- och medieproduktioner en viktig roll för att förbereda eleverna för framtida arbete inom medieområdet och fortsatt utbildning. Eleverna utför specialarbeten med hjälp av digitala medier, de gör egna film- och ljudproduktioner, webbsidor, journalistiska reportage, reklam m.m. På vilka sätt främjar dessa populära produktioner elevernas förhållande till yrkesidentiteter, yrkesvärderingar och yrkeskunskaper? Hur uppfattar eleverna själva sina produktioner i ljuset av förhoppningar om kommande arbetsliv? På medieprogrammen förbereder sig eleverna för yrken som är associerade med självförverkligande och kreativt experimenterande samtidigt som arbetsmarknaden inom området är osäker.

I detta tvååriga forskningsprojektet studeras dessa frågor genom elevintervjuer och observationer vid två gymnasieskolor. Projektet bygger vidare på tidigare kunskap som visat att gymnasieskolan generellt har problem att närma sig arbetslivet. Det finns en spänning mellan å ena sidan gymnasieskolans teoretiska traditioner och mål och å den andra sidan arbetslivets krav på specialiserade kunskaper och snabb förändringstakt. IT- och medieproduktioner är exempel på hur ny teknik och nya pedagogiska former införts i gymnasieskolan för att öka arbetslivsanknytningen och stimulerade till långsiktigt lärande.

I detta sammanhang vill projektet bidra till ökade kunskaper om hur gymnasieskolan kan bidra till att lägga grund till en professionell identitet bland elever och hur denna typ av yrkesinriktade inslag i skolsammanhang kan förstås. Med utgångspunkt i utbildningsvetenskaplig grundforskning om lärande och identitet vill projektet också öka kunskapen om hur skolan kan hantera spänningen mellan skolans undervisningsformer och arbetslivets differentierade villkor och krav. Projektet avser även att tillföra kunskap om hur informationsteknologi används som redskap i gymnasieskolans medieprogram.

Diarienummer:2007-3283

Docent Kenneth Petersson

Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier Linköpings universitet

Projekt:Gestaltning av nationella lärare inom ramen för europeisk utbildningspolitik. En jämförande studie av styrning av lärarutbildning i Sverige, Danmark, Finland och Norge.

Beviljat 2008: 1 300 000

Beviljat 2009: 1 300 000

Beviljat 2010: 1 300 000

Totalt beviljat belopp: 3900000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Det övergripande syftet med studien är att, ur ett styrningsperspektiv, jämföra fyra nordiska lärarutbildningars möten med dagens globala och europeiska diskussion om utbildningens betydelse för samhällsutvecklingen. Jämförelsen sker mot bakgrund av att bra utbildningssystem betraktas som en avgörande förutsättning för nationers och regioners möjligheter att inta en framskjuten, snarare än en tillbakadragen, position inom det som benämns som kunskapsekonomi eller kunskapssamhälle. Utbildningssystem, och i vårt fall lärarutbildning, kan ses som bärare av staters och överstatliga organisationers hopp och farhågor inför framtiden. Historiskt sett är detta inget nytt fenomen. Lärarutbildning har alltid varit en viktig del av enskilda länders nationsformande projekt. Det som förefaller vara nytt är den betydelse som övernationella organisationer, som OECD och EU, har när det gäller utformningen av såväl internationell som nationell utbildningspolitik. Dagens gestaltning av lärarutbildning och lärare sker i förhållande till föränderliga globala rörelser av såväl ekonomisk, politisk, ideologisk som diskursiv natur.

Enligt den portugisiska utbildningsforskaren Nóvoa (2002) har det genom de övernationella organisationernas inträde på utbildningsarenan skapats ett nytt globalt utbildningspolitiskt språkbruk, en "worldwide bible", som skapar idémässiga ramar för hur lärarutbildning diskuteras, organiseras och utvärderas samt hur bilden av lärare gestaltas. Den utbildningsvetenskapliga forskningen om dessa utvecklingstendenser är ännu i sin linda. Den forskning som förekommer visar nästan entydligt att de övernationella organisationernas idémässiga grund främst betonar frågor som

liberalisering, fri handel, fria kapitalrörelser och marknadsekonomi. Det övergripande målet för OECD:s utbildningspolicy är exempelvis, att producera humankapital för den globala marknaden (Henry et. al., 2001). Ett annat exempel är Bolognaprocessen, vars övergripande syften ligger i linje med EU:s strategiska mål att främja rörlighet och anställningsbarhet samt att stärka Europa som konkurrenskraftig utbildningskontinent.

Det finns ett stort behov av att utveckla den komparativa utbildningsvetenskapliga forskningen om den globala övernationella utbildningspolitikens framväxt och betydelse för enskilda länders gestaltning av såväl lärarutbildning som lärare. Syftet med projektet är att bidra till detta genom att genomföra en komparativ undersökning av vad som sker i mötet mellan den globala diskursen och utvecklingen av de nordiska lärarutbildningarna. Hur tolkas, förändras, anpassas den globala diskursen inom ramen för respektive lands lärarutbildningstraditioner? Undersökningen består av tre olika delar. I den första delen analyseras hur lärarutbildning och lärare gestaltas i den globala utbildningspolitiska diskurs som framträder i dokument från övernationella organisationer som OECD, EU och WTO. Vilka regelbundet återkommande begrepp och relationer mellan begrepp bär upp diskursen? Vilka föreställningar och berättelser om utbildningens betydelse för samhällsutveckling, rättvisa, demokrati, kollektiva och individuella framsteg framträder i dokumenten? Vilka utbildningspolitiska problem lyfts fram och vilka lösningar rekommenderas? I den andra delen kommer vi att analysera hur ovanstående frågor skrivs fram, tolkas, återskapas och verkar styrande i fyra nordiska länders utbildningspolitiska dokument på olika nivåer. Vi kommer att välja dokument som handlar om högskolepolitik, Bolognaprocessen, internationalisering, EU:s utbildningspolitik, kvalitets- och utvärderingsfrågor och livslångt lärande från Danmark, Finland, Norge och Sverige.

I den tredje delen görs en fallstudie, baserad på dokumentanalys och intervjuer, av fyra enskilda lärosätens möten med såväl den globala diskursen som det nationella återskapandet och tolkningen av denna. Analysen riktas mot hur de begrepp och berättelser som genomsyrar de övernationella dokumenten skapas, återskapas och ges mening inom ramen för respektive lärosätets organisation av utbildning och gestaltning av lärare. Vilka problem formuleras och hur ser lösningarna ut? Huvudfokus är Bolognaprocessen men även dokument om internationaliseringsfrågor, kvalitetsarbete, utvärdering och lokalt förändringsarbete ingår. Nyckelpersoner i Bolognaarbete samt ett antal lärare kommer att intervjuas. Intervjuerna kommer att ha motsvarande fokus som dokumentanalyserna.

Diarienummer:2006-2148

Docent Ulla Runesson

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Det andra steget. En prövning av teoribaserad och deltagardriven undervisningsforskning och hur denna vidmakthålls genom vidareutveckling

Beviljat 2007: 810 000

Beviljat 2008: 810 000

Beviljat 2009: 810 000

Totalt beviljat belopp: 2430000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

I detta projekt vill vi undersöka om lektionsplaner som har tagits fram av lärare och som har visat sig vara gynnsamma för elevernas lärande i ett sammanhang kan brukas av andra lärare i andra sammanhang. Under senare tid har flera exempel på forskning och/eller modeller för utvecklingsarbeten som har engagerat lärare i att förbättra undervisningen presenterats. En sådan är Learning study, en modell som provats i Sverige och Hong Kong. I en Learning study arbetar en grupp lärare tillsammans med att utveckla sin undervisning i avsikt att förbättra elevernas lärande. De tar reda på vad eleverna kan innan de undervisas. Därefter planerar lärarna undervisningen tillsammans. En av dem genomför lektionerna med sina elever och lektionerna videofilmas. Därefter studerar lärargruppen videoinspelningen och resultatet på ett test som gjorts efter lektionen. De försöker att komma underfund med varför eleverna (eventuellt) inte har lärt sig det som var tänkt. Utifrån detta ändrar de lektionsplaneringen och en ny lärare genomför den andra lektionen med nya elever. Så fortgår processen tills alla lärare i gruppen har genomfört lektionen. En analys av videodata från lektionerna i dessa Learning Studies visar att det finns skillnader mellan lektioner där två lärare undervisar om samma sak, som visserligen kan förefalla subtila, men är som är avgörande för vad eleverna lär sig. Skillnaderna har att göra med hur det som eleverna skall lära sig behandlas under lektionerna. Vissa lektionsdesigner förefaller att vara mer gynnsamma för elevernas lärande än andra. Det är resultat från sådana Learning studies som vi skall använda i detta projekt. För att avgöra om dessa resultat är giltiga måste de provas. Är de överförbara till andra sammanhang än där de har utvecklats? Är de giltiga för andra elevgrupper och i andra kontexter? Resultat från Learning studies i Hong Kong och andra svenska skolor kommer att vara en utgångspunkt för undervisning av studiens elever. På detta sätt vill vi undersöka hur lektionsplaner, som är utvecklade i en annan del av landet och världen, kan användas som resurs i svenska klassrum. Studien skall genomföras så att grupper av lärare skall tillsammans planera en eller flera lektioner med samma lektionsdesign som utgångspunkt (lektionerna behandlar alltså samma innehåll). Varje lärare genomför lektionen/-erna med sina elever, som testas före och två gånger efter lektionerna. Vi planerar att genomföra tre sådana studier i respektive matematik, svenska, engelska samt NO. Sammanlagt planeras 12 studier med lika många lärare och uppskattningsvis 300 elever i åldrarna 7 ó 12 år. Resultaten från projektet bör vara av intresse för såväl

verksamma lärare som lärarutbildning och kommer att presenteras i fortbildningssammanhang för lärare av olika slag.

Diarienummer:2006-2543

Fil doktor Max Scheja

Pedagogiska institutionen Stockholms universitet

Projekt: Begreppsutveckling och utveckling av förståelse hos universitetsstudenter

Beviljat 2007: 680 000

Beviljat 2008: 680 000

Beviljat 2009: 680 000

Totalt beviljat belopp: 2040000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

"Begreppsförståelse och kunskapssyn i högre utbildning". Syftet med projektet är att undersöka studenters lärande i högre utbildning, med särskild betoning på hur studenter utvecklar sina begreppsuppfattningar och hur dessa förhåller sig till studenternas generella uppfattningar av lärande och föreställningar om kunskap. Tidigare forskning om studenters begreppsutveckling och föreställningar om lärande och kunskap har ofta beskrivit denna utvecklingsgång i generella stadier där studenter går från ett svart-vitt sätt att tänka kring lärande, kunskap och sanning, till ett gradvis mer relativistiskt synsätt där de uppvisar ett mer kritiskt förhållningssätt till kunskap och en medvetenhet om bevekelsegrunder på vilken kunskap inom olika ämnesområden tas fram. Forskningen har dock inte på ett övertygande sätt kunnat visa hur denna generella utvecklingsgång hänger samman med den successiva framväxten av studenters begreppsuppfattningar, och hur detta kunskapsbygge kan beskrivas i relation till specifika ämnesstudier. Det här projektet kommer att göra en sådan koppling möjlig, genom att föra samman två väletablerade och kompatibla forskningstraditioner: forskning om lärande i högre utbildning, och forskning om begreppsutveckling och begreppslig förändring.

Med utgångspunkt i dessa två forskningstraditioner kommer data att samlas in genom dokumentation av problemlösningssessioner där studenter från tre olika ämnesområden (ekonomi, medicin och matematik) löser uppgifter som ställer studenterna inför svåra men centrala begrepp i respektive ämne. Studenterna får sedan individuellt och skriftligt sammanfatta sina tankar kring uppgiften varpå individuella intervjuer genomförs för att närmare undersöka hur studenterna förstår och tänker kring begreppen ifråga, samt hur de ser på lärande och kunskap inom relation till sina högskolestudier. Det tilltänkta analyserna av datamaterialet bygger på väl beprövad metodologi och kommer att inrikta sig på hur studenternas uppfattningar av lärande och kunskap förhåller sig till deras begreppsförståelse, och mer specifikt på hur denna begreppsförståelse växer fram i relation till studier på universitetsnivå. Utöver att ge grundläggande kunskap om hur universitetsstudenter lär sig och utvecklar sin begreppsförståelse väntas projektet kunna lägga en viktig grund för pedagogisk utveckling genom att tillhandahålla en pedagogisk

modell som kan användas för att utveckla effektiva återkopplingsstrategier i olika undervisningssammanhang.

Forskningsresultaten kommer att presenteras på vetenskapliga seminarier, symposier och konferenser och publiceras i vetenskapliga tidskrifter. Men resultaten kommer också att kommuniceras och diskuteras löpande i seminarier som vänder sig till en bredare publik, med ett intresse för undervisning och lärande, t.ex. universitetslärare, studierektorer, pedagogiska utvecklare. En webbsida kommer att upprättas, som beskriver projektet i detalj och där nya rapporter, artiklar och andra publikationer som tas fram inom projektet kontinuerligt kan läggas upp och underlätta spridningen av forskningen till intresserade individer och organisationer.

Diarienummer:2006-2476

Professor Staffan Selander

Institutionen för didaktik och pedagogiskt arbete Stockholms universitet

Projekt: Museet, utställningen, besökaren. Meningsskapande på en ny arena för lärande och kommunikation

Beviljat 2007: 1 890 000

Beviljat 2008: 1 890 000

Beviljat 2009: 1 890 000

Totalt beviljat belopp: 5670000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Museernas traditionella uppgifter att samla, vårda och visa, har visat sig vara otillräckliga som motiv för en verksamhet som lämnat den industriella epoken och de nationalstatliga idealen bakom sig. För många museer innebär detta en osäkerhet när det gäller identitet och inriktning, vare sig man satsar på tillgänglighet, upplevelse, estetik eller lärande. Förnyelsearbetet är tydligt också i de utställningar som produceras, vilket i förlängningen utgör förutsättningar för besökarens meningskapande. Forskning om museernas identitet samt kommunikation och lärande på museer är dock än så länge bristfällig i Sverige, varför detta forskningsprojekt är angeläget.

Föreliggande projekt avser därför att studera några centrala aspekter av museets roll i dagens samhälle. Vi gör detta genom att fokusera på a) museet som institution; dess identitet och epistemologiska inriktning b) dess verktyg för att kommunicera med sin publik och c) publikens gensvar som det framträder i användningen av dessa resurser och budskap. Projektet genomförs i form av tre delstudier som korresponderar mot de ovan angivna aspekterna. 1) Museers identiteter och epistemologiska inriktningar (Smeds, Selander, Fors/Pettersson) kommer att genomföras vid tre olika historiska museer. Smeds och Pettersson avser att undersöka museers epistemologier genom analys av valda museernas ursprungliga och aktuella syften/visioner, dess vetenskapliga och kunskapsteoretiska identiteter i relation till de akademiska traditionerna vid universiteten

och i relation till samhället/kulturpolitiken samt vilken betydelse detta får för utställningsplanering och produktion. Selander och Fors avser att undersöka museers identiteter delvis med utgångspunkt från ovanstående epistemologiska paradig, men också genom fokus på kritiska händelser då det normala museiarbetet påverkas på specifika sätt genom nya krav på museet som en plats för kommunikation, och på hur dessa nya identiteter formuleras exempelvis i pedagogiska målbeskrivningar och program. 2) Museers IT-artefakter (Gottlieb & Milekic) avser studera två olika aspekter av museernas kommunikationsverktyg; IT-teknologins roll i museimiljön samt IT-teknologins design/utvecklingsprocess i denna miljö. Gottlieb kommer att analysera och beskriva den interaktiva kommunikationen i olika museimiljöer, samt definiera vilken slags teknologi som appellerar till utställningsproducenter och vidare undersöka vilken typ av teknologi som kan öka utställningens tillgänglighet för besökarna. Milekic kommer att undersöka designprocessen för några befintliga IT-artefakter och teknologier med särskilt fokus på vilka verktyg och metoder som finns tillgängliga vid designprocessens olika faser. 3) Att läsa museet; besökares engagemang (Kress, Lindstrand, Insulander) fokuserar besökare och deras tolkningar vid tre olika museer.

Forskarna utgår från en gemensam forskningsdesign och kommer att undersöka besökares läsning av museiutställningar samt hur besökare skapar mening utifrån de resurser och representationer som erbjuds dem i utställningen. I detta ingår även att studera besökares interaktion med varandra. Besökarnas respons i form av bilder och kartor kommer att analyseras i sin kontext, vilket görs genom att genomföra en multimodal analys av de valda utställningarna. Projektet bidrar med grundforskning kring kommunikation på olika nivåer som gäller museernas identitet, dess kommunikationsverktyg samt besökarnas meningsskapande. De olika delprojekten och forskningsfrågorna medför att flertalet olika teoretiska perspektiv kommer att användas. Här är ett centralt spår ett multimodalt synsätt på lärande vilket fokuserar olika sätt att representera/presentera kunskap och olika sätt att använda de resurser som ställs till förfogande. Vi vill dessutom undersöka den nya teknikens betydelse för lärandet. Projektet kommer att tillföra värdefulla kunskaper långt utöver det museipedagogiska fältet, eftersom vi här sammanför kompetenser från områden som socialsemiotik, didaktik, museologi och informatik. Resultaten kommer att ha relevans för kunskapen om lärande som gäller i både formella och informella miljöer. Resultatet av studien kommer successivt att spridas via bl.a. vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar, konferensbidrag, en doktorsavhandling samt en antologi. Projektet bidrar med lösningar kring designprocessen av IT-artefakter liksom en problematisering av rådande utställningspraktik, vilket också kommer museerna till del.

Diarienummer:2007-3200

Docent Sonja Sheridan

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Lärarkompetens i förändring - En studie om lärarkompetens i förskolan

Beviljat 2008: 1 480 000

Beviljat 2009: 1 480 000

Beviljat 2010: 1 480 000

Totalt beviljat belopp: 4440000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Lärarkompetens i förändring. En studie om lärarkompetens i förskolan. Begreppet lärarkompetens är någonting som alla förväntar sig veta vad det är samtidigt som det är svårt att förklara innebörden i begreppet. Det har dock alltid ställts stora krav på kompetens hos lärare i förskolan. Vilken kompetens som eftersträvat har emellertid skiftat beroende på hur det svenska samhället utformats, rådande villkor och förväntningar på förskolan, på barns lärande samt intentioner i de styrdokument som varit rådande. Trots detta finns många frågetecken kring vilka lärarkompetenser som krävs för yngre barns lärande och om högskoleutbildning krävs. Då samhället är föränderligt ändras också betydelsen av lärarkompetens, vilket får till följd att innebörden i begreppet förändras över tid i relation till förändringar inom samhället och föreställningar om vad barn behöver kunna i dagens och framtidens samhälle.

Då vi existerar i ett givet samhälle och i ett givet socialt fält - i detta sammanhang förskolan som arbetsplats ó är det denna som utgör betingelserna för och begränsningar av den enskilda lärarens handlingsmöjligheter. Det är därför viktigt att ha kunskap om under vilka betingelser som arbetet utförs. Nya tankesätt ó paradigmskiften - sker mot bakgrund av att ny kunskap blir tillgänglig och att samtliga berörda ställer nya och uppfostrande krav på förskolan som organisation. Vi rör oss från ett traditionsbundet samhälle till ett samhälle som hela tiden skapar nya ordningar. För att skapa ökad kunskap och förståelse kring den specifika kompetens lärare i förskolan förväntas besitta och hur denna kommer till uttryck genomförs i denna studie ett antal delstudier i tre skilda regioner. Deltagare är lärare i förskolan, chefer, lärarutbildare, lärarstuderande och föräldrar som kommer att observeras, intervjuas och besvara enkäter.

Projektet kommer att uppmärksamma vad lärarkompetens innebär i förskolan generellt och inom ett urval av specifika innehållsområden utifrån olika aktörers perspektiv. Dessutom kommer fokuseringen vara på vilka relationer som finns mellan den mening chefer, lärare i förskolan, lärarutbildare, lärarstuderande och föräldrar tilldelat lärarkompetens i förskolan. Projektet kommer därtill att uppmärksamma vilka lärarkompetenser lärarna själva lyfter fram som väsentliga och hur kommer dessa till uttryck i arbetet med barnen. En central aspekt är också vilka ögenusö kring lärarkompetens som etableras i den svenska förskolan. Projektet söker kunskap om; vilka

dimensioner som ingår i lärarkompetens, vilka mönster som framträder utifrån innehåll, situationer, miljö, attityder, vilka färdigheter och kunskaper lärare använder och ger uttryck för i sitt yrke och vad som ligger i den situationella kompetensen i mötet med föräldrar, barn (pojkar/flickor), chefer. Fokuseringen är därmed på vad och hur lärare förväntas agera, vad de gör och varför de gör som de gör. Det här föreslagna projektet möter behovet av för det första, en studie som på ett mångdimensionellt sätt granskar lärares kompetens i relation till barns lärande i förskolan. För det andra behovet av en studie där kompetens relateras till gemensamma mål, intersubjektiva processer och perspektiv som är av vikt för utveckling av förskolans kvalitet, barns lärande, utbildning och forskning inom det barnpedagogiska fältet. Att studera vilken kompetens lärare behöver och hur den används är väsentligt då forskning visar att lärarens kompetens är en av de viktigaste aspekterna för förskolans kvalitet, där pedagogiskt förhållningssätt, lärostil och attityder har en avgörande betydelse. Den förväntade kunskapsökningen har hög grad av relevans för förskolan och lärare i förskolans uppdrag. Genom denna studie möjliggörs för blivande och verksamma lärare i förskolan, att problematisera och utveckla lärares kompetens samt chefer och föräldrar blir därtill medaktörer i denna utveckling. Resultatet förväntas vara användbart både hos praktiker och forskare samt för lärarutbildningen då den ger ny kännedom om lärarkompetens.

Diarienummer:2007-3399

Doktor Olof Sundin

Institutionen för Biblioteks- och informationsvetenskap Högskolan i Borås

Projekt:EXpertis, Auktoritet och Kontroll på InterneT (EXAKT): en studie av formandet av källkritik i webb 2.0-miljöer för lärande

Beviljat 2008: 1 200 000

Beviljat 2009: 1 200 000

Beviljat 2010: 1 200 000

Totalt beviljat belopp: 3600000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

EXAKT-projektet tar sin utgångspunkt i de sätt Internet förändrar förutsättningarna för gymnasieelevers lärande. Där bibliotek och skolor förr försåg elever med förbestämd litteratur, söker elever numera själva i allt större utsträckning information på webben för sina projektarbeten. De senaste åren har en mängd nya redskap skapats för webben som gör det möjligt att lättare samarbeta kring innehåll och på olika sätt interagera med varandra. Samlingsnamnet webb 2.0 brukar användas för sådana redskap gällande innehållsproduktion och interaktion. Ett par välkända exempel är uppslagsverket Wikipedia och bloggar. En författare som verkar i webb 2.0-redskap behöver oftast inte inneha formella meriter eller avancerade tekniska kunskaper för att enkelt och omedelbart kunna publicera sig på webbplatser som är tillgängliga för tusentals läsare. Det medför att kontroll av innehållet i texter i förväg, så som är fallet i traditionella medier, i webb 2.0-sammanhang ersätts av kontroll i efterhand, dvs. av läsarnas förmåga att föra egna

källkritiska resonemang och av de olika deltagarnas kontroll av varandra. Wikipedia och bloggar används allt mer av gymnasieelever samtidigt som lärare och bibliotekarier ofta lyfter fram svårigheterna med elevernas källkritik. Det är därför särskilt intressant att utforska hur människor hanterar när t.ex. författares formella expertis och möjligheter till kontroll av information ersätts i webb 2.0-redskap och hur förtroende för kunskapens auktoritet trots detta upprätthålls. EXAKT-projektets syfte är att utforska hur nya förhållningssätt till expertis, auktoritet och kontroll förändrar förutsättningarna för källkritiska resonemang i webb 2.0-miljöer i samband med lärande i skolan. EXAKT-projektet är uppbyggt kring två delstudier som genomförs under tre år. Projektet avgränsas till gymnasieskolan och till hur elever där arbetar med ämnet klimatförändringar. Den första delstudien behandlar föreställningar, erfarenheter och handlande i gymnasieskolan när det gäller synen på kunskap och hur man förhåller sig till källkritik i webb 2.0-redskap. Det görs dels genom att utforska hur föreställningar och erfarenheter kring auktoritet i relation till webb 2.0-fenomen kommer till uttryck i media och gruppintervjuer med lärare och bibliotekarier. Därtill deltar elever genom intervjuer, enkäter och bloggdagböcker. Elevernas handlande studeras för att synliggöra på vilka sätt de kompletterar de traditionella kriterierna för källkritik för att konstruera trovärdighet åt den information de finner i webb 2.0-redskap. Den andra delstudien inriktar sig på hur förtroendet för kunskapens auktoritet byggs in och framträder i Wikipedia och i bloggar. Den funktion i Wikipedia som möjliggör för läsare att följa de bidragande författarnas diskussion om hur beskrivningen av ett uppslagsord växer fram och möjligheten för läsare att se vilka ändringar som historiskt har gjorts på ett visst uppslagsord är två exempel på hur Wikipedia utformats för att tillhandahålla funktioner som kan stötta källkritiska förhållningssätt som projektet kommer att utforska vidare.

På liknande vis kan läsare kommentera innehållet i bloggar för att visa om de håller med blogg författaren eller inte. De strategier och förhållningssätt till auktoritet som författarna i Wikipedia och bloggar ger uttryck för kommer att undersökas genom intervjuer och genom studier av författarnas inlägg i respektive redskap. De förhållningssätt till redskapens funktioner för lärande som framkommit i skolmiljön i delstudie ett, ställs avslutningsvis i relation till hur författarna i redskapen försöker skapa trovärdighet för den information de producerar. Projektets betydelse ligger i att utifrån en tvärvetenskapligt sammansatt forskargrupp utforska de nya förutsättningar för elevers lärande som samtida och framtida miljöer för kunskapsutveckling på Internet skapar. Projektet berör ett i stora delar utforskat område som fokuserar på samspelet mellan nya redskap för informationssökning och lärande. Detta är av betydelse för att kunna bidra till den fortsatta utvecklingen av en teoretisk förståelse för frågor som rör lärande i förhållande till användningen av redskap för att söka, granska och använda information i utbildningssammanhang, vilket skapar underlag för nya former för undervisning och lärande. De frågor som projektet berör är dessutom av central betydelse för många praktiska problem i dagens och morgondagens skolor och bibliotek.

Diarienummer:2006-2639

Professor Roger Säljö

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Att förädla information till kunskap: Studier av projektarbete, ´verkliga problem´ och att lära sig tänka och resonera i en digital värld

Beviljat 2007: 1 080 000

Beviljat 2008: 1 080 000

Beviljat 2009: 1 080 000

Totalt beviljat belopp: 3240000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Människan bygger upp kunskaper dels genom att hon själv lär sig om världen och bevarar insikter i sitt minne, dels genom att hon bygger upp vad man kan kalla externa minnessystem. Texter (böcker, instruktioner mm), bilder (kartor, ritningar mm), databaser och andra medier skapar förutsättningar för att bevara gigantiska mängder information utanför den mänskliga kroppen. Ett centralt problem för undervisning och lärande blir att göra det möjligt för människor att ta del av information som lagras i dessa minnessystem, och att göra dem i stånd att omvandla information till relevant och tillförlitlig kunskap. En utgångspunkt för arbetet är intresset för vad som på engelska kallas *øiteracyø* (en term som inte har någon direkt svensk motsvarighet). Med literacy avses inte enbart förmågan att läsa i teknisk bemärkelse, utan termen refererar också till hur människor kan använda sig av text (och numera också andra medier) för att förstå, för att lösa problem, för att producera kunskap och, mer allmänt, för att leva ett kunskapsrikt liv där de kan utveckla ståndpunkter. Ett antagande är således att vi aldrig är färdigutvecklade när det gäller våra skriftspråkliga färdigheter; att behärska skrift (och andra medierande redskap) är en kontinuerlig utvecklingsprocess utan bestämd slutpunkt. Ju längre fram i historien vi kommer, desto mer intimt sammanflätade blir dessutom tal och skrift. På arbetsplatsen och i andra miljöer går information mellan text och tal; vi talar om vad vi läst, och vi hämtar information från text för att kunna hävda en ståndpunkt i talspråkliga sammanhang.

Den digitala tekniken innebär att villkoren för hur vi tar del av omvärlden förändras genom att de externa minnessystemen fungerar något annorlunda. I flera avseenden skiljer sig denna teknik från traditionell text. Mängden av information som kan lagras är ett sådant exempel, men också tillgängligheten är annorlunda. Från hemmet och klassrummet kan vi nå informationskällor på ett sätt som skiljer sig från hur det sett ut tidigare. Sättet att organisera kunskaper är mer komplext. Olika digitala miljöer är uppbyggda på olika sätt. En central del av projektet är frågan om hur människor utvecklar digital *øiteracyø* det vill säga hur vi lär oss att förstå och värdera vad vi möter i den digitala rymden och i andra källor, och hur vi kan utnyttja detta för att besvara de problem vi arbetar med.

En grundfråga i projektet är hur man lär sig skapa ny och relevant kunskap med utgångspunkt i all den information som finns tillgänglig (och som man aldrig kan ta till sig i dess helhet). I fokus för arbetet finns därför intresset för de didaktiska processer som karaktäriserar projektarbeten där studerande bedriver forskningsliknande aktiviteter i skolan. Sådana projektarbeten pågår över tid (alltifrån ett par lektioner till flera veckor) och de är ofta tvär- och mångvetenskapliga. Ungdomar förväntas här utveckla sin förmåga att svara på mer sammansatta frågeställningar från det verkliga livet. I projektarbeten förväntas elever söka ny kunskap med utgångspunkt ifrån vad som är känt på sätt som påminner om hur forskning bedrivs. Arbetet innebär att den lärande tvingas ta ställning till komplexa frågor om hur ett problem skall formuleras och avgränsas, vad som är relevant och pålitlig information och så vidare. Man måste också lära sig skilja olika typer av argumentation och perspektiv från varandra (exempelvis ekonomisk, politisk och vetenskaplig argumentation) som på ett sorterat sätt strömmar emot oss på Internet eller från andra källor. Dessa lärsituationer är krävande och de är också annorlunda än den tillrättaläggande didaktiska modell som skolan vanligtvis använt sig av. En viktig aspekt av projektarbeten är också att elever måste producera texter som uttrycker hållbara ståndpunkter. Man måste vanligtvis också försvara sin text och sina ståndpunkter i seminarieliknande former. Ett särskilt intresse i vårt arbete är att analysera kvaliteten på den feedback studenter får på sina projekt av kamrater och lärare, det vill säga hur de får klart för sig vad som är förväntade sätt att uttrycka kunskaper och ståndpunkter på. Detta handlar om hur den lärande utvecklar meta-kognitiva kunskaper.

Resultaten från projektet kommer att publiceras internationellt både i vetenskapliga tidskrifter/böcker och i svensk fackpress (böcker, tidskrifter, olika populärvetenskapliga källor) med inriktning mot lärare, lärarutbildning och annan akademisk undervisning.

Diarienummer:2006-2501

Docent Lena Tibell

Biomedicin och Kirurgi Linköpings universitet

Projekt: Visualisering av naturvetenskap i lärande med fokus på representationer inom molekylär livsvetenskap

Beviljat 2007: 1 890 000

Beviljat 2008: 1 890 000

Totalt beviljat belopp: 3780000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

I dagens samhälle, kan vi ana ett paradigmskifte. Det visuella har kommit att få en allt större betydelse och nya medier, nya uttryckssätt och nya sätt att hantera den information som förmedlas har gett oss en mediekultur som i hög grad är visuell. Samtidigt, och delvis av samma skäl, blir skola och universitet som utbildningsinstitutioner allt mer beroende av kunskapsförmedling av aktörer som traditionellt inte tillhör utbildningssystemet. Medieföretag, science centers, webplattformar, och

forskningsinstitutioner får allt större inflytande som informatörer, och till detta kommer populärvetenskap och underhållningsindustrin. Men utvecklingen innebär också att nya möjligheter öppnas i pedagogiskt hänseende. Med hjälp av animeringar och virtuell verklighet finns det nu möjlighet att exempelvis konkretisera abstrakt kunskap på ett nytt sätt, att visualisera matematiska uttryck, och att synliggöra skeenden som vi inte direkt kan uppfatta med våra sinnen eller som är för snabba, komplexa eller utsträckta i tid för att kunna uppfattas. Scenen för lärande förändras och här finns stora möjligheter för naturvetenskaperna vars förklaringsmodeller ofta kräver hög abstraktionsförmåga. Den som vill lära naturvetenskap måste ofta gå in i en värld som är osynlig, använda verktyg som gör världen synlig och erövra en karta för att förstå vad verktygen visar.

Ett exempel på kunskapsmassa som redan från början är mycket visuell är den del av biologin som berör cellerna eller livets molekyler och kemi. Här har bilder, skisser, diagram, och utskrifter från olika mätinstrument länge använts av forskare och lärare för att förstå och kommunicera vad som händer på cell- och molekylär nivå. Denna vetenskap, som kopplas till genomforskningen, står i fokus av debatten på grund av sin snabba utveckling och stora tillämpningspotential, men den står också i fokus på grund av de etiska frågeställningar som den leder till. Delaktighet i denna utveckling blir då en demokratifråga som kräver öallmänhetens engagemang. Men vårt tänkande om livet kommer därmed också att innehålla en allt mer detaljerad molekylär förståelse vilket, med nödvändighet, får effekter för undervisningen och en förmedlingsteknik som kan gestalta livsvetenskapen på ett begripligt sätt. Det är här skapandet av representationer med mediala verktyg och informationsteknik kan vara en värdefull tillgång för kommunikation, undervisning och lärande. Projektets syfte är att tillföra kunskaper om innehållet och formerna för visuell kommunikation och lärande av naturvetenskap, och då med speciellt fokus på molekylär livsvetenskap.

Vi vill studera relationen mellan detta innehåll och hur det kommuniceras med hjälp av visuella representationer. Främst är vi här intresserade av de möjligheter som nya redskap som multimedia och virtuell verklighet ger, men vi vill även utvidga kunskapen om vad som händer när detta innehåll möter fiktionen i form av berättelser, i bokform eller i film. Hur skapas mening och vad händer då vetenskapens och fiktionens bilder möts? I ett antal fallstudier behandlas samband mellan innehållet i kunskapen och de verktyg som används för att se, beskriva och förstå. Forskningen gäller särskilt hur de nya kreativa redskap som informationsteknologi och medieteknik utgör kan användas i forskning, lärande och undervisning. Vi studerar även hur virtuella verktyg påverkar hur kunskap uppfattas och förstås och kan gå till och vad medial förmedling och gestaltning av naturvetenskapliga kunskaper innebär för innehållet i det naturvetenskapliga lärandet. Programvara och de implementeringssdesigner som utarbetas kommer att göras tillgängliga och våra forskningsresultat att publicera i adekvata vetenskapliga tidskrifter och vid konferenser. Genom medverkan vid studiedagar, lärarkongresser och specialkurser samt produktioner som skolklasser, och allmänhet får tillgång till via Norrköpings interaktions och visualiserings studio (NVIS), kommer vi att nå ut till en bredare allmänhet. Våra öproduktioner kommer även att utgöra en grundsten i utvecklingen av den kommande satsningen på en större publikarena inom området visualisering i Norrköping. Projektet bedrivs vid Linköpings universitet, Norrköping, och genomförs i samverkan mellan forskare vid Den nationella forskarskolan i naturvetenskapernas och teknikens didaktik, NVIS vid Institutionen för Naturvetenskap,

och teknik, Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur, samt Institutionen för biomedicin och kirurgi.

Diarienummer:2007-3351

Professor Michael Tåhlin

Institutet för social forskning (SOFI) Stockholms universitet

Projekt:Utbildningsvägar, utbildningssystem och individuella välfärdsutfall

Beviljat 2008: 1 080 000

Beviljat 2009: 1 120 000

Beviljat 2010: 1 230 000

Totalt beviljat belopp: 3430000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Att utbildning är en viktig ó kanske den viktigaste ó faktorn för människors livschanser är sedan länge välkänt och utbildningssystemets utformning spelar därvid en central roll. En omfattande samhällsvetenskaplig forskning har visat att utbildningens nivå (eller längd) har betydande effekter i en rad olika avseenden. Vi vet på grundval av tidigare forskning att det föreligger starka samband mellan utbildningsnivå å ena sidan och yrke, inkomst, hälsa och livslängd, å den andra. Det finns också påtagliga samband mellan individers uppväxtmiljö och den position de lyckas uppnå som vuxna. En stor del av detta samband förmedlas av den utbildning individerna genomgår och styrkan av sambandet beror till en del på utbildningssystemets karaktär. Men även om flera av dessa samband är väl belagda, i Sverige liksom i andra länder, är de kausala mekanismerna ännu långtifrån klarlagda. I detta projekt avser vi att undersöka de verksamma mekanismerna på ett mer detaljerat sätt än vad som hittills varit möjligt och då särskilt analysera betydelsen av utbildningssystemet. Vår strategi är att analysera betydelsen av utbildningens placering i tiden och rummet för den roll utbildningen spelar i den sociala skiktningen. Detta ger oss möjlighet att särskilja ett antal olika förklaringar till utbildningens betydelse, och testa vilka av dem som är giltiga i Sverige under den period vi undersöker, cirka 1970 till 2005. Vi avser att i projektet studera hur individernas utbildningskarriärer ó utbildningens förlopp över tid och rum ó samvarierar med yrke, inkomst och hälsa.

Vad gäller tidsdimensionen vill vi jämföra individer som genomfört sin utbildning utan avbrott med dem som haft ett eller flera studieavbrott och då särskilt undersöka utfallet för dem som återvänder till fortsatt utbildning efter flera år i förvärvsarbete, att försöka avgöra om åldern vid vilken utbildningen genomförs har betydelse för yrke, inkomst och hälsa, och att se om utbildning knuten till pågående förvärvsarbete ger ett speciellt utfall. Här vill vi också undersöka betydelsen av matchningen mellan utbildning och yrke för inkomst och hälsa. Matchningen kan variera över tid, bland annat som följd av arbetsmarknadskonjunkturen.

Vad gäller rumsdimensionen avser vi att studera skillnader i utbildningens effekter mellan olika regioner och lärosäten, en variation som bl.a. är kopplad till uppväxtmiljön, samt betydelsen av utbildningens inriktning, med särskild relevans för skillnader mellan kvinnor och män. Både när det gäller tids- och rumsdimensionen skall effekten av varierande utbildningskarriärer kopplas till variationer i utbildningssystemet. Genom att vi förfogar över datamaterial från flera tidpunkter för samma personer, antingen med ett mycket stort antal observationer (flera miljoner) med detaljerade uppgifter om utbildning och inkomster (STAR) eller med mycket detaljerade uppgifter om utbildning, yrkesliv, inkomst och hälsa (LNU) har vi ovanligt stora möjligheter att hantera de selektionsproblem som följer av att individer som väljer skilda utbildningsvägar också skiljer sig åt i en rad andra avseenden vilka måste beaktas för att klarlägga utbildningens specifika roll i den sociala skiktningen. En central uppgift i projektet blir att analysera hur de mekanismer som utbildningen verkar genom samspelar med den institutionella kontexten, framför allt med utbildningssystemet och dess förändringar. Tonvikten under senare decenniernas reformer har legat just på att expandera utbildningens utsträckning över tid o det livslånga lärandet o och över rum o utbyggnad av regionala högskolor och breddning av tillträdesvägar. Hur har dessa reformer påverkat utbildningens effekter i olika sociala skikt?

Diarienummer:2007-3216

Fil doktor Mikael Winberg

Institutionen för matematik, teknik och naturvetenskap Umeå universitet

Projekt: Interaktioner mellan den lärande och lärandesituationen: effekter på affektiva upplevelser och lärandeutfall.

Beviljat 2008: 1 750 000

Beviljat 2009: 1 750 000

Beviljat 2010: 1 750 000

Totalt beviljat belopp: 5250000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Attityder till, och lärande i, naturvetenskap och matematik: vilken roll spelar elevens upplevelser av lärandet och hur kan vi påverka dessa? Universitet och högskolor runt om i Sverige upplever sedan flera år en stark nedgång i antalet sökande till utbildningar inom naturvetenskap och matematik. Undersökningar visar att eleverna i grundskolan tycker att naturvetenskap och matematik är viktigt och - åtminstone när det gäller naturvetenskapen - intressant. När dessa ämnen undervisas i skolan upplevs däremot innehållet ofta som irrelevant samtidigt som undervisningens upplägg inte inbjuder till personligt engagemang. Denna avspeglas även i skolverkets nationella utvärdering av grundskolan 2004 där det framgår att dessa ämnen hör till dem som eleverna lägger ned minst ansträngning i. Denna inställning leder till att även elever med goda resultat i naturvetenskapliga ämnen och matematik undviker dessa i sina fortsatta studier. Flera studier har visat att en individs inställning till en aktivitet, i detta fall studier i matematik

och naturvetenskap, påverkas starkt av tidigare känslomässiga upplevelser i samband med denna aktivitet. Forskning pekar på att de känslomässiga upplevelserna under lärandet avspeglar hur väl situationens krav matchar individens förkunskaper, kunskapssyn och vilken typ av motivation som driver individen att engagera sig i uppgiften.

Samtliga dessa faktorer har visat sig hänga ihop med kvaliteten på lärandet, i termer av både investerad mental ansträngning och utfall. Flera forskare menar därför att observationer av individers känslomässiga upplevelser i en lärandesituation kan ge värdefull information om dess effektivitet i termer av att åstadkomma en motivation för meningsfullt lärande på både kort och lång sikt. I dagens situation, med svikande söksiffror till högre utbildningar inom naturvetenskap och matematik, framstår det därför som minst sagt angeläget att undersöka hur olika undervisningssituationer inom dessa ämnen påverkar våra elever ur ett känslomässigt perspektiv. Tidigare forskning har till stor del ignorerat hur individens karakteristika samverkar med faktorer i lärandesituationen i förhållande till de känslomässiga upplevelserna. I de fall detta gjorts har beskrivningarna varit univariata, dvs. betraktat ett fåtal variabler åt gången, vilket har kritiserats för att inte ge en tillräckligt fullständig bild för att kunna förklara elevers beteenden och resultat i skolsituationer. I denna studie vill vi därför undersöka hur elever med olika förkunskaper och kunskapssyn upplever olika typer av lärandesituationer, vilka situationskarakteristika som är mest betydelsefulla för att generera dessa upplevelser för olika typer av elever och hur upplevelserna hänger ihop med kvaliteten på det lärda. I ett första steg kommer intervjuer och observationer användas som bas för utvecklandet av instrument för att kvantitativt kunna mäta och beskriva elevers kunskapssyn, känslomässiga upplevelser under lärandet och lärandesituationernas karakteristika.

Undersökningar kommer att genomföras i årskurserna 7-9 i grundskolan och på universitetsnivå. Detta ger dels ett större urval av lärandesituationer att studera men möjliggör också en jämförelse av affektiva upplevelser mellan universitetsstudenter som valt att läsa just dessa ämnen och den, med avseende på intresse för ämnet, mer heterogena gruppen grundskoleelever. I steg två genomförs, med hjälp av tidigare nämnda instrument och i befintliga lärandesituationer, en nationell enkätundersökning av hur affektiva upplevelser påverkas av olika situationsfaktorer mot bakgrund av elevernas kunskapssyn och förkunskaper. För att modellera dessa samband kommer multivariata projektningsmetoder att användas. Dessa ger en samtidig bild av hur samtliga variabler korrelerar med varandra och vilka av dessa som är mest betydelsefulla för att beskriva orsaker till variationen bland olika elevers upplevelser och lärandeutfall. I steg tre designas nya lärandesituationer utifrån resultaten i föregående steg. Intervjuer, observationer, enkätundersökningar och kunskapstester både före och efter aktiviteterna genomförs i ett begränsat urval nya individer för att pröva modellernas validitet och för att undersöka kausalsamband. Vår förhoppning är att projektet ska bidra med kunskaper om hur vi kan skapa lärandesituationer för att åstadkomma ett meningsfullt lärande för alla våra elever och därmed åstadkomma positiva attityder till vidare studier i naturvetenskap och matematik.

Diarienummer:2007-3149

Professor Inger Wistedt

Institutionen för Pedagogik Växjö universitet

Projekt:Pedagogik för elever med förmåga och fallenhet för matematik i en skola för alla

Beviljat 2008: 1 480 000

Beviljat 2009: 1 480 000

Beviljat 2010: 1 480 000

Totalt beviljat belopp: 4440000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Under senare år har en rad internationella studier visat på brister i svensk matematikundervisning. Elevernas kunskaper i och intresse för matematik visar en negativ trend. En dyster bild av dagens matematikundervisning visas fram, med fokus på elevers svårigheter och lärares tillkortakommanden.

I ett pågående projekt, Pedagogik för elever med förmåga och fallenhet för matematik (VR/UVK 2005-2007), det första i sitt slag i Sverige och Norden, har vi vänt på perspektivet. Visst är det viktigt att uppmärksamma elevers matematiksvårigheter, men om bristperspektivet blir för dominerande påverkas både vår syn på de lärande och på ämnet. Vi har istället valt att fokusera elevers matematiska förmågor med särskilt fokus på elever med fallenhet för ämnet. Över 2000 lärare som vi mött inom projektet har välkomnat perspektivväxlingen. Det tar emellertid tid att vända på ett perspektiv som dominerat forskning och debatt om matematikämnet under decennier. Föreställningarna om matematisk förmåga är också bemängda av myter som leder tanken till elitsatsningar för de redan välbeställda. Många menar att elever med matematisk talang klarar sig på egen hand. Så vidmakthålls segregeringen i den svenska skolan. Hemmets resurser blir avgörande för om en individ ges möjlighet att utvecklas efter sin förmåga, något som de enligt svensk lag har rätt till. För vissa räcker inte ens hemmets stöd. Den pågående studien visar hur elever tråkas ut av skolans matematikundervisning. Det är alltså inte bara så att stödet uteblir. Bristen på stimulans och utmaningar får en direkt negativ effekt på ett tidigt väckt intresse.

Mänskliga kulturyttringar lever och vidmakthålls i kommunikation och social gemenskap. Den som ägnar sig åt en matematisk verksamhet gör det i dialog med en social omgivning och med andra människor. Men elever med särskild matematisk förmåga är inte så sällan intellektuellt och socialt isolerade i skolan; våra resultat visar hur de lämnas ensamma att räkna vidare i läroboken som inte ger dem tillräcklig stimulans, och läroböcker dominerar svensk matematikundervisningen till 80% enligt internationella studier, något som också framgår av vår studie. Vi vill föra in matematiken i dagens kunskapsambälle och i vår tids kulturformer för kommunikation. I projektet "Pedagogik för elever med förmåga och fallenhet för matematik i en skola för

alla" samverkar vi med forskare som utvecklar och utvärderar miljöer där vår tids informations- och kommunikationstekniker används för att stödja kreativ, samarbetsinriktad problemlösning. I samverkan med KK-projektet Ung kommunikation (www.ungkommunikation.se) vill vi undersöka hur skolundervisningen kan berikas med alternativa övningar där syftet är att lyfta fram och utveckla matematiska förmågor hos eleverna och ge dem möjligheter till sociala kontakter, något som många av dem behöver.

I projektet planerar vi översiktsstudier av verksamheter i svensk skola särskilt riktade mot elever med fallenhet för matematik. Vi genomför även enkätstudier med lärare om hur de identifierar och stöttar elever med matematisk förmåga. I fallstudier följer vi elever med stor matematisk förmåga genom skolåren och studerar vilka resurser skolan erbjuder dem och hur eleverna utvecklas kunskapsmässigt och socialt. Vi utarbetar metoder för att samla och analysera data från elevers möten med matematiken i lärsituationer där vår tids tekniker för kommunikation nyttjas och där vi studerar elevernas gemensamma läroprojekt. Vad betyder dessa möten över ett matematiskt innehåll för elevers matematiska förkovran och för deras sociala utveckling? Verksamma lärare och lärarstuderande deltar i forskningsprocessens alla steg i samverkan med forskare som borgar för kvaliteten i arbetet. En distanskurs vid Växjö universitet är knuten till projektet som hittills lockat ett hundratal lärare från olika orter i landet. Projektets värde ligger dels i möjligheten att åstadkomma perspektivskiften på matematikämnet i skolan och på lärande i matematik, dels i möjligheten att finna innovativa vägar till ämnet som kan erbjudas lärare och elever som komplement i undervisningen. Projektets praxisnära uppläggning ger också möjligheter till utveckling och utprövning av samverkansmodeller för forskningsanknytning av lärarutbildning och praktiskt lärararbete.

Diarienummer:2006-2527

Docent Helena Wulff

Socialantropologiska institutionen Stockholms universitet

Projekt:**SKRIVANDE PÅ IRLAND: en etnografisk studie av skola och författarvärld**

Beviljat 2007: 610 000

Beviljat 2008: 610 000

Beviljat 2009: 610 000

Totalt beviljat belopp: 1830000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

SKRIVANDE PÅ IRLAND: en etnografisk studie av skola och författarvärld. Projektet är en etnografisk studie av skrivande på Irland: i skolan, på universitet och i författarvärlden. Det är vanligt att irländska författare undervisar både lärare och elever, och studenter på universitet i kreativt skrivande. Med författare som James Joyce och W.B. Yeats har Irland en välkänd litterär tradition, som nu förvaltas av samtida författare från Edna O'Brien till John Banville. Vad kommer det sig att irländare är ett folk vid

pennan? Hur socialiseras barn och ungdomar i skrivande i skolor och på universitet på Irland? Hur reproduceras en inriktning på litteratur och skrivande i irländskt institutionellt och vardagligt liv? I linje med antropologins praxis att bidra till teoretisk debatt genom etnografiska exempel utgör Irland platsen för denna studie.

Syftet är att undersöka dels hur barn och ungdomar socialiseras i skrivande, dels den sociala organisationen i den samtida irländska författarvärlden för att förstå hur en författarkarriär formas med fokus på novell- och romanförfattare. Projektet bygger på grundforskning i utbildningsantropologi om situerat lärande, centrala idéer av Pierre Bourdieu om litterärt fält och habitus, och Howard Becker om konstvärldar. Becker argumenterar för att konstnärer, eller i det här fallet, författare, ingår i konstvärldar som är befolkade inte bara av andra konstnärer, utan också av många andra personer med gemensamma värderingar och som bidrar till produktionen av konst. I den irländska författarvärlden utgörs dessa andra personer av kritiker, förlagsredaktörer etc. Projektet avses genomföras med sex månaders fältarbete i Dublin bestående av deltagande observation på kurser i kreativt skrivande i motsvarande grundskola och gymnasieskola och på Trinity College Dublin, på författarkonferenser, uppläsningar, festivaler; med djupintervjuer med författare, lärare, studenter, elever; och surveyundersökningar i skrivklasserna. Deltagande observation å ena sidan och djupintervjuer å den andra förväntas ge kompletterande data. Med den väl etablerade antropologiska metoden deltagande observation av sociala situationer som skrivklasser och författarkonferenser, uppläsningar och andra sammanhang när författare träffas, kommer data om skrivpraktiken att lyftas fram, också sådant som inte kan artikuleras i intervjusituationer medan djupintervjuer kan förmedla de studerades egna perspektiv och erfarenheter av denna praktik.

Antropologins jämförande perspektiv visar på betydelsen av hur irländare socialiseras i skrivande i relation till försök med skrivträning för svenska studenter som inte har fallit tillräckligt bra ut: det finns fortfarande en brist på skrivförmåga som ofta anges som förklaring till universitetsdropouts i Sverige. Genom att undersöka hur skrivande lärs ut på Irland förväntas projektet bidra till diskussioner om hur skrivande kan läras ut i det svenska skol- och utbildningssystemet. Det är viktigt att projektet omfattar både skolelever och deras lärare (som undervisar i engelska), eftersom detta har potentialen att kasta nytt ljus över utbildningsforskning om lärare, lärarutbildning och lärares yrkespraktik i Sverige. Ett stort antal av studenterna i kreativt skrivande på universitetsnivå på Irland är öaldreö, vuxenstudenter i medelåldern (med andra yrken), vilket gör att projektet också kommer att beakta det förnyade intresset för vuxenutbildning, lärande under olika skeden i livet och fenomenet livslångt lärande.

Projektet förväntas avsätta ny kunskap om skrivträning medan det pågår och under åren närmast efteråt. Resultaten kommer att kommuniceras genom en monografi, akademiska och populärvetenskapliga artiklar och föredrag. Målgrupper är universitetsstudenter, utbildningsforskare och andra akademiska forskare och en intresserad allmänhet.

Diarienummer:2006-2694

Professor Elisabet Öhrn

Institutionen för Pedagogik Högskolan i Borås

Projekt:Ett aktivt medborgarskap? Om demokratifostran i gymnasieskolan

Beviljat 2007: 1 960 000

Beviljat 2008: 2 080 000

Beviljat 2009: 2 180 000

Totalt beviljat belopp: 6220000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Projektet har som syfte att utveckla kunskap om demokratisk fostran i gymnasieskolan. Detta görs genom att studera såväl undervisningens innehåll och organisation som ungdomars försök att aktivt diskutera och själva påverka i skolvardagen. Projektet är särskilt intresserat av att studera hur och med vilka resurser ungdomar driver frågor som rör medborgarskap och demokrati i skolan. Övergripande frågor att studera rör a) vilka värden och förståelser av medborgarskap och demokrati som uttrycks i undervisningen, b) hur undervisningen är organiserad med avseende på ungdomars inflytande och c) om och i vilka sammanhang ungdomar agerar i förhållande till medborgarskap och demokrati i klassrummet och den vidare skolkontexten. Projektet utgår från teori och tidigare forskning som för fram kön som en väsentlig men också till synes motsägelsefull delning i förhållande till skolans demokratifostran. Å ena sidan kan medborgarskaps- och demokratibegrepp sägas vara präglade av historiskt manliga praktiker, värdemässigt återskapa dessa i undervisningen och främja i synnerhet pojkars möjligheter att utöva inflytande. Å andra sidan tycks främst flickor själva aktivt driva frågor som rör demokratiska rättigheter i skolan. Forskning tyder också på att vissa grupper av pojkar har sämre demokratikunskaper och är mer tveksamma till sina möjligheter att påverka än flickor. I det här avseendet pekar könsteorier på skillnader inom respektive kön i förhållande till social bakgrund och teoretiska respektive yrkesorienterade utbildningskontext. Projektet har tagit fasta på detta och inkluderar klasser från både yrkesförberedande, studieförberedande och individuella gymnasieprogram.

Projektet genomförs som en etnografisk studie med observationer av lektioner och övrig skolverksamhet, samtal med lärare och ungdomar samt formella intervjuer med ungdomar. Totalt deltar sex klasser. I samtliga klasser studeras undervisningens innehåll och organisation, dvs de budskap och förståelser som utgår från undervisningen och de former som undervisningen antar. Väsentligt är här i vad mån undervisningen ger utrymme för aktivt demokratiskt deltagande eller främst fostrar till framtida sådant. Projektets särskilda intresse för om, hur och med vilka resurser ungdomar själva driver frågor, innebär att processer i ungdomsgrupperna studeras både under lektioner och övrig skoltid. De formella intervjuerna med ungdomarna fokuserar frågor som rör undervisningen och skolkontexten, men tar också upp de ungas erfarenheter från socialt/politiskt deltagande utanför skola och deras syn på framtida sådant deltagande.

Detta är i enlighet med könsteoretisk forskning som betonar betydelsen av livet utanför de formella institutionerna och de resurser som där finns att tillgå.

En grundläggande tanke med projektet är att relatera skolans demokratiundervisning till olika ungdomsgruppers förståelser och handlande. Därmed förs två inom forskningen ofta åtskilda fält samman. Att studera hur de samspelar förväntas ge teoretisk kunskap om vad undervisningens villkor betyder för olika gruppers demokratiska deltagande. Det förväntas också ge praktiskt tillämpbar kunskap som kan användas för att utveckla skolans demokratiundervisning. Resultaten bör därmed vara intressanta både för forskare, för lärarstudier och för verksamma inom gymnasieskolan.

Planeringsbidrag

Diarienummer:2006-894

Professor Madeleine Abrandt Dahlgren

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV) Linköpings universitet

Projekt:Forskarutbildning i fokus - förutsättningar, processer och utfall

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Sett i ett 10-årsperspektiv har forskarutbildningen i Sverige genomgått omfattande förändringar. Antalet forskarstudier har mer än fördubblats och rekryteringen har breddats. En våg av nya forskarskolor introducerades i mitten på 90-talet. Krav och förväntningar på handledare har ökat både från doktorander och från fakultetsledningar. Målsättningen med det här sökta planeringsbidraget är att i samarbete mellan Universiteten i Linköping och Lund samt Internationella Handelshögskolan i Jönköping utveckla en ansökan om ett omfattande, sammanhållet forskningsprogram för studier av forskarutbildning och forskarhandledning med grundläggande frågeställningar som behandlar reformers konsekvenser för sambandet mellan forskarutbildningens förutsättningar, processer och utfall. Dessa aspekter ses som ömsesidigt konstituerande och utgör en analytisk struktur för programmet. Forskargruppens sammansättning innebär en bred kompetens om forskarutbildning och forskarhandledning baserad på såväl forskning inom området som mångårig erfarenhet av tvärvetenskapligt upplagda kurser i forskarhandledning, egen handledning av doktorander och erfarenheter av att skapa och/eller driva forskarskolor. De samverkande universitetens olika struktur, ålder, finansierings- och organisationsformer bidrar också till mångfald av perspektiv i forskningsprogrammet.

De utökade kraven på universiteten gäller finansiering av doktorandtjänster, upprättande av individuella studieplaner för doktorander samt ett uttalat ansvar på fakultetsnämnderna för reglering, uppföljning och resursfördelning. Ett exempel på iscensättning av

förändringarna är att forskarutbildningens yttre organisation genomförs på ett flertal sätt; disciplinärt, tematiskt, i forskarskolor, eller forskarutbildning i samverkan med näringslivet, s.k. Något som kommer till uttryck i införandet av tydligare strukturer, krav på kurser osv. Konsekvenserna av reformerna kan också ses som ett svar på de politiska reformerna, som en förskjutning i synsätt på forskarutbildningens mål. Vilken betydelse har organisationsformerna för forskarutbildning i relation till forskarutbildningens mål? Hur fungerar rekrytering och urvalsprocesser med avseende på genus, etnicitet och mångfald? Hur hanterar universiteten nya krav på doktorsexamina i relation till förändrad resurstilldelning? De ovan beskrivna reformerna har också inneburit att strukturer införts med avsikt att synliggöra och uppmärksamma forskarutbildningens processer. En sådan process handlar om relationen handledare o doktorand som hittills är relativt utforskad. Studier av handledningsprocesser i utbildningar har tidigare mest fokuserat på grundutbildning. Tidigare studier av denna relation har byggt på antingen intervjuer med handledare respektive doktorander eller på berättelser om relationen. Avsikten är att utreda möjligheterna att studera det som sker i mötet mellan handledare och doktorand och där såväl flera handledare som doktorander kan vara involverade.

Ett annat fokus är att studera effekter av forskarutbildning i termer av hur väl kunskapsutvecklingen svarar mot samhällets behov. Hur ser möjligheterna ut för doktorander att få anställning efter avslutad forskarutbildning i relation till ämne/fakultetstillhörighet. Samtidigt sker förändringar beträffande synen på doktoranders anställningsförhållanden Vad kommer att hända framdeles? Den gemensamma miljön inrymmer också möjligheter till internationella jämförelser och utveckling av samverkan genom tidigare upparbetade kontakter med bl a Australien.

Diarienummer:2006-873

Docent Per Andersson

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV) Linköpings universitet

Projekt:**Validering i globalisering**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Validering i globalisering Detta projekt handlar i ett första steg om att planera ett kommande forskningsprojekt. Bidraget vi sökt från Vetenskapsrådet är ett planeringsbidrag, som skapar förutsättningar för att formulera en genomtänkt forskningsplan. Den planen kommer i ett andra steg att ligga till grund för en ansökan om bidrag för att genomföra själva forskningsprojektet. Forskningen påbörjas i så fall tidigast 2008, vilket innebär att det dröjer en tid innan det kan finnas forskningsresultat att ta del av. Det projekt vi planerar handlar övalidering i globaliseringö. Bakgrunden är den ökande globaliseringen, som bland annat betyder att människors rörlighet ökar. Den ökade migrationen innebär att människor flyttar från ett land till ett annat (till exempel

Sverige), men också att man flyttar tillbaka till ursprungslandet eller vidare till ett tredje land.

En aspekt av migrationen är att individerna har med sig kunskaper och kompetenser, som de kan och vill använda även i det nya sammanhang de kommer till. Vi frågar oss då hur de svenska utbildningsinstitutionerna bemöter människor med utländsk bakgrund genom olika former av övalidering, det vill säga värdering och bedömning av deras tidigare kunskaper och kompetenser som de har med sig från andra länder. Vi frågar oss också hur institutionerna öfrämjar människors fortsatta ökarriär i utbildning och på arbetsmarknaden. Ytterligare ett intresseområde gäller vilka strategier dessa människor utvecklar för att hantera sin situation i relation till utbildning och arbetsmarknad i och utanför Sverige.

Projektet tar sin utgångspunkt i teorier om globalisering och om lärandets situerade natur. Att se lärande och kunskap som ösiterade ö innebär att relationen till de situationer där lärandet ägt rum och kunskapen utvecklats betonas.

Vi vill därför använda detta perspektiv på lärande, kunskap och kompetens för att problematisera och analysera de möjligheter och svårigheter som ligger i ökunskapens rörlighet.

Följande frågor är tänkta att fokuseras i det kommande projektet: * Vad betyder möjligheten till validering för individens utbildnings- och yrkeskarriär? Vilka strategier utvecklar individen för att påverka sina möjligheter? * Hur hanterar de berörda institutionerna möjligheten/uppgdraget att validera kunskaper förvärvade i andra länder? Hur hanterar de kraven som ställs på validering och på möjligheter till lärande/utbildning i relation till migration och rörlighet?

Med andra ord vill vi se det vi undersöker både från individens perspektiv och från institutionens perspektiv. Dessutom vill vi se på förhållningssätten både till (värdet av) vad människor har lärt tidigare och till möjligheterna att påverka de framtida möjligheterna.

Validering av kunskap och kompetens från andra länder sker i Sverige i olika sammanhang. Tanken i projektet är att studera valideringsprocesser i tre skilda sammanhang: inom ramen för mottagningen av nya flyktingar/invandrare; inom ramen för arbetsmarknadsinsatser; samt inom ramen för högskolesystemets bedömningar av utländsk kompetens och utländska meriter. Där kan arrangemangen för validering studeras, liksom hur man planerar för individerna fortsatta lärande/studier.

Projektet tar även ett individperspektiv och ser hur personer, vars kunskap och kompetens valideras, upplever dessa processer och vilka strategier de utvecklar för att hantera situationen. Här handlar det inte enbart om validering av tidigare lärande, utan även om hur strategier utvecklas i relation till fortsatt lärande och möjligheter till rörlighet i en globaliserad värld.

Vi vill alltså fokusera på (validering för) människor med utländsk bakgrund, men samtidigt berör projektet en mer allmän problematik kring hur olika kunskaper värderas

och hur vi förhåller oss till och förbereder för rörlighet i en globaliserad värld. Denna problematik är generell för alla människor oavsett bakgrund.

Diarienummer:2006-860

Professor Karin Aronsson

Institutionen för Tema Linköpings universitet

Projekt:**Datorspelande som estetisk praktik**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

I sin analys av hur vi lär oss distinktioner mellan exempelvis högt:lågt och modernt:passé har Bourdieu (1984) pekat på hur smak inte är något naturgivet, utan något som ständigt inskolas inom ramen för vardagliga praktiker (smaksocialisation). Varje arena har sina smakdomare och sina uttalade och uttalade regler för ögod smakö. I ett projekt kring datorspelande som estetisk praktik vill vi studera både underhållningsspel och pedagogiska spel som arenor för lärande där smak inskolas och omskolas. I vilken utsträckning innebär en sådan inskolning något av en utökad öläskunnighetö (literacy; Gee, 1993) i förhållande till digitala landskap och spelregler? Vi ser datorspel som en typ av visuell kultur (Mirzoeff, 1998) där vi framför allt studerar elevers spontana evalueringar av spel och spelaktiviteter. Studien gäller skolelever på olika stadier, liksom elever med olika erfarenhetsnivåer. Hur bedömer elever sina egna och andra elevers spelande utifrån estetiska kriterier? Provisoriskt har vi valt att tala om en typ av öspelandets estetik.ö Vi tror att metakommentarer, signalresponser (response criesøGoffman, 1981) och andra expressiva uttryck utgör viktiga beståndsdelar i ett lokalt lärande av speltaktiker. Vår tanke är att denna estetik är kopplad till relativt komplexa öexpertsystemö där de ingående aktörerna måste försöka koordinera sina insatser inom multimodala aktivitetssystem, där de successivt inskolas i nya sätt att se och lyssna (Goodwin, 2000; Latour, 1999).

Diarienummer:2007-650

Fil doktor Jutta Balldin

Lärarytbildningen Malmö Högskola

Projekt:**Förskolans rytm i en tid av förändringar - barns och pedagogers perspektiv**

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Tankar om barn och lärande, i förskolans läroplan och i praktiken - barn och vuxna berättar om förskolan som rum att vara i. Barn idag lever i en tid när bilden av dem själva och deras barndom, deras behov, intressen och kunskaper diskuteras, beforskas, ifrågasätts och förändras. För barnen själva är det inte uppenbart, i alla fall inte i termer av förändringar. Barn lever i nuet, deras barndom är deras vardagsliv, det som händer här och nu. Det är vi vuxna som ställer gamla och nya bilder mot varandra, som i jämförelse med förr kan se att barn idag har andra möjligheter, rättigheter och förutsättningar. Barns perspektiv däremot ringar in det som är, och vad det innebär för deras sätt att vara, utvecklas och att lära. Det projekt vi söker medel för att utforma har som syfte att dels studera förskolepedagogers arbete med att förstå och anpassa förskolans verksamhet till läroplanens mål och samtida föreställningar om barn och barndom, dels förskolebarnens egna tankar och handlingar på förskolan.

Projektets huvudsakliga frågor är (1) hur moderna tankar om barn, utveckling, fostran och lärande förstås och hanteras av vuxna på förskolan, (2) hur denna förståelse inverkar på förskolans sätt att använda tiden i förhållande till olika familjers och barns sätt att organisera sig i tid och rum, och (3) vilka utmaningar och möjligheter som barns själva beskriver att de ser och antar på förskolan. Vi använder oss av begreppen tid, rum och rytm för att kunna se och studera både hur olika föreställningar om barn och lärande, fostran och utveckling speglas i planerandet och organiserandet av förskolans verksamhet, och hur barn själva förstår och använder sin tid på förskolan. Alla våra tankar och handlingar finns i och ordnas med hjälp av tid och rum, det är så självklart att vi inte tänker på det. Men hur barns tid på förskolan planeras och organiseras av de vuxna är inte självklart, utan bygger på föreställningar om barn, barns behov, intressen och möjligheter, och kan därmed både förändras och upprätthållas beroende på hur vi tänker om barn och om oss själva. Genom att konstruera en läroplan för förskolan vill man skapa kontinuitet mellan förskolans, förskoleklassens, skolans och fritidshemmets innehåll och mål. Man vill skapa en sammanhängande linje, ett gemensamt tänkande om barns utveckling och lärande; en utbildningsrelaterad linje genom barndomen. Samtidigt, barnen i förskolan kräver andra former av stöd och social omsorg jämfört med äldre skolbarn.

Dessutom har förskolan som uppdrag att erbjuda stöd till familjen i form av barnomsorg och fostran. Dessa olika uppdrag behöver inte motsäga varandra, men innebär ett mer

komplex samband mellan föräldrars olika behov, tider och rytmer och läroplanen som ett led i en sammanhängande och utbildningsrelaterad linje genom barndomen. Förskolan ska rymma både familjers valfrihet och en gemensam riktning mot specifika utbildningspolitiska värden. Ett faktum som förändrar förskolan som rum och som kan innebära nya villkor för barnen i förskolan. "Rytm" används som tolkningsverktyg för att det rymmer det mångtydiga och komplicerade sambandet i och mellan olika människors och generationers sätt att vara, individuellt och tillsammans. Vi tror att förskolan, som rum för barn, förändras i och med förskolans utbildningspolitiska uppdrag och genom att studera både vuxnas föreställningar om detta uppdrag och de begrepp som är förknippade med detsamma, och barns egna erfarenheter, kan vi också visa på vilket sätt. Projektgruppen består av fem forskare med pedagogik som gemensamt ämne, men vi kompletterar varandra genom olika pedagogiska perspektiv (historia, samhälle, lärande, barndom och förskola) och kompetenser.

Diarienummer:2006-890

Professor Dennis Beach

Institutionen för Pedagogik Högskolan i Borås

Projekt:Kreativitet, estetik och lärande: Nya expressiva former, nytt ansvar och ny media i lärandets praktiker

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Vårt projekt tar avstamp i 2 nya och parallela policy frågor i Sverige, Den första rörande påståenden om estetikens roll i det nya lärande, där förmågan att uttrycka sig i formandet av ting, i bild, i musik och genom kroppsrörelser lyfts fram som betydelsebärande och betydelsefull i skolan och för framtiden. Den andra kring påståenden om hur forskning och kunskapsbildning om nya uttrycksformer och deras betydelser för lärandet behöver stärkas. Vi håller med på både dessa punkter. Å ena sidan menar vi att estetikens och de skapande praktikernas roll och potential i lärandet har underbetonats till förmån för en kognitiv modell som intellektualiserar och avkroppsliggör (disembodies) lärande. Å andra sidan lyfts ibland värdet av de estetiska uttrycksformer och skapande praktiker fram utan tillräcklig reflektion, utan adekvat grundforskning och i avsaknad av beprövade teori och erfarenhet. Vårt projekt avser bidra med kritisk forskning om de nya diskurserna kring skapande och estetiska ämnen i skolan och om de praktikerna som utvecklas i skolorna och andra institutioner som i en förlängning av dessa diskurser till lärandets sociala praktikområden.

Medieutvecklingen (både i termer av teknologi/form och tillgång) gör estetiska praktiker mer användbara i skolan, mer accepterade och lättare att hävda samt mer vanliga. Detta ger nya villkor för lärandet och kommunikation. Men vi tror att det är nödvändigt att skapa en bättre och mer "grundad" förståelse för hur relationen är mellan det som betonas

i policy texter, dvs. utveckling av estetiska uttrycksformer och skapande praktiker, och det dessa nya policy ämnas leda till, dvs. framavlande av en ny sorts lärande subjekt i skolor och andra institutioner, för det framtida samhällets ekonomiska och kulturella välbefinnande och fortsatta utveckling. Skapande praktiker och estetiska kunskaper och uttryck är inte synonyma begrepp, men de kan kopplas samman. Skapande kan vara en spegling av estetiska uttrycksformer. Vår forskning inriktar sig på olika situationer som kan komma i fråga i relation diskurs - praxis. CSL (Computer Supported Learning) är en konkretionspunkt.

Vårt projekt tar avstamp i tidigare forskning i ett SOCRATES initiativ. Initiativet heter CLASP-projektet, en acronym för Creative Learning and Student Perspectives, och dess resultat ges tämligen stor plats i projektbeskrivningen. Men även tidigare forskning kring den diskursiva förvirringen runt de estetiska/skapande ämnens roll i och betydelse för lärande och skolan finns representerad.

Projektet planeras i första hand på 2 år och förväntas ge värdefull kunskap för framtiden om värdet av skapandets diskurser för dess praktiker och skapandets praktiker för det nya lärande subjektets identitets utveckling. I vems intressen betoning av skapande och estetik sker i utbildningen blir ett viktigt resultatområde. Kritisk diskursanalys är en del av projektets metoder. Kritisk diskursanalys kombinerar analyser av text, diskurs och sociala praktik och har utvecklat en mängd analytiska begrepp och redskap. Begrepp som kan nämnas är önominaliseringö (tendensen att utelämna aktiva agenter i texter), ögenremixningö (hur olika textgenrer blandas) och öflytande signifikanterö. Förekomsten och olika begrepp i olika konstellationer i policy texter och tal kring estetik och skapande blir föremål för analys.

Samtidigt som vår studie är en studie av utveckling av estetiska uttrycksformer, är den även en policy studie och som en sådan är olika analysnivåer inom utbildningssystemet viktiga. Utöver policy som text och diskursiv praktik, som perspektiveras ovan, finns även en vardaglig och väldigt konkret handlings- eller praxisnivå. Etnografiska arbetsformer kommer att vara viktiga verktyg här, med dataproduktionen genom deltagande observationer och intervjuer. Dessa kopplas till KDA inspirerad insamling och analys av olika styrdokument, läromedelstexter och de lärande subjektens egna textproduktioner. Målet är att studera policyprocessen, i detta fall policy kring estetiska ämnen och skapande praktiker i skolan, och (och i relation till) klassrummets aktiviteter. Studiens resultat kommer att kommuniceras till andra forskare, lärare, utbildningsplanerare och andra intressenter genom konferensbidrag, internationell och nationell forskningsartiklar och populärvetenskapliga publikationer.

Diarienummer:2006-813

Professor Karin Becker

Institutionen för av samhällsutveckling och kultur (ISAK) Linköpings universitet

Projekt:**Visuell gestaltning, kulturstudier och lärande**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Medel söks för att planera en forskarskola i Visuell gestaltning, kulturstudier och lärande. Syftet med forskarskolan är att utifrån teoribildningar i kulturstudier och lärande undersöka vilka kunskapsformer utvecklas genom estetiska praktiker i visuell konst och medier. Det unika med den planerade forskarskolan är att den kommer att innehålla både visuell gestaltning och akademisk forskning. Avhandlingsarbetet skall bestå i lika hög grad av en vetenskaplig undersökning och ett gestaltungsprojekt, med utgångspunkt i samma frågeställning och med kontinuerlig dialog mellan de två undersökningsformerna och de valda teorierna. Begreppet visuella kulturstudier är idag ett samlingsgrepp för olika discipliners försök att beskriva och analysera det komplexa förhållandet mellan dagens utökade bildflöde, nya teknologier som används för att producera och distribuera bilder, samt utvecklingen av nya bildgenrer inom konst och populärkultur.

Vad som emellertid blivit viktigare än betraktelser över visuell kultur som ett teknologidrivet kulturprojekt är de insikter som detta nya kunskapsområde innebär för förståelse av lärande. Med utgångspunkt i Foucaults analys av det "synliga och det uttalbara" som skilda kunskapssystem, har det kulturteoretiska området utvecklat redskap för att undersöka de maktstrukturer som bygger upp dessa kunskapssystem. Det innebär bland annat att kartlägga seendets omtvistade auktoritet i kulturens grundval. Med visuell kultur som perspektiv synliggörs, problematiseras och historiseras det komplexa förhållandet mellan seende och kunskap. Vilka lärandeprocesser aktualiseras när människor skapar, tolkar och använder sig av visuella symboliska kunskapsformer?

På vilka sätt skiljer sig och liknar dessa kunskapsprocesser de som uppstår i mer traditionella akademiska lärmiljöer? Hur förhåller sig de olika kunskapsformerna till varandra i gestaltungsprocesser och -praktiker? Den nya forskarskolan syftar till att lyfta fram dessa frågor och binda samman områdena pedagogik, kulturteori, visuell konst och design. Forskarskolan planeras i ett samarbete mellan Tema Q vid Linköpings universitet, Institutionen för bildpedagogik vid Konstfack och Lärarhögskolan. De tre lärosätena har erfarenhet och starkt intresse av att vidareutveckla det nya tvärdisciplinära fältet mellan konstnärlig forskning, kulturvetenskaplig forskning och forskning om lärande i estetiska praktiker. Initiativtagaren till forskarskolan är Tema Q, Linköpings universitet utifrån intresse för forskning inriktad på kultur som ett dynamiskt praktikfält, särskilt på kultursektorns praktiker.

Diarienummer:2007-638

Fil doktor Sten Båth

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Från kunskapsbedömning till personbedömning - betygsättning av generell kompetens.

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Från kunskapsbedömning till bedömning av personen - är det rättvist? Grundläggande utbildning inom OECD - länderna handlar allt mer om att bidra till att utveckla generella kompetenser. Kunskapen - som i tidigare utbildningsdokument var målet - blir här ett redskap att uppnå målen, nu formulerad som generell kompetens.

Arbetslivet (som också talar om att utbildningen skall bistå med kompetent arbetskraft) förväntar sig att bedömningen av kompetensen är korrekt. Även den bedömda förväntar sig detta. Betyget skall ligga till grund för konkurrens vad gäller såväl vidare attraktiva utbildningar som eftertraktade arbeten på en konkurrensutsatt arbetsmarknad. Att mäta generell kompetens är problematiskt. Denna forskningsansökan avser ett försök att tillsammans med verksamma lärare och deras elever identifiera problemen, men också försöka hitta lösningar.

Diarienummer:2006-891

Professor Holger Daun

Institutionen för internationell pedagogik Stockholms universitet

Projekt:Konsekvenser av decentralisering av utbildning och governance i ett internationellt och jämförande perspektiv

Beviljat 2006: 65000

Totalt beviljat belopp: 65000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Forskningsprogrammet har studerat omstrukturering av utbildning, vilket är den vanligaste typen reformer sedan 1980-talet. Vilka typer och former av omstrukturering har genomförts runtom i världen? I den sista fasen av programmet undersöks vilka resultaten (outcomes) av omstruktureringen blivit på medellång och lång sikt. Särskilt undersöks effekterna, när det gäller lokalt deltagande i skolors beslutsfattande, jämlighet i

fördelning av resurser till skolorna, i deltagande och i elevernas studieresultat samt elevernas prestationer på prov - alltsammans i ett långsiktigt och retrospektivt perspektiv. I slutfasen av programmet kommer konsekvenserna av omstruktureringsreformerna (huvudsakligen decentraliseringen) att undersökas från central nivå ner till skolnivå i Sverige, Spanien, Sydafrika och Tjeckiska Republiken.

Diarienummer:2007-640

Doktor Margareta Ekborg

Institutionen för matematik, teknik och naturvetenskap Umeå universitet

Projekt:**Hållbar utveckling ó kunskap för alla? ?**

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Hållbar utveckling ó kunskap för alla? Hur kan vi ur PISA och TIMSS få fördjupade kunskaper om möjligheter och hinder för alla elever i svensk skola att utveckla kunskaper för en hållbar utveckling?

Att tillägna sig kunskaper så att man kan arbeta för en hållbar utveckling är ett viktigt uppdrag för skolan. Elever ska lära sig hur de kan utöva inflytande och de ska ha möjlighet att kunna påverka sin framtid oberoende av kön eller etnisk tillhörighet, vilket kräver kunskaper av olika slag. Det betyder att hållbar utveckling både har en innehållsdimension, en färdighetsdimension och en rättvisedimension. Eleverna svarar sämre på frågor om miljökunskap i TIMSS 2003 än i tidigare undersökningar. Samtidigt visar elevernas och delvis föräldrarnas enkätsvar att matematik och naturvetenskap betraktas som svåra, tråkiga och i många fall oviktiga ämnen. PISA 2003 visar att de sämst presterande eleverna i naturvetenskap blivit sämre. Det är allvarligt med tanke på att samhället blir allt mer komplext och alla människor ska ha sådana kunskaper att de kan delta i debatt och beslutsfattande. Det visar sig också att elever med svenska som andraspråk överlag har sämre resultat än elever med svenska som modersmål.

I det här projektet vill vi undersöka hur vi kan beskriva elevers kunskaper rörande hållbar utveckling utifrån PISA och TIMSS. I det första steget kommer vi att välja ut frågor från undersökningarna som, dels innehållsmässigt kan skrivas in under hållbar utveckling ó framför allt miljö- och hälsofrågor, dels frågor som berör andra kompetenser inom hållbar utveckling. Då blir också andra ämnesområden aktuella. Också elev-, lärar- och skolenkäter kan ge information om hur undervisningen i sig bidrar till att utveckla lärande för hållbar utveckling.

Många elever i Sverige har idag ett annat modersmål än svenska. Också dessa elever ska i skolan förberedas för ett aktivt samhällsengagemang. Frågan är hur de förbereds för detta i skolan. Det rör sig om komplexa samband där även könsaspekterna kommer in. Därför

kommer vi att studera svaren i de utvalda frågorna utifrån två perspektiv, genus och etnicitet. Finns det skillnader mellan flickor och pojkars svar? Finns det skillnader mellan svar från elever med svenska som modersmål och elever med svenska som andraspråk? I så fall: Vilken spridning finns det i grupperna? På vilket sätt skiljer sig svaren åt? Finns det frågor med avseende på innehåll och typ som ger större skillnader än andra? I det andra steget vill vi fördjupa förståelsen för samband mellan resultat och undervisning och bakgrundsfaktorer som kommer fram i elev-, lärar- och skolenkäter. Detta görs genom att vi dels väljer ut några skolor som har ett resultat som är sämre eller bättre än medelresultatet, eller som har stora skillnader inom skolan, dels väljer ut några skolor med hög andel elever med svenska som andraspråk. Vi kommer t.ex. att titta på elevernas prestationer, hur de uppfattar undervisningen, hur trygga de känner sig i skolmiljön och vilka attityder de har till ämnena.

Diarienummer:2007-656

Fil doktor Pija Ekström

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Specialpedagogisk kunskap och kompetens i förskola och förskoleklass ó etablering av en profession

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Genom sitt sätt att leda och organisera stödinsatser för barn och elever i svårigheter formulerar ledningar/ledningsgrupper på olika nivåer i förskolor/skolor och kommunala förvaltningar villkor. Villkor som får betydelse för hur specialpedagogiska insatser utformas i förskolans och förskoleklassens praktik och därmed avgörande för vilket hjälp och vilket stöd barn och elever i svårigheter får. Det övergripande syftet i projektet är att studera formuleringsprocesser på ledningsnivåer när specialpedagogers befattningsbeskrivningar och specialpedagogiska insatser utformas. Trots att många tidigare studier visat på att formulerings-, besluts- och organisationsprocesser i implementeringen av specialpedagogiska insatser är avgörande betydelsefulla för resultaten, är direkta studier av sådana processer relativt sällsynta. Mot denna bakgrund ter sig våra planerade studier ytterst angelägna, eftersom de förväntas ge betydelsefulla resultat för att möjliggöra utvecklingen inom detta bristområde.

I läroplanen för förskolan (Lpfö 98) står bland annat att verksamheten i förskolan skall utgå ifrån barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter. Förskoleklassen är sedan det första steget mot att uppfylla Lpo 94:s mål. I den sistnämnda tas fram att den undervisning som bedrivs ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. I denna anpassning av undervisning har specialpedagoger framträdande funktioner. Användningen av specialpedagogisk kunskap och kompetens liksom utformningen av specialpedagogers insatser i förskolan och förskoleklassen präglas av vilka perspektiv som tas, såväl i den förvaltningspolitiska som i den mer praktikhäna normbildningen. Men specialpedagogisk verksamhets- och professionsutformning präglas även av interna och ständigt pågående ökedjereaktioner, där exempelvis konstitueringar av professionen blir en avgörande faktor för hur den specialpedagogiska verksamheten organiseras och utformas (eller vice versa). Detta blir i sin tur avgörande för vilken hjälp och vilket stöd enskilda barn kommer att få. För att möjliggöra en fördjupad förståelse för den komplexitet detta problemområde inrymmer, ramar föreliggande projekt in i en flerdimensionell teoretisk ansats. Projektet kommer att genomföras i fyra kommuner. Datamaterialet består av intervjuer, observationer och dokument. Vilka faser och aktörpositioneringar som samtal genomgår är ett analytiskt fokus, där även utvärderande av vilka perspektiv som de som talar och agerar utgår ifrån är centralt, dvs. vad som ligger bakom skilda aktörers normbildning. I planeringsarbetets inledningskede sammanställs en mindre förstudie, där bl a studenter från specialpedagogiska programmet vid

Göteborgs universitet medverkar. Förstudien är avsedd att utgöra ett underlag, främst avseende utveckling av metod, inför en fullständig projektansökan.

Diarienummer:2006-895

Doktor Lisbeth Eriksson

Inst f beteendevetenskap Linköpings universitet

Projekt:**Interaktion i den mångkulturella vuxenutbildningens vardag**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Vi avser att studera relationen mellan mångkultur och två för vuxenutbildningen centrala aspekter, nämligen lärande respektive demokrati. Detta framhåller intressanta relationer mellan det ömångkulturellasö konsekvenser och lärande respektive demokratiskt handlande. Att människor kategoriserar såväl andra, som sig själva på bestämda sätt får betydelse för interaktionen dem emellan. I vår studie av interaktionen mellan vuxenutbildningens olika aktörer uppmärksammas deras värderingar, normer och kunskapar.

Syftet med forskningsprojektet är att belysa mångfaldens betydelser för undervisning och lärande i vuxenutbildningen. Vår utgångspunkt är att allas olika erfarenheter och kunskaper spelar roll samt sättet varpå man kategoriserar varandra. En annan avsikt är att studera vilka konflikter och motsägelser, som uppstår och hur man hanterar dessa.

Diarienummer:2007-537

Fil doktor Marita Flisbäck

Sociologiska institutionen Göteborgs universitet

Projekt:**Yrkesbeskrivningar för vägledning. En fråga om individens fria val eller arbetskraftens selektering?**

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Den svenska arbetsmarknaden är stratifierad. Beroende på kön, klass och etnicitet tenderar människor att arbeta med skilda yrken som ges olika betydelse, status och lön. Trots politiska ambitioner har skillnaderna visat sig svåra att utjämna. En arena för där valen av yrken kan förändras är studie- och yrkesvägledning. Men vägledningen är

kluven mellan politiska mål, arbetsmarknadens behov och individens egen livsprojekt. Som redskap i vägledningssituationen finns informationsmaterial som består av yrkesbeskrivningar. De kan hjälpa individen att se flera studiemöjligheter och yrkesval. Men om texterna är stereotypa kan de snarare bidra till att återskapa samhällets rådande maktrelationer och selektera arbetskraften. Det är därför viktigt för samhället i stort och för arbetslivets jämställdhets- och jämlikhetsträvanden att den vägledning som erbjuds via statliga och kommunala organ är jämlik, jämställd och lika för alla. Att som i föreliggande projekt studera vägledningssamtalen och yrkesbeskrivningsdokumenten ur ett etnicitets- köns och klassperspektiv är därför väsentligt.

Ansökan gäller medel för planering av ett forskningsprojekt med syfte att undersöka hur yrkesbeskrivningar används i studie- och yrkesvägledning i grundskolans åk 9 och gymnasiet åk 3. Det är både vägledningssituationen och själva det textmaterial som ligger till grund för vägledningsarbetet som vi kommer att analysera. Projektet är tänkt att utgöras av tre sammanlänkande delar som knyts till tre frågeställningar: 1) I den första studien analyseras innehållet i AMS vägledningsmaterial. Vi frågar då om vägledningmaterialet är neutralt och jämlikt eller om det förekommer skillnader i hur olika yrken beskrivs och presenteras? Hur gestaltas eventuella skillnader och kan de hänföras till principer som utgör grund för ojämlikhet, diskriminering och social stratifikation såsom klass, kön och etnicitet? 2) I den andra delstudien avser vi undersöka hur elever i grundskolans åk 9 samt gymnasiet åk 3 uppfattar yrkesbeskrivningarna. I gruppintervjuer med elever presenterar vi ett urval av yrkesbeskrivningar vilka följs upp med frågor kring yrkesbeskrivningarna. Vem vänder sig texten till? Vilka egenskaper och kunskaper besitter den tänkta yrkesutövaren? Vilken kunskap om yrkena ger beskrivningarna? 3) I den tredje delstudien har vi tänkt att intervjua studie- och yrkesvägledare om/hur de använder AMS yrkesbeskrivningar. Hur uppfattar vägledarna att yrkesbeskrivningarna är utformade. Är de användbara? Är de neutrala? Planeringen av studien är tänkt att ske via personer som är verksamma på studie- och yrkesvägledningsfältet. Via studievägledare och representanter för fack- och intresseorganisationer undersöker vi hur och i vilken grad AMS yrkesbeskrivningar används i yrkesvägledning i åk 9 och åk 3. Vi kommer att etablera och planera de första intervjukontaktarna med studie- och yrkesvägledare och vi kommer att besöka skolor som är intressanta för projektet.

Vägledningen dilemman handlar om att hantera individens fria yrkesval i relation till återskapandet av samhällets yrkesvalsmönster, olika politiska samhällsmål och påtryckningar för arbetsmarknadens olika aktörer. Tidigare studier har fokuserat interaktionen i vägledarsamtal och undersökt vad de har för betydelse över tid. Studier har också gällt studievägledarnas yrkesroll och hur vägledare i samtalspraktiken arbetar med jämlikhets- och jämställdhetsmål. Man har också tittat på hinder som kan finnas i skolorganisationens skilda sammanhang. I ett pågående forskningsprojekt finansierat av Vetenskapsrådet (UVK) analyseras lokala karriärvägledningsstrategier i svenska kommuner, karriärutveckling för vuxna och hur elever i grundskolan och gymnasiet konstruerar sin yrkesframtid i vägledningssamtalet beroende på resurser knutna till klass, etnicitet och kön. Det saknas dock forskning om vägledningmaterialets betydelse i vägledningssammanhanget och hur det uppfattas av inblandade aktörer, dess roll för samhälletsförändring, social reproduktion och individens val- och utvecklingsmöjligheter.

Diarienummer:2006-945

Fil doktor Vaike Fors

Institutionen för utbildningsvetenskap Luleå Tekniska Universitet

Projekt:**Ungdomars estetiska lärprocesser i museer - Från lärande till meningskapande**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

De preliminära siffrorna (2006) för antalet förstahandssökande till gymnasiet indikerar ett svalt intresse hos ungdomar för de studieförberedande programmen (även kallade de teoretiska programmen). Även i andra mer informella pedagogiska sammanhang brottas man med liknande problem. Trots omfattande och dynamiska insatser tycks många ungdomar inte beröras av det som museer försöker förmedla. En stor utmaning för museer handlar idag om att skapa legitimitet för sin verksamhet och finna plats i dagens samhälle, ett samhälle som skiljer sig avsevärt från den epok ur vilken museerna föddes. Därför har dagens utställningsproducenter i allt högre grad försökt utveckla utställningsmediet så att det bättre ska möta ungdomars krav på meningsfullhet och möjligheter till identitetsbygge, istället för att fokusera på kunskap och lärande. Vad betyder och innehåller då dessa nya museimiljöer från ungdomarnas perspektiv? Forskningsprojektet avser att vara en jämförande studie av hur ungdomar tillvaratar/använder och relaterar till det som erbjuds i tre olika museimiljöer utifrån ungdomarnas perspektiv, och på vilket sätt dessa frågor kan överföras/tillvaratas i andra mer reglerade pedagogiska verksamheter.

Utgångspunkten i projektet är att när ungdomar möter utställningar i museimiljöer så innehåller utställningarna inte bara objekt som skall beskådas och beröras genom olika slags aktiviteter. Det är också ett möte mellan det som utställningarna förmedlar avseende kultur, ideologi och historia, och ungdomarnas egen kultur och historia här och nu. Ett sätt att försöka beskriva och förstå hur detta möte sker är att via etnografisk metod sätta sig in i hur verksamheten uppfattas av ungdomarna själva; hur utställningarna tillskrivs mening och hur ungdomarna öskaparö museet och dess utställningar när de på olika sätt agerar i dem. För att kunna beskriva denna komplexa process måste forskningsmetoden kunna fånga och återge deras handlingar. Ett sätt är att använda videokamera i datainsamlingen. Videofilm är inte enbart underlag till en skriven text. Den är också ett medium ur vilket ny kunskap kan genereras. Det visuella (det synliga) som fångas uppfattar vi som en egen kunskapsform. Den metod som vi vill utveckla kan därför benämnas visuell etnografi. Det sökta planeringsbidraget avser att användas för att utveckla ett metodologiskt angreppssätt som erkänner och tillvaratar att de processer som skall studeras också har estetiska funktioner. Den estetiska dimensionen är en återkommande tankefigur i hur man väljer att gestalta dagens museipraktik. Hur kan man

studera detta utan att underordna det som händer i en hierarki där det verbala dominerar, utan istället ta lika mycket hänsyn till andra former av mediering såsom det visuella, det förnimbara och det taktila? Den visuella etnografin bör utvecklas så att den även inkluderar övriga sinnen, en ösinnenas etnografiö.

Bilder och talad text kommer att integreras så att de tillsammans speglar ungdomarnas handlingar; dvs. vad de talade om och hur de talade, vad de samspelade med och hur de samspelade. På så sätt tror vi att projektet kan bidra till nya perspektiv på hur ungdomar möter de nya villkor för lärande som medieutvecklingen bidragit med, men också kunskaper om varför ungdomar så ofta inte upplever mer etablerade pedagogiska sammanhang som meningsfulla.

Diarienummer:2006-827

Fil doktor Rita Foss-Fridlitzius

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:**Expansion och kontraktion - högskolesystem i omvandling**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Universitets- och högskolesystemet har i reformhänseende kommit att spela en allt viktigare roll i takt med att utbildnings- och kompetensbehoven ändrat karaktär, mycket till följd av det livslånga lärandet som dominerande utbildningspolitisk filosofi. Universitetet framstår emellertid som tämligen tröga och ovilliga reformföreträdare. Talet om en övergång från elit- till massutbildning hör till de mest kända uttrycken för detta och budskapet är här mer negativt än positivt ó ett gammalt system hotas av kunskapsmässig degradering i termer av excellens och expertis.

Två saker framträder som speciellt viktiga i detta sammanhang; å ena sidan kraftfullheten och överlevnaden av föreställningar kring universitetet som vetenskapens högborg (kännetecknad av elitism, autonomi och forsknings- snarare än utbildningsinstans) och å andra sidan det lilla intresset som tyckt finnas för att förstå universitetet som en massutbildningsinstitution. Här, menar vi, finns en utforskad terräng som i högsta grad rör universitetens omvandling och placerar det i sammanhang av aktuella och pågående reformeringssträvanden av såväl utbildnings- som arbetsmarknads- och näringspolitiskt slag. Massuniversitetet framträder, i sin struktur, dynamik och funktioner, som en samhällsomvandlande ó reformerande ó kraft. Genom att alltför fått tillträde och möjligheter till utnyttjande av universitetens och högskolornas resurser (individuellt och lokalt) vågar vi påstå att expansionen har haft demokratifrämjande effekter. Men det är en expansion som också rymmer motsättningar och spänningar, vad vi vill kalla kontraktioner. Det är en expansion som vi i nuläget också har alltför lite grepp om, både begreppsligt och konkret.

De ansökta medlen för planeringsbidrag gäller här ett projekt som har som metodologiskt riktmärke att skärpa fokus mot högskolesystemets omvandlingsprocesser genom en serie undersökningar av ett av de mer kända dragen i omvandlingen ifråga nämligen dess expansion. Som huvudtes för vårt arbete gäller att utbyggnaden av det svenska universitets- och högskolesystemet har haft effekter som gör sektorn till ett allt viktigare reformredskap för utbildnings-, arbetsmarknads- och näringslivspolitik. Det övergripande syftet med projektet är att undersöka hur lärosäten verkar i en sådan omvandlande mening, vilket innebär att jämförande analyser här är av vikt. Ordet expansion betyder utökning och har som synonymer utbredning, utsträckning och utvidgning, men också kolonisation och imperialism. Sett på detta sätt framträder både en rumslig och politisk dimension i expanderande verksamheter överlag: något tar plats, blir större eller ökar i auktoritet och inflytande medan annat ger plats, utrymme, auktoritet etc. I en politisk relation, som den vi talar om, är asymmetrin emellertid aldrig ett nollsummespel utan de förhållanden som råder gör skillnad, för någon eller för något.

Förutom antagandet om att ett expanderande universitetssystem kan studeras utifrån sina fördelningspolitiska mekanismer och verkningar, för vi fram antagandet om att en expansion kan ha kontraktion som ytterligare en effekt. Ett expansivt (alternativt expanderat) epicentrum kan under vissa förhållanden karaktäriseras av en resursmässig obalans (dock inte nödvändigtvis ekonomisk) som leder till kontraktioner; exempelvis att fler saker ska göras inom samma ramar eller att saker som tidigare gjordes av flera aktörer nu ska göras av en och samma aktör, i sista fallet sker det här en (re)distribuering av centra och periferier. Vi ser det som viktigt att utifrån båda dessa riktlinjer studera effektivitet och reformeringskraft inom ett urval av lärosäten. Å ena sidan blir det viktigt att studera effekterna av sådana processer eller verksamheter som gett utslag i kvantifierbara skillnaden (mängd, storlek), å andra sidan blir det viktigt att studera effekterna av kontraktionerna och då främst sådana som aktualiseras genom dragkamper och stridigheter om resurser, fördelningar etc. inom lärosäten eller mellan detta och andra aktörer (stat, näringsliv etc.)

Diarienummer:2007-631

Docent Anders Garpelin

Institutionen för didaktik Uppsala universitet

Projekt: Övergångar under förskoleåren som kritiska händelser med avseende på barns utveckling, delaktighet och marginalisering

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Barnstugeutredningen inledde en epok i svensk förskola från 1970-talet och framåt, då det blev allt vanligare med åldersblandade ösyrkongrupper för barn upp till 6 år. Idag

hävdar Kenneth Ekström inom projektet, att utvecklingen nu går mot mer åldershomogena barngrupper i förskolan, som en följd av att medelåldern i barngrupperna sjunkit markant i samband med införandet av förskoleklassen. Detta för att man på förskolorna skall klara arbetet när andelen små barn i syskongrupperna blivit allt fler. Barnen börjar nu oftare på en ösmåbarnsavdelning och går sedan över till en östorbarnsavdelning. Att alla dessutom idag har ännu en övergång, den till förskoleklassen, leder till att de idag fram till skolstarten möter allt fler och mer markerade övergångar. Med tanke på förskolans höga ambitionsnivå när det gäller inkludering, är det särskilt kritiskt att dessa nya övergångar granskas med avseende på barns utveckling, delaktighet och marginalisering.

Projektledaren Anders Garpelin har visat hur barn och unga ger uttryck för, att övergångar mellan olika skolformer och olika åldersbaserade indelningar inom förskolan respektive skolan kan uppfattas ha haft en betydelse som passageriter. Övergången till högstadiet, sågs av de unga i hans studie som en av vuxenvärlden organiserad och sanktionerad övergång mellan barndom och ungdom. Även om flera såg övergången som en kritisk händelse, var de eniga om att de inte skulle ha önskat en skola utan övergångar. De problem som lyftes fram som försvårande var kopplade till lärares och skolledares förhållningssätt, där grupprocesser kopplade till frågor om delaktighet och marginalisering ofta helt lämnades till ungdomarna själva fick hantera. Även tidigare övergångar under förskole- respektive skoltiden samt den till gymnasiet var kopplade till starka kollektiva upplevelser som kunde tolkas som passageriter. Passageriter är ett begrepp för kulturbundna ceremonier kopplade till olika utvecklings-/livskriser i samband med transitioner mellan olika stadier i den enskilda människans liv introducerat av Arnold van Gennep för 100 år sedan.

Syftet med studien är, att få en fördjupad förståelse av hur övergångar i förskoleåldern fungerar som passageriter, samt vad dessa övergångar betyder för det enskilda barnet, deras föräldrar och verksamheten i förskolan, särskilt med avseende på barns utveckling, delaktighet och marginalisering. Frågeställningarna är: -vad kännetecknar övergångar barn passerar genom i förskoleåldern ö önskolningarö och ööverinskolningarö ö särskilt med avseende på barns utveckling, delaktighet och marginalisering? -vad betyder dessa övergångar ur det enskilda barnets perspektiv? -vad betyder dessa övergångar för föräldrarnas perspektiv? -vad betyder dessa övergångar ur den enskilde pedagogens perspektiv? -hur hanterar man inom verksamheten dessa övergångar? -hur väljer förskolepersonalen att utveckla verksamheten i allmänhet och sitt pedagogiska arbete i synnerhet mot bakgrund av ny kunskap som studien kan bidra med? -hur kan de övergångar barn passerar genom i förskoleåldern ses som passageriter?

För att uppfylla syfte och frågeställningar anlägger vi en tolkande forskningsansats, där huvudfokus ligger i att få en fördjupad förståelse av den mening aktörerna ger de företeelser som studeras. Vi skall arbeta med fallstudier, där vi samlar data genom deltagande observation, inspelningar, intervjuer och dokument. För varje fall har vi tanken att det i ett första skede skall finnas tre fokus, nämligen att beskriva och förstå de identifierade öövergångarnaö utifrån: 1) vad öövergångenö betyder från den agerande pedagogens perspektiv; 2) vad öövergångenö betyder ur de berörda barnens perspektiv; 3) vad öövergångenö betyder ur föräldrarnas perspektiv. I ett andra skede försöker vi förstå vad öövergångenö betyder ur ett verksamhetsperspektiv. Som en följd av detta avser vi avslutningsvis, att ta de resultat vi får fram som utgångspunkt för samtal med

personalgruppen om hur de utifrån denna kunskap kan utveckla verksamheten på förskolan. Det sökta projektet är starten på utvecklingen av ett samarbete mellan forskare vid Uppsala och Umeå universitet. Projektmedlemmarna är alla utbildade förskollärare/lärare som arbetat i förskola och grundskola samt med barn och/eller familjer med rätt till särskilt stöd. Alla har erfarenhet av etnografiskt inspirerade klassrums- eller barngruppsstudier, även med ett specialpedagogiskt fokus.

Diarienummer:2006-899

Professor Anette Göthlund

Institutionen för bildpedagogik Konstfack

Projekt:**Kunskapens framträdandeformer**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Syftet är att inventera och utveckla sätt att presentera, framställa och representera kunskaper där undersökningsprocessen synliggörs och blir tillgänglig som resurs för kunskap och förståelse. Utgångspunkten är nya kommunikationsformer i utbildning och samhälle som kräver utveckling av högskolans former för undersökande arbetssätt. För att granska och stärka betydelsen av relationen mellan kunskapsinnehåll och dess framträdandeformer behövs nya former av kunskapsredovisning. Därför är syftet också att utpröva alternativa former för kunskapsredovisning och examinationsformer, med betoning på visuell gestaltning och nya medier.

Vi avser att undersöka förbindelserna mellan läroprocesser och kunskapens framträdandeformer genom att betona kunskapens situerade natur och relationella förlopp. Därmed lyfts även relationen mellan det individuella och det gemensamma lärandet fram.

Fokus är undersökande läroprocesser inom ramen för grundutbildningens tre inriktningar konst, media, design. Inom dessa sätts olika undersökningsprocesser igång med jämbördig betoning av konstnärliga och vetenskapliga verktyg. Vi avser att genomföra fallstudier av studenters processer med hjälp av pedagogisk och etnografisk dokumentation och konstnärlig processdokumentation. Vi kommer även att följa ett urval av individuella examens- och magisterarbeten från respektive högskola.

Forskningsprogrammet sker i samverkan mellan Pedagogiska institutionen/Örebro universitet, K3/Malmö högskola, BI/Konstfack.

Diarienummer:2007-657

Doktor Ingrid Henning Loeb

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Framgångrika lärmiljöer som handlingsnät. Fallstudier vid grundläggande vuxenutbildning och gymnasieskolans individuella program.

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Framgångrika lärmiljöer i mindre framgångsrika utbildningar: Vad är det som händer på vissa ställen som gör att man inte lägger av?

En mycket viktig fråga för utbildningsvetenskapliga forskare är att försöka granska och ge svar på vad det är i vissa lärmiljöer som gör att deltagare stannar kvar och inte hoppar av. Särskilt viktigt är förstås detta när det gäller att studera program och utbildningsformer med hög avbrottsstatistik. Det handlar alltså att studera framgångsrika lärmiljöer i utbildningsformer som har drop-out problematik och i detta projekt är det miljöer inom grundläggande vuxenutbildning och vid gymnasieskolans individuella program som är i fokus ó två utbildningsinriktningar med höga avbrottsiffror.

I andra studier kring grundläggande vuxenutbildning och vid gymnasieskolans individuella program har till exempel så kallade orsaksfaktorer för studieavbrott och varit av intresse. Man har då funnit att viktiga faktorer är hembakgrund, skolorganisation, psykisk och social skolmiljö, lärarbeteende, undervisningssätt, tid för lärande, krav, bedömning och betyg. I andra studier har man tittat med andra glasögon och skolan och skolans sätt att se på avvikelse har istället blivit fokus: sådana studier problematiserar normalitet och idéer om önormalstudievägarö. Med sådana ögon ses skolan som ett utslagningssystem med många marginaliseringsmekanismer. Men ingen har faktiskt studerat vad som kan sägas vara det motsatta: nämligen hur framgångsrika lärmiljöer i dessa program fungerar.

öVad är det som försiggår i framgångsrika lärmiljöer, i program som annars har anmärkningsvärt hög avbrottsstatistik?ö I denna tänkta studie är det den enkla och bärande frågan. Mer konkret, eller i mer forskningsmässiga termer lyder frågeställningen: Genom vad för slags aktiviteter och interaktioner i och i anslutning till framgångsrika lärmiljöer görs individer till deltagare som inte avbryter sitt deltagande?

Denna ansökan avser att söka bidrag för att arbeta fram en stark och konkret forskningsplan. För att studera vad som händer och sker i olika sammanhang är det nödvändigt att vara där och göra observationsstudier. Men hur ska man göra? Den här ansökan är en ansökan om förberedande arbete. Inte minst är det en hel del jobb att skissa på och fastställa hur man metodiskt skall gå till väga och att göra en bra design till nästa

skarpa ansökan. För det behövs mycket inläsning av olika slags studier men också att man besöker sådana miljöer där man kan tänkas göra sina studier. Detta för att ta sin utgångspunkt i vad som händer och sker - och inte bara i böcker.

Diarienummer:2007-659

Fil doktor Eva Hjärne

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Gymnasieskolans individuella program ó språngbräda eller miljö för utsortering?

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Gymnasieskolans individuella program - en språngbräda eller en miljö för utsortering? Projektet handlar om hur gymnasieskolan anpassar undervisningen till elever som inte har fullständiga betyg från åk 9 respektive har hoppat av sina gymnasiestudier i förtid. Dessa elever blir placerade/omplacerade till IV-programmet, som är ett av de största programmen på gymnasiet. Av eleverna i ettan som började gymnasiet 2005/06 går hela 14,5 procent på det IV-programmet och bland pojkarna i åk 1 är det till och med det allra största programmet. Frågor om hur skolan skall hantera variation i förutsättningar hos individer har varit uppe på agendan så länge skolan har funnits.

På gymnasienivå har det länge varit naturligt och till och med ansetts nödvändigt att differentiera eleverna efter kön, begåvning eller intressen. Denna inställning kan faktiskt spåras ända tillbaka till 1700-talets mitt, då man rekommenderade att de ökvickare ämnen skulle sorteras ut för vidare utbildning. Ösnillevalet som det också kallades, drevs utifrån principen att samhällets intresse av utbildad arbetskraft skulle tillgodoses. De så kallade ödugliga ynglingarna tilläts inte vara kvar i skolan, och lärarna fick till exempel i uppgift att råda elever med ötrögt ingenio att välja en annan levnadsbana. Under denna tid bedömdes det vara en mer lönsam affär att utsortera än att satsa på alla barn. Avlänkning eller segregering av elever som inte anses uppfylla måttet har således historiskt varit en gångbar lösning. Även under 1960-talet kan man i gymnasieutredningen utläsa en strävan att leda bort ungdomar, det vill säga länka av dem, från den allmänna gymnasieutbildningen. Utbildningspolitiken under de senaste decennierna har strävat åt motsatt håll. Målet har varit att så många som möjligt ska erbjudas utbildning som leder till behörighet för högre utbildning. Som en del av denna politik inrättades det individuella programmet under 1990-talet. Det uttalade syftet är att samla upp ungdomar som avbrutit sin gymnasieutbildning men också att studiemotivera öskoltrötta elever.

Ett annat syfte är att elever, som saknar tillräckliga kunskaper för att tillgodogöra sig en gymnasieutbildning, ges möjlighet att få motsvarande grundläggande kunskaper. Det

individuella programmet präglas således av en kompensatorisk ambition. Denna kompensatoriska idé har starkt kritiserats från olika håll, bland annat eftersom konsekvensen ofta har varit att eleven stigmatiserats och marginaliserats i skolan. Målsättningen med denna ansökan är att förbereda ett forskningsprojekt som i första hand skall studera vilka undervisningsmetoder som används i syfte att kompensera eleverna för de brister som de anses ha, hur lärare och elever samspelar, hur kunskapsutvecklingen sker för dessa elever med flera frågor. En annan nivå gäller hur det går till när eleverna placeras eller omplaceras till IV-programmet; hur ser beslutsprocessen ut? Ytterligare en nivå i undersökningen är hur eleverna förbereds för vidare studier alternativt ett yrkesliv. I skrivande stund föreslår den borgerliga regeringen en kursändring när det gäller gymnasieskolan.

Bland annat är syftet inte längre att alla som genomgår gymnasiet skall nå högskolebehörighet. Yrkesutbildnings-dimensionen av gymnasial utbildning betonas. De principiella och grundläggande frågor som det nu föreslagna projektet behandlar kvarstår dock. Det kommer alltid att finnas en spänning mellan yrkesförberedande och högskoleförberedande krav på gymnasieskolan. Kraven på dem som skall genomgå olika typer yrkesutbildningar kommer fortsatt att vara höga vad gäller kunskaper i engelska, matematik, svenska samt i förmågan att kunna läsa och skriva med flera färdigheter. Dessutom menar vi att det är viktigt att försöka ta till vara de erfarenheter som gjorts genom det individuella programmet, dess utformning och pedagogik. Den problematik som projektet behandlar ó avlänkning ó kan betraktas som en del av en kontinuerlig tematik som alltid är aktuell, om än på olika sätt. Det ska denna studie bidra med att belysa.

Diarienummer:2007-637

Professor Solveig Hägglund

Estetisk-filosofiska fakulteten Karlstads universitet

Projekt:Förskolan och utbildning för hållbar utveckling. Uppdrag, resurser och lärande

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

I utbildningsvetenskaplig forskning om de stora, globala överlevnadsfrågorna har förskolans verksamhet uppmärksammats i mycket liten utsträckning. Begreppet hållbar utveckling, som introducerades i den sk Brundlandrapporten som OECD gav ut 1987, har fått sin speciella uttolkning inom utbildningsområdet genom UNESCOS agerande för att göra perioden 2005-2014 till Dekaden för utbildning för hållbar utveckling. Förskolans roll i ett sådant globalt utbildningsprojekt är fokus för det projekt som vi söker medel för att utveckla. Frågor om på vilket sätt den verksamhet och det lärande som sker i förskolan kan ses som resurser är centrala. Projektet förväntas bidra till kunskaper om hur förskolan

som en del av utbildningssystemet, kan lägga grunden för barns förmåga att möta och hantera frågor som har med hållbar utveckling i ett globalt perspektiv att göra, idag och senare i livet.

Diarienummer:2007-641

Tekn doktor Annika Kjellsson Lind

Institutionen för matematik, teknik och naturvetenskap Umeå universitet

Projekt:Multivariat utforskande av dimensiona litet i elevresponser på attityd- och kunskapstest i TIMSS och PISA.

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Flera studier pekar på att det är troligt att studenternas attityder till lärande påverkar både hur och vad man lär. Det är därför intressant att närmare studera om och, i sådana fall, hur attityddata i de aktuella internationella studierna korrelerar med de typer av kunskap som eleverna uppvisar i studierna. Särskilt intressant är att se om förändringar i elevernas attityder till naturvetenskap och lärande kan kopplas till situationsfaktorer som tex lärartäthet. Lika intressant är att se om den svaga nedgången i prestationen i kunskapstesterna mellan 90-tal och 2003 går att korrelera till förändringar i attityder.

De data som finns är baserade på elevers och skolledares svar på enkätfrågor. Bland dessa svar finns komplicerade samband dolda. Det är troligt att både attityder och kunskaper är sammansatta begrepp, dvs består av flera komponenter. För att upptäcka dessa mönster krävs att man samtidigt beaktar samtliga elevers svar på samtliga enkätfrågor, något som den mänskliga hjärnan inte klarar av. Vanligt är att man istället arbetar med medelvärden eller gör ett urval av enstaka frågor och undersöker hur de korrelerar med varandra. Detta leder lätt till problem eftersom urvalet styrs av, bland annat, forskarens egna föreställningar om vilka variabler som är viktiga att studera.

Multivariata analysmetoder minskar detta inflytande då de bygger på hur elevernas samtliga svar samvarierar med varandra. Dessa metoder sammanfattar och beskriver samvariationen med ett mindre antal så kallade latent variabler, vilket ger en betydligt mer överskådlig bild av hur viktig respektive fråga är för att förklara skillnader och likheter mellan elever eller grupper. Man får också information om vilka underliggande kunskaper, färdigheter eller attityder frågorna egentligen mäter och hur dessa hänger ihop med varandra. Vi vill göra en förutsättningslös multivariat analys av elevsvaren i TIMSS- och PISA-undersökningarna för att se vilka mönster som framträder. Vi kommer att rikta särskilt intresse mot vilka aspekter av attityder till naturvetenskap och lärande samt vilka typer av kunskaper som undersökningarna verkar ha mätt. Vi vill också undersöka om det finns situationsfaktorer som kan förklara skillnader i attityder hos eleverna och i sådana fall vilka som är mest betydelsefulla i detta sammanhang.

Diarienummer:2007-658

Fil doktor Signild Lemar

Institutionen för Barn- o ungdomspedagogik, Umeå universitet

Projekt: MED SIKTET MOT AKADEMI ELLER YRKE? Utbildningsreformers avtryck i gymnasial yrkesutbildning och lärarutbildning

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Med siktet mot akademi eller yrke? och lärarutbildningens aktörer utbildningsreformers avtryck i gymnasial yrkesutbildning och lärarutbildning Fjorton av gymnasieskolans sjutton program är yrkesförberedande och närmare 40 % av gymnasieeleverna går på dessa program. Eleverna utbildas för ett brett yrkesområde och förbereds dessutom för akademiska studier. Yrkesutbildning och yrkeslärarutbildning var tidigare separerade från andra gymnasie- och lärarutbildningar men har nu dockats in i och utgör delar av gymnasieskolan respektive lärarutbildningen vilket inneburit stora organisatoriska och innehållsliga förändringar.

Tydliga krav ställs i de senaste utbildningsreformerna som berör gymnasieskola och lärarutbildning på att höja kvaliteten på de yrkesförberedande utbildningarna och på utbildning av dess lärare. Gymnasieskolan och lärarutbildningen har ansvar för att förverkliga dessa ambitioner. Trots den senaste gymnasiereformens genomgripande förändringar (Lpf94) med tydliga krav på yrkesprogrammets koppling till arbetsliv och akademi och trots den senaste lärarutbildningsreformen (2001) med tydliga skärpta krav på utbildning av dess lärare har inga mer omfattande och djupare studier genomförts för att följa upp och analysera effekter av reformerna. Att analysera vad som sker i verksamheterna framstår som nödvändigt i en decentraliserad, målstyrd organisation där de professionella ansvarar för att tolka , ompröva och genomföra utbildningarna utifrån gällande förutsättningar. Viktiga framgångsfaktorer i skola och lärarutbildning är i linje med det professionella uppdraget aktörernas inställning till sitt uppdrag och till den föränderliga kontext som utbildning utgör.

Studien består av tre delar. I den första delstudien undersöks och analyseras hur ansvariga för gymnasieskolans yrkesutbildningar, skolledare, lärare och handledare ser på och genomför sitt uppdrag med särskilt fokus mot uppdraget att utbilda såväl mot akademien och mot arbetslivet.

Den andra delstudien fokuserar på hur lärarutbildningens aktörer hanterar det förändrade uppdraget att utbilda yrkeslärare. Den förlängda utbildningen, krav på yrkeslivserfarenhet och krav om 60 poäng relevanta akademiska studier innebär stora utmaningar för lärosätena som måste bryta mark och hitta nya vägar att fullfölja sitt uppdrag. Den "öppna högskolan" möjliggör alternativa sätt att hantera uppdraget och validering har

kommit att bli ett sätt för lärosätena att svara mot utbildningskraven. De studenter som genomgår yrkeslärarutbildning är pionjärar. De har andra krav och förutsättningar än andra studenter samtidigt som de nu utbildas delvis i samma form som övriga vilket behöver genomlysas. Delstudie 3 är en jämförande studie av 1 och 2.

Studiens verksamhetsnära ansats genomförs i samverkan mellan tre universitet/högskolor, Umeå universitet, Malmö högskola och högskolan Dalarna. Umeå universitet är världhögskola och ansvarar för organisation och samordning av arbetet. En vetenskaplig rådgivare knyts till projektet. De två delstudierna kan genomföras parallellt eller separat. Aktörer vid 14 yrkesförberedande program studeras vid varje lärosäte där dokument-analys, enkäter och intervjuer utgör underlag. Den andra delstudien genomförs vid varje lärosäte där 2-3 lärosäten studeras. Även här genomförs dokumentanalys intervjuer och enkätundersökning av utbildningsansvariga och studenter.

Gymnasieskolors och högskolans förändrade styrning innebär att läroplans- och professionsteorier är intressanta. Effekter av decentralisering och målstyrning medför förändrade gränser och värdepositioner på olika nivåer både inom gymnasieskolan och lärarutbildningen varför läroplans-och reproduktionsteorier blir värdefulla för analysarbetet.

Forskning kring gymnasieskolans yrkesförberedande utbildningar och yrkeslärarutbildning är ett svagt forskningsfält. Eftersom Umeå universitet har ambitioner att inrätta ett nationellt yrkespedagogiskt centrum blir det särskilt intressant med en studie av det här slaget som kommer att ge beskrivningar av både södra, mellersta och norra Sverige och ge intressanta underlag för samverkan mellan lärosäten.

Kontaktvägar och mötesplatser för datainsamling och spridning av resultaten finns. Exempel SÅL-3 nätverk och programnätverk. Resultaten kommer att presenteras vid den europeiska konferensen (ECER), vid nationella och regionala konferenser samt användas för publicering i vetenskapliga tidsskrifter.

Diarienummer:2006-824

Professor Sverker Lindblad

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:SKOLREFORM I REDOVISNINGSSAM HÄLLE: Konsekvenser av en performativ vändning

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

SKOLREFORM I REDOVISNINGSSAMHÄLLE Det svenska skolväsendet har omvandlats i viktiga hänseenden under de senaste decennierna. För det första har en omfattande expansion ägt rum. Allt fler går allt längre i skolan och allt fler har skolan som arbetsplats. För det andra har styrningen av skolan förändrats genom att vi gått från regelstyrning till mål- och resultatstyrning. För det tredje har verksamheten i skolan förändrats. Skolorna har blivit mer självständiga i ett avreglerat skolväsende, lärarna har fått ett ökat professionellt ansvar, och eleverna förväntas i större utsträckning arbeta självständigt och ta ansvar för sitt eget lärande. Detta sker i en tid där fristående skolor tagit hand om en ökande andel av eleverna och där frågor om privatisering och partnerskap mellan skola och aktörer utanför den offentliga sektorn står på dagordningen.

Omvandlingen av skolväsendet sker i en brytningstid. Den svenska modellen av välfärdsstat omstruktureras genom nya system för styrning. Redovisning och dokumentation blir allt viktigare i ett sammanhang där resultat och effektivitet betonas. Relationen mellan stat och medborgare förändras genom utvecklingen till ett nätverksamhälle, där såväl regionalisering som globalisering utgör sammanflätade tendenser. Frågor om kunskapssamhälle lyfter fram krav på såväl kontroll som förändring inom utbildning och ekonomi. Utbildningsstrategier i form av livslångt lärande blir alltmer betydelsefulla i denna utveckling. Mot denna bakgrund får frågor om skolreformernas konsekvenser en speciell innebörd som vi måste lära känna närmare.

Vi har nämligen anledning att förmoda att ovanstående förändringar medför konsekvenser för skolväsendets sätt att fungera. Den övergripande hypotesen är att skolväsendet har tagit en vändning som innebär att mått på prestation och effektivitet reglerar skolväsendet såväl utifrån som inifrån. Denna prestationsinriktade vändning antas ändra dynamiken i skolans verksamhet, som kategorisering av elever, planering och genomförande av undervisning såväl som val av innehåll och fördelning av resurser.

Av särskilt intresse är då att undersöka förändrade mekanismer och verktyg som styr och reglerar skolväsendet, där staten är en bland flera aktörer. Vi vill därvid föra fram följande arbetshypoteser: 1. Skolväsendets expansion idag framför allt gymnasieskolan har medfört förändrade integrerings- och utslagningsmekanismer. Utsortering sker i all mindre utsträckning i form av skillnader i tillträde och allt mer inom skolväsendet som sådant. Detta medför också att den sociala betydelsen av utbildningsmeriter förändras. 2. Omstruktureringen från regel- till mål- och resultatstyrning har medfört en betoning av performativa egenskaper och som mätningar i termer av produktivitet och effektivitet i skolans verksamhet. Denna förändring har två olika betydelser. Den första rör prestationsmåttens styrning av skolans verksamhet. Den andra är utvecklingen av en performativ dynamik inom verksamheten som svar på kontroll och bedömning av skolor, lärare och elever. 3. Avreglering, privatisering och marknadsstyrning av skolväsendet innebär förändringar i professionellt ansvarstagande och redovisningsskyldighet för skolledning, lärare och övrig personal. Detta innebär att skolans personal utvecklar förändrade relationer till elever och föräldrar och ställs inför starkare krav på dokumentation av skolans verksamhet. 4. I en tid av internationell konkurrens och globalisering spelar övernationella aktörer en alltmer aktiv roll. Av allt större betydelse är därvid jämförelser av effektivitet och produktivitet med den övernationellt

satta agendan som bas. Mot bakgrund av ovan skisserad problematik och utifrån det aktuella forskningsläget avser vi att utveckla en undersökning av skolrefromernas konsekvenser i form av en prestationsinriktad skola i ett redovisningssamhälle genom att skapa en tvärvetenskaplig forskargrupp. Resultaten av detta forskningsprogram kommer att komma lärare, skolledare och skolpolitiker till del genom olika former av publicering. Vi kommer också att utveckla underlag för lärarutbildningar baserade på vår forskning

Diarienummer:2007-632

Fil doktor Agneta Ljung-Djärf

Institutionen för Beteendevetenskap Högskolan i Kristianstad

Projekt:**KUNSKAPSANVÄNDNING I FÖRSKOLEARBETET -en studie av att "göra förskola" under planeringsmöten i en tid som präglas av såväl kunskapsosäkerhet som kunskapsfixering**

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Vad ska arbetet innehålla? Den frågan tror man kanske inte att utbildade yrkesutövare som arbetar i en väl etablerad verksamhet ska behöva ställa sig, men tvärt om tycks svaret på just denna fråga inte alls vara självklara. Vad ska förskolepersonal arbeta med? Vilka arbetsuppgifter ska de utföra och ansvara för? Vilka arbetsuppgifter och områden ska andra ansvara för och utföra? Detta är frågor som direkt är kopplade till vilka kunskaper och kompetenser man själv och andra besitter, men också till vem man uppfattar sig vara som yrkesarbetande i förskolan, dvs vilken yrkesidentitet man bär upp.

Vi utgår ifrån att det finns en osäkerhet kring vad som ska göras och att detta hänger samman med att man är osäker på vilken kunskap om barn, barns behov och om förskoleverksamhetens arbetssätt och innehåll som man som yrkesverksam i förskolan ska förlita sig på. Vi utgår också ifrån att osäkerheten kan ha förstärkts av de genomgripande förändringar som skett i förskolan under senare år. Ett sätt att studera hur förskolans personal hanterar frågor om vad arbetet ska innehålla, vem som ska göra vad, samt vilken roll yrkesidentitet och kunskap spelar i detta hanterande är att undersöka vad personalen gör under planeringstiden. Studiens syfte är att studera kunskapsanvändning och kunskapsutveckling under planeringstid där två eller flera personer deltar, dvs. vad som görs till föremål för överväganden samt hur olika dilemman praktiskt och etiskt hanteras av inblandade yrkesutövare. Projektet handlar därmed också om vad förskolans förändrade villkor betyder för förskolans utveckling och för barns villkor, växande och lärande. När personalen samtalar med varandra under planeringstiden använder de språket för att definiera och argumentera för vad förskola är och vad yrkesverksamhet i förskola innebär. I yrkesutövarnas sätt att tala om sin yrkesverksamhet är vissa sätt att uttrycka sig och argumentera centrala, dessa utgör

viktiga delar i den kunskap man upprätthåller och hänvisar till i arbetet. Projektets utgångspunkt är därmed att kunskapsanvändning i arbetet går att studera via de språkliga uttryck som används.

Studien ställer tre huvudfrågor: -Vad görs till föremål för uppmärksamhet och överväganden? - Vilka kategorier och argumenten används och vilka beslut tas? - Hur kan arbetet under planeringsmötet förstås i termer av skapande av yrkesidentitet och professionsutveckling? De yrkesgrupper som i huvudsak kommer att ingå är förskollärare och barnskötare. I projektet kommer fyra på varandra följande möten vid fyra förskolor att dokumenteras via bandspelare. Analysen kommer att ske utifrån diskursanalytiskt och social-interaktionistiskt perspektiv. Studien är betydelsefull för att vi ska förstå hur personalen i förskolan använder sin planeringstid och vilka kunskaper och kompetenser som behövs eller utvecklas under denna planeringstid. Studiens resultat ska också kunna användas av personalen i förskola för att utveckla såväl verksamhetens innehåll som arbetssätt. Mera allmänt blir studien ett bidrag till vår förståelse för arbetsdelningsprocesser i förskolan och vilken betydelse kunskap och yrkesidentitet har för dessa processer. Projektets resultat kommer att rapporteras i både vetenskapliga artiklar i internationella tidskrifter och i populärvetenskaplig form på svenska.

I en förstudie ingick två förskolor där tre planeringsmöten om totalt 6 timmar spelades in. Materialet har analyserats och presenterats vid NERA´s konferens (Örebro, 2006) och håller också på att bearbetas för att publiceras i artikelform. Pilotstudien gav antydningar om intressanta slutsatser som kan kopplas till studiens frågor men den gav också information om att inspelningarna ibland kunde vara svåra att förstå eftersom vissa delar av kommunikationen var outtalad och hänvisade till tidigare händelser och överenskommelser. Vi vill därför komma tillbaka till två av de undersökta arbetslagen för att komplettera bandinspelningarna med uppföljande frågor och förtydliganden. Planen är att använda planeringsbidraget till att pröva denna utveckling av metoden i förhållande till vårt redan insamlade material men också att pröva om de teorier som är tänkta att användas. Denna ansökan om planeringsbidrag avser därmed medel för att utveckla och arbeta vidare med projektet för att färdigställa en ansökan om projektbidrag till VR/UVK inför ansökningsomgången våren 2008.

Diarienummer:2007-512

Docent Annica Löfdahl

Estetisk-filosofiska fakulteten Karlstads universitet

Projekt:Den synliggjorda förskolan: institutionella berättelser om lärare, barn och lärande

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Samhällets intresse för yngre barn och deras utbildning har ökat vilket fört med sig krav på ökad synlighet av förskolans verksamheter, såsom statens krav på kontroll och föräldrars krav på insyn. Decentralisering, privatisering av utbildningssystemet, kontroll och marknadsanpassning liksom nya synsätt på barn och en förändrad lärarprofession är viktiga ingredienser när det lärande barnet och den goda praktiken visas upp för offentligheten. Syfte är att studera institutionella berättelser om förskolan, om lärarna och om barnen och deras villkor i förskolan, såsom de presenteras i lokalt producerade texter, i centrala dokument samt i samtal och intervjuer med lärare och skolledare. Lokala texter ses som institutionella berättelser avsedda för granskning ovanifrån och utifrån, i vilka pedagogerna understryker vad förskolan är och borde vara, förhåller sig till styrdokument och framhåller sina fördelar.

Texterna formar berättelser av verksamheten som innebär att de också verkar som normerande och kraftfulla redskap i formandet av den pedagogiska praktiken. Projektet förväntas att öka förståelsen för hur texter om förskolan produceras, presenteras och används.

Planeringsbidraget avser en kartläggning och analys av ett urval av kommuners hemsidor med texter och bilder om deras förskolor, samt ett urval av förskolors egenproducerade presentationer på Internet.

Diarienummer:2007-675

Professor Bo Malmberg

Kulturgeografiska Institutionen Stockholms universitet

Projekt:Skolval, segregation och skolresultat

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Vad är för fel på den svenska skolan? Ny amerikansk forskning ger ett skrämmande svar. Det är ökande social segregation i de svenska skolorna som leder till sämre skolresultat. Kärnpunkten i den nya forskningen är att inte bara betygssystem, lärarkompetens, resurstillgång och socioekonomisk bakgrund har betydelse för individens skolprestationer. Även elevgruppens sammansättning är avgörande, framförallt för barn som kommer från ekonomiskt svaga familjer. I skolor där andelen medelklassbarn är låg försämras de utsatta barnens chanser till studieframgång radikalt, oavsett om resurstillgången i övrigt är bra eller dålig. En orsak är att attityderna till skolprestationer påverkas negativt i skolor där en hög andel av barnen kommer från fattiga familjer utan starka studietraditioner. Även föräldrarnas engagemang för skolarbete försvagas. Det blir svårare för lärarna att mobilisera stöd från föräldrarna. Forskningen visar också att disciplinproblemen ökar radikalt i skolor med få medelklassbarn. Minskad skolsegregation framstår därmed som den kanske viktigaste åtgärden om man vill

åstadkomma mer ordning och reda i skolan. Den amerikanska forskningen tyder på att brytpunkten ligger kring 50 % elever från ekonomiskt svaga familjer.

Fram till brytpunkten presterar eleverna i genomsnitt som förväntat med hänsyn till egen socioekonomisk bakgrund, under brytpunkten uppstår en skoleffekt där alla elever oavsett socioekonomisk bakgrund presterar sämre än förväntat. Resultatet är att det kommer att gå sämre för eleverna i genomsnitt i ett segregerat skolsystem där barn från rika och fattiga familjer går i olika skolor. Om man lyckas upphäva skolsegregationen kommer alltså skolans totala resultat förbättras, främst genom att elever från socioekonomiskt svaga hem får bättre resultat överlag. I Sverige har skolsegregationen ökat kraftigt sedan början av 1990-talet. Sverige är bland de fem länder i EU som har den mest omfattande sociala skolsegregationen. I Finland, vars skolsystem liknar det vi hade i Sverige före friskolereformen, är däremot den sociala skolsegregationen den lägsta i EU (Gorad & Smith, 2004). Detta avspeglas i skolprestationerna.

Generellt sett ligger här Sverige sämre till än Finland som ligger i topp internationellt. Men framförallt är det de svaga eleverna i Sverige som presterar sämre än i Finland. PISA-studien rapporterar att i inget land är effekten på studieresultaten av social och ekonomisk status så svag som i Finland. I Sverige, däremot, ligger effekterna idag på samma nivå som genomsnittet i EU. Hur ska man då kunna komma åt en trend mot ökad skolsegregation? Den metod Kahlenberg förespråkar kallas kontrollerat val och målet är att uppnå en socioekonomiskt jämn fördelning i kombination med så mycket valfrihet som möjligt. För att motverka att fria val förstärker klassegregation gäller det att se till att ingen skola får mer än 40-45 % socioekonomiskt svaga elever. Kontrollerat skolval används idag med framgång på flera håll i USA. Det är ett system som på inget sätt utesluter existensen av friskolor. Dock måste dessa skolor naturligtvis inordnas under det kontrollerade valet. Eftersom segregation har så starka negativa effekter på skolprestationer finns det inte några skäl att med offentliga medel subventionera skolor som har socio-ekonomisk segregation som affärsidé. Kan Kahlenbergs förslag vara av intresse för Sverige? Detta är den fråga som vi ska söka besvara i projektet "Skolval, segregation och skolresultat".

Diarienummer:2007-550

Professor Brigitte Mral

Humanistiska institutionen Örebro universitet

Projekt:**Lärandets ickeverbala retorik: doxa, kairos och actio i utbildningskonsten**

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Ansökan avser planeringen av ett större forskningsprojekt där syftet är att belysa lärandet som en retorisk situation vilket innebär forskning omkring de skeenden som är med och

styr kommunikationen i undervisningsmiljön i skola och universitet speciellt i relation till den ickeverbala kommunikationen, retorikens actio. Inom retoriken liksom i den pedagogiska forskningen talar man om tre kunskapsformer: den teoretiska kunskapen, den praktiska konsten och den handlingsklokheter en individ antas äga. På så sätt är retoriken och utbildningskonsten nära besläktade då undervisningen ses som en konst, en kombination av teori och praktik. I forskningen om kommunikationen mellan lärare och student beskrivs de förväntningar studenterna har på sin lärare.

De förväntar sig att läraren är en kunnig person med förmåga att förklara kunskap på ett begripligt sätt. Vidare förväntar de sig att lektionen är välplanerad och att läraren kommer att behålla studenternas uppmärksamhet. Även att föreläsningen är anpassad efter deras intresse, att läraren är välvilligt inställd, entusiastisk och humoristisk, ger tydliga instruktioner och är uppmärksam på deras behov och respons under föreläsningen. Dessutom att läraren är mån om och vill upprätthålla sin professionalitet. Genom att vara lyhörd för dessa förväntningar kan föreläsaren anpassa sitt tal och sitt agerande efter sin publik och på så sätt kommunicera övertygande. Dessa ofta uttalade förväntningar som är med och påverkar situationen utgör det som inom retoriken benämns för doxa. Således gäller det för deltagarna i situationen att förstå det uttalade, doxa, för att kunna påverka situationen. I det planerade projektet avser vi att fördjupa dessa insikter genom att undersöka den retoriska situationen och dess omgivning. Detta är tänkt att ske genom att utveckla och tillämpa retoriska begrepp som t.ex. doxa, kairos och actio.

Retorikforskaren Bitzer lanserade i slutet på 1960-talet ett synsätt på den retoriska situationen som omfattade flera aspekter bl.a. att varje retorisk situation har en uppsättning regler och begränsningar som talaren måste anpassa sig till. I Bitzers efterföljd har det förts diskussioner om i vilken mån situationen styr talaren eller tvärtom och hur stort inflytande som ska tillskrivas mottagarna. I modernare retorisk teori tänker man sig att definitionen av den retoriska situationen ligger någonstans mellan publikens behov och talarens möjlighet att påverka. I undervisningssituationen är frågan intressant på vilket sätt situationens omständigheter styr och formar kommunikationen mellan läraren och elever/studenterna såväl verbalt som ickeverbalt.

Utifrån studier omkring den retoriska situationen leds forskningen in på begreppet doxa. Doxa förklarar de uttalade regler som styr kommunikationen i en situation. Universitetsvärldens och gymnasietens doxa, liksom andra situationers doxa, har skapats och förändrats genom historien och givit grunden till de förväntningar som finns i vår tid. Det gäller för såväl elever/studenter som lärare att förstå skillnaden mellan t.ex. gymnasietens och universitetens retoriska situation och dess doxa. Här går att ana en gemensam struktur för hur doxa förvaltas och utvecklas. Doxa påverkar även actio, hur vi beter oss verbalt och ickeverbalt. Genom att kartlägga de skeenden som formar olika doxa finns en möjlighet att öka förståelsen för lärandet, kunskapsbildningen och kunskapsanvändningen. Detta eftersom kunskap om doxa kan antas öka förmågan att avläsa de uttalade regler som styr kommunikationen i situationen. Förändringar av doxa sker delvis då det uppstår ett språng i utvecklingen, eller, för att använda det retoriska begreppet, då kairos inträffar. Kairos handlar om det rätta ögonblicket, om känslan för timing. I kairos finns möjlighet till förändring. Kairos kan uppstå spontant hos talaren och/eller i situationen då invanda traditioner byts ut mot nya synsätt eller vanor. Målsättningen med det planerade projektet är att bidra till kunskapsutveckling inom några av läraryrkets kärnfrågor som kommunikativ kompetens, färdighetsutövande och

förståelsen av den praktiska kommunikativa verksamheten samt ge en fördjupad kunskap om lärandesituationens villkor och funktion. Förhoppningsvis kan denna förståelse leda till ökade möjligheter för såväl lärare som elev/student att kommunicera och ta till sig kunskap i olika situationer som t.ex. skola, universitetet, arbetsliv.

Diarienummer:2007-643

Doktor Ann-Charlotte Mårdsjö

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Hur konstruerar lärare i förskolan sitt pedagogiska arbete i sin arbetsorganisation?

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Förskolans förändrade villkor och konsekvenser har med stor sannolikhet haft avgörande betydelse för barns lärande och uppväxtvillkor. Lärare i förskolan uttrycker gång på gång en oro och uppgivenhet att de inte har tid att genomföra den pedagogiska verksamheten så som de är ålagda att göra enligt läroplanen. Är det så att lärare i förskolan inte har möjlighet och förutsättningar att genomföra de mål som finns för verksamheten? Eller har lärarna inte förmågan att organisera sitt arbete på ett sätt så att kompetensen inom arbetslaget kommer barns lärande tillgodo?

Syftet med den här studien är att kartlägga och redogöra för hur lärare i förskolan konstruerar, organiserar och strukturerar sin arbetsdag. Forskning visar att när de strukturella faktorerna har betydelse för hur lärarna genomför den pedagogiska verksamheten.

Denna pilotstudie är inspirerad av Sune Carlssons undersökning *Executive Behaviour* från 1951 där han systematiskt beskriver och analyserar hur verkställande direktörer använder sin arbetstid.

Det som särskiljer vår studie är att vi avser att studera hur lärare i förskolan konstruerar sin arbetsdag. Vi kommer därför under pilotstudien att pröva oss fram till hur vi kan applicera metoder och teorier, som vanligtvis används för att beskriva konstruktionen av arbetsorganisationer inom näringslivet, för att beskriva strukturer, processer, tid och rum i en pedagogisk verksamhet som förskolan. Studien har trots sin organisatoriska ram en djup pedagogisk dimension eftersom vi kommer att analysera hur didaktiken i den pedagogiska verksamheten påverkas av hur lärarna konstruerar, strukturerar och organiserar verksamheten i förskolan.

Studiens förståelsemässiga fundament finns i frågeställningar om hur tids- och rumsmässiga avgränsningar påverkar verksamhetens organisering. Vi ser det angeläget

att utveckla den teoretiska förståelsen för hur tid och rum är en del av organisering eftersom dessa faktorer inte är tillräckligt genomarbetade vare sig i Carlssons eller i Mintzbergs studier. Vi kommer därför i denna pilotstudie att lägga mycket tid på att utarbeta en modell för att kunna kartlägga strukturer, processer, tid och rum med avseende på att kunna beskriva hur lärare i arbetslag konstruerar sin arbetsdag.

Vårt resonemang hämtar bland annat sin utgångspunkt om hur aktörer målmedvetet och avsiktligt strukturerar sin tillvaro för att utveckla en arbetsorganisation som möjliggör för dem att fullgöra sin uppgift. Vi kommer i vår studie att beskriva hur aktörerna utvecklar handlingsmönster med syfte att avgränsa uppgiften för att göra den möjlig att genomföra. I organisationsteorier om hur aktörer organiserar sin uppgift är tids- och de rumsliga aspekterna framträdande. Tiden som organiseringsverktyg fördelar arbetsuppgifter över en tidsperiod som beskriver när arbetet skall utföras och hur lång tid det skall ta. Men tiden beskriver inte enbart varje arbetsuppgift utan även förhållandet mellan arbetsuppgifter, som i verksamheten skall exekveras i hur de fördelas och samordnas mellan aktörerna. Tiden konstrueras som ett antal sekvenser där olika arbetsuppgifter genomförs och samordnas både parallellt och efter varandra för att de gemensamma arbetsinsatserna skall leda till ett användbart resultat. Även rummet som organiseringsverktyg har en framträdande roll eftersom den ger uppgiften en kontextuell beskrivning. Oavsett om det beskrivs som en arbetsplats eller byggnad så betraktas det som en materiell produkt som sätter villkoren för uppgiftens genomförande. Men rummet innefattar även den sociala dimensionen och knyter ihop social interaktion i ett gemensamt arbete.

I pilotstudien medverkar två arbetslag. Lärarna i respektive arbetslag observeras en vecka med hjälp av observationer. Lärarna som ingår i de två arbetslagen skriver parallellt med att observationerna genomförs ett protokoll där de markerar vad de använder sin tid till och hur länge varje aktivitet varar. För att kunna konstruera ett protokoll som överensstämmer med de faktiska situationer och aktiviteter som äger rum i förskolan under en dag, har vi valt att använda en referensgrupp. Referensgruppen består av de medverkande lärarna, forskare, annan pedagogisk personal samt ledningspersonal i förskolan.

De etiska reglerna liksom genusaspekten kommer att beaktas i studien. Pilotstudien genomförs hösten 2007.

Diarienummer:2007-642

Fil doktor Hans Nyttell

Pedagogiska institutionen Uppsala universitet

Projekt: Internationella kunskapsmätningar, nationella kontrollregimer och lärares motivation och yrkesroll - i komparativ belysning

Beviljat 2007: 125 000

Totalt beviljat belopp: 125000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Den ansats som skisseras i denna ansökan handlar om PISA som en del i de förändrade sammanhang som kan inrymmas i kunskapsområdet styrning och kontroll av utbildningssystem och som därmed inbegriper staten, kommunerna, enskilda skolor och de professionella grupper genom vilken verksamheten sker. Den grundläggande frågeställningen i denna ansökan är hur den samtida betoningen på kunskapsmätning i allmänhet och specifikt internationella kunskapsmätningar kan förstås och förklaras, och vad som kan iakttagas eller förutsägas om effekter på lärarnas arbetsituation. Den fråga som nu står i centrum är om och hur den allt starkare inramningen i kontrollens procedurer och tekniker påverkar professionernas villkor, de lärare och skolledare som närmast ansvarar för verksamheten. Den utbildningsvetenskapliga relevansen för detta projekt handlar därmed dels om policynivån, hur utbildningssystem styrs och påverkas, och dels om den påverkan förändrade styr- och kontrollprocesser har på de professionella gruppernas arbetsituation. Forskningen avses bygga vidare på den avhandling (okt 2006) där Hans NyteLL studerat framväxten och utvecklingen av nya kontrollteknologier inom svensk utbildning. Ansatsen i det skisserade forskningsprojektet är komparativt. Avsikten är att belysa, analysera och jämföra kontrollregimerna i ett antal länder och svara på frågan om vad detta har för innebörd och påverkan på lärare och skolledare.

Diarienummer:2006-861

Professor Bengt Persson

Pedagogiska institutionen Göteborgs universitet

Projekt:Rättvisa eller rättighet ó konsekvenser av en utbildningsreform för elever i svårigheter

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Under 1990-talet genomfördes i Sverige ett antal reformer på utbildningsområdet vars djupare konsekvenser vi idag har relativt begränsad kännedom om. För grundskolans och gymnasieskolans del handlar det om en transformering av utbildningens styrning från ett utpräglat regelsystem till ett system byggt på mål- och resultatstyrning där statsmakten formulerar mål som kommunerna har genomförandeansvaret för.

Med början under 1980-talet har gränsen mellan den traditionella välfärdsstaten och marknaden blivit allt otydligare. Ekonomismen har intagit den offentliga sektorn med påföljd att den generella sociala välfärden kommit att ifrågasättas och kostnadseffektivitet setts som lösningen på de mest varierande och komplexa samhällsproblem. Barn och ungdomar med olika slag av svårigheter har inte sällan setts som ekonomiska belastningar i en alltmer decentraliserad utbildningsverksamhet. För att få tillgång till ytterligare ekonomiska resurser krävs ofta en diagnos eller utredning vilket innebär att den grundläggande idén bakom talet om att elevers olikheter skall framstå som resurser mest blir ett retoriskt tal. Att vara i behov av särskilt stöd blir kostnadskrävande och i en kostnadseffektiv verksamhet blir följden att den som inte uppfyller normalitetens ideal riskerar att bli en ekonomisk belastning.

Av intresse kan vara att som jämförelse studera motsvarande utveckling i det land vars utbildningshistoria har kanske störst likheter med vår egen, nämligen Norge. Medan man i Sverige skapat ett målstyrt och decentraliserat skolsystem förstärkte man i Norge i och med Reform 97 statens styrning av innehåll och arbetssätt i skolan. Detta kan ses som ett uttryck för en starkare betoning av det kollektiva i linje med traditionell socialdemokratisk utbildningspolitik. Denna inriktning bryts emellertid i samband med att en ny utbildningsreform införs 2006. Tilpassat opplæringö blir nu det nya sättet att komma tillrätta med den bristande måluppfyllelse som bl a redovisas i de internationella undersökningarna PISA och TIMMS.

Det allt starkare individualistiska intresset hänger samman med den tidigare nämnda ideologiska vridningen i en allt starkare nyliberal riktning. Att detta är en förändring som går utöver partigränserna visar inte minst utvecklingen i Sverige där genomförandet av mål- och resultatstyrningen under början av 1990-talet skedde under en borgerlig

regering men där några ideologiskt grundade förändringar knappast skett efter det socialdemokratiska maktskiftet 1994. I Norge har den individuellt anpassade undervisningen kopplats samman med begreppet öinkludering som innebär att alla elever oavsett förutsättningar skall ges optimala möjligheter till lärande i den vanliga skolmiljön.

Ett gemensamt drag när det gäller den utbildningspolitiska utvecklingen i de två länderna är en gradvis förskjutning i riktning mot ett rättighetstänkande från ett tidigare rättvisetänkande. I förslaget till ny skollag i Sverige betonas just individens rätt vilket inte minst framträder i samband med elever i svårigheter. Varje elev skall ha rätt till en likvärdig utbildning och skolan skall bistå eleven i bevakande och tillvaratagande av dessa rättigheter. Den här föreslagna studien syftar till att studera vad utbildningsreformerna under 90-talets första år kommit att betyda för synen på individens behov att få sina utbildningsbehov tillgodosedda i den obligatoriska skolan. Följande frågeställningar blir då väsentliga att få besvarade: - Vilka konsekvenser har övergången från ett skolsystem byggt på rättvisa till ett system med betoning på rättigheter fått för elever med olika slag av svårigheter? - Har dessa reformer medfört en ny förståelse av begreppen avvikelse och behov av särskilt stöd och i så fall på vilket sätt? - Skiljer svaren på frågeställningarna ovan sig åt i Sverige och Norge och i så fall hur? Det planerade projektet tar upp ett område som hittills i ringa omfattning belysts i vare sig svensk eller norsk utbildningsforskning, nämligen hur en ideologiskt grundad förskjutning av utbildningspolitiken så som den manifesteras i politiska reformer, påverkar elever vars bristande förutsättningar i olika avseenden gör skolgången problematisk för dem.

Diarienummer:2007-502

Professor Ingrid Pramling Samuelsson

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:**Att lära sig urskilja**

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Grunden för lärande i förskoleåldern Förskolans uppdrag har förändrats i och med införandet av en nationell läroplan 1998. Detta innebär framför allt att förskolans verksamhet nu skall sträva mot att barn får möjlighet att utveckla grundläggande värden, färdigheter och förståelse för olika aspekter av sin omvärld. Det är en del av dessa specifika aspekter, vilka kan ses som dimensioner av ett innehåll som senare blir skolämnen, som detta projekt handlar om, även om projektet inte skall ses som en skolförberedelse i första hand. Om inte förskolan utvecklar sin egen kunskapsbas (som en form av ämnesdidaktik) är annars risken stor att man gör det i förskolan som man tidigare gjort i skolan, men på en enklare nivå, dvs. man försöker göra samma saker när det egentligen handlar om att utveckla barns förmåga att urskilja olika fenomen som

aspekter av sin omvärld. Förskolans temaorienterade sätt att organisera olika innehåll kommer dock att vara en utgångspunkt för arbetandet. Man skulle kunna påstå att lärarna i förskolan idag har ett krav på sig att arbeta med innehållsdimensioner vilka inte av tradition har funnits där, och som därför lärarna inte heller fått kunskap om under sina utbildningar tidigare.

Grunden för detta projekt är en specifik teoretisk ansats (kallad variationsteori eller utvecklingspedagogik) där variation och urskiljning är centrala begrepp. Att lära sig urskilja olika dimensioner av olika saker blir första steget mot att skapa en förståelse för något, och för att kunna urskilja så är variationen en förutsättning. Vad barn lär sig är lika väsentligt som hur barn lär sig för denna ansats. Vi kommer i projektet att arbeta tillsammans med lärare i förskolan genom att designa lärandesituationer där lärare arbetar med sina barn och vi videoinspelar händelseförloppet. Parallellt med detta kommer lärarna att få fortbildning både om teorin som ligger som en grund och om det innehållsliga fältet de skall arbeta med. Tanken är att när lärarna är bärare ett teoretiskt perspektiv och har kunskap om det innehåll de skall arbeta med så är vardagen oändlig för att ge barn förutsättningar för att utveckla ett kunnande om detta innehåll, genom att läraren kan rikta barns uppmärksamhet mot det specifika som hon vill utveckla deras förståelse för. De innehållsområden det handlar om är: begynnande skriftspråkande (literacy), - matematik och - naturvetenskap. Lärarna kommer hela tiden att få feedback på sitt arbete och barns meningsskapande kommer kontinuerligt att studeras både i form av olika i förväg utarbetade lekfulla uppgifter och i deras lek mer allmänt. Det vetenskapliga värdet av detta projekt förväntas bli både teoretiskt och metodologiskt kunnande som förväntar bidra till att utveckla den teori som är i vardande, inte minst genom att det är små barn som är i fokus. Värdet av projektet har också en direkt koppling till förskolans praktik och inte minst till lärarutbildningen, där kunnande om små barns lärande av ett ämnesinnehåll är relativt magert. Vi vill också poängtera att det inte rör sig om grundforskning som sedan skall tillämpas, utan just om att vi arbetar i forskningsprojektet med de verkamma lärarna.

Diarienummer:2007-503

Professor Ingrid Pramling Samuelsson

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:Genuskoreografi och mikrostrukturer - könsroller och könsmonster i förskolan

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

"Vidgade möjligheter eller begränsande rum" Under det senaste decenniet har förskolans villkor förändrats. När den första nationella läroplanen för förskolan kom 1998 innebar det att verksamhet för yngre barn skulle dels vara det första steget i utbildningsväsendet

samt att möjliggöra en stabil grund där alla barns lika möjligheter till utveckling och lärande skulle byggas på. Här skulle de grundläggande demokratiska värden som samhällslivet vilar på grundas och förankras för barnen genom det pedagogiska arbetet. Två värden som lyft fram i förskolans värdegrund är jämställdhet mellan könen och allas lika värde. Dessa värden ska i förskolan utvecklas och genomföras i den praktiskt pedagogiska verksamheten runt om i Sveriges förskolor. Läroplanstexten förtydligar till viss del vad jämställdhetsarbetet innebär för förskolan genom att formulera det utifrån att i förskolan skall flickor och pojkar ha samma möjlighet att utveckla förmågor och intressen utan att begränsas av stereotypa könsroller samt att förskolan skall motverka traditionella könsroller och könsmönster.

Utifrån detta väcks många frågor om vilka konsekvenser dessa skrivningar i läroplanen har för det pedagogiska arbete som bedrivs i förskolor vardag? Hur gestaltas det i det pedagogiska arbete med fokus på att motverka traditionella könsroller och könsmönster i förskolans verksamhet i den retorik och det arbetssätt, innehåll, organisation och struktur som bedrivs? Vilka traditionella könsroller och könsmönster är det som ska motverkas i förskolan enligt förskolans lärare? På vilket sätt kommer detta till uttryck och hur genomförs det i praktiken samt vilka konsekvenser får det för barns lärande och lek i förskolan vardag?

De frågeställningar som ska undersökas och problematiseras är läroplanens skrivningar kring förskolans uppdrag att bryta och motverka traditionella stereotypa könsroller och könsmönster och hur detta kommer till uttryck i förskolans praktik. Den forskning som finns pekar på att förskola rent generellt inte aktivt har arbetat med dessa värden på ett strukturerat sätt enligt utredningen Jämställd förskola i stället för att bryta stereotypt könsmönster konserveras det och pedagoger i verksamheten bidrar till att befästa de rådande normer som finns. Här finns också stöd i forskningen för att pedagoger bemöter flickor och pojkar på olika sätt ett exempel är att pojkar får mer uppmärksamhet än flickor medan flickor får mer språkligstimulans än pojkar. Forskningen pekar också mot att pojkar och flickor lär sig helt skilda saker i sin lek och vardag i förskola. Barnet lär i ständig dialog och aktivt deltagande med sin omgivning.

Där barnets uppfattningar av sig själv som subjekt i relation och samspel till andra utvecklar en förståelse av sig själv, där erbjudande och förväntningar har stor betydelse för barnets identitetsutveckling. Under 70- och 80- talet diskuterades livligt frågor kring könsidentitet, könsroller och skapande av kön utifrån olika teoretiska ansatser. Under mitten av 1980-talet började den feministiska forskningen använda begreppet ögenusö som ett vetenskapligt redskap för att problematisera kön som överförda historiskt, kulturellt och sociala föreställningar. Ett begrepp som även är fruktbart för att studera förskolans retorik och praktik kopplat till könsroller och könsmönster.

I planeringsarbetet kommer fyra förskolor att väljas ut. Två av förskolorna kommer att väljas utifrån de tydligt uttalat att de arbetar med jämställdhet i sin verksamhet medan de två övriga förskolorna välj utifrån ett mer ötraditionellt arbetssätt i sin verksamhet. Eftersom undersökningen avser att fånga vad man faktiskt gör i det praktiskt pedagogiska arbetet och hur man talar om jämställdhet, könsroller och könsmönster kommer lärare och barn först observeras i valda situationer här utomhusverksamhet som lek på förskolans gård, i lekpark och lek i naturområden genom videoinspelningar och sedan får lärarna se inspelningen och ge sina kommentarer kring den inspelade situationen. Därmed

synliggörs tanken bakom handlingen som annars är svår att fånga i den komplexitet som finns i pedagogisk verksamhet. Undersökningen kan ge möjlighet att förstå och synliggöra den genuskoreografi och de mikrostrukturer kopplat till könsidentitetsskapande vid lärande och lek i förskolans vardag.

Diarienummer:2006-977

Fil doktor Maria Sandgren

Psykologiska institutionen Stockholms universitet

Projekt: To learn expertise and personal expression during higher education for future professional musicians

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

För att lyckas som musiker krävs många slags färdigheter och kunskaper. Två avgörande kompetenser är att uppnå en hög nivå av musikalisk expertis och därtill kunna ge musikstycket en personlig prägel vid framförandet. Det aktuella projektet vill närmare undersöka hur lärandeprocessen av denna höga nivå av kompetens och personligt uttryck gestaltar sig hos studenter under högskoleutbildning till yrkesmusiker. Förberedelserna för att lyckas som musiker inom den klassiska genren har dock börjat vid mycket tidig ålder. Redan vid 20 års ålder har den kommande framgångsrike violinisten omkring 8 000 ó 10 000 timmars övning bakom sig. Just i den åldern går musikstudenter på högskoleutbildning för att utveckla sina färdigheter. För att erhålla plats på musikhögskoleutbildning krävs mycket goda förkunskaper och färdigheter. Jämförelse kan göras med studenter på läkarutbildningen som inte förväntas ha specifika kunskaper när utbildningen startar. Musikstudenterna kan sägas redan ha ett slags yrkesidentitet i vardande vid utbildningens början p g a den mångåriga och medvetna musikaliska satsningen. I stället för att utgå ifrån den individuella studentens talang och satsning som utgångspunkt för att förstå hur expertis uppnås, är fokus på läroprocessen både hos studenter och lärare. Traditionellt får studenten instruktion och undervisning från läraren, men här ses studenten som medskapare till sin konstnärliga expertis.

En stor del av lärandet sker när studenten övar på instrument i ensamhet, och en mindre del sker tillsammans med lärare och musikaliska samspel inom och utanför utbildningens regi. Notbilden inom klassisk musik och instrumenten tillhör en månghundraårig tradition. För bemöta konkurrensen både i Sverige och utomlands behöver den blivande pianisten uppnå ett slags konstnärlig expertis som särskiljer honom/henne från andra pianister ó både i kompetens och unikt uttryck. I intervjuer, inspelningar av musikstycken och dagbok kommer studenterna att beskriva deras musikalisk utveckling och strävan med fokus på expertis och personligt uttryck. De deltar i olika miljöer och sammanhang som stöder men kanske också hindrar deras utveckling och lärande. Det krävs t ex mycket stor disciplin att orka öva ett stort antal timmar per dag helt på egen hand. Få

timmar är tillsammans med lärare och andra studenter. Ett annat viktigt sammanhang som ger erfarenheter är att ge konserter utanför skolans regi. Där kan de pröva på vad som väntar dem i den professionella rollen som musiker.

Det är viktigt att studierna omfattar studenters erfarenheter och upplevelser från första till sista årskursen på utbildningen för att förstå hur uppkomsten av expertis gestaltar sig. Förutom studenternas beskrivningar är det angeläget att lärarna får beskriva läroprocessen från deras perspektiv. De är experter på musikaliska färdigheter som de förmedlar till studenterna, oftast vid individuella lektioner. Lärarna är själva framgångsrika musiker, men har sällan pedagogisk utbildning. Deras erfarenheter av undervisning är sällan dokumenterade.

Detta projekt skulle bidra med vidgad kunskap om hur expertis och det personliga uttrycket skapas hos studenter under musikhögskoleutbildning. Det finns en stor mängd tyst kunskap som de musikutövande uppvisar när de konkret framför sin musik, men litteratur om hur expertisen eller kunskapen skapas är mycket begränsad. För att bättre förstå lärandeprocessen behöver både studenters och lärares perspektiv och erfarenheter dokumenteras. Kopplingar mellan läroprocessen och estetiska kvaliteter kommer att förtydligas. Framtida tillämpningar av resultaten skulle troligen omfatta förändringar av lärarnas förhållningssätt gentemot studenterna och deras eget skapande av konstnärlig expertis och identitet. Den traditionella mästare-lärling-relationen och dess relevans skulle få en modernare tappning. Andra tillämpningar skulle kunna vara läroresurser som stöd för hur studenten kan organisera och genomföra övandet i ensamhet på ett bättre sätt.

Resultaten vänder sig till utbildningar där studenter och lärare är involverade i en läroprocess där skapandet av expertis och konstnärlighet är i fokus. Resultaten kan kommuniceras vid konferenser, så kallade pedagogdagar för lärare. Lärare med elever och studenter på olika kompetensnivåer har intresse av resultaten, eftersom att hur musikalisk kompetens och personligt uttryck skapas är kärnfrågor. Studierna publiceras sedan vanligt i vetenskapliga tidskrifter.

Diarienummer:2006-980

Professor Ove Sernhede

Institutionen för kultur, estetik och medier Göteborgs universitet

Projekt:En studie av ungas autonoma, estetiska uttrycksformer. Kan skolan kan möta och lära av dessa självorganiserade, globaliserade lärandemiljöer?

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Den samtida kulturen och ungdomens upptagenhet av det egna självet, dess fokus på de egna subjektiva behoven tvingar skolan att ompröva förståelsen av sitt uppdrag, såväl

som det pedagogiska arbetet. Ymnigheten i ungdomskulturens expressiva symbol- och kommunikationsformer visar på framväxten av en ny sensibilitet och öppenhet som skolan inte kan blunda för. Här utvecklas nya språkliga och symboliska uttryck för att gestalta erfarenheter och senmodernt sökande. Denna dimension är av stor vikt för skolans förståelse av de ungas vardagsvärld och därmed för skolans pedagogiska verksamhet. Men hur kan skolan ó med utgångspunkt i samma sensibilitet och sökande - öppna upp för en form av lärande som från en annan horisont sätter fokus på historisk kontext, den samtida kulturen och det demokratiska samtalet ? Populär- och ungdomskulturen skall inte tas över av skolan, däremot är förståelsen av vad som händer i populär- och ungdomskulturen av största vikt för att utveckla det pedagogiska arbetet i skolan. Ett sätt för skolan att erhålla legitimitet är att låta kunskapen om de ungas eget estetiska skapande bli utgångspunkt för formandet av ett pedagogiskt tänkande som beaktar de ungas behov, men som samtidigt hävdar nödvändigheten av skolan som ett specifikt rum för lärande. Skolan får inte bli identiskt med ungdomskulturen.

Diarienummer:2007-653

Fil doktor Daniel Sundberg

Institutionen för Pedagogik Växjö universitet

Projekt:Den svenska högskolereformen: Kunskapsmätningar, -jämförelser och -bedömningar inom högre utbildning, särskilt lärarutbildning

Beviljat 2007: 133 000

Totalt beviljat belopp: 133000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Kunskapsmätningar är ett internationellt fenomen som blivit ett allt viktigare strategiskt område för den politiska styrningen och reformeringen av utbildningssystem i en framväxande 'kunskapsekonomi'. Ett omfattande kvalitetssäkringssystem har sedan 1990-talet vuxit fram i många europeiska länder där framför allt barn och ungdomsskolan varit i fokus. På senare tid har även allt större delar av den högre utbildningen kommit att omfattas av reforminitiativ att införa system som möjliggör kunskapsmätningar och resultatjämförelser inom delar av utbildningssystem såväl som internationellt mellan utbildningssystem. Produktionen av data om hur utbildningssystem presterar har följaktligen kraftigt expanderat. Resultat från internationella kunskapsmätningar används i hög grad som incitament för att förändra och reformera högre utbildning, inte minst lärarutbildningen. Med den pågående svenska högskolereformen som ingår som ett led i Bologna-processen så kommer även krav på att professionsutbildningar som lärarutbildningen anpassas till de operativa mål som formulerats inom Bologna-deklarationen med bl.a. explicita och jämförbara examina, nivåindelning av högre utbildning, gemensamt poängsystem, europeiskt samarbete inom kvalitetssäkring.

Syftet med det planerade projektet är att utveckla kunskap om konsekvenser av reformer och förändringar inom den högre utbildningen för professionsprogram som

lärarutbildningen med avseende på de läroplansteoretiska frågorna om vad som väljs ut som central kunskap i utbildningen, hur denna kunskap organiseras och utvärderas/bedöms. Projektet innehåller en reformhistorisk genomgång av hur vilken kunskap som värderats och sökts åstadkommas i de politiska reformerna av lärarutbildningen under perioden 1977-2007 med särskild tyngdpunkt på reformerna under 1990-talet fram till idag. Här har tidigare forskning kartlagt och utforskat kontinuiteter och förändringar inom lärarutbildningen. Förändringar från mitten 1990-talet och fram till 2007 års högskolereform har dock inte behandlats i nämnvärd utsträckning, särskilt inte kopplat till bedömningsproblematiken.

Projektet kommer också att studera omställningsarbetet för lärarutbildningar att svara mot kraven som ställs med den pågående svenska högskolereformen och Bologna processen med krav på ökad komparabilitet och resultatredovisning (‘learning outcomes’). Genom fallstudier i olika typer av lärosäten: etablerade universitet, nya regionala universitet och mindre högskolor kommer bl.a. olika lokala villkor för reformgenomförandet att analyseras. Slutligen kommer även bedömningskulturer inom högre utbildning, särskilt lärarutbildning, att stå i fokus. Viktiga frågor i de pågående reformerna inom högre utbildning är hur forskningsanknytning och utvecklandet av en vetenskaplig kunskapsbas för lärare ska kunna stärkas utan att ske på bekostnad av yrkessocialisationen och utvecklandet av yrkesrelevant kunskap eller lärarutbildningen som ett medborgeligt demokratiskt bildningsprojekt. Viktiga frågor inom projektet är hur olika bedömningskulturer inom och mellan olika lärosäten har förändrats över tid. Hur förändrats de med den pågående högskolereformen? Dessa frågor avses besvaras genom en policyetnografisk ansats där närstudier av olika examinationsmoment kommer att studeras.

Forskningsprojektet avser sammanfattningsvis att studera konsekvenser av nya styrformer som vuxit fram med de internationella kunskapsmätningarna och resultatjämförelserna (‘governance by numbers’). Dessa kan förmodas ha en betydande roll för olika bedömningskulturer som utvecklas och vidmakthålls inom professionsprogram såsom lärarutbildningen inom den högre utbildningen. Det framstår viktigt för forskningen på området att följa det omställningsarbete som pågående reformer innebär, inte minst genom jämförande fallstudier och genom att spåra reformernas historik bakåt i tiden. Härigenom kommer projektet att bidra med ökad förståelse värdefull för såväl beslutsfattare och administratörer som för lärarutbildare, lärare och lärarstudenter.

Diarienummer:2007-649

Professor Ingegerd Tallberg Broman
Lärarytbildningen Malmö Högskola

Projekt:Ett välfärdspolitiskt uppdrag i förändring. En studie av svensk förskola i ett jämförande internationellt perspektiv.

Beviljat 2007: 150 000
Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Ett välfärdspolitiskt uppdrag i förändring. En studie av svensk förskola i ett internationellt jämförande perspektiv. Syftet med studien är att studera den svenska förskolans komplexa uppdrag i ett förändrings- och internationellt jämförande perspektiv. Kampen om projektet förskola kan sägas ha varit kontinuerlig sedan tillkomsten. I den studie vi söker planeringsmedel för att utveckla, ställer vi frågorna: Hur upplever pedagoger och föräldrar med barn i förskolan i olika sociala miljöer det vidgade uppdraget? Vad framhävs? Hur påverkar det vidgade uppdraget barnens situation i förskolan? Studien kommer att förläggas till Malmöregionen, eftersom denna innehåller stor variation i sociala miljöer och därmed i grundläggande villkor för pedagogernas arbete med barn och föräldrar. En referensgrupp bestående av forskare från England, Frankrike, Skottland och Tyskland ger oss möjlighet att problematisera den svenska förskolan i ett jämförande perspektiv. Hur framstår den svenska modellen i en internationell jämförelse?

Den svenska förskolan skall fylla ambitioner på en rad välfärdspolitiska områden och skall kunna röra sig mellan dessa ambitioner med lätthet och kompetens. Förskola i den svenska modellen är mer än bara förskola. Det är ett utbildningspolitiskt- och barndoms pedagogiskt projekt, numera framlyft som ett första led i ett livslångt lärande, men det är också ett social- och arbetsmarknads- och könspolitiskt projekt. En gemensamhetsfostran i tillgänglig och generell förskoleverksamhet har fått en stark och legitim ställning i samhället och förskolan kan ses som en grundbult i välfärdssystemet. Den svenska förskolan får goda utvärderingar, såväl nationellt som internationellt. Den erbjuder en kombination av omsorg och pedagogik. I ett internationellt perspektiv är modellen unik, men kan också diskuteras som uttryck för den välfärdsnationalism som ofta kännetecknar Sveriges förhållande till Europa. Under 1990- och tidiga 2000-talet har förskolans uppdrag utvidgats och delvis förändrats. Förändringar i lagstiftning och regelverk har påverkat förutsättningarna för verksamheten. Som exempel kan nämnas ökad decentralisering av beslut över ekonomi och organisation från stat till kommuner, överförandet av ansvaret till Utbildningsdepartementet 1996, införandet av läroplanen för förskolan 1998 och förändringar i lärarytbildningen. Nya barngrupper har tillkommit. Integrationen av barn till arbetslösa och föräldralediga och införandet av maxtaxan hänger samman med arbetsmarknads- och ekonomisk politik, men även med demografisk utveckling och med strategin om ett livslångt lärande. Resultatet har blivit en öförskola för alla. Tillgängligheten har ökat och idag går ca 85 % av 1-5-åringar i förskolan.

Övergången från ensamförsörjar- till tvåförsörjarfamiljer som ägt rum i Sverige sedan 1970-talet möjliggjordes genom utbyggnaden av den offentliga barnomsorgen tillsammans med ändrad skattelagstiftning och utbyggd föräldraförsäkring. Bakom beslutet om förskolans utbyggnad låg både arbetsmarknads- och jämställdhetspolitiska hänsyn. Den samtida svenska förskolans integrerande, liksom dess arbetsmarknads- och ekonomiska, funktion ligger väl i linje med det sätt man resonerar om behovet av utbyggd barnomsorg inom EU där ekonomisk tillväxt och konkurrensmöjligheter i en globaliserad värld förutsätter ökad förvärvsfrekvens bland kvinnor och äldre. Den svenska förskolan har dock en bredare målsättning än barnomsorgen i de flesta andra europeiska länder och integreringen av omsorg och pedagogik i den svenska förskolan är unik.

Diarienummer:2007-646

Fil doktor Sabrina Thelander

Institutionen för Tema Linköpings universitet

Projekt:**Den motsägelsefulla processen ó makt och möjligheter i formandet av nya slags yrkesutbildningar**

Beviljat 2007: 135 000

Totalt beviljat belopp: 135000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Syftet med detta projekt är att undersöka de nya former för samverkan gymnasieskola-arbetsliv som inrättats och debatterats under senare år. Vi vill utreda möjligheterna för en eller flera empiriska studier av de nyinrättade college-utbildningarnas tillblivelse, innehåll och inriktning. Fokus är på två slags utbildningar: dels sådana med industriinriktning (Teknikcollege), dels sådana, under uppbyggnad, inriktade på vård och omsorg. Frågeställningar i projektet är relaterade såväl till samarbets- och inflytanderelationer mellan olika aktörer och samhällssektorer vid utbildningarnas uppbyggnad, som till vilka uppfattningar av relevant kompetens och utbildningsformer som faktiskt kommer till uttryck i utbildningarnas vardag. I projektet beaktas genusdimensioner. Vi intresserar oss för hur utbildningssektorn styrs och för vilka vilka konsekvenser det får för lärande och utbildning.

Diarienummer:2007-654

Fil doktor Ann-Christine Vallberg Roth

Lärarytbildningen Malmö Högskola

Projekt:Reglerad barndom och lärarprofession ó möten mellan förskola och mångfaldens medborgare genom ett filter av dokumentation

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Reglerad barndom och lärarprofession

Projektet belyser utvecklingen mot en alltmer reglerad barndom och lärarprofession genom ökad dokumentation och bedömning i en individorienterad riktning, med fokus på framväxten av så kallade Individuella utvecklingsplaner (IUP).

Grundläggande frågeställning: Vad uttrycker de individuella utvecklingsplanerna om relationen mellan parterna lärare, föräldrar, barn?

Förskolans förändrade villkor och förutsättningar för verksamheten påverkas av en ökad mångfald, decentralisering och individualisering. Barn, föräldrar och lärare är omgärdade av planeringsböcker, observationer, portfolio, IUP, test, etc. ó det vill säga en praktik impregnerad av dokumentation och bedömningar av olika slag. Studien rör möten i en pedagogisk praktik där förskollärare kommunicerar genom ett filter av dokumentation, såväl i relation till varandra som i relation till barn och föräldrar, i det mångvetenskapliga Malmö. Forskningsprogrammet har hög grad av genomförbarhet, då projektet inplaceras i en förberedd design och i en verksam flervetenskaplig forskningsmiljö i form av två nyligen igångsatta och UVK-finansierade projekt: "Mångkontextuell barndom" och "Olika modeller för tvåspråkig undervisning på arabiska och svenska". Samtliga i projektgruppen har anknytning till Resurscentrum för mångfaldens skola - en kommun-, för/skole- och högskolesatsning. Genom denna konstruktion stabiliseras en miljö kring "Barndom och lärarprofession i det mångvetenskapliga senmoderna samhället" som kan främja utveckling av förskola, lärarytbildning och den pedagogiska yrkesverksamhetens områden.

Förskolan och läraren skall påverka familjen och föräldrarna genom samarbete. Förr tog sig påverkan på familjen mer formen av förebildlighet, av information, av påbud. Nu sker denna påverkan i hög grad genom dokumentation, kommunikativt förhandlande och genom inslag av kontrakt, avtal och formulär för åtgärder och individuella utvecklingsplaner. Individuella utvecklingsplaner representerar ett starkt växande fenomen som fler och fler stöter på i olika sociala rum. Detta vill projektet uppmärksamma genom en särskild granskning av individuella utvecklingsplaner för de barn som går i de utvalda förskolorna/förskoleklasserna. De individuella utvecklingsplanerna är ett exempel på en reglerande pedagogisk praktik. Individuella

utvecklingsplaner är sedan 1 januari 2006 obligatoriska i den svenska grundskolan. Regleringen gäller inte förskola och förskoleklass men studier visar att många förskolor utformar individuella utvecklingsplaner på kommunalt och lokalt initiativ, ofta efter politiska beslut eller krav från kommunens ledningsansvariga. Individuella utvecklingsplaner som i vissa fall utformas som övttal-kontrakt, vilka undertecknas av vårdnadshavare, lärare och barn, kan betraktas som den hårdaste regleringen på individnivå i för/skolans historia.

Detta är intressant med tanke på att vi i vår tid talar om en avreglerad skola. Regleringen tycks ha ändrat karaktär och glidit från skola till individ, från skolreglering till individ- och självreglering. Individuella utvecklingsplaner kan ses som en del i en reglerad barndom och profession. Vi vill studera vad detta får för uttryck i förskolor och förskoleklasser som kännetecknas av hög grad av mångfald. I en tid av upplösning, decentralisering, ökad variation, övilsenhet och med ett vidgat professionellt läraransvar kan det vara lockande att som lösning och säkerhet försöka reducera risker genom att tillgripa olika typer av kontrollinstrument, kontrakt och textbundna överenskommelser. Frågan är om framväxten av individuella utvecklingsplaner leder till ökad valfrihet och mångfald eller reglering och homogenisering. Hur stärker eller försvagar, innesluter eller utesluter fenomenet olika aktörer och professioner? Hur påverkas relationen mellan institutionens företrädare och mångfaldens medborgare av att kommunikation i möten sker genom ett raster av dokumentation?

Upplägg och tidsplan: 2007 aug-okt ó planering, kartläggning och teoretisk diskussion i hela projektgruppen (25 000 kr) 2007 nov-dec ó explorativ studie, insamling vid en förskola och förskoleklass (50 000 kr) 2008 jan ó bearbetning av insamlat material (25 000 kr) 2008 feb-mars ó färdigställande av ansökan, internat en vecka (35 000 kr) Övriga forskningsomkostnader (15 000 kr)

Diarienummer:2006-938

Fil doktor Katarina Weinehall

Juridiska institutionen Umeå universitet

Projekt:**Rätt och orätt i skolan**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Grund- och gymnasieskolan har att hantera våld, hot, diskriminering, kränkningar etc. samt företeelser som har sitt ursprung utanför men där skolan ändå blir en arena där rektor och annan skolpersonal måste hantera frågorna. Ett exempel gäller elever med skyddade personuppgifter. Lärande, demokrati/värdegrund och hälsa ses i skolan som faktorer som påverkar varandra. De har betydelse för elevers lärande och utveckling. Det är därför viktigt att förebygga ohälsa och olycksfall samt att uppnå en bra fysisk och psykosocial arbetsmiljö. I det här arbetet måste all skolans personal delta. Elever måste kunna känna sig trygga och ha arbetsro. I skolan råder osäkerhet om hur dessa frågor ska lösas. Lagen är inte särskilt tydlig och fungerar kanske inte som ett stöd för skolpersonalens viktiga arbete. Det kan också uppstå en del problem som har att göra med ledning och ansvarsfördelningen i skolan. Kommunen har ett övergripande ansvar. Rektor utövar det direkta ansvaret i skolan och Skolverket har tillsyn över skolan. Det finns forskning om delar av den problematik som har skisserats här men i stor utsträckning saknas forskning ur elevernas perspektiv om skolans hantering av dessa problem. Det saknas också forskning där skolforskare och jurister arbetar tillsammans för att granska hur lagarna är utformade på skolområdet och hur de tillämpas i praktiken. Det är därför angeläget att granska skolans praktiska hantering och lagens bestämmelser. Syftet med sådan forskning är att underlätta för skolan att arbeta med de här frågorna. Förhoppningsvis kan det leda till att elevers situation i skolan kan bli bättre. Vår avsikt är att publicera och muntligt presentera resultaten så att skolans ledning och personal får möjlighet att ta del av dem. Planeringsbidraget som vi söker hoppas vi ska ge oss möjlighet att utforma en större studie på skolområdet. I nästa steg söks medel från Vetenskapsrådet för att genomföra studien.

Diarienummer:2006-887

Professor Charles Westin

Centrum för invandringsforskning (CEIFO) Stockholms universitet

Projekt:**Marknad och mångfald - om gymnasieskolors agerande som konkurrenter på en marknad och konsekvenser för mångfald och likvärdighet**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

1990-talets skolreformer gav större möjligheter för elever att välja gymnasieutbildning och som en effekt av skolans nya marknadsorientering har olika strategier i form av marknadsföring, utformning av nya oattraktiva gymnasieprogram eller rekryteringsförsök vuxit i betydelse i skolornas verksamhet. Samtidigt som situationen har gett elever en ökad valfrihet har samma process väckt oro om ökad etnisk och social segregation. Forskning har visat att elevers kunskaper i svenska språket blir en viktig symbolfråga i beskrivningen av storstädernas förortsskolor, vilket kan påverka möjligheterna att framstå som ett attraktivt skolval.

Utbildningssociologiska perspektiv på skola har uppmärksammat skolans roll i reproduktion av social ordning och ett genusperspektiv på skolan har synliggjort att också genus har betydelse för studief framgång och utbildningsval. Projektet syftar till att studera hur öden goda skolanö och öden representativa elevenö formuleras i olika sammanhang, mot bakgrund av skolans marknadsorientering och i relation till uppdraget att främja mångfald och en likvärdig utbildning. Detta intresseområde skisseras i tre delprojekt och innefattar en diskursanalys av material i gymnasieskolors marknadsföring, en jämförande studie baserad på intervjuer och deltagande observation mellan olika gymnasieskolor med olika framgång i att lyckas få sökande elever, samt intervjuer med elever och föräldrar angående deras föreställningar om öden goda skolanö i valet av gymnasieskola.

Diarienummer:2007-536

Fil doktor Marie Wiberg

Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar Umeå universitet

Projekt:Analys och modellering av svenska elevers prestationer i TIMSS och PISA i ett internationellt perspektiv

Beviljat 2007: 150 000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) och PISA (Programme for International Student Assessment) är stora internationella komparativa kunskapsmätningar av elevers prestationer inom matematik, naturvetenskap och läsning. Syftet med TIMSS är att jämföra och beskriva elevers kunskaper inom matematik och naturvetenskap samt deras inställning till dessa. Syftet med PISA är att undersöka i vilken utsträckning elever är förberedda för att klara sig i samhället, med avseende på läsning, matematik och naturvetenskap.

Vidare är syftena med både TIMSS och PISA att beskriva, jämföra och förstå hur det ser ut i olika länder och över tid. Allt datamaterial som samlas in i samband med PISA och TIMSS finns samlade i databaser som är tillgängliga. Resultaten av Sveriges deltagande i TIMSS och PISA brukar sammanfattas med enkla analysverktyg och beskrivande statistik. Det finns dock en brist med detta förfaringssätt i och med att det insamlade datamaterialet i TIMSS och PISA är hierarkiskt ordnat, dvs. informationen är ordnad utifrån skola, klass och elev. Detta leder till att det finns ett beroende mellan personer som går i samma klass eller samma skola eftersom de har samma lärare eller kommer från samma geografiska område. Detta skapar problem om man använder enklare modeller som förutsätter att det inte finns något beroende mellan eleverna eftersom det kan leda till felaktiga resultat och missvisande slutsatser. Detta projekt har därför tre delsyften.

Det första syftet är att undersöka relevansen i de analysverktyg som används i Sverige idag. Det andra delsyftet är att modellera materialet som finns tillgängligt i databaserna TIMSS och PISA med statistiska modeller (ex. flernivåanalys och strukturella ekvationsmodeller) som är bättre lämpade för att ta hand om den hierarkiska strukturen som finns i datamaterialet. Det tredje delsyftet är att jämföra svenska elevers prestationer i ett internationellt perspektiv genom att utgå från de modeller som det andra delsyftet genererat. Iden är att projektet ska genomföras under tre år. Tanken är att planeringsbidraget ska användas till en pilotstudie för att modellera ett mindre material i TIMSS och/eller PISA med befintliga flernivåmodeller för att erhålla en mer nyanserad bild och skapa mer nyanserade syften. Eftersom data redan finns tillgängligt förväntas projektet relativt snabbt kunna generera en inledande analys. Projektet förväntas bidra med analysverktyg samt en mer nyanserad bild av svenska elevers prestationer inom matematik, naturvetenskap och läsning. Denna information är viktig för såväl forskare, som utbildare som beslutsfattare.

Vidare kommer projektet att generera värdefull kunskap om vilka analysverktyg som bör användas vid stora internationella kunskapsmätningar med hierarkisk struktur. Detta kan i sin tur vara av intresse om Sverige bestämmer sig för att delta i fler internationella komparativa studier. Resultaten kommer att presenteras i såväl vetenskapliga tidskrifter, som nationella och internationella konferenser samt i tidskrifter riktade till skolan.

Diarienummer:2006-933

Fil doktor Christina Wikström

Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar Umeå universitet

Projekt:Decentraliserad resursfördelning: en kartläggning och analys av kommuners och skolors resursfördelningsprinciper.

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Planeringsbidrag söks för ett projekt som avser att studera olika aspekter på en decentraliserad resurstilldelning till skolans verksamhet. Ett första problemområde behandlar kommunernas resurstilldelningssystem. Ett syfte är att kartlägga systemen och ett annat är att studera konsekvenserna i form av utbildningsutfall och elevsammansättning. Ett andra problemområde berör resursfördelningen inom skolorna med särskild tonvikt på beslutsunderlag i tilldelningen av resurser till elever med särskilda behov.

Nätverk

Diarienummer:2006-2471

Professor Rolf Hedquist

Institutionen för Litteraturvetenskap och nordiska språk Umeå universitet

Projekt:**Nätverket för Svenska med didaktisk inriktning**

Beviljat 2007: 350 000

Beviljat 2008: 350 000

Beviljat 2009: 350 000

Totalt beviljat belopp: 1050000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Nätverket Svenska med didaktisk inriktning ska stödja och främja forskning inom området. Svenska är det största ämnet i skolan. Det är därmed det största ämnet i lärarutbildningen. Det råder stor brist på forskarutbildad personal i lärarutbildningen inom området och det finns stora och viktiga forskningsproblem att arbeta med. Lärare i lärarutbildning behöver träffas för att dryfta dessa forskningsproblem tillsammans med lärare i skolan. Dessa träffar syftar till att informera om de problem man har varseblivit, hur man organiserar sin forskning på de olika lärosätena, formulera gemensamma forskningsansökningar, men också möta lärare i skolan för att erfara hur dessa ser på svenskundervisningen och de utmaningar dessa möter i vardagen. Det är rimligt anta att nya aspekter av forskningsbehov kan uppstå ur dessa möten, liksom de öppnar möjlighet för resultat spridning av den forskning som bedrivs. Forskningen om svenska med didaktisk inriktning behöver också få intryck av den forskning som bedrivs i andra nordiska länder i läsande, skrivande, talande och lyssnande. Därför kommer en årlig konferens att bjuda in forskare från Norden för erfarenhetsutbyte.

Diarienummer:2007-3933

Professor Elisabet Cedersund

Institutionen för Beteendevetenskap och socialt arbete Hälsö högskolan i Jönköping AB

Projekt:Nätverk för forskning i socialpedagogik

Beviljat 2008: 270 000

Beviljat 2009: 270 000

Beviljat 2010: 270 000

Totalt beviljat belopp: 810000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Syfte med nätverket är att utveckla och fördjupa samarbetet mellan forskare och forskargrupper som genomför forskning i och om socialpedagogik. En mötesplats via etablering av ett forskarnätverk i socialpedagogik kommer därför i hög grad att underlätta ett utbyte över ämnesgränserna såväl inom Sverige som med det internationella forskarsamhället.

Avsikten är att via ett fördjupat samarbete stärka den forskning som genomförs av nätverkets medlemmar och andra som önskar knyta sig till detta. Via nätverket kommer forskarmöten och andra aktiviteter att arrangeras som genomförs med avsikt att stödja teoriutveckling, gemensamt arbete med analys och bearbetning av empiriska material, samt stöd vid seminariebehandling av forskningstexter med syfte att underlätta publicering av resultat. En annan viktig fråga som vi avser ska koordineras via nätverket är inbjudningar av internationella gäster inom det aktuella forskningsområdet vilket ger möjligheter att ordna forskningsseminarier, gästföreläsning samt stöd till alla forskare inom området där de inbjudna gästerna kan medverka.

Kontakter mellan forskare kommer även att underlättas via den hemsida som ska upprättas under uppbyggnaden av nätverket. Här kommer forskare kopplade till nätverket att beskrivas, kompletterat med uppgifter om deras publikationer, samt länkar att finnas till relevanta forskningsmiljöer, konferenser, tidskrifter inom det socialpedagogiska fältet. Nätverkets hemsida kommer även att kunna användas för att förstärka kontakter mellan forskarna och olika intressenter i samhället. Den forskning som står i fokus för samarbetet inom det nyetablerade nätverket inriktas på studier av olika verksamheter som har olika former av socialpedagogiska inslag. Det rör sig främst om följande: 1) socialpedagogiska inslag i olika typer av utbildningsverksamhet; 2) behandlingsverksamhet som även kan ha inslag av undervisning även om huvudsyftet är behandlande; 3) förebyggande arbete riktat till grupper och individer i olika delar av samhället som genomförs med avsikt att stödja integrationsprocesser i samhället. Dessa verksamheter drivs av olika aktörer såväl i offentlig som privat regi. Det förekommer även verksamhet som är driven av intressegrupper, föreningar, brukarorganisationer etc.

Via nätverket stöds och utvecklas således viktiga aspekter i utbildningsvetenskaplig forskning genom fokus på mötet mellan individ och samhälle. Det nystartade nätverket kommer således att tillföra det utbildningsvetenskapliga området nya kunskaper som handlar om temat som rör människors utveckling, lärande samt olika typer av förändringsprocesser. Kunskapsutskottet som förväntas från projektet har hög relevans

för förståelsen av de aktuella verksamheternas form och innehåll. Blivande och verksamma pedagoger ó socialpedagoger, socialarbetare, lärare, behandlare m fl - kan få möjlighet till en fördjupad förståelse för att kunna problematisera och vidareutveckla den egna professionen och kompetenser i mötet med olika grupper av elever/klienter, anhöriga och andra berörda. Resultaten från projekt som bedrivs av forskare aktiva inom nätverket är därmed relevanta för och kommer att utgöra underlag i undervisningen inom såväl grund- som forskarutbildning, på nationella och internationella konferenser, samt resultera i vetenskapliga tidskrifter.

Diarienummer:2007-3816

Professor Mats Myrberg

Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot språk och språkutveckling
Stockholms universitet

Projekt:**Nätverket Texten, läsaren och samhället**

Beviljat 2008: 190 000

Beviljat 2009: 200 000

Beviljat 2010: 190 000

Totalt beviljat belopp: 580000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Forskning om läsning har under de senaste tjugo åren kommit att inta en framträdande plats på det utbildningsvetenskapliga området. I huvudsak har forskningen koncentrerats på skolbarns läsutveckling och läsförmåga. Läsande och skrivande i samhället i stort är föremål för forskning inom många olika vetenskapliga fält, men i betydligt mindre omfattning, och betydligt mer splittrat än när det gäller forskning om barns läsutveckling. Syftet med nätverket öTexten, läsaren, samhälletö är att stimulera forskning inom området vuxnas läsande och skrivande i ett samhällsperspektiv och att sammanföra forskare från olika discipliner med intressen inom detta område.

Flera olika forskningsinriktningar har en naturlig hemvist inom fältet öTexten, läsaren, samhälletö. Masskommunikationsforskning inom olika akademiska discipliner har byggt upp mycket kunskap om läsvanor och textspridning i det svenska samhället och även utvecklat olika former av textanalys, framför allt av medietexter och kommersiella texter. Också den språkvetenskapligt inriktade diskursanalysen har de senaste tio åren i ökande grad utvecklat metoder för textanalys, delvis till följd av de nya slags texter som följt med it-genombrottet. Inom arbetslivsforskningen har man uppmärksammat läsandets roll i arbetslivet. Förenklat kan man alltså säga att beteendevetenskaperna inriktat sig på läsaren, samhällsvetenskaperna på samhället och texterna och språkvetenskapen på texterna. Att nå fram till ett helhetsperspektiv har varit svårt, trots det stora intresset.

Viktiga samhällsförändringar accentuerar vikten av det breda samhällsperspektivet i forskning om läsning och skrivning. Skriftspråksburen kunskap blir mer framträdande

såväl i arbetslivet som i de flesta andra vardagliga livssituationer. Kraven på individens läsförmåga har som en konsekvens av detta ökat påtagligt. Läs- och skrivutveckling måste ske både i formella utbildningssammanhang och i det vardagliga informella lärandet för att individen skall kunna möta de ökade kraven. Samtidigt som skriftspråket skapar en kravdimension på alla människor så ökar också heterogeniteten i viktiga avseenden i samhället med en ökad andel invandrare från länder utanför Norden. Delaktighet är en demokratisk rättighet bl.a. för människor med funktionshinder. Två - fyra procent av alla vuxna bedöms ha kvarstående läs- och skrivproblem till följd av dyslexi. Intern kommunikation på arbetsplatser sker i allt större utsträckning via e-post, interna hemsidor, SMS till mobiltelefon och via andra elektroniska textburna medier. Samma tendens finns inom marknadsföring där t.ex. olika elektroniska monitorer för information till kunder placeras i butiker eller på andra ställen, där reklam och information börjat skickas som SMS-meddelanden till mobiltelefoner, osv. och på motsvarande sätt för information från myndig-heter och andra samhällsinstitutioner. Även mellan människor ökar denna form av kommunikation (e-post, SMS, personliga hemsidor, chat via internet, etc.). Denna förändring av kommunikationsvillkoren påverkar med största sannolikhet såväl vår språkanvändning som de kognitiva processerna bakom densamma. Hur ser läs- och skrivprocesserna ut i ett multimodalt online-kommunikationslandskap? Vidare påverkas medias utformning och användning. Hur ser denna utveckling ut?

Följdfrågeställningar som då genast uppkommer är hur detta påverkar samhällets syn på skriftspråkliga aktiviteter. Vad behöver en medborgare kunna för att vara delaktig i detta nya kommunikationslandskap? Vilka möjligheter har funktionshindrade och äldre att vara delaktiga i ett sådant sammanhang? Vad händer om man blir stående utanför? Sverige har en lång tradition av såväl bok- som tidningsläsning i den vuxna befolkningen. I jämförelse med andra EU-länder har en stor andel av svenska hushåll minst 200 böcker hemma. Nordicom-undersökningarna visar att de tryckta medierna hävdar sig väl i IT-åldern. Man kan ändå konstatera en trend mot minskad bok- och tidningsläsning efter 1995, och en motsvarande ökning av IT-användning, TV- och videotittande. Vad gäller TV och video förefaller det röra sig om en undanträngningseffekt. Ju mer man tittar på TV och video eller spelar TV-spel, desto mindre böcker läser man.

Forskarskolor

Diarienummer:2006-2546

Professor Astrid Pettersson

Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot matematik och naturvetenskap
Stockholms universitet

Projekt:**Forskarskola: Pedagogisk bedömning (v2)**

Beviljat 2007: 2 700 000

Beviljat 2008: 2 700 000

Beviljat 2009: 2 700 000

Beviljat 2010: 2 700 000

Totalt beviljat belopp: 10800000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Bakgrund & behov: Pedagogiska bedömningar genomförs på flera olika sätt, för olika syften och är sedan ca 20 år ett av de mest expansiva områdena inom internationell utbildningsvetenskap. Fältet är vitt och omfattar både bedömning i syfte att främja individens lärande och kunskapsbedömning avsedd att informera om resultat på olika nivåer i samhället. Kunskapsbedömningar som underlag för internationella jämförelser har även fått utbildningspolitiska konsekvenser. I Sverige har både lärarutbildning och myndigheter kritiserats för sitt bristande stöd till skolorna vid införandet av (det nya) bedömningssystemet. Skolverkets utvärderingar visar att lärarna tolkar och använder systemet på så olika sätt att likvärdigheten kan riskeras. En bidragande orsak kan ha varit bristande bredd i svensk forskningsbaserad litteratur. Den befintliga svenska forskningen har i huvudsak belyst frågor relaterade till bedömning av elever i grundskolans senare år i nationella och internationella sammanhang.

När det gäller yngre och äldre elever och studenter och bedömning i andra utbildningssammanhang (ex. högskola, vuxenutbildning) finns det mycket lite forskning, likaså om lärares bedömningsarbete. Denna brist har lämnat fältet öppet för ogrundade antaganden och ideologiskt baserade ställningstaganden. Dagens svenska bedömningssystem innebär att förutsättningarna för lärares bedömning har förändrats. Tidigare skulle centralt utarbetade prov i engelska, matematik och svenska styra lärares betygsättning. I det nuvarande systemet ska nationella prov både stödja lärares bedömning och betygsättning och garantera likvärdighet. Sverige tillhör de få länder där läraren är ensam om att bedöma och betygsätta elevers kunskap, vi har varken censorer eller examensprov. Det ställer höga krav på lärarens professionalitet, eftersom den enskilde eleven är utlämnad till lärarens bedömning. Internationellt har intresset forskjuttits från bedömning av inläring till bedömning för lärande och mot nya typer av bedömningsmetoder. Delvis gäller detta även i Sverige. Det handlar bl.a. om att utveckla bedömningsmetoder som ger underlag för att förbättra undervisningen. Forskning om bedömning omfattar vitt skilda frågor: vilka underlag används för att bedöma individer i olika sammanhang?

Hur är underlagen konstruerade och strukturerade? Hur sammanfattas bedömningar av enskilda individer och av grupper till meningsfulla resultat? Hur sammanfattas resultaten över tid, för enskilda/flera ämnen? Bedömning av elevers kunskaper och färdigheter har många olika funktioner och effekter, avsiktliga och oavsiktliga. Dessa behöver explicitgöras i relation till lärande i olika pedagogiska sammanhang, till vidare samhälleliga sammanhang och till olika gruppers intressen. Forskarskolan och dess verksamhet: Forskarskolan organiseras i samverkan mellan Göteborgs universitet, Lärarhögskolan i Stockholm (LHS), Malmö högskola och Umeå universitet, med LHS som samordnare. En styrgrupp inrättas med representanter för de fyra lärosätena, avnämare och doktorander. Även ett vetenskapligt råd inrättas med nationella och internationella forskare. Forskarskolan ska fungera som nationellt forum för doktorander med olika finansiering, vilkas avhandlingsarbeten är relaterade till området. Varje medverkande lärosäte erbjuder kurser nationellt. Även nordiska kurser ingår. En årlig

doktorandkonferens genomförs med fokus på doktorandernas avhandlingsarbeten. Forskare inom området inbjuds. Till forskarskolan knyts gästforskare via lärosätenas kontakter. Resultat och nytta: Inrättandet av en forskarskola i pedagogisk bedömning förväntas kunna lämna väsentliga bidrag till utbildningsvetenskaplig kunskap och till svenskt skolväsende. Den förväntas bidra till att förstärka gruppen av bedömningsexperter på olika nivåer i landet: t.ex. på nationell nivå i samband med utveckling av nationella prov och utvärderingar och analys av internationella jämförelser; på kommunal nivå för utveckling och uppföljning av skolornas bedömningspraktiker. Det behövs också expertkunskap inom andra delar av utbildningssystemet, bl.a. högskola och vuxenutbildning. Kommunikationsplan: I styrgruppen påbörjas kommunikationen med avnämarna (bl.a. kommuner, skolor, högskolor) redan vid starten. Avhandlingarnas inriktning bidrar till vad, hur och med vem kommunikationen sker. Texter produceras i samverkan mellan forskare och doktorander, riktas till olika avnämare och beräknas kunna produceras redan tidigt.

Diarienummer:2007-3671

Professor Ingegerd Tallberg Broman

Lärarytbildningen Malmö Högskola

Projekt:**Nationell forskarskola i Barndom, Lärande och Ämnesdidaktik (FoBa)**

Beviljat 2008: 2 700 000

Beviljat 2009: 2 700 000

Beviljat 2010: 2 700 000

Beviljat 2011: 2 700 000

Totalt beviljat belopp: 10800000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Forskar skolan i Barndom, lärande och ämnesdidaktik har fokus på kunskapsutveckling relaterad till förskolan och grundskolans tidigare år. Den syftar till att utveckla ämnesdidaktik relaterad till de yngre åldrarna, och tar sin utgångspunkt i samhälleliga förändringar och samtidens mångkontextuella barndom.

Forskar skolan baseras på ett nationellt samarbete mellan fem högskolor/universitet och mellan forskare som representerar pedagogik-ämnesteorier och ämnesdidaktik och ett flervetenskapligt närmande till temat Barndom-Lärande-Ämnesdidaktik. Den har en stark förankring i läraryt bildning med inriktning på förskola och grundskolans tidigare år, vilket återfinns vid samtliga ingående lärosäten och representeras av de sökande. De fem högskolornas forskningsmiljöer ger forskar skolans generella inriktning - att utveckla ett tema inriktat på de yngre åldrarna - sina specifika uttryck. Detta formuleras genom de specifika inriktningarna för de fem doktorand tjänsterna och genom olika valbara kurser. Forskar skolans inriktning uttrycks också genom det obligatoriska kursutbudet om 45 hp, där fördjupade barndomsstudier utgör ingång till temat.

Temat har tre bärande begrepp. Med benämningen Barndom markeras att vi ser barn och unga som integrerade i sociala och kulturella sammanhang. Det är temats första led och det område som utgör forskarskolans utgångspunkt. En starkt förändrad barndom ställer krav på utveckling av förskolans och skolans innehåll, på lärarprofessionerna och på de ämnesdidaktiska valen. Begreppet riktar fokus på barns livsvillkor och vardagskulturer i ett historiskt och nutida perspektiv. Vi tänker oss att ämnet och barns och ungas lärande behandlas som integrerade didaktiserade delar. Vi menar att lärande alltid behöver relateras till (ämnes)innehåll och till barndom som levd erfarenhet. Ämnesdidaktik presenteras och diskuteras i forskarskolan utifrån problematisering av barndomen, och skolans och lärarens roll i denna. Didaktiken behandlas i relation till ämnesöverskridande tematiskt och vardagligt innehåll samt innehåll med utgångspunkt i barns frågor och meningsskapande i olika kontexter. Forskarskolan skall bidra till en förstärkning av den utbildningsvetenskapliga forskningen med fokus på barndom, lärande och ämnesdidaktik i olika sociala rum, såsom förskola, skola, fritidsverksamhet, media och digitala rum. Den ställer frågor om barns meningsskapande och de yngre barnens intresse för begynnande skriftspråkande, för grundläggande matematik, naturvetenskap eller estetik utifrån ett intersektionellt perspektiv (genus, klass, etnicitet, generation och plats). Den formulerar frågor som:

Hur förhåller sig barn till ämnesinnehåll av olika slag? Hur använder barn litteratur? På vilka sätt ingår matematik i barns vardagsaktiviteter? Hur skapar barn sin historia? Var finns naturvetenskap i barnens omgivning? Hur kan förskolans inriktningar och specialiseringar problematiseras i ett historiskt och intersektionellt (genus- klass-, etnicitets-, generations- och plats-) perspektiv? Den nationella forskarskolans flervetenskapliga forskargrupp och närmande till temat, utgör en förutsättning för den kunskapsproduktion som åsyftas, vilken idag har få organisatoriska och tillämpade uttryck. En viktig del i vårt program är att bidra till utvecklingen av forskningsområdet ämnesdidaktik som i dagsläget framför allt fokuserar på verksamhet som gäller äldre barn och elever.

Anställning som forskarassistent

Diarienummer:2007-3961

Fil doktor Andreas Ryve

Institutionen för Matematik och Fysik Mälardalens Högskola

Projekt: Vad skall en matematiklärare kunna? Diskurser om matematiklärarkunskap på lärarutbildningen.

Totalt beviljat belopp: 3 452 000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Det sägs att många elever har dåliga kunskaper i matematik. Men vad innebär det egentligen att kunna matematik och vilken kunskap behöver lärarna för att kunna hjälpa

eleverna? Är matematik bara räkning och hur mycket mer behöver än lärare kunna än en elev? Och vad innebär det egentligen att kunna något mer? I detta projekt är jag intresserad av att se hur lärarutbildningen i Sverige, och delvis Finland, ser på vad en blivande matematiklärare skall kunna. Jag skall inte bara fråga studierektorer och lärarutbildare om detta utan också studera kursstrukturer och kursinnehåll samt diskutera med blivande matematiklärare hur de ser på vad de behöver inför sin framtida yrkesroll.

Det finns flera anledningar till varför detta projekt är viktigt. Ett, det finns mycket lite forskning om den svenska matematiklärarutbildningen och projektet kan ses som en viktig del i att stärka den vetenskapliga utvecklingen av lärarutbildningen. Två, lärarutbildningarna i Sverige ser väldigt olika ut och projektet kan belysa hur dessa olika strukturer tar sig uttryck i utbildningen av matematiklärare i Sverige. Tre, projektet kan bilda underlag för vidare diskussioner på matematiklärarutbildningar om vilken kunskap matematiklärare behöver och hur den skall relateras till förändringar i t ex skolans läro- och kursplaner. I förlängningen hoppas jag att projektet skall teoretiska ramverk som både lärare och lärarutbildare kan använda för att reflektera och utveckla sin undervisningen och därigenom stärka elevers matematikkunskaper.

Diarienummer:2007-4033

Fil doktor Åsa Bäckström

IOL/Barn- och ungdomsvetenskap Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:**Estetiska lärprocesser ó kunskap, kropp och skateboardkultur**

Totalt beviljat belopp: 3 452000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Estetiska lärprocesser ó kunskap, kropp och skateboardkultur Att lära sig något kan göras på många olika sätt. I det här projektet undersöks hur kroppen används som bärare och görare av kunskap. Utgångspunkten är att lärprocesserna är estetiska, det vill säga har något att göra med sinnliga upplevelser. Dessa upplevelser är alltså kroppslig förankrade och alstrar kunskap, och hur den kunskapen ser ut och beskrivs är en del av vad studien syftar till att undersöka. Eftersom det handlar om kroppsligt lärande är det väldigt viktigt att se till vilken betydelse genus har, det vill säga det socialt och kulturellt konstruerade könet. Processen där lärandet sker ligger i fokus för studien, och den kan vara både formell och informell. Själva lärandet blir på så sätt både medvetet och omedvetet. Ibland sker lärandet med hjälp av litteratur eller film, ibland genom att någon lär någon annan, ibland lär man sig själv. Generation är ett viktigt begrepp eftersom det handlar om kunskapsöverföring från en äldre generation till en yngre, men behöver nödvändigtvis inte handla om ålder. Studieobjektet är skateboard och forskningsprojektet är tänkt att bygga vidare på resultat som är publicerade i avhandlingen Spår: Om brädportkultur, informella lärprocesser och identitet (Bäckström 2005).

Studieobjektet framstår som optimalt genom att vara en aktivitet som i allra högsta grad är estetisk genom det kroppsliga görandet. Kroppens lärande och kroppens kunskap är dominerande. De flesta som åker skateboard är pojkar och unga män, men det finns undantag. Dessa undantag gör konstruktionen av maskulinitet ännu tydligare, men i fråga om genus ska fokus i denna studie ligga på flickorna som åker skateboard. Maskulinitet är tänkt att användas som analytisk referens. Frågor som studien hoppas kunna ge svar på är: Vilken betydelse har det kroppsliga kunnandet och hur förvärvas det? Vilka estetiska uttryck är möjliga att ta för de flickor och unga kvinnor som åker bräda? Hur konstrueras feminint genus i en övervägande maskulin kontext? På vilka sätt används kroppen i denna process, och vilka betydelser får den? Skateboardkultur har associerats till ungdom med tanke på de unga människor som utövar aktiviteten, men aktiviteten har funnits i Sverige i trettioålet år nu och generation efter generation skateboardåkare etablerats. Men generation behöver som sagt inte ha något med ålder att göra utan skulle lika gärna kunna vara kopplad till kunnande. Rent konkret är följande frågor viktiga: Hur förhåller sig dessa generationer till varandra? Vilken betydelse har de tidigare generationerna skateboardåkare för vad som kommuniceras på en socialt och kulturellt plan? Har tidigare generationer någon inverkan på hur den fysiska aktiviteten lärs av de yngre generationerna? Hur kommer det sig att man blir kvar inom kulturen och varför slutar man? Hur kan man se på den förlängda ungdomstiden i relation till dessa generationer?

Frågorna ovan ska besvaras genom att studera två typer av material, som enkelt uttryckt kan beskrivas som läromedel respektive lärprocesser. Läromedlen i det här fallet syftar på medier av olika slag med skateboardinstruktioner. Lärprocesser kan beskrivas som de skeenden där skateboardåkning, formellt eller informellt, praktiskt lärs och där estetisk och kropp är viktigt. En inventering av de medier (instruktionsböcker, filmer, tv-program, internetsidor mm) som är tänkt att lära ut skateboardåkning görs. Dessa medier analyseras som undervisningsmaterial för den fysiska aktiviteten skateboardåkning, och innehållet skildras i förhållande till de praktiska situationer där estetiska lärprocesser sker. På så sätt kan den kroppsliga kunskapen dels redovisas och analyseras som text- och bildmässig instruktion, dels som praktisk undervisning och handledning. Men också som mer eller mindre medvetna processer av lärande.

Teoretiskt vilar studien på tankar om meningsskapande och kultur som symbolisk kommunikation. Med andra ord har det att göra med hur vi skapar mening om oss själva med hjälp att kommunicera kultur (och kulturellt) med varandra, och även som är väldigt viktigt i just det här projektet att kroppen är delaktig i denna process. Upplevelser kan bli till kunskap som får mycket stor betydelse för oss just genom att den är kroppslig.

Diarienummer:2006-2719

Asta Cekaite

Tema vatten i natur och samhälle Linköpings universitet

Projekt:**Känslouttryck och informellt lärande i flerspråkiga klassrum**

Totalt beviljat belopp: 3 320 000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Känslouttryck och informellt lärande i flerspråkiga klassrum

En viktig aspekt av kommunikativ och social kompetens är att kunna uttrycka egna och förstå och tolka andras känslor i socialt samspel. Forskning om andraspråkstillägnande har i överraskande liten grad behandlat hur barn tillägnar sig ett nytt språk i vardaglig kommunikation. Ett kompetent deltagande i skolan innebär både användning av språkliga och andra kommunikativa kompetenser, inklusive förmågan att på ett funktionellt sätt uttrycka emotioner inom ramen för vardagligt samspel i klassrummet. Hitintills har emotionsuttryck framförallt studerats inom ramen för ett första språk, modersmålet och dess vokabulär. Under senare tid har kommunikativa och emotionella förmågor i ökad utsträckning lyfts fram som vitala aspekter av andraspråksinläring och språksocialisation. Att studera vardagliga känslouttryck i etniskt och språkligt heterogena klassrum är relevant inte minst med tanke på den betydelse som tillskrivs emotionell kompetens i dagens undervisningspraktik och utbildningsdebatt. I just flerspråkiga sammanhang ses detta som centralt utifrån antaganden om den nära kopplingen mellan känsloliv och modersmål och emotioners roll för språklig, kognitiv och intellektuell utveckling (t.ex. Skolverket, 2000). Den planerade studien syftar till att utifrån etnografiska data analysera känslouttryck (verbala och icke verbala) och klassrumspraktiker i detalj och sätta in dem i ett socialt sammanhang i flerspråkiga klassrum.

Mer specifikt undersöks hur barn med svenska som andraspråk i vardagligt samspel markerar känslomässiga förhållningssätt mot andra barn och mot lärare. Studiens problemriktning är också relevant ur ett pedagogiskt perspektiv med avseende på frågor om hur känslouttryck används av lärare i undervisningen och som led i mera omfattande pedagogiska strategier i mötet med eleverna. Projektet har också som målsättning att studera emotioners pedagogiska och socialiserande funktioner i undervisningsprocessen i återkommande klassrumsaktiviteter. Genom en longitudinell studie är målsättningen att bidra till kunskapen om emotioners roll och betydelse för andraspråksinläring och kommunikation i flerspråkiga klassrumsmiljöer.

Projektet planerar att avsätta resultat under år 3 av projektarbetet. Forskningsresultat är av intresse för utbildningsvetenskap, och lärarutbildning och kan förmedlas genom populärvetenskapliga publikationer och föredrag i pedagogisk inriktade miljöer, och läromedel samt nationell och internationell publicering i pedagogiska och språkvetenskapliga tidskrifter.

Diarienummer:2006-2981

Fil doktor Marie Nordberg

Institutionen för Utbildningsvetenskap Karlstads universitet

Projekt:Maskulinitet på schemat: En studie av pojkar, maskulinitetsformeringar och pojkars distansering från skolarbete i olika skolformer

Totalt beviljat belopp: 3 320 000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Trots en omfattande internationell forskning om pojkar och maskulinitetsskapandet i skolan pågår i nuläget få studier i svenska skolor. Den fortfarande blygsamma forskningen har främst fokuserat på pojkar och maskulinitetsskapandet i förskolan och grundskolan där andelen flickor är hög. I detta projekt riktas intresset mot pojkar i olika åldrar och skolformer med fokus på vilka manlighetspositioner som skapas, normaliseras och förkroppsligas i dessa skilda miljöer. Uppmärksamhet riktas även mot hur olika sätt att organisera undervisningen underbygger respektive underminerar de manlighetsföreställningar och praktiker som distansera pojkar från "läsämnen" och högre utbildning. Syftet med projektet är att studera hur maskulinitet, regional identitet, svenskhet, sexuell identitet och en statusmässig skillnad och gränsdragning mellan praktisk kunskap och "läsämnen" formas, utmanas, förkroppsligas och lärs in på olika utbildningar, i skilda åldrar och skolformer. De sammanhang som studeras är; grundskolans lägre stadier, två inriktningar på barn- och fritidsprogrammet samt gymnasieskolans mansdominerade och manligt kodade yrkesutbildningar.

Yrkesförberedande program som bygg, fordon och industri har trots ett ökat söktryck låg status i utbildningshierarkin och är intressanta att studera närmare då de ofta kopplas samman med en stereotyp och förlegad manlighet, ett ointresse för "läsämnen" och ett avståndstagande till högre utbildning. I detta projekt utmanas dock denna stereotyp. Barn och fritidsprogrammet har valts då det är kvinnligt kodat, men har specialinriktningar som "uniformsyrken" och "idrott" som skapats för att locka fler pojkar till utbildningen. Dessutom följs i detta projekt fortsatt pojkar i två grundskoleklasser som tidigare studerats i ett projekt som tidigare genomförts med medel från Vetenskapsrådet. Förutom att fokusera på vilka manlighetspositioner som skapas av och erbjuds pojkar på dessa utbildningar och hur vissa manlighetsförståelse och praktiker normaliseras, riktas intresset mot att synliggöra variationer bland pojkarna. Speciell uppmärksamhet riktas mot hur lärare och elever reproducerar, förhandlar och utmanar könsstereotyper och vilka identifikationer och motidentifikationer som skapas och formas i olika situationer. Dessutom undersöks vilka positioner som skapas för och erbjuds flickor och pojkar med icke-svensk bakgrund i dessa utbildningssammanhang och hur svenskhet, regional identitet och maskulinitet flätas samman. Data samlas in genom observationer som utförs periodvis under två läsår.

Eleverna följs under dessa perioder såväl i undervisningssituationer som på raster och i viss mån även i fritidsaktiviteter. Projektet som även är inriktat på teoriutveckling i området förväntas bidra med viktiga kunskaper och insikter om hur maskulinitet lärs in i olika skolmiljöer och åldrar och om de identifikationer och praktiker som tenderar att distansera pojkar både från skolarbete och högre studier. Resultaten kommer fortlöpande att rapporteras både under och efter projekttiden i form av föreläsningar och artiklar. Återföring sker också kontinuerligt till de deltagande skolorna, lärarna och eleverna. Den kunskap som genereras kan användas för att utarbeta redskap inriktade på att förändra praktiker, kunskapsförståelser och identifikationer som motverkar kunskapsinhämtning och vidmakthåller ett avståndstagande till vissa kunskapsformer. Målgrupper är lärarutbildningen, politiker, tjänstmän, forskarsamhället och de lärare och elever som är verksamma på utbildningarna.

Diarienummer:2007-3119

Fil doktor Niklas Pramling

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt: **Metaforer som redskap i barns lärande av naturvetenskap**

Totalt beviljat belopp: 3 452 000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

När barn, liksom vuxna, skall lära sig något nytt tenderar de att tala om och försök begripa sig på det nya genom något mer bekant. Vi använder vad vi redan vet då vi skall lära oss något nytt. Ett sätt att vetenskapligt begreppsliggöra denna grundläggande egenskap i människors lärande är att studera hur metaforer används som resurser för att överbrygga klyftan mellan det vardagligt bekanta och det än så länge för individen obekanta. Speciellt markant blir denna problematik då individen förväntas tillägna sig mer abstrakt och komplex form av kunskap, t.ex. då hon möter vetenskaplig kunskap. Syftet med projektet är att studera hur metaforer används i lärandesituationer i förskolan och skolans första år. Av lärare organiserad undervisning om "naturkunskap" kommer att spelas in med hjälp av video och analyseras med avseende på användningen av metaforer. Under senare år har det kommit ett antal nya teoretiska sätt att förstå metaforer och deras betydelse för kommunikation och lärande (t.ex. Knowles & Moon, 2006) samt analytiska redskap för att studera användningen av metaforiskt språkbruk (t.ex. Cameron, 2003; Goatly, 1997). Dock är det empiriska studiet av metaforiskt språkbruk i lärandesituationer ett i det närmaste obeforskat fält. Denna studie bör därför kunna ge substantiella och grundläggande bidrag till denna forskning.

Diarienummer:2006-2685

Fil doktor Thomas Karlsruhn

Institutionen för idéhistoria och vetenskapsteori Göteborgs universitet

Projekt:Originalitet och informationsteknik. En undersökning med inriktning mot de pedagogiska idéernas historia.

Totalt beviljat belopp: 3 320 000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Det tycks som om fusk med hjälp av Internet har blivit ett allt vanligare problem under de senaste åren. Flera artiklar i våra stora dagstidningar har rapporterat om problemet. Högskoleverkets årliga sammanställningar över domar i disciplinärenden pekar i samma riktning. Även inom forskningen har man börjat uppmärksamma fusk och plagiering. Många har diskuterat hur man kan stävja fusk och finna nya metoder för undervisning och examination av elever och studenter.

Originalitet och informationsteknik är tänkt att bidra till vår tids diskussion genom att belysa frågan om Internetfusk historiskt. Undersökningen utgår från begreppet originalitet. I skolan och den högre utbildningen kräver vi i allmänhet att studenter skall vara originella. Vi förväntar oss till exempel att de skall vara självständiga, kreativa och uppvisa ett eget personligt tillägnande av kunskaperna. Men vad vi inte så ofta har klart för oss på är att sådana krav och förväntningar inte alltid varit självklara. I äldre tiders utbildningar betonades nästan alltid förmågan att passivt lära sig och att efterlikna gångna tiders auktoriteter. För ungefär tvåhundra år sedan blev dock originaliteten viktig för många pedagogiska tänkare. Plötsligt kom många att understryka vikten av att eleven eller studenten var originell.

Det som är intressant med dessa nya idéer om originalitet är att de dyker upp samtidigt som skriftligheten blir utbredd i breda folklager i Europa. Man skulle kunna säga att människor kring sekelskiftet 1800 genomlevde ett slags informationsteknisk revolution liknande den som vi ser idag. Allt fler barn lärde sig läsa och skriva, och nya metoder för hur man skulle gå till väga i undervisningen av dessa barn utarbetades. Även i den högre utbildningen betonade man ofta att skriftligheten var en viktig förutsättning för människans bildning.

Undersökningen Originalitet och informationsteknik handlar om de pedagogiska idéerna i det tyska språkområdet kring år 1800. Den utgår från hypotesen att föreställningarna om originalitet var sammanlänkade med den skriftlighet som bredde ut sig vid denna tid. För att närmare kunna diskutera denna hypotes väljs några särskilt viktiga tänkare ut och studeras närmare. Urvalet sker så att det blir möjligt att belysa problemet med originalitet och informationsteknik på ett så mångsidigt sätt som möjligt.

En viktig aspekt av undersökningen är att den prövar ett mediehistoriskt perspektiv på den pedagogiska idéhistorien. Detta perspektiv innebär i all korthet att man fokuserar de informationstekniker som är framträdande i den historiska period som undersöks. Genom att uppmärksamma dessa tekniker ó till exempel muntligt tal, skrift, television eller datorer ó kan man också tillföra viktiga pusselbitar till vår förståelse av forna tiders tänkande. Ty människan tänker inte frånkopplad från de medier och tekniker hon begagnar sig av. Tvärt om är det istället så att medier och tekniker i grunden bidrar till att forma innehållet i vårt tänkande.

Det mediehistoriska perspektivet har under det senaste årtiondet blivit allt vanligare inom internationell humanistisk forskning, främst inom litteraturvetenskapen. Men hos en av de främsta mediehistorikerna, Friedrich A. Kittler, finns också intressanta uppslag kring hur vi kan förstå pedagogikens idéhistoria. I undersökningen *Originalitet och informationsteknik* tas Kittlers teoretiska infallsvinklar till utgångspunkt. Därigenom tas ny teoribildning på fältet i anspråk, samtidigt som ett internationellt etablerat perspektiv introduceras i svensk humanistisk forskning. Undersökningen kommer att resultera i en bok som inleds med en allmän orientering kring begreppet originalitet. Inledningen kommer även att innehålla reflexioner kring de inbördes relationerna mellan originalitet och informationsteknik, samt en diskussion kring denna sak i förhållande till pedagogikens idéhistoria. Bokens huvudsakliga innehåll består sedan av en följd av kapitel där olika pedagogiska tänkare kring sekelskiftet 1800 diskuteras. Såväl frågor kring skolväsendet och barns läs- och skrivkunnighet, som frågor om den högre utbildningen och bildningsidealen kommer att diskuteras. Avslutningen ägnas sedan åt vår tids frågor om originalitet och informationsteknik, och åt vår samtids diskussion om fusk och plagiering.

Diarienummer:2006-2710

Fil doktor David Ludvigsson

Historiska institutionen Uppsala universitet

Projekt:**Debatten om allmän folkskola, ca 1830-1848**

Totalt beviljat belopp: 3 320 000

Beslutsdatum: 2006-11-08

Projektbeskrivning

Vad tyckte man om folkskolan på 1830-40-talen? Det tidiga 1800-talet var en tid som innebar stora förändringar i Sverige och runtom i Europa. En enorm befolkningsökning ledde till att de fattiga människorna blev ännu fattigare - och de politiska spänningarna i samhället ökade. Samtidigt blev det politiska samtalet allt livligare. Debatter fördes vid riksdagarna, men även i de många nya tidningarna, som till exempel Aftonbladet, som startade 1830. Runtom i samhället diskuterades vad som borde göras för att förändra och förbättra landet. Efter hand genomfördes också flera viktiga reformer, varav införandet av folkskolan genom skolstadgan från 1842 är den mest berömda. (Även i andra europeiska länder startades obligatorisk skolgång ungefär vid den här tiden.) Projektet ska undersöka debatten om folkskolan som pågick i Sverige under 1830- och 1840-talen. Min avsikt är att visa hur olika ståndpunkter växte fram och utvecklades under perioden, främst åren före 1842 men också under åren därefter då man runtom i landet försökte sätta reformen. Det hördes mycket gnissel ute i socknarna! En viktig aspekt av studien blir att undersöka hur folkskolan tänktes i relation till den lärda skolan. Hur såg man vid denna tid på behovet av utbildning - hos fattiga och rika? Borde fattiga och rika barn få lära sig samma eller olika saker i skolan? Och hur talade man om flickors respektive pojkers utbildningsbehov? Frågan är också vilka personer som tog initiativ i debatten? Vilka var de ivrigaste debattörerna? Var det kända kulturpersonligheter som Geijer och Tegnér, eller snarare tidningsmän som Hierta och Ridderstad? Vilken eller vilka hållningar intog kyrkans företrädare? Tidigare hade kyrkan haft hand om folkundervisningen. Därför kan idéerna om allmän folkskola ses som en utmaning av kyrkans makt över de fattigas idévärld. Utbildningsfrågan kan inte gärna ses som väsensskild från hur man i övrigt försökte organisera samhället. Senare under 1840-talet genomfördes till exempel en stor fattigvårdsreform. Jag misstänker att folkskolereformen och fattigvårdsreformen kan föras ihop under den mer övergripande rubriken "den sociala frågan", och alltså utgör delar av ett större försök att få ordning på tidens problem. Den allmänna skolstadgan är välkänd bland alla som sysslat med utbildningshistoria i Sverige. Den är också ganska omstridd. Olika forskare har tolkat reformens innebörd utifrån sina respektive ideologiska utgångspunkter. De har antingen sagt att skolan syftade till att sprida kunskaper bland befolkningen, eller att den skulle lära de fattiga att veta hut! Min studie skulle innebära ett systematiskt försök att analysera diskussionen under 1830-40-talen genom att utgå ifrån samtida material. Jag är övertygad om att det skulle ge oss en mera realistisk uppfattning om hur dåtidens politiker och pedagoger egentligen resonerade i utbildningsfrågan. Undersökningen ska gå till så att jag först går igenom protokollen från riksdagens debatter om utbildningsfrågan. Denna delundersökning

kommer att visa vilka individer som var drivande i just detta forum. Därefter ska jag göra en bred genomgång av tidningar från tiden för riksdagarna. Den vägen kommer jag att se vilka tidningar som visade störst engagemang i utbildningsfrågan, och jag kan därefter följa tidningarna i fråga under hela perioden. Jag har gjort ett preliminärt urval huvudstads- och landsortstidningar som är kända för att ha haft en hög profil i politiska frågor under perioden. Till materialet tar jag med mig frågorna som ställdes ovan. Även visst annat material, såsom korrespondens mellan viktiga debattörer, kan komma att användas. Studien är betydelsefull främst för att den kan klarlägga bevekelsegrunderna för folkskolans inrättande. I förlängningen får vi därmed hjälp att reflektera kring skolans funktion genom tiderna. Studien kan också ge oss kunskap om hur man vid denna tid tänkte och talade om barn, och om flickor respektive pojkar. Sedd som presshistoria kommer studien att utöka vår kunskap om vilka som var pressens viktigaste aktörer vid denna tid. Studien kan också komplicera den bild vi har av de politiska 1830-40-talen. Studien bör ha ett stort allmänintresse men särskilt tänker jag mig verksamma lärare och lärarstudenter som målgrupp. Huvudresultaten ska redovisas genom en monografi. Därutöver planerar jag att skriva en artikel på engelska, ett par artiklar på svenska (i fackpress och läroboksanologi), samt delta i lärarfortbildning.

Diarienummer:2007-4048

Fil doktor Christian Lundahl

Pedagogiska institutionen Uppsala universitet

Projekt:**Utbildning och intelligens**

Totalt beviljat belopp: 3 452 000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Utbildning och intelligens. En vanlig uppfattning i forskning, politik och vardagsliv är att vi lever i ett kunskapsamhälle. Vår tid präglas av att kunskap blivit både viktigare att äga men också viktigare att producera och sälja. Att utveckla kunskaper och att förvärva kunskaper är centralt på ett sätt som saknat motstycke i historien (Liedman 2002). En särskild kunskapstyp blir i ett sådant samhälle viktig: kunskapen om vad man själv och andra kan. Detta kallas ofta för psykometriska kunskaper. De kan vara av två slag, dels kopplade till psykologiska egenskaper, dels kopplade till ett specifikt innehåll för lärande. Intelligensmätningar är exempel på det förra och nationella prov på det senare. Syftet med mitt projekt är att studera hur psykometriska kunskaper i dessa betydelser formas, sprids och används i relation till utbildning. För att diskutera detta anläggs ett historiskt perspektiv där fokus ligger på framväxten av psykometrisk teoribildning/intelligensmätning och dess olika kopplingar till utbildningsväsendet från runt 1880 till 1960-talet.

Det finns få systematiska studier av hur olika psykometriska teorier och metoder växer fram i Sverige under den här perioden. Särskilt om man vill veta hur kunskapen formas

om vad människor kan och hur den bidragit till att forma skolväsendet. Däremot har tidigare forskning konstaterat att så varit fallet, men hur det gick till, på vilka grunder och utifrån vilka tidstypiska idéer det skedde, är relativt obruten mark.

Undersökningsperioden motiveras av att psykometriska undersökningar och diskussioner om intelligens och skolbarns begåvningar var särskilt intensiva under denna period (Lundahl 2006). Med den valda periodiseringen kan således ett kunskapsområdets uppgång och nedgång samt bakomliggande sociala, historiska och kunskapsteoretiska villkor beskrivas. Detta studeras i olika källor typer av källor, där jag å ena sidan har material som representerar forskningen (t.ex. avhandlingar, vetenskapliga artiklar, mätinstrument), å andra sidan material som konstituerar en mer politisk praktisk utvecklingslinje (läroplaner, utredningar, lärarfackliga tidskrifter, fortbildningskurser). Liknande studier pågår f.n. i flera andra länder, kanske som ett symptom i tiden. Undersökningen av svenska förhållandena kommer att dra nytta av de analyser som genomförs internationellt, men kommer också att bidra till hur psykometrin växte fram utifrån specifikt svenska villkor. Inte minst kan begrepp som rättvisa och likvärdighet starkare betonats som motiv till psykometriska undersökningar i Sverige jämfört med andra länder.

Projektet kommer sammantaget att utveckla kunskaper om: 1) Den historiska framväxten av ett psykometriskt perspektiv i svensk utbildning och utbildningsforskning 1880-1960 2) Hur psykometriska bedömningar inom skolan och/eller för arbetslivet har präglat utbildningsväsendet organisatoriskt och diskursivt 3) De sociala, historiska och epistemologiska villkor som format den psykometriska kunskapstraditionen. Den kunskap projektet leder fram till är utbildningsvetenskapligt relevant på olika sätt. Kartläggningen av intelligens- och kunskapsmätningar mellan 1880 ó 1960 utgör ett bidrag till den utbildningshistoriska forskningen om framväxten av psykometri i Sverige. Samtidigt genererar den historiska kartläggningen begrepp och perspektiv till den nutida utvecklingen inom det s.k. kunskapssamhället. Även om det är psykometrin och dess betydelse som står i fokus får resultaten och analyserna vidgad relevans i det att de belyser hur samhällsvetenskapliga discipliner formar och formas av sina kunskapsområden. Projektet kan därmed ge viktiga perspektiv till den omstrukturering som idag sker både i Sverige och internationellt kring forskning om utbildning. När allt fler discipliner börjar reflektera över de kunskapsområden som tidigare främst tillhört pedagoger och psykologer är det värdefullt att förstå hur skola och utbildning formas av vetenskaplig kunskap samt, kanske inte minst, hur dessa kunskaper formas av att ha skolan som studieobjekt. På motsvarande sätt är det relevant för lärare och skoladministratörer att få en bild av, i det här fallet, den psykometriska vetenskapens sociala och historiska relativitet. Därigenom skapas möjligheter för den pedagogiska praktiken att erövra ett kritiskt förhållningssätt till bedömningar.

Projektet ska utmynna i en monografi samt avrapporteras i internationella tidskrifter och på forskningskonferenser.

Diarienummer:2006-2605

Hanna Eklöf

Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar Umeå universitet

Projekt:**Elevers uppfattning av och inställning till prov och tester i skolan**

Totalt beviljat belopp: 3 320 000

Beslutsdatum: 2006-11-17

Projektbeskrivning

Forskningsprojektet för vilket medel söks syftar till att undersöka elevers uppfattning av och inställning till olika typer av prov och tester som de genomgår under sin skoltid, liksom hur deras inställning är relaterad till hur de presterar. En central fråga kommer att handla om elevers motivation att göra sitt bästa på olika typer av test, om elever reagerar olika på olika typer av prov, om reaktionerna är olika för olika grupper av elever, och om test-specifik motivation påverkar testprestation och i så fall hur. Andra frågor som kommer att behandlas är hur elever mer generellt uppfattar prov och hur de reagerar i provsituationen, och faktorer som testnervositet och generella attityder gentemot prov och tester bland elever kommer att studeras. Bakgrunden till projektet är dels att mycket litet är känt om hur elever faktiskt uppfattar och reagerar på de prov och tester som administreras i skolan, dels att en tämligen vanlig men vetenskapligt obekräftad uppfattning är att elever inte bryr sig om att göra sitt bästa på prov och tester som inte har någon betydelse för dem personligen ("low-stakes tester"). Den tidigare forskningen kring dessa frågor är tämligen begränsad, i synnerhet i Sverige, men även internationellt. Fokus i forskningsprojektet kommer att ligga på elevernas perspektiv i provsituationen, ett perspektiv som ofta ignoreras men som är helt centralt då det är eleverna som faktiskt svarar på frågorna i ett givet prov, och då det ofta är eleverna som drabbas av konsekvenserna av ett bra eller dåligt resultat. Metoden för att få kunskap om elevernas uppfattningar kommer framför allt att vara självskattning, och elevernas uppfattning av och inställning till prov och tester kommer att undersökas genom enkäter och intervjuer.

Resultaten från självskattningarna kommer sedan att relateras till hur eleverna faktiskt beter sig i provsituationen och hur de presterar på proven. Projektet förväntas kunna bidra med ny kunskap om hur elever uppfattar prov och hur de beter sig i provsituationer. Detta är viktigt såväl ur ett psykologiskt perspektiv som ur ett didaktiskt perspektiv och ur ett validitetsperspektiv. Projektets grundfrågeställning är således också viktig i ett större perspektiv som handlar om huruvida vi mäter det vi avser mäta genom de prov och tester som administreras i skolan, och vilka konsekvenser det kan få om erhållna resultat påverkas av andra faktorer än elevernas ämneskunskaper. Projektet förväntas även kunna ge ett relevant såväl teoretiskt som metodologiskt bidrag till den internationella forskningen, där behovet av en utvecklad teori som behandlar elevperspektivet i provsituationer är stort. Studiet av elevers testmotivation har påbörjats i en doktorsavhandling och det planerade projektet kommer att bygga vidare på dessa studier.

Detta innebär att lämpliga teoretiska ramverk är kartlagda, utvecklingen av lämpliga mätinstrument har påbörjats, metoder för datainsamling har utforskats, och möjliga studieupplägg har övervägts. Instrumenten, metoderna och studiedesignen behöver utvecklas, revideras och förfinas, men projektet förväntas kunna redovisa sina första resultat inom ett år från projektets början. Resultaten kommer att kommuniceras genom artiklar i vetenskapliga tidskrifter, presentationer på vetenskapliga konferenser, och genom rapporter som kan administreras till relevanta målgrupper såsom lärare, skolledare, politiker, psykologer, och forskare inom lärarutbildningen och pedagogiska mätningar, nationellt såväl som internationellt.

Diarienummer:2006-2562

Fil doktor Andreas Fejes

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV) Linköpings universitet

Projekt:**Policyetnografiska studier av styrningsrationaliteter: de lärande vuxna**

Totalt beviljat belopp: 3 320 000

Beslutsdatum: 2006-11-17

Projektbeskrivning

Enligt offentliga policydokument och vissa forskare lever vi i ett kunskapssamhälle där konstant uppdatering av kunskaper är nödvändig. Där sägs att människor måste vara flexibla, självständiga och kunniga för att klara sig i ett samhälle som präglas av allt större och snabbare informationsflöde. Lärande lyfts fram som en central del i vår tids visioner om framtiden. Vi måste ständigt lära inom utbildningsinstitutioner, i folkbildningssammanhang, såväl i arbete som på fritid. Att vuxna ständigt skall lära är något som idag tas för givet. Detta tänkta projekt syftar till att perspektivisera denna bild genom att vidareutveckla analysen av denna offentliga policydiskurs om den ständigt lärandes vuxna. Genom att fokusera på två lokala arenor, lärcentra och en arbetsplats kan vi få en förståelse för relationen mellan diskurser som skapas i officiell policy och diskurser som skapas i lokala praktiker. Fokus ligger på att studera vad för vuxen som ska skapas och på vilket sätt denna vuxna skapas, vilket innebär att detta är en studie av styrning.

I Sverige har vi en tradition av att studera styrning av skolan. Bl.a. finns studier som fokuserar på att försöka förstå reformstrategier genom att studera hur de motiveras och byggs upp. Därmed kan man kanske förutse dess konsekvenser. Vad som ska studeras är de arenor där policy formuleras (av politiker) och den arenan där policy ska implementeras (t.ex. i skolan). Ofta blir inte resultatet det som politikerna har bestämt. Ett annat angreppssätt för att studera styrning, vilket detta projekt kommer att använda, är att studera styrning med hjälp av begreppet styrningsrationalitet. I en sådan studie är intresset riktat mot att studera vad för rationaliteter (tankar och idéer) det finns idag vad gäller styrning. Hur resoneras det idag om vad som ska styras, varför vi ska styra samt hur styrning skall gå till?

Istället för att fokusera på att förutse konsekvenser handlar det om att fokusera på att ifrågasätta de för-givet-taganden vi idag har om det som studeras. I denna studie handlar det om att fråga sig hur vi resonerar om den vuxna och styrningen av denna idag. Här är inte fokus på styrning av någon institution. Istället studeras olika praktiker och de sätt varpå den lärande vuxna formas. Det material som kommer att analyseras består av observationer, intervjuer, officiella policydokument såsom propositioner, statens offentliga utredning och departementsskrivelser, dokument såsom studiekataloger, kompetensutvecklingsplaner, information om det lärcentra och den arbetsplats som studeras mm. Jag inspireras av policyetnografi som har som fokus att studera hur nationell policy tar sig uttryck i lokala praktiker. I mitt fall är intresset främst riktat mot att studera relationen mellan de diskurser som skapas i nationell policy och de som skapas i de två lokala praktikerna. Detta projekt kan skapa utrymme för självreflektion om det vi idag tar för givet om vem den vuxna skall vara, hur sådana vuxna ska formas och vilken relation vi har till detta. Vidare tydliggörs de olika tekniker vi i utbildning och arbetsliv konstruerar för att skapa de vuxna subjekt (de studerande, arbetskraften) som är i linje med den politiska ambitionen att styra. Begrepp som livslångt lärande, vuxenutbildning, arbetsmarknad etc. baseras på tids och platsbundna föreställningar om vad för samhälle, framtid och medborgare som ska skapas. Genom de analyser som genomförs i detta tänkta projekt kan sådana för-givet-tagna föreställningar tydliggöras och problematiseras.

Därmed breddas vår förståelse för de processer och praktiker genom vilka den lärande vuxne konstitueras och vad för exkludering som däri skapas. Vi skapar även en kritisk distans till, samt en bredare och djupare förståelse för, officiell policy och dess relation till de praktiker den refererar till. Mer generellt skapar denna studie en djupare förståelse för hur lärande görs till del av den politiska ambitionen att styra. Resultaten kommer främst att kommuniceras genom att publiceras i internationella vetenskapliga peer-review tidskrifter. Målgruppen är då vetenskapssamhället. En preliminär ambition är också att avrapportera projektet i läroboksform riktad till arbetsverksamma och blivande lärare och personalvetare.

Diarienummer:2007-4031

Fil doktor Linda Rönnberg

Statsvetenskapliga institutionen Umeå universitet

Projekt:Den statliga skolinspektionen: En centraliserad resultatstyrning möter en decentraliserad skola

Totalt beviljat belopp: 3 452 000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Den statliga skolinspektionen: Vad händer när en centraliserad resultatstyrning möter en decentraliserad skola?

I projektet undersöks den samtidiga centraliseringen och decentraliseringen i den svenska styrningen av skolan genom att studera den statliga skolinspektionen. Det svenska skolväsendet har genom ett flertal reformer omdanats till att bli ett av de mest decentraliserade i västvärlden. Samtidigt finns tydliga tendenser som kan tolkas som den statliga styrningen av skolan intensifieras. Detta är en till synes paradoxal utveckling. Å ena sidan finns fortfarande tydliga uttryck för ökad lokal skolautonomi, å andra sidan en tilltagande statlig kontroll av skolan. Skolinspektioner gjorde förnyad entré i den svenska skolan år 2003, men i ett styrsystem som kraftigt har förändrats. Det är en åtgärd som tydligt pekar på den spänning mellan centralisering och decentralisering som för närvarande tycks pågå. Vad händer när en centraliserad resultatstyrning möter en decentraliserad skola och hur uppfattas det av kommuner och skolor?

Det sammanhang inspektionerna sjösattes i nu är inte det samma som när inspektionerna senast var i bruk. Förhållandet mellan olika nivåer, t ex hur den statliga skolinspektionen hanteras och/eller påverkar kommun- och skolnivån, har inte belysts i det svenska inspektionssammanhanget. De studier som finns har ofta diskuterat inspektionernas potentiella för- och nackdelar och inte primärt varit empiriskt orienterade. Trots att vi saknar väl underbyggd kunskap om hur inspektionerna fungerar i verkligheten kommer inspektionerna att intensifieras: Från att alla kommuner och skolor ska inspekteras vart sjätte år har regeringen fördelat medel för att detta fortsättningsvis ska ske vart tredje år.

Syftet med projektet är att beskriva, analysera och kritiskt granska spänningen mellan samtidig centralisering och decentralisering i den svenska styrningen av skolan genom att studera den statliga skolinspektionen med avseende på I: det sammanhang den införs i och hur inspektionsverksamheten utformas, II: hur den genomförs och tas emot i kommuner och skolor och III: vilka konsekvenser den medför.

Projektet består alltså av tre huvuddelar och dessa integreras med hjälp av ett sammanhållet policyteoretiskt ramverk som också vägleder den empiriska uppläggningsen av projektet. Del I undersöks genom dokumentstudier av det offentliga trycket och intervjuer med centralt placerade aktörer i riksdag, regering och Skolverket. I del II och III görs ett urval av kommuner och skolor. Studien innefattar 8 skolor, förlagda i fyra kommuner. I de fyra kommunerna intervjuas kommunpolitiker och förvaltningspersonal. I skolorna intervjuas rektor och lärare. Dokumentation av olika slag från kommunerna och skolorna samlas också in.

Projektet bidrar med nya insikter inom ett angeläget och empiriskt föga utforskat område. Denna kunskap har utbildningspolitisk betydelse, inte minst därför att vi hittills saknar kunskap om hur inspektionerna faktiskt fungerar och vilka deras effekter är. Resultaten är också betydelsefulla för dem som arbetar i skolor och kommuner och därmed är de som är direkt berörda av inspektionerna. Ambitionen är även att det inom projektet utvecklas användbara teoretiska redskap för hur man kan förstå och fånga utbildningspolitiska reformförändringar.

Diarienummer:2007-4054

Fil doktor Yang Yang

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:**Skolsegregation i den svenska skolan - orsakar och effekter**

Totalt beviljat belopp: 3 452 000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Skolsegregation i den svenska skolan - orsakar och effekter.

Denna studie syftar till att synliggöra de olika faktorer som ligger bakom segregation och ojämlikhet in den svenska skolans utveckling under 1991 till 2006. Den utnyttjar svenska registerdata och statistikens senaste analysverktyg, samt ger en kunskapsbas och stimulans för den offentliga debatten och möjligheter för effektiv utvärdering av den framtida skolpolitiken.

Sedan 1990-talets början har det svenska skolsystemet genomgått en omfattande avreglering och decentralisering. Antalet fristående skolor har ökat och varje skola har fått ansvar för att nå de av staten uppsatta målen med hjälp av de resurser som den förfogar över. Skolornas resurser bestäms till stor del av den skolpeng som följer den enskilde eleven och genom att eleverna på många ställen i Sverige har möjlighet att välja mellan flera skolor i närområdet, har en marknadssituation uppkommit.

Dessa förändringar har förmodligen bidragit till ökade sociala och etniska klyftor i den svenska skolan, liksom det finns tecken på att skillnaderna mellan skolors prestationsnivå har ökat sedan 1990-talets början. En viktig anledning till detta är att elevernas sociala och etniska bakgrund både inverkar på valet av skola och på prestationerna i skolan. Sammantaget tycks den svenska skolan således ha blivit mer polariserad med avseende på elevsammansättning och skolresultat, en bild som är i linje med internationella erfarenheter av liknande reformer.

Ett sätt att se på skolsegregationens ökning är att den är en följd av de valfrihetsreformer som genomgick i början av 1990-talet. Skolsegregation kan också betraktas som en återspeglning av boendesegregation. För svenska samhället som helhet har genomgått stora förändringar. Detta har resulterat i en betydande ojämlikhet med avseende på ekonomiska resurser, utbildningsnivå, etnisk sammansättning och boende. Dessa segregationseffekter avspeglas rimligtvis även i en mer polariserad skola.

Forskningen inom detta område är emellertid begränsad och pekar åt olika håll, bl.a. på grund av skilda analysmetoder och data. Vissa studier bygger t.ex. på ett relativt litet antal intervjuer vilket gör det svårt att hålla isär de många olika faktorer som uppenbarligen samspelar på komplicerade sätt. Flera studier söker effekterna av

decentralisering och avreglering på individnivån trots att förändringarna snarare påverkar hela skolor och relationerna mellan skolor. Individen påverkas endast indirekt och om inte analysmetoden kan hantera detta blir resultatet missvisande.

Projektets ena syfte är att kartlägga förändringar i skolvariationen gällande prestationsnivå och social och etnisk sammansättning under den aktuella perioden men även undersöka i vilken mån sociala och etniska faktorer har fått ökad betydelse för skolors och individers prestationsnivå. Orsaker, t.ex. valfriheten och boendesegregation, ska också utforskas. Projektets andra syfte är att förstå mekanismerna bakom de förmodade förändringarna. Det är t.ex. av stort värde att veta om ökade skillnader beror på att olika kommuner satsar olika mycket på sina skolor eller om skillnaderna hör samman med förändringar i lärandemiljön. Skolvalsprocesser och ökad segregering kan ha inneburit att undervisningssituationen blivit mycket besvärlig på vissa skolor medan den på andra blivit särskild gynnsam.

Med hjälp av s.k. flernivåanalys är det möjligt att undersöka förändringar i nämnda avseenden på flera nivåer samtidigt och även ta hänsyn till den osäkerhet som orsakas av mätfel i observationerna. För att kunna studera utvecklingstrender i elevresultat, skolors elevunderlag och lärarkompetens över tid kommer bl.a. data från den longitudinella databasen GOLD att användas. Det innebär att projektet har tillgång till data för vart och ett av åren mellan 1991-2006 och därför kan göra mycket detaljerade analyser.

Det föreslagna projektet kan förväntas ge värdefull och efterfrågad kunskap om en aktuell och angelägen samhällsfråga. Genom de analysmetoder som används kommer helt nya perspektiv att anläggas på tidigare svenska studier men eftersom frågorna om skolval, skolpeng, avreglering, decentralisering etc är globala fenomen kommer projektet också att ge viktiga bidrag till den internationella forskningen inom området.

Gästforskare

Diarienummer:2006-983

Fil doktor Luis Ajagan-Lester

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:**Forskningsvistelse i Universidad de Concepción (Chile)**

Beviljat 2006: 75000

Totalt beviljat belopp: 75000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Diarienummer:2006-983

Fil doktor Luis Ajagan-Lester

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:**Forskningsvistelse i Universidad de Concepción (Chile)**

Beviljat 2006: 75000

Totalt beviljat belopp: 75000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Diarienummer:2006-928

Docent Eva Alerby

Institutionen för utbildningsvetenskap Luleå Tekniska Universitet

Projekt:**Ansökan om gästprofessor i lärande med inriktning mot reflektion**

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Diarienummer:2007-479

Docent Eva Alerby

Institutionen för utbildningsvetenskap Luleå Tekniska Universitet

Projekt:**Ansökan om fortsatt bidrag för gästforskare i Lärande med inriktning mot reflektion**

Beviljat 2007: 104 000

Totalt beviljat belopp: 104000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Diarienummer:2006-868

Professor Dennis Beach

Institutionen för Pedagogik Högskolan i Borås

Projekt:**Gästprofessur - vistelse i Borås för Docent Geoffrey Troman, Reader in Education, Roehampton University**

Beviljat 2006: 55000

Totalt beviljat belopp: 55000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

This application concerns a visiting professorship for Dr. Geoffrey Troman of the Froebel College, School of Education, Roehampton University, London, where Troman is employed as Reader in Education Policy. Troman is a fully qualified and experienced professional school teacher (T. Cert. Nottingham College of Education, 1968; B.Ed. CNNA., Sunderland Polytechnic, 1979), a matter of significance to the host institution in respect of its bid to become a University of the Professions in Sweden. Troman also has additional professional qualifications (B.Phil., Open University, 1986; M.Ed., University of Bristol, 1989) as well as a Ph d in educational studies (The Open University, 1997). Troman's visit is primarily in relation to the development of professions research in education sciences and education work at the University College of Borås, the host institution. Troman will take part in seminars, researcher training, consultation and research collaboration. Troman has an established international reputation for ethnographic research in education policy and the sociology of education. His invitation to Borås University College is for collaboration in research projects and applications in these fields, and as a contributor to our ongoing research seminar series on the research platforms of Teacher Education and Pedagogy, Socialisation and Pupil Learning and Socialisation and Childhood and Youth Culture. Troman's seminal work in the sociology of teaching, 'The Social Construction of Teacher Stress', is a key international publication in its field and has resulted in extensive publications. Using this work as a starting point, and constructed around a common spine of research collaboration in ethnography over a number of years, during Tromans stay we will try to develop European-wide research links and projects and set up funded research projects together with other European partners. Troman is invaluable in this capacity as an expert in collaborative research design and management. He is currently Director of the ESRC funded project 'Primary Teacher Identity, Commitment and Career in Performative Cultures', a collaborative project involving colleagues at the Open University in England, the University College of Borås and Joensuu University, Finland, and he is also Co-Director of an ESRC two year project, 'Creativity and Performativity in Teaching and Learning', with Bob Jeffrey from The Open University. This project started in December 2005 and will last for two years. Both projects are closely linked with research funded by the Swedish Research Council and conducted at Borås University College. Through his successful research funding, research and teaching activities, the School of Education at Roehampton University now has a major international centre of research activity in Ethnography and Education. The research at the centre is conducted in collaboration with the University of Oxford, Department of Educational Studies. Dennis Beach from Borås University College is involved in collaboration as a proposed visiting professor to the research centre. Troman's visit will therefore allow us to consolidate already established cooperation, but it will also help us to develop this cooperation further and to take it to a new level, by exploring possibilities of linking the Department of Education at Borås more formally to centre activities and educations. The centre is a leading and developing research and researcher training organisation, both nationally and internationally, that offers education up to Ph d and D.Ed levels in education sciences and pedagogical work, a matter of some strategic importance with distinct possibilities for the current needs of the host institution with regard to competence development amongst our present staff, future recruitment, researcher training and education and international exchanges.

Diarienummer:2007-664

Fil doktor Mikael Börjesson

Institutionen för utbildning, kultur och medier Uppsala universitet

Projekt:**Inbjudan av Brigitte Le Roux till Uppsala universitet**

Beviljat 2007: 149 000

Totalt beviljat belopp: 149000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Inbjudan av den franska statistikern och matematikern Brigitte Le Roux till Uppsala universitet.

Inom utbildningssociologin finns behov av metoder som tillåter att man med tillräcklig precision utforskar stora datamaterial på jakt efter hur olika egenskaper är fördelade. Ett exempel är studier av hur elever eller studenter med olika egenskaper (socialt ursprung, kön, studieresultat, etnisk bakgrund, livsstilar och så vidare) är fördelade på olika studieinriktningar inom utbildningssystemet. I sådana studier frågar man efter sådant som på vilka gymnasieskolor, program, grenar eller inriktningar som psykologsönerna och företagsledardöttrarna hamnar, eller de högpresterande och de lågpresterande, eller elever med olika slags invandrabakgrund. Viktigt är att metoderna ger möjlighet att studera samspelet mellan många olika egenskaper: att vara flicka och dotter till en företagsledare och högpresterande i skolan och uppvuxen i storstad och i

Inom den franska statistiska tradition som i dag kallas geometrisk dataanalys (GDA) har man sedan 1960-talet utvecklat metoder för sådana ändamål. Den mest bekanta metoden kallas multipel korrespondensanalys och används inom Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) för att hantera stora register över samtliga svenska gymnasister och samtliga svenska studenter under de sista tio åren.

Le Roux är världsledande expert på geometrisk dataanalys (GDA), en fransk tradition innefattande metoder såsom multipel korrespondensanalys, principalkomponentanalys och euklidisk klassificering. Hon har alltifrån studentåren som elev till grundaren Jean-Paul Benzécri fyrtio års erfarenhet av denna tradition och hon publicerade tillsammans med Henry Rouanet den syntetiska framställningen Geometric Data Analysis. From Correspondence Analysis to Structured Data Analysis 2004 som redan är standardverket på området. Hon medverkar i ett flertal svenska utbildningssociologiska studier. Hösten 2006 höll hon och hennes kollegor en introduktionskurs i GDA för nordiska doktorander i Uppsala.

Syftet med den franska matematikern och statistikern Brigitte Le Roux och hennes närmaste kollegors vistelse i Uppsala hösten 2007 är att fördjupa ett pågående samarbete med Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) och att sätta henne och hennes kollegor i kontakt med svenska forskare och forskarstuderande inom olika

discipliner och vid olika lärosäten som använder de metoder som Le Roux varit med om att utveckla.

Ambitionen med vistelsen är trefaldig: 1) Anordnande av en uppföljande intensivkurs i GDA för doktorander. 2) Arrangera ett antal öppna föreläsningar om GDA för svenska utbildningsforskare. 3) Fortsättning på pågående forskningssamarbete, handledning av doktorander, samförfattande av artiklar, allt inom ramen för SECs utbildningssociologiska forskning.

Diarienummer:2007-551

Professor Holger Daun

Institute of International Education Stockholms universitet

Projekt:Globaliserad styrning, förändringar i utbildningssystem och utbildningsresultat

Beviljat 2007: 39 000

Totalt beviljat belopp: 39000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Sedan början av 1980-talet har samma typ av utbildningsreformer diskuterats, formulerats som policy eller implementeras i en rad länder runt om i världen. Denna typ av reformer (omstrukturering) kräver en ny typ av styrning innefattande marknadskrafter och -mekanismer, och andra lokala drivkrafter och inte enbart styrning genom reglering och anslag från centralstaten. Det här forskningsprogrammet studerar denna typ av reformer och styrning i olika länder men också resultaten när det gäller lokalt deltagande och elevers prestationer.

Diarienummer:2006-866

Professor Per-Olof Erixon

Institutionen för Estetiska ämnen Umeå universitet

Projekt:Lärarytbildningen som en del av den högre utbildningen - inbjudan av professor Pavel Zgaga, University of Ljubljana, Slovenia

Beviljat 2006: 200000

Totalt beviljat belopp: 200000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Den här ansökan avser inbjudan av professor Pavel Zgaga som är professor i Philosophy of Education and Education Policy vid Ljublijanas universitet i Slovenien. Han är också

föreståndare för CEPS ó Centre for Educational Policy Studies, vid universitetet i Ljubljana. Vi önskar med hans besök nyttiggöra oss av hans arbete och erfarenheter som huvudrapportör vid Berlinmötet inom Bolognaprocessen år 2003 och som en av rapportörerna vid Bergenmötet 2005. Hans expertis kring frågor som rör Bolognaprocessen har bland annat utnyttjats av den svenska regeringen inför Bergenmötet (Se rapporten Bologna Follow-Up Seminar. Joint Degrees ó Further Development. Ministry of Education and Science, Sweden, Stockholm, May 06-07, 2004.)

Syftet med hans vistelse är att på olika sätt befärma samarbete och utbyte inom forskningsområdet Lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet i ett internationellt och politiskt perspektiv. Lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet är ett kärnområde inom fakultetsnämnden för lärarutbildning och ett av Umeå universitets prioriterade forsknings-områden. Att befärma ett internationellt och i synnerhet europeiskt perspektiv på dessa frågor har prioriterats sedan ett antal år tillbaka bl a genom initierandet och ledningen det tematiska nätverket TNTEE och det EU-finansierade forskarutbildningsprogrammet EUDORA, i vilket både universitetet i Ljubljana och Umeå universitet ingått som partners. De båda universiteterna har också sedan några år ett samarbetsavtal. Under tre år har prof. Pavel Zgaga och prof. Lisbeth Lundahl samarbetat i intensivprogrammet Education Policy Analysis in a Comparative Perspective (EPAC) som ingår i EUDORA.

Inom ramen för vad som kännetecknar ett besök av detta slag avser vi att tillsammans med Pavel Zgaga dra upp riktlinjerna för och utveckla planer för konkreta forskningsprojekt med komparativ och utbildningspolitisk inriktning inom fältet Lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet. Här kommer den samverkan som utvecklats inom den så kallade TEN-10-gruppen, där Fakulteten för lärarutbildning vid Umeå universitet är koordinator, att utgöra den vidare ramen inom vilken forskningssamverkan skall utvecklas. Vi avser också

att arrangera seminarier och workshops kring Bolognaprocessen och dess inverkan nationellt och internationellt på forskarutbildning inom området Lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet..

att utveckla forskarutbildningskurser med utgångspunkt i erfarenheterna från de EU-finansierade EDIL- och EUDORA-projekten, vilka just gällde samverkan inom forskarutbildningen med inriktning mot Lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet inom EU.

att under vistelsen arrangera forskar- och doktorandseminarier relaterade till Bologna-processen till vilka också kollegor inom lärarutbildningsområdet inom övriga delar av landet inbjuds.

Eftersom Riksdagen ännu inte fattat beslut om hur lärarutbildningen och dess forskarutbildning skall anpassas till Bolognaprocessen är ett viktigt syfte med dessa seminarier att fördjupa analysen av Lärarutbildning och Bolognaprocess, där den svenska situationen ses i ett EU-perspektiv. Att en sådan internationell inriktning är nödvändig, men eftersatt, framgår också av utbildningsminister Leif Pagrotsky's uttalanden (se VK 7 mars 2006)

Inom det utbildningsvetenskapliga området är Lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet ett huvudområde. De syften som ovan angivits faller helt och hållet inom detta

område och är dessutom konkreta uttryck för den prioritering som Umeå universitet gjort vad gäller forskning. Det är viktigt att påpeka att de syften vi angivit berör centrala delar av området Lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet.

Diarienummer:2006-865

Professor Kjell Granström

Institutionen för beteendevetenskap Linköpings universitet

Projekt:Professor Larry Cuban, vistelse som gästprofessor vid Linköpings universitet

Beviljat 2006: 200000

Totalt beviljat belopp: 200000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Ansökan avser inbjudan av professor Larry Cuban som gästprofessor vid Linköpings universitet under en månad 2007. Larry Cuban är en mycket känd forskare och föreläsare inom området utbildningsvetenskap. Han har ägnat sig åt studier av skolreformer och deras återverkningar i skolors verksamhet och ledarskapet i klassrummet. Han har ett utpräglat utbildningshistoriskt intresse och har bland annat skrivit om lärares undervisning och undervisningsmetoder i amerikanska klassrum under 100 år (1890-1990). Under sin vistelse i Sverige kommer Larry Cuban att hålla föreläsningar, seminarier och work-shops för etablerade forskare och forskarstuderande. Någon föreläsning kommer att rikta sig till lärarstudenter och verksamma lärare och rektorer. Forskare från närbelägna universitet kommer att inbjudas att närvara vid seminarier och ges möjlighet till konsultativa samtal.

Diarienummer:2006-869

Docent Roger Johansson

Lärarutbildningen Malmö Högskola

Projekt:Sociala konflikter ó samhällsfred ó våld ó Nationella berättelser om det moderna: Norden och USA under 1900-talet

Beviljat 2006: 125000

Totalt beviljat belopp: 125000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Sociala konflikter ó samhällsfred ó våld ó Nationella berättelser om det moderna: Norden och USA under 1900-talet

Projektet knyter an till tre forskningsområden; för det första ett didaktiskt vetenskapsfält där bruket av våra kunskaper, identitetsskapande och historiemedvetande står i centrum, för det andra ett kulturhistoriskt fält eftersom teoretiska utgångspunkter och materialval (film monument, litteratur, bildning) leder till en kulturanalytisk tolkningsram och för det tredje knyter projektet an till en pågående debatt om den svenska eller nordiska modellen.

En forskningsmässig bakgrund i egen forskning och vetenskapliga forskningsmiljöer. Bakgrunden till projektet finns i tre forskningsmiljöer som sammanfaller i min forskning och mitt planerade forskningsprojekt. Jag vill nu knyta samman dessa i projektet och försöka knyta dessa med en forskningsmiljö i USA. Att kunna utveckla ett sådant samarbete hade också varit mycket värdefullt för både Malmö högskola och Lärarutbildningen.

Min forskning kring sociala konflikter i Sverige under 1900-talet har en bakgrund i Arbetarhistoriska forskarseminariet vid Lunds universitet. Denna forskningsmiljö var en viktig utgångspunkt för min doktorsavhandling, Kampen om historien ó Ådalen 1931 ó Sociala konflikter, historiemedvetande och historiebruk 1931-2000. Jag mottog Rudolf Meidnerpriset 2003 för min forskning om arbetar- och fackföreningsrörelsens historia. NE-redaktionen bad mig skriva om sökordet öÅdalen 1931ö utifrån ett mera historiedidaktisk och kulturanalytisk perspektiv i samband med min forskning. Det är också en forskning som jag presenterat på två större nationella och fem internationella konferenser.

En andra utgångspunkt för min forskning finns i den historiedidaktiska forskningsmiljö som funnits vid Lärarutbildningen i Malmö sedan 1980-talets början och där jag varit verksam sedan jag själv som student gick på Lärarhögskolan. I denna miljö har jag publicerat en rad rapporter och uppsatser på svenska, engelska och spanska (se CV) bl.a. och ingår i forskarnätverk. I Historisk tidskrifts temanummer om historiebruk inbjöds jag som en av sex historiker att medverka. Jag har också presenterat min historiedidaktiska forskning på fem större nationella och internationella konferenser. Ur de

historiedidaktiska projekten har också växt fram en mera kulturhistorisk forskningsinriktning som blir synlig genom materialvalet i min avhandling (film, monument, litteratur osv.), samt i en rad uppsatser och artiklar och genom deltagande i nationella seminarier och nätverk om historia och film.

En tredje utgångspunkt för ämnesvalet i min projektplan har en bakgrund i ett projekt From Social to Political Violence som hade en Workshop på European University Institute, Robert Schulman Centre, Florens, Italien 16-17 oktober 1998 och som organiserades av centret, professor Bo Stråth, i samarbete med International Commission for Social History, professor Francis Demier, och Lunds universitet, professor Eva Österberg. På workshopen deltog historiker från nio länder. Syftet var att förbereda en komparativ europeisk studie på temat socialt och politiskt våld inför världshistorikerkongressen i Oslo 2000.

Projektet mynnade ut i en komparativ europeisk studie mellan nio europeiska länder och som författats av nio nationella grupper, där den svenska gruppen leddes av professor Eva Österberg. Arbetet finns publicerat som en gemensam rapport från Världshistorikerkongressen 2000; Commission Internationale d'histoire des Mouvements et des Structures sociales. De la violence sociale á la violence politique, XIXe-Xxe siècle. Rapporten presenterades av professor Francis Demier och professor Jürgen Kocka. Den svenska projektgruppen publicerade också de enskilda svenska bidragen i en antologi, Österberg, Eva (red), Socialt och politiskt våld. Perspektiv på svensk historia, Historiska Media, Lund 2002.

I oktober 2003 följde projektgruppen upp det tidigare arbetet genom att arrangera ett tvådagars internat i Bjärsjölagård under temat: öVåldets gränserö. Ett trettiotal forskare från Sverige, Norge och Danmark presenterade forskning och forskningsskisser. Förutom historiska institutionerna vid Lunds och Växjö universitet fanns etnologiska inst. LU genom prof. Inger Lövkrona, filosofiska inst. LU, docent Per Daun, teologiska inst. Prof. Jan Hjärpe, juridiska inst. LU prof. Kjell-Åke Modéer, samt Stockholms och Oslo universitet representerade.

Diarienummer:2006-857

Professor Lars Lindström

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:Inbjudan av FD David Shernoff till ett seminarium i Stockholm under en vecka om kvantitativa och kvalitativa närmanden till studiet av elevers upplevelse av skolan

Beviljat 2006: 50000

Totalt beviljat belopp: 50000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Invitation of Professor David Shernoff for a one-week seminar in Stockholm on quantitative and qualitative approaches to the study of school experience. The project "School Experience" is financed by the Swedish Research Council (Dnr 2002-3203), and directed by Prof. Lars Lindström (Sthlm) in collaboration with Prof. Sten-Olof Brenner (Kristianstad), Dr. Elisabet Jernström (IHH, Jönköping) and MSc Leif Ulriksson (PhD student) (HLK, Jönköping).

We want to consult Dr. David Shernoff, USA, on our final report. Shernoff is a disciple of Prof. Mihaly Csikszentmihalyi, with unique experience of advanced research in this area. The main objectives are to - evaluate whether the analyses have been performed in an appropriate and optimal way - and suggest additional analyses where appropriate - evaluate the findings and relate them to previous research findings. The research questions can in brief be stated as: - How do situational and individual variables explain experiences of school activities? - How do parental socioeconomic status and other sociological variables interact with individual characteristics in predicting school experience and achievement?

Diarienummer:2006-864

Fil doktor Oleg Popov

Institutionen för matematik, teknik och naturvetenskap Umeå universitet

Projekt:**Ansökan om bidrag för gästforskarvistelse vid Monash University**

Beviljat 2006: 55000

Totalt beviljat belopp: 55000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Projektbeskrivning

Application for a guest researcher scholarship to work for one month (16 October -17 November 2006) at the Centre for Science, Mathematics and Technology Education, Faculty of Education, Monash University, Australia.

Diarienummer:2007-626

Docent Gunilla Roos

Pedagogiska institutionen Uppsala universitet

Projekt:**Villkor för vuxnas studier i högre flexibel utbildning i Norge och Sverige (II)**

Beviljat 2007: 70 000

Totalt beviljat belopp: 70000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Ansökan avser ett samarbete mellan professor Gunnar Grepperud, Tromsö universitet och Gunilla Roos, Uppsala universitet, om en undersökning som handlar om villkor för vuxnas studier och lärande. Med villkor för vuxnas studier avser vi vilka som rekryteras, hur vardagslivet i form av arbete, hem och fritid påverkar studiesituationen och vice versa samt hur den vuxne utövar sitt studie- och lärandearbete. Data har samlats in genom ett omfattande frågeformulär riktat till 1500 vuxna studerande i Norge och 1000 studerande i Sverige som deltar i flexibel högre utbildning. Det betyder att vi kan jämföra villkoren för vuxnas studier och lärande i de två nordiska länderna. Undersökningens fokus, omfattning och betydelsen av den komparativa dimensionen gör det nödvändigt med ett tätt och kontinuerligt samarbete mellan forskarna. Kunskap om villkor för vuxnas utbildning, studier och lärande är av stort värde om vi ska kunna realisera visionerna om en livslång utbildning. För att utbildningsinstitutionerna ska kunna utveckla goda studieformer och ett utbud som på ett tillfredsställande sätt svarar mot de vuxnas krav och situation måste vi få kunskap om hur deras livs- och studievillkor ser ut.

Diarienummer:2006-816

Professor Jerry Rosenqvist

Institutionen för Bteendevetenskap Högskolan i Kristianstad

Projekt:**Gästprofessur specialpedagogik**

Beviljat 2006: 90000

Totalt beviljat belopp: 90000

Beslutsdatum: 2006-05-31

Diarienummer:2007-629

Professor Elisabet Öhrn

Institutionen för Pedagogik Högskolan i Borås

Projekt:**Gästforskarvistelse för professor Elina Lahelma**

Beviljat 2007: 65 000

Totalt beviljat belopp: 65000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Ansökan avser gästforskarvistelse för professor Elina Lahelma, verksam vid Department of Education, Helsingfors universitet i Finland. Elina Lahelmas forskning är orienterad mot utbildningssociologi och könsteori, med fokus på utbildning, medborgarskap, inkludering och exkludering. Hon leder sedan länge en forskargrupp med denna inriktning vid Helsingfors universitet, 'The Cultural and Feminist Research Unit'. Gruppens arbete är känt både för sina forskningsresultat och för sin metodutveckling

inom kvalitativa ansatser. Vårdinstitutionen, Institutionen för pedagogik vid Högskolan i Borås, är i en intensiv fas av forskningsuppbyggnad. Detta uppbyggnadsarbete innebär bland annat en satsning på forskning som rör utbildning och medborgarskap i förhållande till kön och social bakgrund. Det är en miljö som delar centrala forskningsintressen och perspektiv med forskargruppen som Elina Lahelma leder vid Helsingfors universitet. Syftet med Elina Lahelmas gästforskarvistelse är dels att skärpa vårdinstitutionens forskningsmiljö genom kritisk diskussion av dess pågående verksamhet, dels att utveckla nya forskningsprojekt där forskargrupperna vid Högskolan i Borås och Helsingfors universitet deltar. Därmed drar både vårdinstitutionens och gästforskarens forskningsmiljöer nytta av utbytet. Samarbetet med Elina Lahelma bygger på tidigare kontakter, bl a gemensamt arbete inom nordiska forskningsnätverk och projektdiskussioner mellan Elina Lahelma och sökande Elisabet Öhrn vid vårdinstitutionen. Dessa erfarenheter ger en bas för samarbete och projektutveckling. I ett vidare perspektiv bygger det också vidare på den starka tradition av nordiskt samarbete som finns inom den del av det utbildningsvetenskapliga fältet som utbytet avser.

Gästforskarvistelsen organiseras med seminarier och diskussioner som löper över längre tid, för att ge utrymme för diskussioner och återkoppling inom vårdinstitutionen respektive Lahelmas forskningsgrupp mellan samarbetsperioderna. Ansökan avser tre besök om 2-3 veckor av Elina Lahelma vid vårdinstitutionen fördelade över år 2008, vilket innebär en total tid om ca 8 veckors vistelse. Programmet innebär att Elina Lahelma kommer att: a) tillsammans med doktorander och forskare vid vårdinstitutionen granska, diskutera och utveckla befintliga forskningsprojekt. Det nystartade projektet Ett aktivt medborgarskap? Om demokratifostran i gymnasieskolan (vid Högskolan i Borås med Elisabet Öhrn som projektledare) respektive Citizenship, agency and difference in initial vocational education (som är under utveckling vid Helsingfors Universitet med Elina Lahelma som projektledare), tjänar här som gemensam utgångspunkt b) tillsammans med forskare vid vårdinstitutionen utveckla nya, gemensamma forskningsprojekt där Helsingfors universitet och Högskolan i Borås ingår c) tillsammans planera och genomföra en forskarutbildningskurs om Medborgarskap, kön och social bakgrund vid vårdinstitutionen d) delta i vårdinstitutionens allmänna seminarier, för att bidra till kompetensutvecklingen hos personalen som helhet.

Konferenser

Diarienummer:2006-772

Professor Karl-Georg Ahlström

Pedagogiska institutionen Uppsala universitet

Projekt:**Jubileumskonferens för Scandinavian Journal of Educational Research.**

Beviljat 2006: 40000

Totalt beviljat belopp: 40000

Beslutsdatum: 2006-04-05

Projektbeskrivning

Referee tidskriften Scandinavian Journal of Educational Research har funnits i femtio år. Det är den enda nordiska engelskspråkiga tidskriften för utbildningsvetenskap. För att uppmärksamma tillkomsten planeras två konferenser i syfte att dels utvärdera utgivningen och dels blicka framåt. Den ena konferensen heter "Synpunkter på vetenskapliga tidskrifters situation och roll i dagens och framtidens kunskapsproduktion". Keynote speakers är: Professor Nils Petter Gledtich (redaktör för Peace Research), Director Graham Hobbs (Taylor and Francis/Routledge). Seniorforsker Gunnar Sivertsen, Førsteamanuensis Tone Kvernbekk.

Den andra konferensen, till vilken ett tema getts ut, heter "Sökelys på den nordiske skolemodellen i ei utdanningspolitisk brytningstid". Keynote speakers är Lektor Ove Korsgaard, Professor Lisbeth Lundahl, Professor Ari Antikainen. Konferensen är ett nordisk samarbete och skall genomföras den 2 september 2006 i Trondheim. Föreliggande ansökan motsvarar de svenska kostnaderna.

Diarienummer:2006-549

Docent Christer Bergsten

Matematiska institutionen Linköpings universitet

Projekt:**Ansökan om konferensbidrag**

Beviljat 2006: 100000

Totalt beviljat belopp: 100000

Beslutsdatum: 2006-04-05

Projektbeskrivning

"Forskarskolans Jubileumskonferens" markerar avslutningen av RJ:s (Riksbankens Jubileumsfond) stora satsning under fem år (beslut 2000) på en forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning, med kompletterande stöd även från Vetenskapsrådet. Forskarskolan som helhet innebär en kraftfull utveckling av forskningsområdet i Sverige och denna utveckling kommer att manifesteras vid konferensen, som blir ett forum där de nyblivna doktorerna kan presentera sin forskning för forskare och lärare inom matematikdidaktik och matematik vid högskolan och för andra intresserade. Konferensen ger därmed en bild av det aktuella forskningsläget i landet. Genom de inbjudna internationella forskarnas medverkan i konferensen speglas denna utveckling i den aktuella internationella forskningen. Genom handledarnas medverkan ger konferensen också en bild av forskningsmiljöernas utveckling.

Diarienummer:2006-7840

Professor Donald Broady

Institutionen för Lärarutbildning Uppsala universitet

Projekt: Arrangerande av seminarium 2007-02-01 med temat Undervisningskonst.

Beviljat 2006: 150000

Totalt beviljat belopp: 150000

Beslutsdatum: 2006-11-09

Diarienummer:2007-666

Professor Donald Broady

Institutionen för utbildning, kultur och medier Uppsala universitet

Projekt:**Internationell konferens "Studier av utbildning och kultur" (EDUCULT)**

Beviljat 2007: 135 000

Totalt beviljat belopp: 135000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Konferensen ska anordnas i Uppsala 7-9 maj 2007. Kärntruppen bland de utländska medverkande är de vetenskapliga referensgrupperna för tre av VR UVK finansierade projekt: "Skolans kungsväg", "Konsten att lyckas som konstnär" och "Transnationella strategier inom den högre utbildningen". Därtill kommer speciellt inbjudna utländska gäster, medarbetare i de nämnda projekten samt andra intresserade svenska forskare och doktorander.

Konferensinnehåll: 1) redovisningar och diskussioner av de tre projektens undersökningsstrategier och preliminära resultat; 2) tematiska sessioner kring för de tre projekten gemensamma metoder såsom prosopografiska databaser, geometriska dataanalyser, historiska studier, statistiska analyser av stora datamaterial, etc; 3) öppna föreläsningar av speciellt inbjudna föreläsare om den högre utbildningens internationalisering, förskjutningar i synen på excellens inom utbildningsväsenden, etnografiska metoder, massutbildningens sociala konsekvenser m.m.

Det tre konferensdagarna förläggs omedelbart innan den av SEC arrangerade internationella workshopen "Exploring New Methods for Prosopography in The Humanities and the Social Sciences" i Uppsala 10-11 maj, en s.k. ESF Exploratory Workshop för vilken medel erhållits från European Science Foundation (ESF). Även om denna workshop inte främst ägnas utbildningsfrågor sammanfaller metodfrågorna med dem som är centrala för konferensen EDUCULT. Åtskilliga deltagare kommer att vara med om båda evenemangen.

Diarienummer:2006-7270

Doktor Margareta Ekborg
Lärarytbildningen Malmö Högskola

Projekt:**Organisation av ESERA konferens 21 - 26 augusti 2007 i Malmö**

Beviljat 2006: 135000

Totalt beviljat belopp: 135000

Beslutsdatum: 2006-09-20

Projektbeskrivning

Vi behöver ständigt förbättra och utveckla naturvetenskaplig undervisning från förskola till universitet och i formell såväl som informell utbildning. Ett förändrings- och utvecklingsarbete bör vila på vetenskaplig grund. Vi behöver bättre förstå vad som gör att t.ex barn och ungdomar finner naturvetenskap intressant, hur och varför de lär sig och hur olika typer av undervisning påverkar intresse och lärande. Dessa exempel är några av de områden som belyses inom forskning i naturvetenskapernas didaktik (på eng. science education research). Det är också viktigt att forskare får tillfälle att träffas för att presentera forskning och utbyta tankar och idéer om detta. ESERA som betyder European Science Education Research association är en förening som samlar forskare från Europa och som verkar för att stödja forskning inom området på olika sätt. Bl.a. arrangerar föreningen en sommarskola för doktorander vart annat år. Vart annat år organiseras en internationell konferens där forskare från framför allt Europa men också från andra världsdelar träffas för att just utbyta erfarenheter om pågående forskning inom naturvetenskapernas didaktik. Malmö högskola har fått i uppdrag att vara värd för nästa konferens år 2007. Vi är mycket hedrade över uppdraget och känner stort ansvar att organisera en givande konferens. Därför ansöker vi om medel för att bjuda in forskare av hög internationell klass som föreläsare Dessa har fått i uppdrag att ge övergripande perspektiv på forskning snarare än att berätta om specifika forskningsprojekt. Några perspektiv vi vill lyfta är utbildning för hållbar utveckling, mångkulturalitet, genus och historiska överblickar.

Arbetet med konferensen leds av universitetslektor Margareta Ekborg och är ett samarbete mellan Malmö högskola, Göteborgs Universitet, Högskolan Kristianstad och Danmarks Pedagogiska Universitet. Organisationskommittén består förutom av Margareta Ekborg av följande personer: docent Mats Areskoug och doktorand Annette Johnsson från Malmö högskola, professor Björn Andersson, universitetslektor Anita Wallin och doktorand Clas Olander från Göteborgs Universitet, professor Gustav Helldén, universitetslektor Britt Lindahl och professor Andreas Redfors från Högskolan Kristianstad, samt professor Helene Sørensen och dr. Rie Troelsen från Danmarks Pedagogiska Universitet. ESERA:s styrelse representeras av professor Doris Jorde, Universitetet i Oslo. Alla forskningspresentationer kommer att sakkunniggranskas innan forskarna får sina bidrag accepterade. Huvudansvaret för detta kommer professorerna Björn Andersson, Gustav Helldén, Andreas Redfors och Helene Sørensen

att ha. Själva granskningen genomförs av ett stort antal europeiska forskare där varje bidrag granskas av två oberoende personer.

Följande personer har tackat ja till att medverka som föreläsare i Malmö: Associate professor Annette Gough, RMIT University, Bundoora Victoria. Annette Gough har ett speciellt intresse av relationen mellan science education, environmental education och education for sustainable development. Ett decennium med särskilt fokus på utbildning för hållbar utveckling inleddes år 2005, vilket är ett skäl till att lyfter fram detta perspektiv. Associate professor Eva Krugly-Smolka från Queen's University Kingston har sitt forskningsintresse inom science and culture med särskilt fokus på mångkulturalitet och etnicitet. Associate professor Cathrine Hasse från Danmarks Pedagogiska Universitet kommer att lyfta genusfrågorna. Hon är forskare inom psykologi och har bl.a studerat hur fysiker arbetar och håller för närvarande på att undersöka varför det är fler kvinnor i Sydeuropa än i Skandinavien som väljer att utbilda sig inom t.ex. fysik. Professor Philip Scott, University of Leeds har utvecklat en postkonstruktivistisk teori för analys av dialog i klassrum med naturvetenskaplig undervisning och ska i sin föreläsning särskilt fokusera på teoribildning i förhållande till forskning om lärandet. Professor Joan Bliss som är pensionerad och som tidigare arbetat vid King's College and University of Sussex kommer att ge en historisk överblick över teorier inom forskningen om lärande. Joan Bliss började sina studier och sitt forskningsarbete hos Jean Piaget i Genève på 50-talet. På konferensens avslutningsdag kommer Dr. Norman Lederman från Illinois Institute of Technology ge några reflexioner utifrån sitt arbete med den nya Handbook in Research in Science Education.

Diarienummer:2006-506

Professor Boel Englund

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt: Pedagogikhistorisk forskning - Kultur, makt och utbildning Lärarhögskolan i Stockholm, 28-29 september 2006

Beviljat 2006: 78000

Totalt beviljat belopp: 78000

Beslutsdatum: 2006-04-05

Projektbeskrivning

Konferensen syftar till att skapa en överblick över den pedagogikhistoriska forskningens läge i Norden och stimulera en intressegemenskap. Den vill erbjuda en tvärvetenskaplig utbildningsvetenskaplig mötesplats som ger möjlighet till ömsesidigt utbyte under och efter konferensen. Huvudtemat för konferensen är Kultur, makt och utbildning. Temat belyses i två plenarföreläsningar och fjorton parallella seminarier. Konferensens inriktning, rubrikerna för plenarföreläsningar och sessioner samt det faktum att samtliga medverkande föreläsare och sessionsledare är välrenommerade och har stor vetenskaplig kompetens borde vara en garanti för att konferensen har mycket stor relevans för det

utbildningsvetenskapliga fältet. Bidraget från Professor Martin Lawn, redaktör för European Educational Research Journal, vidgar det nordiska perspektivet till ett europeiskt. Många av sessionsledarna kommer från andra nordiska länder. En större utländsk representation bland medverkande innebär ökade kostnader. Samtidigt är ambitionen att hålla den ordinarie deltagaravgiften låg och att erbjuda doktorander en lägre avgift. Mot den bakgrunden söker vi ett bidrag på 58 200 SEK, som motsvarar rese- och övernattningskostnader för medverkande utländska sessionsledare och plenarföreläsare samt ett arvode (Martin Lawn).

Diarienummer:2007-478

Docent Roger Fjellström

Institutionen för Filosofi och lingvistik Umeå universitet

Projekt:Medel för prof. Paul Standish medverkan som keynote speaker i de nationella filosofidagarna 8-10 juni 2007

Beviljat 2007: 14 000

Totalt beviljat belopp: 14000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Medel för resa och uppehålle för prof. Paul Standish, University of Sheffield, GB, att medverka som keynote speaker vid de nationella filosofidagarna, 8-10 juni 2007, i sektionen "Skolområdets och pedagogikens filosofi". För första gången kommer filosofidagarna, som samlar filosofer, gymnasielärare i filosofi och andra intresserade från hela landet, att ha en sektion "Skolområdets och pedagogikens filosofi". Paul Standish, som är en av Englands ledande utbildningsfilosofer, har accepterat att vara keynote speaker när sektionen inleds. Professor Standish presenterar sig så här på sin hemsida: öLeading member of the Philosophy of Education Society of Great Britain. Editor of the Journal of Philosophy of Education. Edits the online Encyclopaedia of Philosophy of Education. Co-directs the Centre for the Philosophy and Cultural Politics of Educationö.

Diarienummer:2007-614

Fil doktor Nanny Hartsmar

Lärarytbildningen Malmö Högskola

Projekt:Medborgarskapsutbildning i samhället - En utmaning för de nordiska länderna

Beviljat 2007: 62 000

Totalt beviljat belopp: 62000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Medborgarskapsutbildning i samhället - En utmaning för de nordiska länderna Det europeiska nätverket CiCe, Children's Identity and Citizenship in Europe, arbetar med forskning och undervisning inom området Citizenship Education. Särskilt studeras hur individer från barndom till tonårstid förstår och utvecklar sina kunskaper om sociala, politiska och ekonomiska frågor.

Den 4-5 oktober 2007 anordnas för första gången en nordisk CiCe-konferens under rubriken Citizenship Education in Society ó A Challenge for the Nordic Countries. Under konferensdagarna kommer forskningen inom den framväxande forskningsmiljön Barndom, Lärande och Ämnesdidaktik i olika sociala rum, på Lärarutbildningen vid Malmö högskola, att presenteras.

Miljön anknyter i väsentligt avseende till den forskning som bedrivs inom CiCe. Genom betoningen på barndom och ämnesdidaktik och samarbete mellan olika enheter, forskarutbildningar i Pedagogik/Specialpedagogik, Historiska studier, Svenska med didaktisk inriktning och den nya i Utbildningsvetenskap och forskningsmiljöer rörande naturvetenskapernas, matematikens och teknikens didaktik, Kultur, Språk och Medier, Kultur, Estetik och Lärande, Mångkontextuell barndom och Resurscentrum för mångfaldens skola, skapas förutsättningar för forskningsutveckling inom ett nytt kunskapsfält. Det sistnämnda RMS är ett samarbetsprojekt mellan högskola och kommun. Malmö kommun finansierar sex doktorander för forskning rörande mångfaldsfrågor. Doktoranderna kommer att presentera sin forskning under konferensen.

Forskningsmiljön Barndom, lärande och ämnesdidaktik i olika sociala rum arbetar för att stimulera forsknings- och kunskapsutveckling, som relaterar till grundskolans tidigare år, förskolan och andra lärande rum för den fokuserade åldersgruppen. Därigenom fokuseras kunskapsinnehåll och professioner, (tidigare exempelvis förskollärare, lågstadielärare, mellanstadielärare, 1-7 lärare, slöjdlärare, bildlärare) som har haft mer begränsade möjligheterna till akademisering och vetenskaplig utveckling. Maktdimensioner, som genus, klass, etnicitet, liksom frågeställningar knutna till medborgarskap och identitet och nödvändigheten av historiska perspektiv för analys av de exemplifierade frågeområdena lyfts fram.

Forskningsmiljön syftar till att fylla ett enhetsövergripande behov av samarbete mellan ämne - ämnesdidaktik och pedagogik och utgör ett tydligt exempel på utveckling av utbildningsvetenskapligt samarbete inom lärarutbildningen. Forskningsmiljön är under utformning och vi har som ett första steg utsett en flervetenskaplig arbetsgrupp. En rad olika forskningsprojekt som hör hemma under CiCe-papaplyet kommer att lyftas fram under konferensen. Under hösten 2007 har till exempel ett nytt tvåårigt forskningsprojekt, Charting Educational Policies to Address Social Inequalities in Europe, EPASI, påbörjats inom CiCe. Forskningsprojektet är ett samarbete mellan Belgien, Frankrike, Grekland, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tjeckien. Studierna rör: sociala-, språkliga-, inhemska-, religiösa-, ekonomiska- och ethniska minoriteter.

Sedan hösten 2006 ger CiCe en nätburen europeisk master på temat Citizenship Education in Europe. Fem universitet samverkar: Linköping, Rom, Patras, London och Budapest. Konferensen erbjuder en värdefull möjlighet att vidareutveckla Citizenship Education-mastern och förmedla erfarenheter gjorda under den gångna treårsperioden. Sammanfattningsvis kommer konferensen att bidra till: ÉAtt inom CiCe- nätverkets ram främja forskning och utvecklingsarbete rörande medborgarskaps- och identitetsfrågor i de nordiska länderna ÉAtt utveckla samverkan mellan högskola och omgivande samhälle och det lokala samarbetet och vad gäller frågor rörande medborgarskap och identitetsfrågor ÉAtt inom CiCe-nätverkets ram utveckla forsknings- och kunskapsområdet barndom, lärande och ämnesdidaktik problematiserat i förhållande till medborgarskaps- och identitetsfrågor.

Diarienummer:2007-613

Docent Björn Hasselgren

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:**ECER 2008 - European Educational Research Associations årliga konferens**

Beviljat 2007: 54 000

Totalt beviljat belopp: 54000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

ECER 2008 European Conference of Educational Research är en årligen återkommande konferens som genomförs på uppdrag av EERA (European Educational Research Association <<http://www.eera.ac.uk>>. Då EERA har alldeles bestämda krav när det gäller konferensens uppläggning och genomförande bifogar jag budgeten för ECER 2006 i Genève (<http://www.unige.ch/fapse/SSE/ecer2006/>) för att klargöra konferensens struktur och ekonomi. Denna ekonomiska redovisning är inte slutligt justerad och således i dagsläget högst inofficiell. Anmälan till konferensen liksom konferensavgiften går genom EERA, som också granskar kvaliteten hos insända bidrag samt lägger upp programmet för konferensen.

Konferensen ska inte generera något överskott utan budgeten avgör priset för konferensdeltagandet, som således kan variera inte minst beroende på kostnadsläget i det arrangerande landet. ECER 2008 beräknas för c:a 1.000 deltagare.

När det gäller den vetenskapliga motiveringen för varför en konferens som ECER 2008 bör arrangeras, blir en sådan med nödvändighet av allmän karaktär och innebär att en disciplin utan föra för regelbundet återkommande öppna, dvs ej tematiskt begränsade, möten mellan forskare på olika nivåer befinner sig i ett kritiskt läge.

Diarienummer:2006-510

Docent Bengt Lennartsson

Institutionen för Teknik och Naturvetenskap Linköpings universitet

Projekt:**Ansökan om konferensbidrag The 13th International Conference on Thinking, Norrköping, 17-21 juni 2007.**

Beviljat 2006: 100000

Totalt beviljat belopp: 100000

Beslutsdatum: 2006-04-05

Projektbeskrivning

The 13th International Conference on Thinking är en arena för utbyte av nya forskningsresultat, erfarenheter och idéer, inom sektorerna, undervisning, kultur näringsliv, handel, hälsovård och omsorg, politik och idrott. Temat för denna konferens är Curious Minds Think and Learn by Exploring the Unknown, och syftet är att fokusera på lärande och nytänkande liksom på kommunikation, organisation, ledarskap och motivation. Konferensen ansluter till Linneåret 2007 - Linne var den som införde begreppet homo sapiens - den tänkande människan. Inledningstalare är Peter Gärdenfors, bl.a. författare till boken How Homo Became Sapiens. Bland det stora antalet övriga talare kan nämnas Howard Gardner, Edward de Bono, Peter Senge, Martha Nussbaum, David Perkins, Art Costa, Julia Atkin, Ference Marton, Lars-Owe Dahlgren, Henning Mankell, Bo Ekman, Martin Ingvar, John Edwards och Bob Swartz. Konferensens hemsida: <http://www.liu.se/thinkingconference> ger mer information. Konferensen äger rum i Norrköping den 17-21 juni 2007 och det är första gången den arrangeras i Sverige; andra gången i Europa.

Diarienummer:2007-501

Professor Lars Lindström

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:**Didaktiken 350 år**

Beviljat 2007: 58 000

Totalt beviljat belopp: 58000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Didaktiken 350 år: jubileumskonferens/-skrift Publiceringen 1657 i Amsterdam av Comenius "Opera didactica omnia" brukar betraktas som didaktikens eller undervisningslärans födelse som vetenskap. Lärarhögskolan i Stockholm avser att i likhet med ett antal tyska, tjeckiska och polska lärosäten, stå som värd för ett 350-årsjubileum av didaktikens födelse som självständigt område för undervisning och forskning.

Firandet av Didaktiken 350 år kommer att äga rum den 2 oktober 2007 vid Lärarhögskolan i Stockholm, som i samarbete med Vetenskapsrådet står som arrangör av tilldragelsen. I firandet deltar Comeniusforskaren Werner Korthaase, Berlin, jämte ett tjugotal företrädare för svensk didaktisk forskning. Konferensen vänder sig i första hand till lärarutbildare, doktorander och forskare.

Programmet inleds med några inlägg om Comenius och vår tid. Eftermiddagen börjar i parallella sessioner där företrädare för skilda ämnesdidaktiska traditioner får tillfälle att mötas och jämföra sina forskningsstrategier och resultat. Dagen avslutas med en paneldebatt om vad en lärare måste kunna och vad den didaktiska forskningen kan bidra med.

Konferensen dokumenteras i form av en jubileumskrift på ca 130 sidor. Denna ska kunna tjäna som en introduktion till didaktiken som kunskapsområde inom lärarutbildningen.

Diarienummer:2006-535

Doktor Kent Löfgren

Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar Umeå universitet

Projekt:**ANSÖKAN OM BIDRAG FÖR ANORDNANDE AV KONFERENS: ECTS och examination i högskolan (7-9 juni, 2006)**

Beviljat 2006: 63000

Totalt beviljat belopp: 63000

Beslutsdatum: 2006-04-05

Projektbeskrivning

ECTS and Assessment in Higher Education är namnet på denna internationella forskningskonferens som går av stapeln 7 juni, 2006. Konferens sträcker sig över tre dagar och upplägget följer mallen för den traditionella forskningskonferensen, med övergripande presentationer av inbjudna talare varvat med mer fokuserade paper-presentationer. Det kommer också att finnas möjligheter för deltagarna, exempelvis doktorander, att presentera forskningsresultat i form av posters. Sammanfattningsvis kommer denna konferens att behandla frågor kring bedömningar och examinationer i högskolan. Förhoppningsvis kommer konferensen att ge deltagarna ett flertal tillfällen att

diskutera frågor kring bedömningar och examinationer, och hur dessa kan relateras till lärarnas arbete och studenternas lärande.

Diarienummer:2007-7704

Doktor Kenneth Nordgren

Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper Karlstads universitet

Projekt:**Historieundervisningens processer**

Beviljat 2007: 135 000

Totalt beviljat belopp: 135000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Vi söker medel för att anordna en internationell konferens om historieundervisningen i svensk grundskola och motsvarande utländska skolformer. Med utgångspunkt i historieämnet på grundskolan skall konferensen ur ett mångvetenskapligt perspektiv och med tematisk bredd fokusera undervisningens processer. Det omedelbara syftet är att samla nationell och internationell kunskap inom området, att samla intresserade forskare för aktivt deltagande samt att samla lärare och kommuner som är intresserade av skolutvecklingsprojekt. Konferensen är en del i ett arbete med att utveckla ett forskningsprogram kring historieundervisningens processer i grundskolan. I fokus för programmet står relationen mellan innehåll och lärande. Konferensen planeras till två dagar hösten 2008 i Stockholm. Programmet kommer att innehålla föreläsningar av särskilt inbjudna forskare, presentation och diskussion kring forskningsprogrammet, paper-presentationer och seminarier öppna för intresserade forskare och forskarstuderande. Vår motivering för utbildningsvetenskaplig relevans utgår från tre argumentationslinjer: 1: NU-03 reser en rad frågor om SO- och Historieundervisningens misslyckanden på grundskolan. 2. Historiedidaktiken har utvecklats men behöver "mogna" teoretiskt och metodologiskt i relation till praxisnära forskning. 3. Ämnesdidaktisk forskning är en fruktbar utgångspunkt för att utveckla relationen mellan skolforskning och skolutveckling.

Diarienummer:2007-7670

Fil doktor Hans Nytell

Pedagogiska institutionen Uppsala universitet

Projekt:Tio år med kvalitet i skolans styrning och utveckling - erfarenheter och frågeställningar från forskning och praktik.

Beviljat 2007: 65 000

Totalt beviljat belopp: 65000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Det har nu gått tio år sedan regeringen i utvecklingsplanen 1997 introducerade nya strategier och tekniker för skolans styrning, kontroll och utveckling. Under denna tid har grundläggande förändringar skett i statens roll i utbildningen med nya system för kontrollen av skolan där inspektionsverksamheten blivit Skolverkets dominerande verksamhetsgren. Sverige deltar nu i EU:s utbildningsprogram, och de nya bedömningsprogrammen inom OECD som PISA, PIRLS m.m. har fått ett omfattande genomslag i samtalet om skolan. När vi nu skriver 2007 inbjuder Rektorsutbildningen,Uppsalagruppen (ägt av Uppsala universitet), Utbildningspolitiska institutet (Ped. Inst., vetenskaplig ledare professor Ulf P. Lundgren) och RegPed (Regionförbundets och Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämndens utbildningsavdelning) till konferens i Uppsala 25-26 okt 2007. Konferensen erbjuder översikter av rapporterad och pågående forskning från olika discipliner och länder och en mötesplats mellan forskare och praktiskt verksamma. Dag 1 riktas till forskare i Sverige och inbjudna forskare från Europa. Bland dessa finns professor Patricia Broadfoot, nestor inom fältet. Dag 2 riktas mot målgruppen: politiker, statliga tjänstemän, kommunala förvaltningschefer, rektorer, lärare m.fl.

Ett uttryck för den utbildningsvetenskapliga relevansen är en paneldebatt mellan Skolverkets tre generaldirektörer: Ulf P Lundgren, Mats Ekholm och Per Thullberg. Vidare föreläser två kommunala skoldirektörer om sina erfarenheter.

Diarienummer:2006-7269

Teol doktor Lena Roos

Institutionen för Humaniora och Samhällsvetenskap Högskolan i Gävle

Projekt:Ansökan om konferensbidrag: Religionsdidaktisk satsning inom konferensen "Religion on the Borders: New Challenges in the Academic Study of Religion", Södertörns högskola, 19-22 april 2007

Beviljat 2006: 135000

Totalt beviljat belopp: 135000

Beslutsdatum: 2006-09-20

Projektbeskrivning

Projektet syftar till att göra en specialsatsning på ämnet religionsdidaktik inom ramen för den internationella religionsvetenskapliga konferensen "Religion on the Borders" som kommer att äga rum på Södertörns högskola 19-22 april, 2007. Religionsdidaktisk forskning fokuserar på mål och urval inom olika former av religionsundervisning. Vidare studeras religionsundervisningens kultureproducerande respektive kulturutvecklande dimensioner, undervisningens etiska aspekter samt förhållandet mellan olika former av religionsundervisning och den akademiska religionsvetenskapen. Den religionsdidaktiska forskningen har på senare år blivit allt viktigare i Sverige. Idag finns doktorander och forskare med religionsdidaktisk anknytning inom pedagogik, didaktik och religionsvetenskap. Särskilt på religionsvetenskapliga institutioner har religionsdidaktiken under senare år vuxit i betydelse, eftersom en allt större del av studenterna där numera är lärarstudenter. Den svenska religionsdidaktiken är också av stort internationellt intresse, eftersom man i svenska skolor sedan decennier bedriver icke-konfessionell religionsundervisning, något som de flesta andra länder först nu börjar intressera sig för.

Projektet vill placera den svenska religionsdidaktiken på den internationella kartan och ge doktorander och nydisputerade forskare inom ämnet möjlighet att träffas och knyta såväl nationella som internationella kontakter. Genom att bjuda in internationellt välkända forskare i religionsdidaktik till konferensen "Religion on the Borders" samt ge stipendier till 15 doktorander och nydisputerade forskare med religionsdidaktisk anknytning för att delta i konferensen avser projektet att bidra till den svenska religionsdidaktikens etablerande såväl nationellt som internationellt. Konferensens tema är religion och gränser. Temat syftar på att konferensen vill vara akademiskt gränsöverskridande och på så sätt spegla den dramatiska utveckling som religionsvetenskapen har genomgått i Sverige under de senaste decennierna. Idag ges utbildning i ämnet på över tjugo universitet och högskolor, ofta i anslutning till lärarutbildningar.

Temat för konferensen anknyter även till att gränser och skiljelinjer har också fått en förnyad aktualitet i världen utanför forskarsamhället. I en värld där vissa gränser suddas ut eller omdefinieras kan religiösa traditioner skapa och upprätthålla gränser mellan individer och grupper, mellan öviö och ödomö. Samtidigt kan religion och religiositet

vara gränsöverskridande. Universalistiska religioner gör anspråk på att ena människor bortom politiska, geografiska, etniska och sociala skiljelinjer. Samtliga större religiösa traditioner och även många mindre har omplanterats utanför sin ursprungsmiljö, något som ofta leder till att vad som är kärna och gränser för den enskilda religionen måste omdefinieras. Vad i traditionen måste en individ acceptera och leva efter för att räknas som hindu, kristen eller muslim? En följd av vår tids utpräglat mångkulturella samhälle är dessutom att allt fler människor upplever sig vara öreligiöst tvåspråkiga, t. ex. genom att man har kristen mor och muslimsk far, eller är etnisk jude men praktiserande buddhist.

Även religionsdidaktiken som ämne befinner sig i ett gränsland, mellan lärarutbildning, pedagogik och religionsvetenskap. Det finns ett stort behov bland de verksamma religionsdidaktikerna att knyta kontakter både med andra religionsdidaktiker och med forskare inom andra akademiska ämnen.

Konferensen "Religion i gränsland" vill samla akademiska religionsforskare inom alla discipliner till ett fruktbart utbyte av erfarenheter som inte bestäms av ämnesmässiga gränser. Genom denna religionsdidaktiska satsning får doktorander och unga forskare möjlighet att bli en självklar del av denna process och lägga en god grund för sin egen kommande verksamhet inom det religionsdidaktiska fältet. Genom att forskarna i religionsdidaktik finns utspridda på praktiskt taget alla svenska högskolor där lärarutbildning bedrivs så kommer erfarenheterna från konferensen också direkt kunna spridas ut på de institutioner där undervisning i religionsdidaktik bedrivs. Genom dessa didaktikärare kommer också oräkneliga lärarstudenter att få ta del av den forskning inom ämnet religionsdidaktik som kommer att presenteras på konferensen, forskning som har direkt relevans i dagens multietniska och multireligiösa klassrum.

Diarienummer:2007-7703

Professor Stefan Samuelsson

Institutionen för Beteendevetenskap (IBV) Linköpings universitet

Projekt:Att erövra världen-konferens med fokus på grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik

Beviljat 2007: 95 000

Totalt beviljat belopp: 95000

Beslutsdatum: 2007-10-24

Projektbeskrivning

Titeln på konferensen är "Att erövra världen-konferens med fokus på grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik".

Konferensen förläggs till Linköpings universitet vid Institutionen för beteendevetenskap och lärande den 26-27 november. Konferensen fokuserar på forskning om grundläggande färdigheter och lärarutbildningens uppdrag att utbilda lärare med kompetens inom området. Den vill vara en mötesplats för forskare och lärarutbildare om utveckling av barns och ungdomars kunnande i läsning, skrivning och matematik.

Forskning om läsning och skrivning samt lärande i matematik sker inom olika forskningsfält. Det två skilda fenomen som studeras. Forskningen inom respektive fält är mång- och tvärvetenskaplig. Däremot förutsätter ofta de problem och utmaningar som barn och ungdomar möter i vardags- och samhällsliv både goda läs- och skrivförmågor och matematiska förmågor. Vi lever inte i en skriftspråklig kultur och i en matematisk kultur ó den kultur vi lever i präglas av båda dessa mänskliga landvinningar. Det samhällseliga uppdraget att utveckla grundläggande färdigheter i förskola och skola är av sådan vikt att vi valt att organisera utbildning och forskning på området i en gemensam verksamhet. Därigenom skapas en unik miljö av samverkande forskare och lärare som stöd till olika samhällsinstitutioner som arbetar med att utveckla grundläggande färdigheter hos barn och ungdomar.

Diarienummer:2007-612

Professor Sharon Todd

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:**Ansökan om konferensbidrag**

Beviljat 2007: 111 000

Totalt beviljat belopp: 111000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Att ställas inför demokratiska konflikter i och genom utbildning: Nya pedagogiska perspektiv på konflikt och kultur Detta internationella symposium lyfter fram nya perspektiv inom ledande pedagogisk forskning om demokrati, genus, mänskliga rättigheter och multikulturalism. Influerade av poststrukturalism och postmoderna teorier har pedagoger inom dessa områden strävat efter att omformulera förståelsen av de dilemman och konflikter som skolor och samhälle ställs inför, på ett sätt som går utöver konventionella liberal demokratiska uppfattningar om utbildning. Ett problem med den liberala demokratin, och som lyfts fram i debatten, är att den förutsätter konsensus för att fungera, men som just därigenom tenderar att släta över grundläggande skillnader mellan människor. Skillnader som inte endast är variationer av perspektiv som genom rationell argumentation kan överges utan i sin djupaste innebörd är uttryck för olika livshållningar. Genom att anamma en radikal pluralism i utgångsläget och inte söka reducera denna pluralism till en förutsatt enhet strävar symposiet efter att gå förbi traditionella föreställningar om utbildning och demokrati för att söka ge en flerstämmig respons på frågor om konflikter som hemsöker våra skolor idag. Konflikter som härrör från effekter av global migration och dess konsekvenser för nationell identitet, en förändrad syn på medborgarskapet, religiösa spänningar efter september 9/11, och genusrelationer över kulturer.

Speciellt söker symposiet väcka frågor om hur vi kan möta konflikter i skolor och i olika utbildningspraktiker på ett ansvarsfullt sätt, och som bidrar till demokratins möjligheter

snarare än begränsar dessa. Vad som utmärker de inbjudna deltagarna till symposiet är att deras arbeten ofta sätter skillnad i centrum för att förstå social och politisk komplexitet. Att skillnad, social, kulturell, ontologisk, inte är något som demokratiska processer kan uttradera utan som utgör själva demokratins livsluft. En övergripande fråga för symposiet blir: hur kan vi lyfta fram skillnad, och därigenom skapa utrymme för olika grundläggande livshållningar, utan att konsekvenserna av dessa olikheter leder till olösbara konflikter? Har det något med hur vi traditionellt uppfattat innebörden av konflikt och kultur? Och hur kan vi tänka annorlunda om dessa begrepp för att bidra till utvecklandet av demokratins möjligheter?

Symposiet organiseras av Professor Sharon Todd, vetenskaplig ledare för forskningsgruppen DICE (Poststructural Studies in Difference, Identity and Culture in Education) vid Lärarhögskolan i Stockholm, och Professor Carl Anders Säfström, vetenskaplig ledare för forskningsgruppen SIDES (Studies in Intersubjectivity and Difference in Educational Settings) vid Institutionen för social- och beteendevetenskap, Mälardalens högskola. Åtta deltagare, utöver organisatörerna, har inbjudits från 7 länder (Kanada, Cypern, England, Japan, Polen, Slovenien och USA). Symposiet kommer att behandla skrivna bidrag från dessa under två dagar och presentationerna är öppna för en intresserad publik. Symposiet hålls 16 ó 18 Maj, 2008, Lärarhögskolan i Stockholm.

Diarienummer:2006-6882

Fil doktor Anita Wallin

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:**Medverkan i ERIDOB konferensen 2006. 6th Conference of European Researchers in Didaktik of Biology (ERIDOB)ö i London, England för Anita Wallin**

Beviljat 2006: 9000

Totalt beviljat belopp: 9000

Beslutsdatum: 2006-06-15

Projektbeskrivning

Bidraget söks för att finansiera deltagandet i en konferens som hålls i London, England mellan den 11 september och 15 september, 2006. På denna konferens träffas många av de forskare i Europa som är verksamma med att studera undervisning och lärande i biologi från förskola till universitet. Mitt bidrag har blivit accepterat för en muntlig presentation. Titeln översatt till svenska lyder ungefär: 'Hur konsekvent använder elever evolutionsteorin genom naturligt urval ett år efter undervisning?' Bidraget bygger till stora delar på resultat från min avhandling 'Evolutionsteorin i klassrummet. ó På väg mot en ämnesdidaktisk teori för undervisning i biologisk evolution'. Det kommer att bli mycket spännande och stimulerande att få diskutera dessa resultat med andra europeiska forskare.

Diarienummer:2006-528

Professor Christer Wiklund

Musikhögskolan i Piteå Luleå Tekniska Universitet

Projekt:**Media och ny teknik i musikutbildning**

Beviljat 2006: 100000

Totalt beviljat belopp: 100000

Beslutsdatum: 2006-04-05

Projektbeskrivning

För unga människor idag innefattar begreppet musik nya innebörder och innehåll, former och upplevelser som är nära sammanlänkade med globaliseringen och i samband därmed, musik- och medieindustrins tillväxt och stora betydelse i samhällsutvecklingen.

Människor tar del av och skapar nya upplevelser genom interaktion mellan musik, media och ny teknik. Dessa förändrade förutsättningar, som borde ha hög relevans för svensk och europeisk musikutbildning och forskning, har hittills getts förhållandevis låg prioritet i de ökonservatoriemiiljöer som fortfarande dominerar den högre musikutbildningen.

Samtidigt finns vid många universitet och musikhögskolor ett påtagligt intresse för de nya, gränsöverskridande kunskapsområden som växer fram. Musikhögskolan i Piteå (MHP) vid Luleå tekniska universitet, är en av de institutioner för högre musikutbildning i Europa som kommit längst i arbetet med att interdisciplinärt sammanföra musik med ny teknik och interaktiva medier.

Det faller sig därför både naturligt och väl motiverat att MHP axlar ansvaret för att anordna en konferens på europeisk nivå med detta tema i fokus. Ett sådant ansvar skulle bidra till att markera och stärka Sveriges position på den internationella arenan. Det övergripande syftet med konferensen är att belysa och problematisera musikens och musikpedagogikens problem och möjligheter i ett teknik- och mediedominerat samhälle. En viktig målsättning är att i takt med de förändringar som globaliseringen medför, bidra till en intensifierad och fördjupad musikpedagogisk kommunikation och dialog i Europa. Målgruppen är i första hand forskare och universitetslärare men också andra kategorier lärare och ledare inom skola, kultur och näringsliv. Antalet konferensdeltagare är maximerad till 150 personer. Framstående forskare och innovatörer från olika delar av Europa inbjuds som föreläsare och seminarieledare. Intentionen är att invitera de mest intressanta forskarna och konstnärerna inom det aktuella fältet. Som stöd för arbetet kommer både en projektgrupp och en internationell referensgrupp att bildas.

Föreläsningar, seminarier och workshops varvas under de fyra konferensdagarna.

Utrymme för studiebesök i kommunens skolor, universitetsmiljön vid LTU, samt sightseeing för särskilt intresserade (söndag e.m.) kommer att erbjudas. Konferensen anordnas i nära samverkan med European Association for Music in Schools (EAS) samt International Society for Music Education (ISME).

Diarienummer:2006-528

Fil doktor Christina Wikström

Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar Umeå universitet

Projekt:**Ansökan om konferensbidrag**

Beviljat 2007: 97 000

Totalt beviljat belopp: 97000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Den här är en ansökan om ekonomiskt stöd för anordnandet av en internationell vetenskaplig konferens i ämnet pedagogiska bedömningar (Educational Assessment) som är ett av de mest expansiva områdena inom den utbildningsvetenskapliga litteraturen och även tillhör de mest diskuterade områdena bland praktiker inom utbildningsväsendet och i den allmänna debatten. Konferensen kommer att genomföras i Stockholm den 8-10 november 2007 (den 7/11 genomförs så kallade pre-conference workshops). Konferensen sker i regi av the Association for Educational Assessment of Europe (AEA-Europe) med Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar vid Umeå universitet som arrangör. Det är en årligen återkommande internationell sammankomst och har i år temat "Assessment for Educational Quality". Det är första gången konferensen genomförs i norra Europa. Den har vuxit i popularitet och omgång varje år den genomförts och har ett mycket gott anseende internationellt. Konferensens målgrupp är forskare och lärare i beteendevetenskapliga ämnen vid europeiska högskolor och institut, men den riktar sig även andra som arbetar med eller intresserar sig för pedagogiska mätningar och bedömningar, som t ex provkonstruktörer och pedagoger inom skolväsendet. En internationell konferens i detta ämne är en mycket viktig händelse för den svenska utbildningsforskningen och för kunskapsspridningen även i ett vidare perspektiv. Konferensen kommer att ge unika möjligheter för svenska forskare och forskarstuderande eftersom den kommer att främja kunskapsutbyten såväl nationellt som internationellt, bidra till samverkansmöjligheter och nätverksbyggande samt stärka pedagogiska bedömningar som kunskapsfält ytterligare i Sverige och i Europa.

Diarienummer:2007-665

Professor Leif Östman

Institutionen för didaktik Uppsala universitet

Projekt:Att främja naturvetenskaplig allmänbildning

Beviljat 2007: 135 000

Totalt beviljat belopp: 135000

Beslutsdatum: 2007-05-25

Projektbeskrivning

Som en del av firandet av Linnés 300-årsjubileum har de två forskarna i naturvetenskapernas didaktik Gaalen Erickson och Douglas Roberts blivit utnämnda till hedersdoktorer vid Uppsala universitet. För att fira detta anordnas ett speciellt seminarium med titeln öPromoting Scientific Literacy: Science Education Research in Transactionö. På svenska brukar öscientific literacyö benämnas önaturvetenskaplig allmänbildningö. Temat för konferensen är att med hjälp av de främsta naturvetenskapsdidaktiska forskarna i världen belysa på vilket sätt utbildning och undervisningen kan utformas för att ge dagens elever en funktionell naturvetenskaplig kunskap; en kunskap som är användbar för människor i arbetsliv, i deras roll som konsumenter och medborgare. Ett annat syfte är att skapa ett internationellt förankrat forskningsprogram, som kan ge stöd i formandet av svensk forskning kring öscientific literacyö: ett område som inte har haft någon framlyft position i Sverige. Viktiga frågor som behandlas under konferensen är: - Vad är viktigt att uppmärksamma i formandet av den naturvetenskapliga allmänbildningen för framtiden? - Vad är funktionell kunskap och hur lär man sig den? - Vems naturvetenskapliga allmänbildning? Behöver människor med olika bakgrund och framtidsplaner olika typ av allmänbildning? Av särskilt intresse är att rikta ökad uppmärksamhet mot frågor om relationen mellan naturvetenskaplig utbildning och samhällliga, kulturella och vardagliga aspekter av människors liv. Konferensen hålls 28-29 maj och följs av två dagars arbetsseminarier där de inbjudna talarna tillsammans ska försöka formulera riktlinjer för ett större gemensamt forskningsprogram på temat öscientific literacyö. Resultatet av arbetet kommer att publiceras antingen i form av en konferensrapport eller i en bok. Språket för konferensen är engelska.

Postdoktorsstipendium

Diarienummer:2007-8137

Fil doktor Pål André Aarsand

Institutionen för Tema Linköpings universitet

Projekt:**Digital kompetens och informellt lärande i svenska och amerikanska (USA) familjer**

Beviljat 2008: 403 473

Totalt beviljat belopp: 403473

Beslutsdatum: 2007-11-21

Projektbeskrivning

Forskning på barn och ungas datoranvändning i de nordiska länderna visar att merparten sker i hemmet. Vidare visar studierna att den vanligaste aktiviteten är datorspel. Trots detta har forskning kring barn och datorer i första hand genomförts i skolan, eller med fokus på skolrelaterade aktiviteter i hemmet. Detta innebär att barn och ungas datoraktiviteter främst studerats i relation till formell utbildning. Ser vi till genomförda studier baseras dessa dessutom på enkät- och intervjuundersökningar. Konkret innebär det att forskning av barn och ungas datorspel i familjer enbart studerats i begränsad omfattning. Syftet med föreliggande projekt är att studera hur familjer fungerar som social och organisatorisk arena för datorspel.

Datorspel som aktivitet är ett centralt inslag i barnfamiljers vardagsliv. Annorlunda formulerat, familjen är en arena där man lär sig spela datorspel. Genom att uppmärksamma datorspel som aktivitet i familjer är avsikten att skapa kunskap om hur dessa läroprocesser ser ut, samt hur barn och vuxna använder omgivningen vid spel. För att ta reda på det ska åtta svenska och 32 amerikanska familjer studeras. Primärt kommer videoinspelade vardagslivssituationer i dessa familjer att användas, men också intervjumaterial. Data har samlats inom ramen för projektet *Everyday life of working families in Italy, Sweden and the US*. Däremot har data enbart analyserats i begränsad omfattning och inte med fokus på familjers datorspel, trots att det visar sig vara en central sida av familjelivet.

Studien belyser främst fyra frågeställningar. För det första, hur spelar man datorspel i vardagen? Det intressanta är att ta reda på hur medlemmar i familjen använder sociala och materiella aspekter vid spel. Detta kan bidra till kunskap om lärande i informella sammanhang där aktivitetens relevans och autenticitet blir påfallande för deltagarna. För det andra, hur främjar/begränsar familjer datorspelsaktiviteter? Frågan avser att generera kunskap om hur familj som social enhet värderar olika spel och spelaktiviteter, samt vilka strategier som används i relation till dessa värderingar. Centralt när det gäller värdering och normering av datorspelsaktiviteter är att dessa lätt görs till föremål för förhandling mellan aktörerna. Detta kan skapa insikt om på vilket sätt digitalkompetens har betydelse

för hur man resonerar om spel och spelande. För det tredje, hur värderar familjer spelande i vardagslivet? Genom att fokusera på spelande som aktivitet är tanken att generera kunskap om vad som värderas som häftigt och tråkigt spelande. Dessutan, hur karakteriseras olika datorspelare (kompetent - inkompetent). Detta bidrar till att belysa vad såväl barn som vuxna ser som datorspelskompetens. Den fjärde och sista frågan rör vilka skillnader och likheter som finns mellan familjer när det gäller datorspelsaktiviteter. Särskilt intressant är likheter och skillnader mellan amerikanska och svenska familjer. Med tanke på olikheter i samhället när det gäller synsätt på familjen och nye media är det av intresse att studera på vilket sätt detta kommer till uttryck i familjers datorspelande. Hur framstår samhällsstrukturer och massmediala diskussioner i familjens vardagsliv?

När det gäller utbildningsvetenskaplig relevans är projektets mål att utveckla kunskap om familjers datorspelsaktiviteter. Det kan bidra till att skapa kunskap om hur informella arenor för lärande såsom familjer fungerar. Centralt är att det informella lärandet kring digitala medier som datorspel visar hur elever och föräldrar, som är centrala aktörer i det formella utbildningssystemet, hanterar virtuella världar. På så vis kan utbildningsföreträdare dra nytta av de erfarenheter som barn, unga och vuxna faktiskt har.

Diarienummer:2006-2657

Caroline Berggren

Institutionen för pedagogik och didaktik Göteborgs universitet

Projekt:**Missmatch mellan akademikers utbildning och arbete**

Beviljat 2007: 214 500

Beviljat 2008: 150 900

Totalt beviljat belopp: 365400

Beslutsdatum: 2006-10-24

Projektbeskrivning

Det finns en allmän tilltro till att en högskoleutbildning skall ge ett intressant arbete och trygg anställning. Det stämmer till viss del också, eftersom högskoleutbildade är den grupp som i minst utsträckning drabbas av arbetslöshet, även om det finns de som får ta arbeten som de är överkvalificerade för. Nyligen gjorda undersökningar visar att av de högskolestudenter som tar examen ett visst år, är det cirka 20 procent som har svårigheter att få ett arbete som motsvarar deras kompetens och inriktning. Frågan är om det är utbildningen det är fel på, i den mening att det inte finns någon efterfrågan på arbetsmarknaden av den kompetens som utbildningen gett. Det kan också vara individuella egenskaper såsom kön, social klass eller utbildningsprestationer som på något sätt påverkar matchningen. Förmodligen är det en kombination av båda faktorerna.

Den här planerade studien kommer att fokusera på de cirka 20 procent akademiker (ca 6000 individer i varje årskull) som inte lyckas få ett arbete som motsvarar deras utbildning. Jag kommer att använda mig av registerdata som i första hand gäller en årskull unga vuxna födda 1974. Vid studiens genomförande är de ca 33 år. Först

kommer jag att undersöka vad de akademiker gör som inte får ett arbete som motsvarar deras utbildningsområde och kompetens. Arbetar de med lägre kvalificerade arbetsuppgifter eller kanske inom ett helt annat område? Återvänder de till högskolan för att bli mer konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden, eller för att göra akademisk karriär? Sedan följer frågor såsom: Är det så att vissa grupper av akademiker är missgynnade trots goda akademiska meriter? Vad har kön och social klass för betydelse i sammanhanget? Medför det matchningsproblem att ha gjort ett könsatypiskt utbildningsval? Vilka utbildningar eller utbildningskombinationer är mer frekventa vad gäller mismatch? Är vissa utbildningar attraktiva för studenterna, trots osäkra framtidsprognoser? Hur påverkar konjunktur och modemässiga svängningar?

Frågor som inte direkt kan besvaras av studien, men som ligger i forskningsintresset och som kommer att tas upp till diskussion är: Vad är det som inte stämmer i systemet, när det är så pass många unga vuxna vars kompetens inte tycks vara speciellt efterfrågad? Är det så att vissa utbildningar har funktion av att skjuta upp arbetslöshet både bland studenter och högskolelärare? Är det prestigefyllt för Sverige i jämförelse med andra länder att kunna anordna vissa utbildningar? Medför vissa utbildningsexamina status fastän det inte finns arbete?

Som tidigare nämnts kommer nationella registerdata att användas för att besvara frågorna. Lämpliga register är till exempel: avlagda poäng inom högskolan, gymnasiebetyg, högskoleprovspoäng, yrkesregister och branschregister. Registern är länkade till varandra på individnivå, vilket gör att varje individs val och prestationer för hela utbildningstiden och en försvarlig tid därefter kan analyseras med hjälp av statistiska metoder. En fördel med registerdata är att det finns information om alla individer som bor i Sverige, och bortfallet är som regel marginellt. En annan fördel är att man kan jämföra olika kategorier av akademiker med varandra. Det blir med andra ord inte bara en noggrann studie av de akademiker som inte lyckats få passande arbete, utan deras karaktäristika kan också ställas i relation till de andra akademikerna.

Eftersom det nu är så vanligt att studera vid högskolan, tror jag att det finns ett allmänintresse av resultaten. Förutom att sprida kunskap via facktidskrifter, kan populärvetenskapliga beskrivningar som presenteras vid föreläsningar och i media vara lämpligt. En annan uppenbar målgrupp för resultaten är utbildningsanordnare i verk och högskolor.

Diarienummer:2006-2736

Fil doktor Maria Jarl

Statsvetenskapliga institutionen Göteborgs universitet

Projekt:Den lokala skolsektorns organisering och dess betydelse

Beviljat 2007: 110 700

Beviljat 2008: 31 300

Totalt beviljat belopp: 142000

Beslutsdatum: 2006-10-24

Projektbeskrivning

I den decentraliserade skolan finns det en inbyggd spänning mellan de kommunala politikernas och professionens möjlighet att själva bestämma över skolan. En viktig och aktuell fråga är om professionens, dvs lärarnas och rektorns, möjligheter att påverka verksamheten i skolan varierar med hur den lokala skolpolitiken är organiserad. Detta är huvudfrågan i forskningsprojektet "Den lokala skolsektorns organisering och dess betydelse". Projektet utgår ifrån föreställningen att både de formella maktstrukturerna och de informella normerna som kännetecknar en organisation påverkar hur människor som är verksamma inom organisationen handlar och tänker. Detta kommer jag att studera genom att följa hanteringen, både under själva beslutsfattandet och under genomförandet, av några skolpolitiska frågor i ett par strategiskt utvalda kommuner.

För att fördjupa min teoretiska kunskap om projektets grundföreställning, och för att arbeta fram de teoretiska ramarna för den här undersökningen, avser jag att vistas ett läsår vid Scandinavian Consortium for Organizational Research (Scancor) vid Stanford University i USA där man är specialiserad på frågor om organisationer och styrning. Vid Stanford University finns också en bred tradition av att utgå från organisationsteori när man studerar förhållanden i skolan, vilket gör det särskilt viktigt för mig att vistas ett läsår på Scancor. Under vistelsen vid Scancor kommer jag också att skapa kontakter med ledande forskare inom den här traditionen och följa seminarie- och kursverksamheten vid universitetets statsvetenskapliga institution och utbildningsvetenskapliga fakultet.

Bidrag till anställning som postdok i Sverige

Diarienummer:2006-2610

Fil doktor Carla Jonsson

Institutionen för Undervisningsprocesser, kommunikation och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:**Interkulturell pedagogik och interkulturellt lärande i språkundervisning**

Beviljat 2007: 637 000

Beviljat 2008: 637 000

Totalt beviljat belopp: 1274000

Beslutsdatum: 2006-10-24

Projektbeskrivning

Läroplanen betonar att skolans syfte är att bevara och stimulera den språkliga och kulturella mångfalden. Emellertid visar SOU-rapporten om utbildningens dilemma om att det finns diskriminerande mekanismer inom utbildningssystemet som motverkar integration och reproducerar de etniska klyftorna i samhället. Studier visar även att elever upplever att deras tvåspråkighet inte tas tillvara i undervisningen utan tvärtom ses som en belastning. Dessutom upplever elever att lärare inte är intresserade av deras kulturer. Att elevernas erfarenheter och flerspråkighet inte tas tillvara i klassrummet är en allvarlig brist i det svenska skolväsendet som i värsta fall kan påverka elevernas språkutveckling, självförtroende och personliga utveckling på ett negativt sätt. Mångfald är en resurs som vi som lärare bör ta tillvara och väva in i vår undervisning. Sverige har nu för första gången en uttalad språkpolitik. En av huvudpunkterna i vår nationella språkpolitik berör flerspråkighet.

Alla ska ha rätt till språk; att utveckla och tillägna sig det svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och de nationella minoritetsspråken och att få möjlighet att lära sig främmande språk. Med andra ord, ska alla på sikt bli minst tvåspråkiga. Sverige liksom EU i sin helhet har en språkpolitik som betonar två- och flerspråkighet både på individ- och samhällsnivå. I mitt forskningsprojekt ämnar jag studera och utveckla den interkulturella pedagogiken och det interkulturella lärandet. Interkulturell pedagogik är en inriktning inom pedagogiken som studerar allt som har att göra med undervisning, lärande, utveckling och fostran utifrån interkulturella aspekter såsom etnicitet, genus och klass. Den interkulturella pedagogiken syftar till att öka lärarens kompetens om kulturella faktorer betydelse och inverkan på individens lärande. Det främsta skälet för att utveckla den interkulturella pedagogiken är för att kunna bidra med kunskap om lärandeprocesser som lärare behöver för att undervisa i dagens mångkulturella klassrum. Interkulturellt lärande handlar om att kunna se sig själv som en del av ett större sammanhang och som en del av ett större samhälle, att kunna jämföra kulturer och att bli medveten om att olika språk innefattar olika kulturella aspekter och betydelser. Med andra ord handlar det om att se och uppmuntra andra perspektiv än ens egna och att se och erkänna länken mellan språk och kultur. Studien består av två delar. I

den generella och övergripande delen ska jag studera hur skolor lever upp till styrdokument (t.ex. läroplaner och lokala arbetsplaner) och Sveriges nya språkpolitik när det gäller flerspråkighet och mångfald. Fokus kommer att ligga på språkundervisning (modermålsundervisning, svenskundervisning och undervisning av främmande språk).

Jag kommer också att göra en attitydstudie av lärarstudenters attityder gentemot flerspråkighet och mångfald. Studien kommer även att innefatta en mer specifik del som fokuserar på tvåspråkiga elever som går i Spanska Skolan (en tvåspråkig skola som kommer att invigas i Solna höstterminen 2006). Elevernas attityder till flerspråkighet och de lingvistiska strategier de använder sig utan t.ex. kodväxling (dvs. användningen av mer än ett språk i samma samtal) kommer att analyseras. Materialet från båda delarna av studien kommer sedan att ligga till grund för att vidareutveckla en interkulturell pedagogik genom vilket ett interkulturellt lärande uppmuntras. Här ska konkreta förslag ges på hur lärare kan skapa ett mer gynnsamt inlärningsklimat i klassrummet genom att ta tillvara elevernas flerspråkighet och elevernas erfarenheter i undervisningen.

Kommunikationsplan. Projektet förväntas avsätta ny kunskap redan under första året. Resultaten kommer att kommuniceras på följande sätt (målgrupp inom parentes): - vetenskapliga artiklar (forskare) - artiklar i didaktiska tidskrifter (lärare och didaktiker) - populärvetenskapliga artiklar (allmänheten) - internationella konferenser (forskare, lärare och didaktiker) - konferenser för lärare (lärare) - fortbildning för lärare (lärare) - kurser inom lärarprogrammet (lärarstudenter) - seminarier vid universitet och högskolor (forskare, doktorander) - möten i olika forskargrupper (forskare, doktorander)

Diarienummer:2007-8139

Teol doktor Anders Sjöborg

Teologiska institutionen Uppsala universitet

Projekt:Tystnad, konflikt eller exotism? Synen på religion och religionsundervisning bland elever och lärare i gymnasieskolan i mångkulturella Sverige

Beviljat 2008: 663 000

Beviljat 2009: 663 000

Totalt beviljat belopp: 1326000

Beslutsdatum: 2008-01-23

Projektbeskrivning

Hur ser religion elever och lärare i den svenska gymnasieskolan på religion och religionskunskap? Detta projekt syftar till att öka kunskapen om hur religion uppfattas i ett samhälle som å ena sidan beskrivits som ett av världens mest sekulariserade, men å den andra kan karaktäriseras som mångkulturellt och mångreligiöst. Gymnasieskolans religionsämne är en arena där människor från olika kontexter och med skilda förhållningssätt till religion möts. Därför är det intressant att undersöka synen på religion i det svenska mångkulturella samhället med skolans religionsämne som prisma.

Tidigare studier inom området har inte tillräckligt uppmärksammat den mångkulturella situationen. De fåtal studier som tar sådan hänsyn, har tyvärr inte kunnat bidra med någon mer allmängiltig bild. I detta projekt undersöks synen på religion och religionskunskap på två sätt. För det första genom en omfattande enkätundersökning, vilken riktas till såväl elever som lärare. Frågorna i denna enkät är delvis gemensamma för elever och lärare. För det andra genomförs också fokusgruppintervjuer i båda målgrupperna. Sammansättning av intervjugrupper görs med hänsyn till faktorer som genus, etnicitet, religion, klass och boendemiljö. Projektet kommer att kunna ge en rikare och mer uppdaterad kunskap om hur religion uppfattas och vilken roll religionskunskap kan spela i det skapande av mångkulturell förståelse som förutsätts i läroplanerna för skolans religionskunskapsämne. Projektet är teoretiskt betydelsefullt dels därigenom dess bidrag till diskussionen om den i förhållande till sekulariseringsteorin alltmer ifrågasatta försvinnandehypotesen. Enligt denna skulle modernisering och sekularisering intimt hänga samman, och alltmer moderna samhällen skulle kännetecknas av en privatiserad roll för religionen.

Helt aktuell forskning pekar däremot på att även om hög materiell välfärd tycks leda till en försvagad roll för religion bidrar ökad kulturell mångfald till ökad religiös aktivitet. Härtill kommer också samexistensförklaringar. Dessa gör gällande att sekularisering förekommer samtidigt som andra tendenser: avtraditionalisering, universalisering och sakralisering. Tidigare studier av detta har inte tillräckligt beaktat betydelsen av genus, religion och etnicitet. Detta projekt blir därför viktigt för att vidareutveckla kunskapen om hur dessa tendenser hänger samman med hjälp av nytt empiriskt material.

Projektets betydelse ligger också däri att religionsdidaktiken befinner sig i en omprövningssituation. Från ett didaktiskt perspektiv kan noteras de ambitiösa krav som riktas mot religionskunskapsämnet. Ämnet har i flera årtionden tänkts bidra till ökad mångkulturell förståelse, men samtidigt också till möjlighet för eleverna att öföra sin egen livsåskådning. Flertalet empiriska undersökningar av människors värderingar tycks visa att medan många är intresserade av existentiella frågor, upplever ytterst få att etablerade religioner erbjuder några ösvaro. Flera tidigare studier pekar på att de höga ambitionerna med religionsämnet sällan infrias. Projektet kommer att bidra till diskussionen hur religionskunskapen kan utvecklas för att uppfylla dess mål om ökad förståelse och elevernas självutveckling, också för alla elever. Religionsdidaktiken står här inför stora utmaningar som delvis härrör från förändrade förutsättningar som bland annat har med sekularisering och det mångkulturella samhället att göra.

Tidigare socialisation från den allmänna kulturen eller från hemmen kan inte längre förutsättas. De insikter som projektet väntas lämna är viktiga inom didaktisk fortbildning för lärare. Genom nya kunskaper om synen på religion och religionskunskap bland lärare och elever kan den ämnesdidaktiska diskussionen få ett betydelsefullt bidrag. Sådan empirisk kunskap om synen på religion bland elever har sedan slutet av 1960-talet haft stor betydelse för ämnet. Det är av yttersta vikt att sådana undersökningar dels kontinuerligt genomförs, men också att de relateras till förändringar i det omgivande samhället (mångkulturalitet, värdekonflikter, postkolonial teori), och att de relateras till aktuell teoribildning om religionens förändrade betydelse i senmoderna samhällen (samexistensmodell).

Bidrag för språkgranskning

Diarienummer:2007-7705

Professor Boel Englund

Institutionen för Samhälle, kultur och lärande Lärarhögskolan i Stockholm

Projekt:**Ansökan om bidrag för språkgranskning**

Beviljat 2007: 3 000

Totalt beviljat belopp: 3000

Beslutsdatum: 2007-09-18

Projektbeskrivning

Ansökan avser språkgranskning av artikel på engelska med titeln The making of a woman. Messages, summons and offered identities in Swedish new feminism texts. Artikeln är accepterad för publicering i antologin Nordic Identities in Change, red. Staffan Selander & Bente Aamotsbakken. Antologin innehåller bidrag från samtliga de nordiska länderna på temat identiteter och identitetsförändringar som de speglas i pedagogiska texter.